

Anaïs Nin

MASKELİ VE ÇIPLAK & ELISABETH BARILLE

UNUTULMAYAN KADINLAR

ELISABETH BARILLE

Elisabeth Barille, *Genç Kızların Vücudu* (Gallimard) ve *Marie'nin İstekleri* (Deforges) adlı kitapların yazarı. Bu romansı yaşamöyküsü kitabında, monologlarıyla, çelişkili hikâyeleriyle kendisine benzettiği çok yönlü bir kadını anlatıyor. Trajik, skandalların kahramanı, özgür bir kadını.

FİGEN YÜCEL

1974, İstanbul doğumlu. Saint-Benoît Lisesi'nden mezun oldu. Erken yaşta edebiyat ve tiyatroyla ilgilenmeye başladı. Yarı amatör tiyatro grupları için Fransızca'dan tiyatro oyunları ve tiyatro üzerine denemeler çevirdi. İki yıl İstanbul Üniversitesi İtalyan Dili ve Edebiyatı bölümüne devam etti. Daha sonra evlenerek Berlin'e yerleşti. Halen Berlin Freie Universtät'te Felsefe ve Sanat Tarihi öğrenimi görüyor.

Elisabeth Barille

ANAÏS NIN
MASKELİ VE ÇIPLAK

§

Unutulmayan Kadınlar 6

Anaïs Nin
Elisabeth Barille

Kitabın Özgün Adı
Anaïs Nin
Masquée, si nue

Kapak tasarım: Mithat Çınar
Fransızca'dan çeviren: Figen Yücel
Dizgi: Nurhan Doğmuş

© Editions Robert Laffont S.A., Paris, 1991
© 2002; bu kitabın Türkçe yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

Birinci Basım: Mayıs 2004
ISBN: 975 - 289 - 146 - 2

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Tel: (0212) 674 97 23
Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: 0 212 513 34 20-21 Faks: 0 212 512 33 76
Genel Dağıtım: Alfa, Tel: 0 212 511 53 03 Faks: 0 212 519 33 00
e-posta: everest@alfakitap.com
www.everestyayinlari.com

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

Elbette Aldo'ya!

Yazarın Notu

"Birinin yaşamını yazmaya karşı her zaman büyük bir istek duydum. Başlı başına 'biçimi' hoşuma gidiyor: Serbest bir üslup, düğüm gerektirmeyen bir kişilik çözümlemesi."

Anaïs Nin'in bu sözleri, onun eserlerinin, yaşamının malzemesiyle dokunmuş bu romansı portreye *esin kaynağı* oldu.

GİRİŞ

CADIX-New York, on üç günde: *Montserrat* Hudson Körfezi'ne giriyor ve güverteden, beton ve cam karmaşası yabanıl orman seçilebiliyor; minareler, piramitler, gökyüzü mürekkebe döndüğünde boya lekeleriyle kaplanan çelik köprüler.

Çamur kokusuyla yüklü bir fırtına koptu; buharlı geminin kıçında zikzaklar çizen martıları süpürüyor, dalgaları çılgına çeviriyor, bulutların karanlık kütlesinde gizli çukurlar açıyor.

Pruvaya yıldırım çarpıyor. Haykırılan buyruklar. Koşuşturan tayfalar, geminin üstünden aşan büyük dalgalar insanları sağa sola savuruyor. Zincirlerin gıcırtısı duyuluyor.

– Uzaklaşın! Tutunun!

Müzik salonunda, piyanonun ayakları radyatöre bağlanıyor.

Ayakta durmak zor... Herkes bir tarafa tutunuyor. Bardaklardaki cin taşıyor. Şimdiden çakırkeyif bir yolcu kekeliyor:

"O would the Atlantic were all Champagne
Brights billows of Champagne!"

Sigara salonunda erkekler üst üste yığılmış. Kadınlar haykırıyor. Çocuklar hıçkıra hıçkıra ağlıyor. Bütün çocuklar, biri dışında; "Turistler"in okuma salonuna annesi ve iki erkek kardeşiyle birlikte sığınmış bir kız çocuğu. Üçgen surat. İnce uzun kulaklar. Badem burun delikleri. Gülüşüyle iyice açılmış bir ağızda inci dişler. Gülüyor! Yalnızca o! Ne fırtına! Ne güzellik! Ne şölen!

– Bırak, New York'u göreyim!

Annesi onu tutuyor.

– Daha sonra!

– Hemen!

Çırpınıyor. Ayaklarıyla, gövdesiyle tepinerek kaçıyor annesinin kucağından -dişi şeytan!- ve birinden diğerine koşarak lombozlara atılıyor, uzun bacaklarının üzerinde tuhaf biçimde güvenli, bütün zayıf çocuklar gibi canlı. İri dalgalara doğru fal taşı gibi açılmış gözler.

Ters çevrilmiş bu gökyüzünde yüzen, pullar serpiştirilmiş, yıldızlarla demlenmiş kara kanatlar!

Okyanus! Sözcük onu büyülüyor. Boğuk bir yankıyla açılmış üç hece, yine tumturaklı iki heceyle yanıtlanan: yazgı.

İki sözcük birbirine bağlı. Nasıl? Biliyor.

Yazgı. Hiç de küçük bir kızın sözcüğü değil, diyecekti annesi. Bu iki sözcüğün kehanetini anlamayacak kadar küçük mü o hâlâ? Sanatın içindeki motif gibi sürekli içinde onun bu sözcükler.

Bu düşünceleri *Günce*'me açsam iyi olur, diye geçiriyor içinden, köpüklerle yıkanan cama burnu yapışık.

–Yazmanın sırası değil.

–Tam zamanı!

Ayağını yere vuruyor! *Günce*'m! Onu koyduğum sepeti ne yaptın? Erkek kardeşini dertop olduğu koltuktan çekiyor. Nereye sakladın onu? Geri ver! Öfkeyle geri alıyor kıymetli malını. Bir köşeye çekiliyor hemen. Hasır sepetin içinden deri kaplı bir defter çıkarıyor.

İlk sayfada süslü yazıyla Fransızca bir başlık: "Güncem". 1941. Onu "arkadaşım, sırdaşım, aynam" diye de isimlendirebilirdi. Ona sığınıyor. Onda kendini buluyor. Onda kendini hayranlıkla seyrediyor. Onda kendinden geçiyor. Ona içini döküyor, hıçkırıklarını ve gülüşlerini. On bir yaşında günlerini yazı yazarak geçirmek hiç akla gelir mi? *Günce*'si onu olduğu gibi benimsiyor. Kusurlarıyla. Saçmalıklarıyla. Onu ne yargılıyor ne de kınıyor.

Günce'm beni olduğum gibi seviyor. Seven herkes gibi. Duyuyor musun, baba?

Onu düşünmemeli. O yok. Sanatçı o: tapılan. Sayfaları gözyaşlarıyla kabartmamak için onu anımsamamalı. *Günce*'yi kirletmemeli. Onu, çok sevgili haine sunmaya cesaret edemez yoksa. Onu babasına göndermek istiyor, bir mektup gibi. Bir babaya gönderilmemiş gibi uzunlukta bir mektup. Ağlamamalı. Yazmalı.

Defteri dizlerinin üzerine yerleştiriyor, sayfalarını karıştırıyor ve bir önceki akşamın cümlelerinde duruyor.

"İşte yine *Günce*'mdeyim, yine onunla çene çalacağım... Herkes hoşnut, New York'a geliyoruz. Ben de hoşnutum, ama açıkçası, Barcelona'ya geri dönmeyi isterdim. On bir yaşımdayım, bunu biliyorum ama yeterince ağırbaşlı değilim. Dün gece kendime şöyle dedim: Yarın daha bilge olacağım. Bilge mi? Dünden daha bilge değilim. Akıllı olmaya, tutkularımı ve kişiliğimi bastırmaya karar vermedim daha..."

Yeterince yoğunlaştı! Yaz, Anaïs! Yaşadığını! Gördüğünü! Masaların çılgın valsini, avizelerin dev buhurdanlıklar gibi titreşmelerini, inceliklerini göstererek çırpınmalarını kadınların... Ve lombozun dışındaki bu ışıklı sel akışını, uzakta, bulutların tepe-

sini uçurduğu gökdelenlerin ortasında. "Kendimi herkesten farklı duyumsuyorum. Hiçbir çocuğun benim gibi düşünmediğini ayrımsamadım... İsteklerim, hayallerim, tutkularım bambaşka... Kendimi tümüyle şiire, yazıya vermeyi düşünüyorum, ün kazanmak için değil, hayır, yazmaktan başka bir şey için değil..." diye yazan genç sürgün orada bir kehanet, geleceğin parlak bir taslağını görebilirdi.

Fırtına dindi. *Montserrat* demir atıyor. Çocuk *Günce*'sini kapatıyor.

ANAÏS NIN
MASKELİ VE ÇIPLAK

1
Rosa

Fırtına tarafından "Turistler"in okuma salonuna atılan yolculardan Rosa Nin-Culmell, resimli anlatılara konu olan türden, kibirli dinginliğiyle fark ettiriyor kendini. İnsanı yerine mıhlayan, ölçen, yargılayan duru gözlerini ve Kuzeyli atalarından aldığı güçlü ensesini gören bir heykeltıraş, Adalet'e model olarak seçerdi onu.

Annesi tarafından Fransız; Devrim'in adalara sürdüğü Anjoulu köy soylularından geliyor. Danimarka konsolosunun kızı, Küba'da Fransız kızlara yakıştırılan alımdan nasibini almış, gençliğini geçirdiği Havana'da "Parisli" ismi takılmıştı ona. Maleçon'da, üstü açık gezinti arabalarıyla deniz kemerinin iki yanında uzanan palmiyelerle çevrilmiş eğri rıhtım boyunca gezinen küçük hanımlar gibi o da New York'ta, Brentwood Katolik

manastırında İngilizce'yi ve zarafet kurallarını öğrenmişti. Gece elbiseleri ve kesin bir kararı vardı. Şarkıcı olacaktı. Joaquin Nin O Castellano ile karşılaştığında, geleceği aynı kesinlikle çizilmişti: Onun karısı olacaktı.

Babası buna önce karşıydı. Bu karanlık piyanistin kızlarından en az güzeline olan ateşli tutkusu kuşkulu görünüyordu ona. Karısı, en büyük kızı Rosa'nın tüm yükünü çektiği yedi yaramazı geride bırakarak pembe dişetli bir jigolonun peşinden gittiğinden beri, Konsolos Culmell aşka güvenmiyordu.

"Onu dinleseydim, burada olmayacaktım, kırk yaşından sonra üç çocukla birlikte terk edilmiş bir halde," diye mırıldanıyor Rosa, lombozların dışındaki gökdelenlerin sivri biçimlerini inceleyerek.

– Endişelenme anne, geliyoruz. Bak, uzakta, kuleler...

Rosa dar enseye usulca vuruyor. İçini dökmemesi boşuna, Anaïs acılarını seziyor. Üzüntü sezgisini güçlendirmiş olabilir mi? Annesinin çocukluk olarak gördüğü şey yoksa acı mıydı? Babasının turneye gittiği zamanlardaki o nöbetler. Peşinden gitmek istiyordu. O, reddediyordu: "Bir kentsoylu gibi alkışlardın." Hareketi anlamadan, aşağılanmış hissediyordu kendini Anaïs. Ağlıyordu. Hıçkırıyordu. Başından savmak için, çabuk dönmeye söz veriyordu babası. "Bu doğru değil!" diye haykırıyordu çocuk. Joaquin kapıyı çarpıyordu.

"Ya ben, mutluluğu tattım mı?" diye içini çekiyor Rosa.

Sütunlu cephelerin güneşle yıkanmış yumuşak pembeleri, serin mavileri, yeşim taşı yeşilleri. Oldukça yüksek ve narin palmiyeler: Atlantik'i selamlayan, uçsuz bucaksız bitkiden zürafalar. Büyük, sarı şapkalı zengin kadınlar. Hindistancevizli kekler, giysiler, *Ayışığı Sonatı*'ndan başka ölçüt tanımayan Joaquin'in tiksindiği duygusal şarkıları satan kara dişli sokak satıcıları. Havana'da bir müzik dükkânında Beethoven çalınacağı akla gelir miydi hiç? Partisyonlar almak için dükkânın eşiğini geçtiğinde, allegro furiosaya geçi-

yordu Joaquin. Bir serseri gibi sıska, bir züppe gibi giyinmiş. Mavi gözler. Siyah kirpikler. İlk görüşte tutku. Sonunda aşkı tanıyor kadın. Kendisinden sekiz yaş küçük mü? Ne önemi var? Güçlü değil mi? Kendisinde ikisi için de güç var. Servet avcısı mı? Hayır babacığım, hırslı! Paris'e Schola Cantorum'a gitmek için yanıyor. Kontrpuan ve füg eğitimi almak için. Evet, babacığım, Paris'te. Chopin gibi! Daha fazla dayanamayan konsolos birleşmeye razı oluyor. Evlilik armağanı olarak bir piyano bile veriyor. 1902'de Küba'yı terk eden yolcu gemisine yüklüyor onu. Joaquin, çamaşır suyuyla parlatılmış bir smokinle çalım satıyor. Rosa kabininde ses çalışmaları yapıyor. Paris, diyor kocası, şarkıcı kıtlığı yaşıyor.

Günce'sine eğilmiş kızını görünce, evliliğin ilk yıllarının günlüğünü tutmamış olduğu için pişmanlık duyuyor. Neuilly, General Honrion-Bertier Sokağı 7 Numara'da, pencerelerinin dışbudak ağaçlarına açıldığı geniş bir daire tuttukları pahalı banliyö. Müzikli doğaçlama geceleri. O zamanın arkadaşları: Viyolonselist Eugène Ysaye, Joaquin gibi Barcelona'da eğitim almış genç bir viyolonselist olan Pablo Casals. Öğretmen, akıl hocası ve Joaquin'in, yanında yeteneğini arttığı kişi olan Vincent d'Indy. Klasikleri yorumluyorlardı. Bach, Rameau, Scarlatti. Scarlatti'de kusursuzdum! Joaquin bana eşlik ederdi. İpek gömlekleri içinde dâhiyi oynamıyordu. Onun gözünde henüz kadındım. Ama anne olma arzusuyla nasıl savaşılır?

Bir oğlan istiyordu. 21 Şubat 1903'te Neuilly'de dünyaya getirdiğim bir kızdı. Joaquin kuşkulu bir pudra kokusu eşliğinde başucuma koşuyor. Çocuğun cinsiyetini söylüyorum; yüz çizgileri donuyor. Ne soğukluk! Beşikten uzaklaşıyor. Odayı mı terk edecek? Umutsuzum. Yeni doğanın adını koyması için yalvarmanın iyi olacağını düşünüyorum. Anaïs olacak. Titriyorum. İsim hoşuma gitmiyor. Gizli bir tiksinti algılıyorum. Perslilerin taptığı Venüs'ün adı bu; iki anlama çekilebilen tınısında sapıkça

bir büyü sözü ayrımsıyorum. Yüksek sınıftan bir yosmanın adının gülünç kılığına sokarak hangi yazgıya doğru itiyor kızımı?

21 Haziran'da vaftiz ediliyor ve bir suikast gibi, üç teyzesinin adını benimsetiyorum fısıldayarak: Juana, Edelmera, Antolina.

Anaïs Tanrısal buyruklara uyuyor. Tam bir delişmen. İki yaşında, kürk atkılarımı aşıran ve sokakta gezinip geçenleri çay içmeye çağırmak için giyen bir hafif alev.

Gülüşü, pembe ve yuvarlak. Joaquin kendini kaptırıyor.

Bir fotoğraf makinesi onun hiçbir anını yitirmek istemiyor. Negatifleri çoğaltıyor. Onları yalnız bırakmak zorundayım. Poz verme seansları banyoda gerçekleşiyor. Anaïs'in gülücüklerini duyuyorum. "Üşütecek!" Kata koşuyorum. Kapı kapalı. Kapıyı dövüyorum. Joaquin sonunda açıyor. Anaïs aynanın önünde çırılçıplak. Babası onu hayranlıkla seyrediyor. Miyop bakışında tuhaf bir saplantı var.

Küba'ya yaptığımız gezi sırasında her şey değişti. Evliliğimizden beri ilk gezimiz. Uğursuz günler. Orada babamı yitiriyorum. Joaquin kız kardeşlerimden biriyle beni aldatıyor. Anaïs tifoya yakalanıyor. Ateşi on gün düşmüyor. Çocuğu yitireceğimizi sanıyoruz. Orada renklerini, gamzelerini ve saçlarını bırakıyor. Avrupa'ya neredeyse kel dönüyor. Üç yaşında! Dönüp ona bakıyorlar. Parmakla gösteriyorlar. Bazen öfkeleniyor. Genellikle ağlıyor. Küçük şey! Dokunaklı! Dayanıksız derisinin altından kıkırdadığı görünen, tüy görmemiş yavru kuşlar gibi.

Züppe Joaquin, kızının şanssızlığıyla kirlenmiş hissetti kendini. Neredeyse lanetlenmiş. Don Juanlığının bir cezası mıydı bu? Tanrı'nın kişisel bir öcü mü? Üzerine titrediği bu çocuk. Kendisininkiymiş gibi gördüğü bu et. Bu kadın düşü. Bu sevgili taslağı, bundan sonra, korkunç görünüyor ona.

Okşayışlarını sakınıyor, çocuğun dilendiği bakışlarını kaçınıyor. Bir gün tüm denetimini yitiriyor... Yine duyuyorum, aynı şiddetle kırbaçlanmış sesinin metalik değişimiyle ağzından kaçı-

rışını: "Bırak beni, çok çirkinsin!" Her ayrıntıyı yeniden görüyorum. Kızımın seyrek buklelerini toplamış fildişi toka. Ona ördüğüm mavi elbise... Anaïs aynaya gülümsüyor. Babasının bulunduğu kütüphaneye doğru atılıyor. Kapının gıcırtısını duyuyorum. Sonra o cümle: "Ne kadar çirkinsin!" Sessizlik. Boğuk bir çığlık. Kızım bana geri dönüyor, dudakları bükülmüş. Bin yaşında.

– Çirkin olduğumu neden benden gizledin? Neden bana yalan söyledin? Senin suçun!

Onu kendime çekmek istiyorum, tırmalayarak itiyor beni. Kendimi iğrenç buluyorum. Dehşete kapılıyorum. Kendimi Thorvald'ın, doğan son çocuğumun uyuduğu odaya atıyorum ve bu ılık et ağırlığını göğsüme bastırıyorum.

Joaquin'in yanına gitmeliydim. Ona hakaret etmeliydim. Hoşa gitme ihtiyacı içinde olan bir çocuğu hedef alacak kadar bilinçsiz mi? Sözcüklerin bütün ağırlıklarıyla üstüne çöktüğü, erken gelişmiş bir çocuk... Kızında, kadın olduğunda kanaması hiç durmayacak bir yara açacak kadar acımasız mı?

Sustum. Kıskançlıktan. Hastalığına karşın, en görkemli metresten daha tehlikeli görünüyordu bana kızım. Artık onlar yüzünden düşüncelerimde günaha girmeyecektim. Kurulu düzenin oyuncakları. Yobazlar. Alçaklar. Savaşın eriteceği çatlamış bir Avrupa'nın halkı. Onlardan kaçtım: Amerika'ya. Fırsatlar ülkesi. Barış içinde yaşamak. Çalışmak. Var olmak. Sevmek, belki de...

– Barcelona büyük harfle mi yazılıyor?

– Elbette, bütün şehir isimleri gibi. Şimdiden pek çoğunu tanıyorsun.

Anaïs parmaklarıyla sekiz tane sayıyor.

– Havana, Paris, Neuilly, Arcachon, Berlin, Brüksel, Barcelona, Cadix... Ve çok yakında New York!

Ne çocukluk sundum ona ama! Bir sürgün yaşamı. Bir şehirden diğerine; bir dilden diğerine...

Onunla Fransızca konuşuyorum. Barcelona'daki büyükannesi İspanyolca'dan başkasını anlamıyordu. Joaquin'in müzik bilgisini kusursuzlaştırmak için bizi sürüklediği Berlin'de zorla Almanca öğrendi. Bir başka çocuk daha doğurmak üzereydim. Doğumun şaşkınlığı içinde o rezilin ismini verdiğim Joaquin'i. Rezildi, çünkü aldatandı! Gönül ilişkileri, yalanları çoğalıyordu. Beni çocukların önünde küçük düşürüyordu, Tanrı bilir neleri – tavırlarımı, saçımı, hijyen eksikliğimi suçluyordu! Beni, bir Danimarkalıyı! Yatak örtülerini dezenfekte ettiriyordu. Başkaldırma isteğiyle boğuluyordum. Sesim yükseliyordu. Yanaklarım kızarıyordu. O solgunlaşıyordu. Bazen küfürleri, şiddeti... Hangi şeytanın oyuncağı olmuştu, çocuklarının önünde bir kediyi öldüresiye dövecek kadar? Bu sahne geceleri Anaïs'in rüyalarına dadandı.

O zamanlar, Kraliyet Okulu'nda bir öğretmenlik kürsüsüne sahip olduğu Brüksel'de yaşıyorduk. Anaïs okula gidiyordu. Oyunlarının yöneticisi olduğu, üzerlerinde egemenlik kurduğu erkek kardeşlerinden başka arkadaşı olmayan bir asi olarak göstermişti kendini orada. Püsküllü bir örtü serilmiş bir masadan bir Kızılderili çadırı yapıyordu; bir perde ve iki iskemleden, prensesi ya da pahalı yosmayı doğaçladığı bir sahne. Ona Sarah Bernhardt ismini takmıştım.

Bir sabah sağ yanındaki sancıdan yakındığında, yeni bir güldürü sandım bunu. Ateş içindeki alnı beni uyardı. Hemen doktor çağrıldı. Doktor hastalığını anlayamadığını itiraf etti. Gidişinden az sonra komşulardan biri bizi uyarmaya geldi: Doktor ona, kızımın geceyi çıkaramayacağından emin olduğunu söylemiş. Sonunda, eşimin çılgına döndüğünü görmüştüm; bir şeyler yaptığını görmüştüm! Brüksel'de cerrah bir arkadaşını yardıma çağırdı. Karın zarı iltihabı teşhisi kondu ve Anaïs ameliyata alındı. Acıya iyi kötü dayanmıştı. Üç ay hastanede tutuldu. Her gün yanına gidiyordum ve kapatılmaya ne kadar iyi katlandığını

görerek şaşkına dönüyordum: Yazıyordu. Şiirler, kısa güldürüler, hece bilmeceleri, betimler; onlarca sayfa yatağına yayılmıştı. En iyi metinler babasına adanmıştı. Bir gün Joaquin, bir kutu renkli kalemle onu görmeye geldi. Anaïs ressam olmayı kafasına koydu. İki ya da üç gün boyunca resim yaptı. Sonra renkleri yüzüstü bırakıp sözcüklere geri döndü.

1913 baharında, hastalığının nekahet dönemini hızlandırmak için onu Arcachon'a, Joaquin'in tuttuğu, Pyla'nın uçsuz kumsalına bakan, tam olarak "Yıkıntılar" adını taşıyan gotik villaya götürmeye karar verdim. Sarmaşıklar duvarlardaki çatlakları gizliyordu. Pencerelerin taşları dökülüyordu. Ama kadın avcılığındaki ünü kendisininkini aşan komşusu Gabriele D'Annunzio tarafından kışkırtılan Joaquin'in sosyete yaşamına sunduğu, uçsuz bucaksız bir salonu vardı. Bir gece büyük adam bizi ziyaretiyle onurlandırdı. Joaquin piyanonun başına geçti. D'Annunzio Caldera'nın bir aryasını bana adadı: "O cessate di piagarmi!" Yücelik! Ozan tarafından kutsal diva yapılmıştım. Joaquin elimi öptü. Ne beceriksiz güldürü! Üç adım önümde metresi duruyordu. Öğrencisi olan, kendisinden yirmi yaş küçük bir yumurcak! Varlıklı, elbette. Anlamsız denecek kadar zengin. Maruça. Bugün bile acı çekmeden söyleyemiyorum adını. Anaïs ondan hemen nefret etti. Hiç şüphesiz, bütün saflığıyla ihaneti sezmişti.

14 Mayıs akşamı, beklenmedik bir konserin onu bizden ayrılmak zorunda bıraktığını bildirdi Joaquin.

Anaïs yalanı yakaladı. Babası elini kapıya attığında, isterik çığlıklar atmaya başladı. Pardösüsüne yapışmış, yalvarıyordu. Şeytanın bile yüreğini sızlatırdı.

Joaquin kendini kurtardı, yok olmuştu.

O zaman tuhaf bir şey oldu. Anaïs çok dinginleşti. Çok karamsarlaştı. Düşünceliydi. Bir mantık kuruluyordu kafasında: Mutsuzluğumuzun nedeniydi o. Joaquin onun hatası yüzünden bizi terk etmişti. Şimdi anlıyordu. Babasını hayal kırıklığına uğ-

ratmıştı. Umutlarını yıkmıştı. Anaïs'in ne dehası, ne güzelliği vardı artık. Tek suçlu oydu.

– Söylesene, anne, New York'ta *turon* var mı?

Anaïs buna deli oluyor. Büyükannesi, Barcelona pastanelerinde satılan, küçük tekerleklerin arasına sıkıştırılmış bu badem tozunu tıka basa yediriyordu ona.

Barcelona... Çatlaktan sonraki mutlu dönem. Joaquin'in bir daha bana dönmeyeceğini anlamıştım. Beni Fransa'da tutan hiçbir şey yoktu. Şan öğretmenliği işi için söz veren Enrique Granados'un eşsiz arkadaşlık desteğine dayanarak İspanya'ya gittim. Katalan başkentinde bir konservatuar yönetiyordu. Rahatlık olsun diye, beni onların çatısı altına iten nedenler hakkında yanlış bilgileri olan kayınpederimle kayınvalidemin yanlarına yerleştim. Joaquin öğrendiği zaman, ailesini şantajla sıkıştırdı. Öğretmenlik maaşım, limana uzak olmayan bir daire tutmama yetti. Orada bir yıl kaldım. Mutluluğa inanma yılı!

Yaseminlerin kokusuyla esrikleştiğin kafes örgülü balkonu anımsa, Anaïs! O ılık geceleri! Panjurlardan süzülen ayışığının çizgiler çizdiği perdeleri! Sokaklardan koşarak geçen siyah çoraplı çocukları! Ve sınıfını dolduran rahibelerin, dev süs bitkilerine benzeyen başlıklarını! Ya o gökyüzü! Nasıl diyorsun *Günce*'nde? "Mavi gökyüzü, güzelliğimin nesnesi."

Küçük kızım beni duymuyor. Yazarken artık elinden, kaleminden, sözcüklerden başka hiçbir şey yok. Varlıklardan daha gerçek bunlar onun için. Dillerini yalnız kendisinin bildiği yaratıklar gibi danışıyor onlara. Cadix'te onu katedrale götürmüştüm. Hayran ol, Anaïs! Şu mihrapları, şu kutsama kaplarını gör! Ama bakıyorum anne! Hayır: Bir dua sırasına oturmuş, yazıyordu.

Onu kınayamam. Yolculuğunu yazması için Cadix'te armağan etmiştim ona bu defteri, daha tutkulu bir misyon yükleyeceğinden kuşkulanmadan. Sırrını biraz açıyordu bana, bazen şi-

ir denemeleri yazdığını söylüyordu, bazen kendi yüreğini sınadığını ve bunu babasına göndermek niyetinde olduğunu. Ne umuyordu? Onu duygulandırmayı mı? Onu yeniden kazanmayı mı?

Onu güvertede hava almaya zorlamasaydım, kamarasından çıkmayacaktı. Aralıksız yazacaktı. Subayların kamarasında bir Remington gördüğünden beri, bunlardan birine sahip olmayı düşlüyor.

– Yazım okunaksız. Onu sökebilen tek kişi sensin.

– Okuyucu olarak annen yetmiyor mu?

– Hayır, bana tüm dünya gerekiyor.

11 Ağustos 1914'te Anaïs Nin, erkek kardeşleri Thorvald, Joaquin ve annesi Rosa Nin-Culmell eşliğinde New York'a ayak basıyor. Rıhtıma çıktığında, onları karşılamaya gelmiş kuzenlerini ayrımsıyor, küçük kız erkek kardeşinin elinden viyolasını alıyor ve kollarının arasında sıkıyor. Yanlış anlama olmaması gerekiyor çünkü: Sanatçı olan kendisi.

Anaïs

Anaïs Nin. Ana, Nin'dir.

"Ana" (Rusça'da dişil "O"). O, Nin'dir.

İspanyol babanın Adı'nda.

Bir adda birbirine geçmiş diller.

Eğer "bilinçaltı bir dil gibi yapılanırsa", bu dil sürgünününki hangisi?

İspanyolca. İngilizce. Fransızca. Üç sözlük. Üç kural. Üç sözcük.

N/I/N: Aynanın etkileri, camların oyunları.

*Under the Glass-Bell!**

N/I/N: "Ben." ("I" İngilizce'de "ben"dir) yansımada ortaya çıkıyor.

N/I/N: Sözcük sıralaması değişiminin ortasında.

Kuşatılmış Anaïs mi?

Olanaksız!

Anaïs Yang olduğu kadar Ying de.

N/I/N: Her zaman iki erkeğin arasında (Miller/Hugo, Rank/Miller, Hugo/Rupert).

Tek başına.

---

*) *Camdan Çanın Altında,* 1947'de yayınlanan roman.

2
Anne ve Kız

New York'ta, Amerikan Deniz Kuvvetleri'nde subay olan Gilbert P. Chase ile evli olan kız kardeşi Edelmira'yı buluyor Rosa. Edelmira'nın Küba topluluğunun en etkin üyeleri arasında önemli bir yeri var. Onun maddi ve manevi desteği sayesinde Rosa, Manhattan'ın göbeğinde, Batı 158, 75. Sokak'ta tuğla bir ev tutuyor. Odalar her zaman Kübalıları, bazen dostları kiracı olarak ağırlayacak kadar geniş. Şan öğretmenliği yaparak geçimini sağlamayı -başarısızca- denedikten sonra, büyük mağazalar ve özeller arasında bir çeşit aracılık olan *purchasing agent*'lık yaparak, *American way of life*'da yerini alıyor. İşlerine kesin bir yön veriyor, Down Town bir büro açıyor, gayrimenkulle ilgileniyor, hisse senetleri alım satımı yapıyor.

Üç çocuk şımartılıyorlar. Dönemin fotoğrafları onları zevkle,

neredeyse görkemle giydirilmiş gösteriyor. Rosa sinema eserlerini ve zaman zaman da Broadway tiyatrolarından birinde bir gece sunuyor onlara. Yazın, Long Island'da bir bungalov kiralıyor.

"Zar zor geçiniyorduk... Alacaklılar kapımızdaydı ve iki erkek kardeşimin açlıklarını bastırmanın en ucuz yolu olan unlu omletle beslenmek zorunda kalıyorduk çoğu zaman," diye anımsanan, *Günce*'deki zavallı Anaïs, Lawrence Durell'ın "saray çocuğu" diye betimlediğine benzemiyor hiç. Yayıncı tarafından doldurulmuş yazarın, kitleleri duygulandırmak adına kullandığı ustalığı mı? Trajik olana kışkırtan bir doğanın eğilimi mi?

"Anaïs acındırmayı severdi," diye açıklıyor erkek kardeşi Joaquin Nin-Culmell, bana yazdığı sayısız mektuptan birinde. "Annemiz ondan bir çorabı onarmasını isterdi, o, iki yüz tane onardığını yazardı! Kuzinleri tarafından giyilip eskitilmiş giysilerden başkasına sahip olmadığını ileri sürüyor. Kuşkusuz, bir-iki kez. Ama çoğu zaman, en iyi yerlerden alınmış, büyüleyici elbiseler giyerdi! 'Yoksulluğumuz' tümüyle göreceliydi! Her zaman bir hizmetçimiz oldu."

1916'ya doğru, Monsita oldu bu: bir melez, usta aşçı ve değerli psikolog.

Monsita'nın Anlatısı

Bu evi kiralaması için Madam'ın delirmiş olması gerekir! Yedi yatak odası! Üç banyo! Sağlığımı yitirecektim orada! Sanatçıları sevmeseydim, çoktan ayrılmıştım! Madam'ın bütün kiracıları müzisyen. Her gece şarkı söylüyorlar, doğaçlama yapıyorlar, yorumluyorlar! Ustalar! Chopin! Schubert! Ürpertiyor bunlar beni! Kiracılardan birinin gramofonu var. İspanyolca şarkılar, Katalan havaları, Küba ezgileri, tangolar! Bıktırasıya! Dün gece, Joaquinito ilk konserini verdi; piyanist olmak istiyor. Erkek kardeşi Thorvald viyola çalıyor. En yeteneklileri Madam. Altın bir ses! Rosa Ponselle onun tırnağının kiri olamaz! Bu yetenekle ka-

riyer yapmaktan vazgeçmek kahramanlık ister! Ama Madam'ın ilgilenmesi gereken üç çocuğu var. Kendini işlerine veriyor. En ucuza almak. En pahalıya satmak. Mağazalarda indirimler elde etmek. Özel mağazalardan siparişler toplamak. Günlerini Broadway'deki bürosunda geçiriyor ve her akşam sinirleri oynamış olarak eve geliyor. Bir hiç yüzünden öfkeleniyor. Ya da bunalım içinde karamsarlaşıyor. Hemen doktor çağırıyoruz: Güçten düşeceği korkusuyla almayı reddettiği yatıştırıcılar veriyor. Emekten başka bir şey düşünmüyor! "Unutmak için çalışıyorum," diye kendini savunuyor. "Neyi unutmak için Madam?" Beni aptal olarak görüyor ve çekip gidiyor. Ona kocasının ismini söyletmeyi hiç başaramadım. Yalnızca Anaïs, sorduğumda ondan söz ediyor. Duyunca, ondan kusursuz erkek yok sanırsınız. "Hayır, bizi terk etmedi. Avrupa'da kariyer yapıyor. Bir gün geri dönecek." Ne ateşli koruyor babasını! Hayali görüntülerini saklıyor. Tam bunu yapacak yaşta. Bir gün babasının bir tanrı olmadığını, diğerleri gibi bir erkek olduğunu anlayacak – biraz daha yakışıklı, Anaïs'in *Günce*'sinin ilk sayfasına yapıştırdığı fotoğrafa güvenirsem, Anaïs ona benziyor. Burun inceliği. Dudakların dolgunluğu. Bakışın saydamlığı. Fotoğrafa şunlar yazılmış: "Sizler için benim sevgili küçüklerim: Anaïs, Thorvald, Joaquin, bütün ruhumla. Mart 1916."

Bir canavar değil o. Tam bir bencil yalnızca. Erkeklerin hemen hepsi gibi. Bazen çocuklara koliler gönderiyor. Anaïs Fransızca kitaplar alıyor. Onun kendisine sık sık yazdığında diretiyor. Dokunaklı yalan. Odasını toplarken bir mektubunu buldum:

"Sevgili babacığım, sana birçok kez yanıtsız yazdıktan sonra, neredeyse iki aydır yazmadım, açıklanamaz ve üzüntü verici sessizliğinin sürdüğünü görerek. Bazen, bizi birazcık unuttuğundan korkuyorum... Bu mektubu bitirmeden önce, birkaç satır da olsa yazmanı diliyorum senden – bana sonsuz bir zevk verecekler ve seni bütün yüreğiyle seven kızını unuttuğuna inanmayı bırakacağım." (*Çocukluk Güncesi*)

Tuvalet masasının çekmecesinde daha da dokunaklı başka mektuplar buldum. Madam bunlardan haberdar mı? Bundan kuşku duyarım. Dönekle tüm iletişim girişimlerini yasakladı çocuklarına, Anaïs'i tersini yapmaya itecek kadar.

Annesiyle ilişkileri tuhaf. Aralarında güvensizlik kadar sevgi de var. Çocuk içten bağlılığın kendisi aynı zamanda. Madam'a yardım etmek için ne yapacağını şaşırıyor. Yıkamak, düzenlemek; alışverişler, odun, sebze ayıklama ve yamama angaryaları. Onsuz, erkek kardeşleri gerçek birer haylaz olurlardı. Onları giydiriyor, okula götürüyor. Gece, derslerine çalıştırıyor. Annesi onun yorulduğunu biliyor. Dinlenmesi için yalvarıyor. Onun yerine faturalara mühür basacak. Çekleri ve makbuzları dosyalayacak. Madam kızı yönünden en özenli hastabakıcıya sahip, başucunda saatlerce kalmaya yetili. Bununla birlikte... nasıl demeli... bu çocuğun duygularını abarttığını hissediyorum. Kısacası, yalnızca sevme yoksunluğundan kendini ona tapmaya zorladığını hissediyorum. Madam'ın karşısında tüm doğallığını yitiriyor. Sözlerini, davranışlarını ölçüp biçiyor. Kendi kendini inceliyor. Sanki kendine gem vuruyor. Annesini gözlüyor ve soğukluğun hüküm sürdüğü bakışlarını yakalıyorum ansızın. Hangi kini besliyor? Onu babasından ve mutlu yaşadığı tek ülke olan Fransa'dan ayırmış olmasının mı? Paradan başka bir şey düşünmüyor olmasının mı? Şandan vazgeçmiş olmasının mı? "Sanat"tan, Anaïs'in güvercin kuğurdamalarıyla söylediği bu sözcükten mi? Artık hoşa gitmemesinin mi?

Avrupa'da çekilmiş fotoğraflara göre yargılarsam, Madam'ın çekiciliği varmış. Ağırbaşlı elbiseler. Karamsar şapkalar. Hüzünlü saç. En iyi terziye sunabilirdi kendini. Hayır. Bu görkemi, tüm şıklık kaygısını kızına saklıyor. Esnek deriden potinler, XV. Louis tarzı topuklu pabuçlar, kürk yakalı mantolar, siyah kadifeden şapka ve bele oturan uygun ceket, 40 dolarlık bir kürk bile! Hiçbir şey onun için yeterince güzel değil! Onu Dans Okulu'nun düzenlediği balo zamanında, inci işlemeli pembe tülden

elbisesi içinde görmek gerekirdi! Kemerinde çiçek, ipek çoraplar, cilalı pabuçlar. Bir prenses!

Anaïs'i koketliğe yöneltmesi için tek bir neden görebiliyorum: onu en kısa zamanda evlendirmek. Yüz çizgileri, öfkeli kişiliği -bazen kaprisli- başka bir varlığı anımsatan bir çocuğu uzaklaştırmak... Anaïs tüm suçları yüklenen kişi görünümünde. Oğlanların her sorununa katlanıyor Madam. İlk yanlış adımında Anaïs azarlanıyor. "Kötü tohum! Babasının kızı!" diye bağırıyor, çocuğu üzmek için değil ama. Cesur karşı koyuşun içindeki aşk bu. Ve ölçülülüğün içindeki. Yalnızca Anaïs'in hasta olduğu zaman dışında Madam kızını okşayıp sevmek için zaman harcamıyor hiç. O zamanlardaysa onu dinliyor, kucaklıyor, besliyor. Anaïs'in, yalnızca annelik özeninin kırıntılarını çöplenmek için hasta düştüğüne yemin edebilirim.

Ama çene çalıyorum ve yemek hazır değil. Anaïs, odandan çık! Bana yardım et! Madam, Valencienne tarzı pirinç istedi... Ne yapıyorsun? *Günce*'n! Yine mi! Ona böylesine tutkuyla açıklayacağın neyin var ki, Tanrı aşkına! Senin ruhsal durumların! Kalemini ödevlerin için eskitsen daha iyi yaparsın! Tembellikte ayak direrse sınıfta kalacaksın. Dalga mı geçiyorsun? Daha önce bilmediğin hiçbir şey öğrenmiyor musun? Gururlu! Madam yazı ödevlerini gösterdi bana. Benden daha çok hata yapıyorsun, hepsi bu işte! Kültürlü müsün? Adını İngilizce yazmayı bilmedikten sonra Fransız romancıları okumak neye yarar? İngilizce'den nefret mi ediyorsun? Al bir tuhaflık daha! Bu kadar budalalık yeter! Buraya gel! Gözlüğün nerede? Onu takman gerek! Seni çirkinleştiriyorlar mı? Ama hayır, kaz kafalı! Bir yürek kadar güzelsin. İyi biliyorsun bunu! Enrique Madriguera, baş viyolonselistimiz, bütün tonlarda şakıyor bunu sana! Şunun kızarışına da bakın! Parmaklarından mürekkebi sil! Bir sepet al! Şuna bakın! Her zaman bulutlarda! Uyanın küçükhanım! Ketenkuşu! Ketenkuşu! Şaşkın kuş! Hiçbir takma isim kimseye bu kadar uymamıştır. Gidip kilerden soğan al! Sepeti unutuyorsun!

Bu çocuk çok okuyor. Belli bir dozu geçtikten sonra akıl bulandırır okumak. Belediye kütüphanesine kaydoldu. Hepsini okumaya karar vermiş, düzenli biçimde: A'dan başlayarak! Bir ömür yetmez ki buna! Anaïs bir kitabın bir gününü aldığını ileri sürüyor. Odası tıka basa bunlarla dolu. Madam'ın oraya bir göz atmaya hiç zamanı yok. Anaïs eline düşen her şeyi bir çırpıda okuyup bitiriyor! Dev kitaplar! Resimsiz! Çok okumanın zorlamasıyla kafası patlayacak!

"Tanrı'nın iki omzumun üzerine yerleştirebilmiş olduğu en muhteşem nesnedir kafam!"

Ne hazırcevaplık! Bunun karşısında nefesim kesildi.

3
Bir Coşkunun Güncesi

Suç ortağı defterlerin en iyilerinin, *Çocukluk Güncesi*'nin başlığı olabilirdi bu; sayfanın üzerinde kaleminin baskısını duyumsatacak kadar özenli bir elden karmaşık Fransızca, kusursuz yazım.

Bir düşünceler, portreler, şiirler, fotoğraflar, cıva hızıyla karalanmış sinirli, keskin çizgili resimler -çoğunlukla alaycı- toplaması. Çok görüyor, her şeyi yaşıyor, daha çoğunu istiyor.

Yazmak: Anaïs'in gönül eğilimi, genç yaşta uygulamaya konmuş, daha sonra sonuna kadar zayıflamadan gelişmiş bir erdeme dayanmıştır: coşkunluk.

Coşkular. Keşifler. Esriklik. Ruhun atılımları. Bedenin kaynaşmaları.

"Ah, güçlü olsaydım!

Ah, büyük olsaydım!"

"Öfkeden titriyorum, sarsılıyorum, bir yarı tohum bile olmadığımı ayrımsayarak yumruklarımı sıkıyorum. Çok küçüğüm!" (*Günce,* 1914-1919)

Bir var olma şekli, bir tarz. Hüzünlenen, ayaklanan, esriyen "ben"in kesinlemeleri. Bütün sayfalarda ünlem işareti. Yaşama yetişmek istiyor yazı.

"Bir haftadan fazla oldu yazmayalı. Ben ki, her günün uğraşlarını, saati saatine, dakikası dakikasına yazmayı düşünüyordum!" (*Günce*, 1914-1919)

Anaïs'in, *Çocukluk Güncesi*'nin I. cildinin Fransızca baskısını süsleyen, oval yaprak süslemeli, yas tülüyle örtünmüş gibi solgun beylik fotoğrafından başkasını görmemiş olanlar onun melankolik olduğunu düşünebilirler. Anaïs melankolik mi? Ama aynı zamanda ketenkuşu! Kaçık! Oyuncu! Boyalı sinekkuşu! Dayanılmaz inatçı! O dönemdeki takma isimleri içinde, örnek olarak Fransız'ı, ateşli savaşçıyı, yurtseveri seçen gerçek çocuğu en çok coşkulandıran: Jeanne d'Arc.

"Ah, Jeanne, ne kadar çok seviyorum seni, ne kadar hayranım sana, ah, neden terk ettin bu yeryüzünü! Fransa'nın zaferini kuşatan tehlikeleri gör, kurtar onu!"

Erkek kahramanından yoksun bırakılmış çocuğa kadın kahraman. Sürgüne gönderilmişin Kromos'u!

Fransa savaşta, onun için savaşmayı düşlüyor; askerler için atkı örmekten ya da ülkenin yengisine dizeler düzmekten başka bir şey yapamıyor. Tanrı her şeye kadirdir; uzak olanın dönüşü için yakarıyor; duyulmayı umarak kiliseye gidiyor, sarmaşıkların kokusunda kendinden geçiyor ve gerçekten babanın yerine koyduğu bir rahip canlandırıyor gözünde:

"Bu sabah duaya katıldım ve yüreğimde İsa var. Duam yalnızca baba içindi. Uzun süre yinelendim: 'Baba', uzun süre, ne güzel isim!" (Eylül 1915)

"Bu sabah duada yalnızca mırıldandım: 'Tanrı, Fransa, baba!'" (Nisan 1915)

Yüreği kabarmış, kendini ulu duyumsuyor. Sevgili kul!

Her yazarın kendi gizemciliği vardır. Anaïs düzyazı ve şiiri, kutsal olan ve dindışı olanı, hayal ve gerçeği, zevk ve acıyı harmanlayarak, Fransa'dan bir cennet ve babadan bir tanrı yaparak kendininkini çok erken kurdu.

Gelen seslerin sürekliliğinin motifleri, ilk akorların örgüsünü oluşturur.

4
Kuzen - Kuzin

1920 yılında sinir krizi yüzünden sürmenaj tehlikesiyle karşılaşan Rosa, feribotla New York'a bağlanan yeşillikli bir banliyö olan Richmond kontluğuna gitmek için Manhattan'ı terk ediyor. Seçimini, bahçeye açılan yuvarlak bir pencereyle süslenmiş kırmızı ahşap bir ev için kullanıyor. Damda sincaplar zıplıyor. "Bakışımın uzanabileceğinden de ötelere kadar," diye anlatıyor Anaïs, "ağaçlardan, ağaçlardan ve ağaçlardan başka bir şey yok. Burada felsefe yapabilirim ya da saçmalayabilirim. Bir şair gibi düşünebilirim. Hoşuma giden mürekkebi savurganca harcayabilirim. Yazmak! Kafamdan geçen her şeyi yazmak! Kanımda mürekkep var benim!" *Delineator* adlı bir genç kız dergisi, içli şiirlerinden birini yayınlıyor. Sağlama bağlanmış geleceğini mi yargılıyor öğrenimini durdurarak? Rosa kandırılma zayıflığı-

nı -ya da bilgeliğini- gösteriyor: Kızı disiplin için yaratılmamış. Columbia Üniversitesi'nde serbest dinleyici olarak edebiyat derslerine katılacak. Tek başına, kitaplara dönük, kültürünü ve hayal gücünü zenginleştiriyor Anaïs. O kendini yetiştiren biri ve bundan her zaman gurur duyacak.

Fransız romancılara ahlak yazarları ekleniyor -Emerson ve Marc Aurèle, Rousseau ve Thoreau-, şairler, özellikle romantikler -Keats, Shelley ve Lamartine-, sonunda da günceciler. Kalem elinde, Anaïs, Eugénie de Guérin'in, Amiel'in ve Marie Bashkirtseff'in güncelerini inceliyor. Kendi *Günce*'sinin yazınsal değerini ölçüyor. Artık onu bir eser gibi kullanmak gerek.

On yedi yaşında.

"Bazen kendime soruyorum, ne kadar değiştiğimizi kafanda canlandırabilir misin, diye?" Yazıyor babasına. "Joaquinito şimdiden çok büyük... Thorvald bir erkek oldu, on beşinde olmasına karşın güçlü, benden daha uzun. Ve bir genç kızım. Şimdiden saçımı topuz yapıyorum çünkü kendimi çok ağırbaşlı duyumsuyorum. Buraya kansız, çekingen geldim. Şimdi ise artık sıska değilim ama narinim ve bazen yabancılarla, beylerle birlikteyken biraz çekingenim, bazen de çok girişkenim."

İşte, ondan iki yaş küçük kuzeni Edouardo Sanchez'in, Rosa'nın zengin bir Kübalı eğitimciyle evlenen kız kardeşinin oğlunun karşılaştığı ilkgençliğindeki kız. "Sevdiğim ilk oğlan," diyecek Anaïs onun için.

Joaquin Nin-Culmell onu "duyarlı, hayalperest, geveze ve zayıf" bir oğlan olarak anımsıyor. "Anaïs onun düşlerinin duyarlı, sanatçı ve onun gibi geveze ama ondan daha güçlü kız kardeşiydi."

Maurice Sachs'ın bir romanından fırlamış görünen bu güzel tasasız için Anaïs, onun kötü konuştuğu Fransızca'dan vazgeçecek ve *Günce*'sini İngilizce yazmayı sürdürecektir. 1930 yılında onu Paris'te yeniden bulacak ve önerileri üzerine Rene Allendy ile, bir psikanalizle ilk neşteri vuracaktır.

Edouardo Sanchez, duymak isteyene bağırarak bildiriyordu,

mutsuzluğunun nedeninin güzelliği olduğunu ve annesi diğer altı çocuğundan esirgediği özenini katlayarak onun üzerinde yoğunlaştırmamış olsaydı daha mutlu olacağını. Fazla pohpohlanmak silahsız bırakmıştı onu. Sıkıntısını kim anlayabilirdi? Uzaklığa, kimi sağduyuya, ince bir bencillik görünümüne, kargaşa ve şatafata düşkündü. Okuyordu, kötü kitapları olduğu kadar, iyilerini de. Unutmak için acele ettiği kanıları vardı. Genç kızlar ellerinin inceliğine hayrandılar; onları beyaz tutmaya özen gösteriyordu.

Babasının mirasyedisi olmak mı? Hiçbir zaman! Mezbahaya sık sık gitme düşüncesi bile onu altüst ediyordu. Aşırı seçkici davranıp kendisi gibi parlayan her şeye kapılan yaratıklara bağlanıyordu; oğlanlara yani, her zaman.

1919 yazını hiç unutmayacaktı. Richmond Hill'de, Audley and Curzon Place 620 Numara'da, verandalı, çamlarla çevrilmiş bir ev edinen Rosa Teyzesi, okul tatili için evine çağırmıştı onu. Küba'da sıkılıyordu; kuziniyle hiç tanışmamıştı. Kabul etti.

Anaïs hakkında Richmond Hill'de, terasta çekilmiş bir fotoğraftan başka bir şey bilmiyordu. Bir hamağa uzanmış kitap okuyordu genç kız. Çok ağırbaşlı! Neredeyse sert. Kew Gardens Garı'nda kendisine doğru gelen güzelliği tanıyamamıştı delikanlı. Uçsuz bucaksız gözler. Kara kirpikler. Dolgun dudaklar. Genç kızın dişlemekten zevk aldığı ve tıpkı bir öpüşme sonrası gibi, kanın rengini koyulaştırdığı bu duyarlı ağız üzerinde durakalmıştı.

Aklı karışmış olarak, kötü bir Fransızca'yla selamladı onu: "Merhaba kızan!" Genç kız gülmekten katılmıştı. Birkaç gün içinde arkadaş oldular. Aynı okuma parçalarını paylaşıyorlardı. Birlikte konsere gidiyorlardı. Delikanlı oyuncu olacaktı. Genç kız, yazar. Bundan kuşkusu yoktu. Zayıflıktan başka bir şey olmayan delikanlı, onun kararlılığıyla şaşkınlığa düşüyordu. Kim damla damla akıtmıştı bunu genç kızın içine?

– Babam. Bizi terk ederek bir savaşıma zorladı beni. Onu ye-

niden elde etmek. Ve tek bir silahım var. Yazıyorum. Sözcükler olmadan bir hiçim ben. Aptal bir genç kız.

– Ya güzelliğin?

Çığlık ağzından kaçmıştı. Anaïs omuz silkti.

– Çevresindeki tüm kadınlar güzel. Onları aşağılıyor.

– Ama senin için durum farklı. Onun kızısın!

– İnanıyor musun buna? Çoğu zaman onun ikiziymişim gibi duyumsuyorum. Onun niteliklerinin dişi cisimleşmişi. Bayağılar için aynı horgörüye, aynı bencilliğe sahibim. Onun gibi, kötü kokular kadar aptallığa da dayanamıyorum. Bakışları tekelime almayı seviyorum. En önde olmak. Eşsiz olmak. Nasıl olur da çocuk babasını böylesine kendinde görebilir? Sesinin tanısını bilmiyorum. Bana gönderdiği, konserlerinin broşürlerini süsleyen fotoğrafları. Aramızda özel hiçbir şey yok. Mektupları yapmacık; ben günlerimi ona yazmakla geçirirken, onun yazmak için kendini zorladığını duyumsuyorum. Ona yaşamımı anlatmak ve göstermek...

– Söylesene, neyi?

– Bir sanatçı olduğumu. Bir tutkum var: yazın. Bir takıntım var: kendimi duyurmak, kendimi anlatmak, kendimi sevdirmek... Neden bir günce tuttuğumu sanıyorsun?

– Anımsamak için.

Anaïs bu aptallığa bıyık altından gülüyor.

– Ona babama bir mektup olarak başladım, şimdi onu dünyaya bir mektup yapmak istiyorum. Bir ülkeden diğerine, elden ele dolaşmasını ve her ruha kendiminkini teslim ettiğim yeğinlikte dokunmasını istiyorum.

Kuzenini odasına sürüklemişti *Günce*'sini göstermek için. Ona evin en büyük odasını vermişlerdi. Pastel renkli duvarlar, şöminenin üzerinde heykelcikler, kafeste kanarya. Soluk mavi duvarları kaplayan yazar portreleri olmasaydı, herhalde bir genç kız odasından farkı olmayacaktı. George Sand'ı, Alexandre Du-

mas'yı, Musset'yi tanımıştı Edouardo. Pencerenin altına üç aynalı bir tuvalet masası yerleştirilmişti. Taraklar ve incik boncuk yerine kitaplar, mürekkep, kalemler.

Anaïs aynanın karşısında yazıyor.

Kendini beğenmişlik mi? Hayır? Kaygı. Kendime hayran değilim, diye savunuyor. Var olduğumu, sayfaya gönderdiğim iletilerimin bir bedeni oluşturduklarını, bir yüzü güldürdüklerini, bir deriyi kızarttıklarını kanıtlıyorum kendime. Benim bedenimi. Çok yazmak kendini yitirtiyor. Siliniyorsun.

Ama üçlü panodan hangisini sorguluyor, diye soruyor kendine Edouardo. Ortadaki, tasalı bir Meryem Ana'yı yansıtıyor. Soldaki burnun küçücük kabartısını, bir yan görünümün önemli vurgularını yüklüyor. Sağdakinde, çekiciliğini bilen kadına boyun eğiyor çocuk; ince, uzun dişler, ısırmaya hazır.

Anaïs gülümsüyor. Kendisini ciddiye alan tek insan olduğunu söylüyor Edouardo'ya. Yazın, felsefe ve psikoloji toplantılarına serbest öğrenci olarak katılmak için Columbia Üniversitesi'ne başvurduğu zaman, genç yaşı yüzünden reddedildi. Çocuk mu? Görünüşte! Oraya kırmızı dudaklarla, ipek bir elbiseyle, Fransız pabuçlarla ve dantel bir şapkayla geri dönmeye ant içti!

Günce'si, aynı anlam belirsizliklerini ele veriyor. Edouardo şaşırmıştı. Bir çocuk gevezeliği uç noktalarda tükeniyordu. Derinliğe ve kofluğa cüret ediliyordu. Bir satırdan diğerine, Chaplin'den Bossuet'ye, on iki heceli Fransız dizeleri biçiminde düzenlenmiş cümlelerden rasgele savrulmuş imgelere, boş düşünceden düzenli müzik cümlesine atlanıyordu. Edouardo daha önce hiç bu kadar bağımsız bir yazı okumamıştı.

O hiçbir örneğin baskısı altında değil. Duvarları kaplayan yazarlar gözünü korkutmuyor. Kendi sesinden başkasını dinlemiyor. Kendini çok fazla dinliyor! Ama diğerlerini gözlemlemeyi biliyor. Onların içlerine girmeyi: "Bir oğlan için çok ince hatlar; sarı saçlar ve betimlemesi güç gözlerle birlikte. Gözleri, düşün-

celer ve duygularla değiştiğinden, isimlendiremediğim binlerce başka şey oluşuyor içlerinde. Kendi yoğunlaşma, göz kamaştırma tarzları var."

Kendi betiğini okuduğunda Edouardo korkuya kapılmıştı. Anaïs onun maskesini indirmişti.

Mesleğe yeni başlayan bir Havanalıdan temiz bir aşk türetmişti delikanlı. İlk kez, kendisine benzeyen bir oğlana değil, bir genç kıza, neredeyse bir kadına vurulmuştu. Anaïs'ten uzaklaştı. Ailesinde bir bayram havası estirdi bu. Babası Barnabé Sanchez için Anaïs, bir kocanın mutsuzluğunu kurmaya yeterli akılla çeyizlenmiş, gülünç tavırlı bir genç kızdı. Onun etkisiyle oğlu daha da anlaşılmaz olmuştu.

Anaïs'in annesi de hoşnuttu. Kızının kuzenine karşı açığa vurduğu eğilimi hep canını sıkmıştı. Anaïs'e göre bir erkek değildi o. Karşılığında Hugo Guiler... Kusursuz konum. Üstün eğitim. İzci gülüşlü bu iri kumral için kapısı ardına kadar açıktı.

Güzellik

Küçük kızların bebeklerle oynadığı yaşta Anaïs çekicilik sanatını öğreniyordu: "Babam her zaman resimlerimi çekmekle uğraşıyordu. Tüm hayranlığı fotoğraf makinesinin aracılığıyla oluşuyordu." Güzel, bir resim gibi.

"Gönül çelen... Gönül çelen, diyordu kendi kendine. Birlikte geçirdiğimiz tek anlardı bunlar." Hoşa gitmek, babanın adına var olmaktır.

Gittiğinde, çocuk kendi gözden düşüşünü suçlar.

Ne yazık ki, hiçbir zaman yeterince güzel olamayacaktır.

Yeterince kusursuz, bir ikon gibi.

Otuz yaşında, burnun kemerinin yeniden yapımı.

"Always treating the flesh as a mask." (Ensestin Evi)

Onun maskesi kendini çiziyor: bir çizgi kadar inceltilmiş kaşlar, gözkapaklarının altında sürme vurgusu, kırmızı gölle kaplı ağız.

Otuz altı yaşında, iki ön dişin birbirinden uzaklığının azaltılması.

Kırk yaşında, Elizabeth Arden'de haftalık seanslar. Otuz yaşında gibi gösteriyor. Doktoru onda ateşten başka bir şey görmüyor.

Elli üç yaşında, yazıyor: "Yaşlandığı için bir kadını bağışlamıyoruz... Yaşlanan kadın buruşmuş saten gibidir." (Günce, 1955-1966)

İlk yüz gerdirme: Adının Doğu lezzeti yüzünü kazanıyor, bir no tiyatrosu maskesi gibi parlak ve pudralanmış.

İkincisinde elmacık kemiklerini yükseltiyor, köklerinden başlayarak alnını çıplaklaştırıyor, ışığın saydam boyasını vurduğu bir kumsal sunarak fotoğraf flaşlarına: idolün sonsuz gençliği.

5
Hugo

Yaşamının sonuna kadar özgür birleşmenin savunuculuğunu yapacak olan kadın, evlenmeyi düşündüğü zaman henüz on sekizinde bile değildi. "Kendimi zayıf ve cesareti kırılmış duyumsadığımda, başımı bir kocanın omzuna yaslamayı arzuluyorum." Ama engin zekâlı birinin.

"Bir dâhi! Bir dâhiyle evlenmek istiyorum!" diye yazıyor, daha sonra panteonuna yerleştireceği, Lou Andréas Salomé'yi anımsatan vurgularla, Nietzsche'nin, Rilke'nin ve Freud'un ilham perisi gibi, Anaïs onun "kitaplar ve rastlantılar susuzluğunu", "ölçüsüz bilme, anlama gereksinimini" dindirecek bir erkek tarafından kendinde olanın en iyisine çekilmek istiyor.

Babasız kız kendine bir usta-efendi arıyor.

Ve bir kurtarıcı. Rosa'nın, aldatılmış kadının acıları, az ya da

çok verimli işlerin kadınının kaygıları, coşkunlukları, güçlü kişiliği onun kolay bir anne olmasını önlüyor sonuçta. Büyük çoğunluğundan çok şey istiyor: sevgi, itaat, ruhsal destek; "özellikle" ruhsal destek diye de yazılabilir. Anaïs boğuluyor.

12 Mart 1921'de, on sekiz yaşına basmasından bir süre sonra Hugh Guiler ile, Hugo ile tanışıyor, ailesinin düzenlediği bir baloda. İrlanda asılı bir Bostonlu olan Baba Hugh Cheyne Guiler, Porto Riko'da şekerkamışı işletmelerini yönettikten sonra, bir süredir Forest Hills'e yerleşmiş durumdadır. Hugo İskoçya'da, Edinburg'da öğrenim görmeye gitmeden önce ilk yedi yılını orada geçirdi. Hemen hemen bir Avrupalıydı. Yoksa avutulmaz sürgünü kendine nasıl çekecekti.

* * *

Annesi etekliğini parmakları arasında buruşturup ezmeye başladığı zaman, ağlayacağının belirtisiydi bu. Hugo bunun karşısında kendini fazlasıyla korunmasız hissetti. Paltosunu bıraktı ve ailesiyle akşam yemeğine oturacağından, içini çekti. Yönetim dersini gözden geçirecekti. Böylesi daha mantıklıydı.

– Niye sırıtıyorsun?

– Sırıtmıyorum.

Madam Guiler elini bir kez daha etekliğine götürdü. Porto Riko'nun tadını çıkardığı zamanlarda saygınlığa benzer bir çeşit körpelik kazanmış, endişeli gözleri olan yapılı bir kadındı.

– Sırıttığına eminim... Hugo. Lütfen, yavaşça yanıt ver bana... Onda ne buluyor olabilirsin?

Yeniden paltoyu alması ve kapıyı çarpması gerekmişti. Aynı usandırıcı sözler. Aynı gözyaşlarıyla yapılan şantaj, bir ismin çevresinde: Anaïs. Onu sevdiyse bu kendi hatası değildi! Yüreğin, mantığın bilmediği kendi nedenlerine sahip olduğunu yazmıştı bir filozof. Ve bu Protestan kadının bilebileceği türden bir dil değildi.

– İnan bana, Hugo, sana göre bir kadın değil o.

– Onunla evlenmek gibi bir eğilimim olmadı hiç.

Küçük kızların can sıkıcı konuşmasına saptı kadın.

– Guettie! Annene nasıl yalan söylersin?

Ona böyle seslenmekten ne zaman vazgeçecekti? Yirmi üç yaşında artık çocuk olunmazdı! Duyarsız erkek çocuklarına ne mutlu! Kin tutmakta özgürdür onlar. Onu çobanın koyuna yaptığı gibi hayranlıkla seyreden bu kadından nefret etmesi için bin tane nedeni vardı.

Çocukluğunu katletmişti.

Kölelerin çocukları arasında yarı çıplak yaşadığı Eden'deki günleri anımsadığında, acısına güç engel olabiliyordu Hugo. Porto Riko. Antil Adaları. Onun için, en güzel adalar. Orada tepeler bulutlara karışır ve şakaklar üzerindeki avuç kadar serindir yel... Karnaval günlerinde sevinçli yerlilerin arasına karıştığı zaman, elini babasının avucunun içine kaydırdı. "No tengo miedo... Pero dame tu mano... Korkmuyorum ama bana elini ver..."

Onu ve erkek kardeşini İskoçya'da bir koleje atmak için, Robinson'cukların suç ortaklarından, güler yüzlü, yaşlı yerli kadınların kucaklarından ayırarak çocukluğunu katletmişti annesi. Bir kolej ya da bir hapishane: Parmaklarına inen cetvel darbeleriyle günah korkusunu içine salarak bir pısırık yapmışlardı onu. Onu eğitmeliydiler ama bunun yerine kafasına korkuyu soktular.

On altı yıl sonra, her zaman derisine yapışıyordu annesi. Sonunda anlamıştı Hugo, hiç mutlu olamayacak oluşunun nedeni annesiydi.

– İnan bana, Guettie, senin mutsuzluğundan başka bir şeye yol açmaz o. Bir anne hiç yanılmaz.

1912'de öğrenimini bitirip, uygarlaşmış olarak New York yakınında, Forest Hills'te ailesiyle yeniden birleşti. Aile yaşamı dingin göründü ona. Oğlunu yeniden ele geçirmeye istekli bir annenin ve yitirdiği hırslarını oğlu üzerinde canlandıran bir ba-

banın özenişleri arasında uyuşmaya bıraktı kendini.

Onu bir işadamı ya da bir banker olarak görüyorlardı. Ülke, savaştaki Avrupa'dan büyük ölçüde yararlanmıştı. Zengin olunabiliyordu ve çabuk! 1916'da Columbia'ya, "ekonomi" bölümüne girdi Hugo.

– Paltonun bir düğmesinin eksik olduğunu görmemiş miydin? Guettie, seninle konuşuyorum!

Ondan nefret etmesi için bin tane nedeni vardı. Ona karşı diş gıcırdatmaktan öte bir şey beslemeyi başaramıyordu. Diğer insanlarla da aynı şeyi yaşıyordu. Duyguları ona tatsız geliyordu, sanki yüreği kanla değil de suyla şişiyordu.

Columbia'da yazın dersi veren başarılı bir romancıydı, John Erskine'i tanıdığından beri, zayıflığının bilincinde olmak onu eziyordu. Çekiciliği, şıklığı, otoritesi, güçlü sesiyle öğrencilerini sarsmayı biliyordu. Ve oğlanları büyülemeyi. İlk dersten başlayarak Hugo ona kapılmıştı. Kürsüye yaklaşmak için salonun boşalmasını beklemişti. Ustanın hoşuna gidecek sözler buldu. Görüşmeyi sürdürdüler. Erskine, ekonomi dersiyle tenis maçı arasında şiirler dizen bu ateşli öğrencinin tutkularını yönlendirmekten zevk alıyordu. Hugo, Erskine'in onu ailesinin sokmaya çalıştığı kalıptan kurtardığını söylüyordu kendine. O olmasaydı bir "yumurta kafa"dan başka bir şey olmayacaktı. Ona karşı bütünlüklü bir hayranlık besliyordu. Sigaraları, bereleri, tozlukları mı? Olağanüstü! Romanları mı? Başyapıtlar! Kusursuz üslup. Mermerden oyulmuş kahraman. Yaratıcısı eserlerine benzerdi. Erskine bundan hiç kuşku duymuyordu. Bu kendine güven, Hugo'ya yolunu şaşırtıyordu.

Aynada kendine baktığı zaman, bu sağlam kaslar birliğinin nasıl böylesine kırılgan bir ruhun yatağı olabildiğini soruyordu kendine. Daha ne kadar süre böyle yanıltıcı bir görünümü olacaktı? Her şeyiyle, Amerika'nın gereksinim duyduğu erkeği cisimliyordu. Alnı geniş, omuzları geniş, hırsı geniş bir gürbüz.

Tenis şampiyonu, terfisinin kumandanı, Avrupa şubelerindeki kadro eksikliklerini tamamlamak için Ulusal Banka'nın açtığı yarışmayı kazanmıştı. Ülkesini temsil etme yetisinde bulmuşlardı onu. Kız kardeşleri ona "ideal damat" ismini taktılar. Onun dışında kalıyordu bu yakıştırma. Evlenmeye hiç istekli değildi. Anaïs'le karşılaşana dek.

Anaïs, terfisinin onuruna ailesinin düzenlediği baloya çağrılı olarak katıldığı zaman, kısa bir süredir tanıyordu onu. Bütün komşu kızlar, kutlananın hoşuna gitmeye aç, Guilerlerin evine koşmuştu.

Anaïs annesiyle birlikte gelmişti. Çin bebeği gözlü, kusursuz pembe tülden elbisesine uygun iskarpinlerle sıkılmış ufak ayaklarından saç yapımına kadar özenle işlenmiş bu güzellik ve ona eşlik eden kadın arasındaki çelişki karşısında şaşakalmıştı Hugo. Madam Nin, bedeninin biçimini inceltmek için dikilmiş, kapalı bir elbiseyle, kırklı yaşını ele veriyordu. Paris'te bir sanatçının yaşamını paylaşmış olduğuna, kürkleri, mücevherleri olduğuna inanmak güçtü, zamanında onu arzu edilir kılmış her şeyden öylesine elini eteğini çekmiş görünüyordu.

Kızına tapıyordu. Gözlerinde parlıyordu bu. Yerinde duramayan Anaïs, yanından sıvıştığından beri, bir üzüntü gözle görülür biçimde davranışlarına yerleşmişti, on yaş daha yaşlanmıştı... Hakkında yapılan dedikodulara kulak kabartmak için epey kara ruhlu olmak gerekirdi: Boşanmış olduğu ileri sürülüyordu. Ve feminist olduğu. Anaïs'i kendi tarzında davranmaya bıraktığı söyleniyordu. Genç kız için daha da fazlası anlatılıyordu; şımarıklığı yüzünden okulu bırakmıştı, felsefeyle övünürdü – onu hoşnutsuz etmek için değildi bu, çiğ elmayla beslenirdi, Pennsylvania istasyonuna uzak olmayan bir kahvede ona tek başına otururken rastlanmış olunduğu sanılıyordu! Bu karışmış aklı bir kocanın yatıştırmasının zamanıydı! Bir koca! Bir koca! Bu, kendisi olacaktı! Onu dans pistine götürmeden önce de, kendisinin onun için belirlenmiş olduğunu duyumsamıştı.

Genç kızdan, balonun açılışını birlikte yapmayı istedi. O, coşkudan pembeleşerek annesine doğru döndü. Madam Nin delikanlıya gülümsüyor. "Kızımı size emanet ediyorum. Aman dikkat, bir âlemdir!" Bir geveze, evet! Onu bir one-step'le sersemleştirdiğini sanmıştı, oysa kendisinden geçen o oldu; genç kızın gevezeliğiyle. Başka bir kızla tedirgin olurdu, onunla, ibadet gibiydi. Akıllıydı, bunu kullanmayı biliyordu. Hangi genç kız vals yaparken Emerson'u eleştirirdi? "Kitabın görünüşü de -yumuşak deriden, küçük bir kitap- bana bir hoşnutluk ürpertisi veriyor," diye açıklıyor delikanlı, onun gövdesinin inceliğine hayran kalırken. "Dostluk üzerine denemesini okudum, çetin kişiliğine karşın olağanüstü, yüce aşk üzerine olan da. Özneyle nasıl da uyuşuyor... Ama hayranlığım, felsefesini tamamen benimsediğimi göstermez. Pek çok kez onunla tümüyle ters düşüyorum gibi geliyor bana. Size de öyle gelmiyor mu?"

Ona ne yanıt vermişti? Bir aptallık, kuşkusuz. Columbia'nın "yıldırım"ı, bu serbest öğrenci karşısında olduğu kadar kültürsüz hissetmemişti hiç kendini. Belediye kütüphanesinde, hangi kitabı seçeceğini bilemediği için, alfabetik sırayı izleyerek okumaya karar vermiş. "Bana inanmıyorsunuz!" Elbette delikanlı karşı çıkacaktı buna: "Kanıtlayın!" Kollarını daha sıkı dolamıştı genç kız ve meydan okumayla kızışmış gözbebeklerini ona dikmişti.

Âşık Hugo kendini sınıyor. İki ay boyunca açık vermiyor. Anaïs erkek kardeşlerini tenis derslerine götürürken ya da kuzeni Edouardo hindi gibi kabararak ona eşlik ederken, arada bir görmekle yetiniyor. Altın kol düğmelerini çekerek dünyanın sırtını yere getireceğine inanan bu kendini beğenmişte arkadaşlığı nasıl arayabilirdi genç kız? Dış görünüşe önem veriyor gibi. Gösterişe. Aynı zamanda hem en dokunaklı, hem de en uçarısı genç kızların.

– Anaïs diğerleri gibi değil.

– Ona yakıştırdığım tam da bu! Onun yazdığını söylüyordum kendi kendime.

– Bu doğru.

– Ulu Tanrım! Anlatacak nesi var ki?

– Duyguları.

Madam Guiler zayıf omuzlarını silkti. Başkalarının duyguları onu hiçbir zaman ilgilendirmemişti.

Anaïs henüz *Günce*'sini göstermemişti ona. "Benliğimi içeriyor. Hiç yaşlanmayacak birinin hazine sandığıdır bu; bir daha hiç doğmayacak şeyleri taşıyor içinde ve onları koruyor." Elimde John Erskine'in kitabıyla kapısını çaldığım haziran gününden hangi anıyı saklıyor, diye soruyordu kendine Hugo. Verandada sohbet etmiştik ve evin arkasındaki yolda yürümüştük. Sonra Columbia'daki açık hava konseri olmuştu: ilk gecemiz. Sonra Bossert Oteli'nde akşam yemeği; terasta dans etmiştik; Brooklyn göğü kapkaraydı, öyle ki, yıldızları toprakta aramıştık.

Annesi onu hayalinden çekip almıştı. Düğmesini dikmek için paltosunu istiyordu.

– Öğrenimini bırakmış olduğunu biliyor musun, diye sordu, iş kutusuna eğilmiş. Kendine çalışıyor havası verdi.

– Madam Nin şeytanı kuyruğundan çekeliyor. Anaïs'i kendisine yardım etmeye zorlamalıydı.

– Ressamlara poz vererek!

– Biliyorum. Her hafta Woman's Art Club'a gidiyor.

Anaïs, sevinçten sarhoş olarak söylemişti bunu ona: "Biliyor musun, şansım büyüleyici! İspanyol tipinin gözde olduğu zamana denk düşüyorum! Ressamlar Persli ya da Bizanslı bir havam olduğunu düşünüyorlar!" Onu kendisine eşlik etmesini önermişti. Delikanlı onu yalnız bırakmanın iyi olacağını düşünmüştü. Genç kız bağımsızlığına düşkündü.

– Yer değiştirdi, diye yanıtlamıştı Madam Guiler. Washington Square kıyısında şehri kırıp geçiriyor. Gazete ressamlarına hafif giysilerle poz verdiğini itiraf etti mi Anaïs?

Hugo ne yanıt vereceğini bilemedi. Acı çekiyordu. Annesi işine daldı; düşüncesini açığa vurmuştu ya!

Anaïs'i kınamak, bunu yapmaya gücü yoktu. Onu istiyordu. Anaïs ona, Porto Riko'da kumsalda çağanoz avlayan ve gözü peklikte erkek kardeşiyle yarışan çocuğu anımsatıyordu. Kendini, öğleden sonralarının sonundaki bunaltıcı sıcakta çıplak görüyordu yeniden. Zencilerin evlerine çekildikleri saatlerdeki bu çalınmış anların anısı onu utanç dalgalarıyla dolduruyordu. Ona korkuyu belletmişlerdi... O güçsüz olandı... Anaïs, arzu... Siyah dantelli elbisesinin içinde... Onu arzulamıştı. Ona dokunmamıştı. Kendine yasakladığı tavırlar, diğerleri yapmışlar mıydı onları?

Allak bullak olmuş Hugo, annesine doğru bir hamle yaptı. Madam Guiler bir şarkı mırıldanıyordu.

6
Model

"Washington Square çevresinde atölyeleri olan ressamlara, kendilerini soyutlamış olanlara poz veriyorum... Yüzümü dergi kapaklarında, satıcı barakalarında görüyorum. Bir sergide iki portrem vardı ve biri ödül almıştı." (*Bir Nişanlının Güncesi*, Şubat 1922)

Anaïs'in kesin bir yargısı var: Güzeldi. Bunu söyleyen artık çocuklar değil, sanatçılar. Babasına karşı kazanılmış bir puan. Rosa'nın karşısında da, yaşamını kazanarak kendini kanıtlıyor. Neredeyse özgür!

"Bu, benim dünyayla ilk yüzleşme dönemimdi. Bu, benim çirkin olmadığımı keşfetme dönemimdi, bir kadın için çok önemli bir keşif," diye yazıyor, kırk yıl sonra *Günce*'sinde. Tuhaf biçimde, bu düşüncelerden hiçbirine yer vermemek istiyor o

dönemde: "Sanatçılara poz verme seanslarım gerçekdışı ve bulanıktılar. Ağladığımı, acı çektiğimi, başkaldırdığımı, gururumun kırıldığını ve aynı zamanda bundan gurur duyduğumu biliyorum... Bununla birlikte, başka birinin başından geçiyormuş gibiydi her şey."

Otobiyografisine dalmış yazarın bellek yitimi ne mutlu ki! "Olgulara gösterdiğim ilgi," diye ekliyor, "iyi bir malzemeyi tanıyan bir yazarınkiydi."

1941'de, bir koleksiyoncunun isteği üzerine Anaïs erotik öyküler deniyor. Ölümünden önce yayınlanacaklardır. *Delta of Venus*'ün öykülerinden biri, Washington Square'in atölyelerinden birinde geçiyor. "Sanatçılar ve modeller" böylece kendilerini açıklıyorlar: "Bir sabah, bir heykeltıraşın yontusuna başladığı, Greenwich Village'da bir atölyeye götürdüler beni..." Birinci tekil şahısta yazılmış ender öykülerden biridir bu. Anaïs okuyucuya oynuyor. Ama neyle oynuyor? Kurgusal düşleriyle mi? Anılarıyla mı yoksa? İkinci varsayımı seçtim.

* * *

Saatine bir dolar... Bugün dört dolar kazanacağım. Dört saatlik poz! Sonsuzca uzun! Woman's Art Club'da, yirmi dakikanın ardından bacaklarım karıncalanıyordu. Ne kımıldamalı ne de gülmeliydi. Babam, gösterecek kadar kusursuz dişlerim olmadığını ileri sürerdi. Seanslarımız... Üç yaşındayım... Banyoda, sürgülenmiş kapının ardında, birlikte.

Babam miyoptu. İki cam yüzeyin, makinenin vizörünün ve gözlüğünün camlarının ardına gizlenmiş gözleri benim için görünmezdi. Onun bana baktığını göremezdim. Taşlaşırdım.

Bana poz verdirirdi. Küvette çıplak. Klik Klik. Tüylerim ürperirdi. Fotoğrafımı çekmeyi bırakacağı korkusuyla, bir havlu istemeye cesaret edemezdim. Onun için var olduğuma emin olduğum tek anlardı bunlar... Seansın sonunda, beni giydirmesi

için hizmetçiyi çağırırdı. Bütün babaca davranışları reddederdi. Baba mı? Hayır, hoşuna gitmek zorunda olduğum bir erkek.

Hoşa gitmek! Hepsinin! Baştan çıkarmak! Kendini beğenmişlik mi? Hoşa gitmek var olduğumu kanıtlıyor bana. Woman's Art Club'da, yüce olduğumu söylüyorlar bana. Kadınlar yalancıdır.

Model olmak: Rosa'nın bir kadın arkadaşı fısıldamıştı bu düşünceyi Anaïs'e. Önce karşı çıkan annesi, direncinin kırılmasına razı olmuştu. İşleri yolunda gitmiyordu, kızı ilk dolarlarını kazandığı zaman bundan rahatsız olmayacaktı. Woman's Art Club'da kadınlar resim yapıyordu, diğerlerinin örgü örmeleri gibi: zaman geçirmek için.

Anaïs oradan çok çabuk sıkılıyor. Sanatçılarla daha sık birlikte olmak istiyor. En güzel model yarışmasına katılıyor böylece. Saçını topuz yapıyorlar. Çiçeklerle süslü, samandan bir taç koyuyorlar başına. Hasırdan örme bir elbise giydiriyorlar. Onu bir Greuze'ye benzetiyorlar. İlk ödülünü kazanıyor ve profesyonel modellik sözleşmesi imzalıyor.

Bu onun, Washington Square'de, barlar ve danslı kahveler arasında ilk buluşması. Greenwich'te tek başına serüvene atılmak! Yaşam başlıyor! Onu kazanıyor! Saatine bir dolar. Siyah dantelli elbisesini giyiyor. Az bulunan, iyi ısıtılmış atölyeler. Yaklaştıkça yanakları yanıyor. Bir yasağa meydan okuyor. Doğasına en yakın şekilde davrandığını duyumsuyor; gizli ve ahlaka aykırı. Onu karşılayacak ressamın yüzü ne hal alacak? Çıplak poz vermeyeceği belirtilmiş miydi model ajansında? Ressam bunu biliyor mu? Birçok kez, geri dönmeyi denedi.

Zili çalmak için, bayrağı kendine karşı çekmek zorunda. Devin evine çıkan küçük Parmak Çocuk gibi duyumsuyor kendini. Kapıyı açan adamda devin boyu ve kaba sakalı var. Bir sigaradan arta kalanı çiğniyor. Anaïs geldiğine pişman olmaya başlıyor. Ressam onu ölçüp biçiyor. Boyunu soruyor.

– Bir elli beş.

– Minyatürcü değilim ben!

Ses tütün ve alkol kokusunda boğuluyor. Henüz kaçmak olası. Ama *Günce*'sinde "En beklenmeyeni kapsadığı için, en büyük tehlikeyi seçiyorum her zaman," diye yazmamış mıydı?

Giriyor. Stüdyonun ortasında boğulmuş bir yatak. Kuşkulu çarşafların üzerinde kadın giysileri sürünüyor. Ressam, Endülüs tarzında bir elbise çekiyor ve atölyenin loş bir köşesini gösteriyor.

Püsküllü bir perde lavaboyu, yemek lekeleriyle kaplı bir masanın üzerine konmuş ısıtıcıyı gizliyor. Çantasını ve şapkasını nereye koyacak? Bu taburenin üzerine. Taburenin tozunu alıyor ve ressam metalik nesne çarpışmaları arasında uğraşırken, soyunuyor. Bu gürültü ona güven veriyor. "Yaşın kaç?" diye bağırıyor ressam.

"On dokuz!" diye yanıtlıyor kılığını düzeltirken. Elbise çok geniş. En küçük bir devinim göğsünü ortaya çıkaracaktır. Henüz hiçbir erkek göğüslerini görmedi. Hugo da görmedi. Onu burada görseydi ne derdi? Kadınlar için poz vermesini güçlükle hoş görmüştü. "Hiçbir zaman bilinmez." "Ne bilinmez?" Hugo susmuştu. Anaïs, yanıtsız kalan sorulardan nefret ediyor.

Çantasının içinde çengelli iğneler buldu ve elbiseyi üzerine oturttu. İşte hazır. Ressam bir hayranlık ıslığı çıkarttı. Daha önce hiç böyle ayrıntılı incelenmemişti. Babası dışında. Bir kasılma karnını kemiriyor.

– Çıplak ayakla kal. *Saturday Evening Post* değişik bir çalışma istedi benden. Sen kurbansın...

Kolay. Acı çeken biri gibi yüzüne işkence yapmak için araca gereksinimi yok. İstediği zaman ağlıyor. Evde onu Sarah Bernhardt diye çağırıyorlar.

– Bir elin parmakları gibi iyice ayrık, özgür parmaklarıyla ayaklarını ne çok seviyorum! Erkek arkadaşın var mı? Senin gibi güzel bir kız!

Evet: *Günce*'si. Nedensiz ona gidiyor, yalnızca, kullanılmışlıktan eprimiş kapağına dokunma zevki için bile. Sayfalar ve parmakları arasında, onu masasına mıknatıslayan dalgalar geziniyor. Yazının içine batıyor; orada sözcüklerin anlamlarını yitirecek kadar. Kâğıdın üzerinde gıcırdayan kalemin ilerleyişinden başka bilinci yok. Öldürülebilir; hiçbir ses duymayacaktır.

Erkekler sizi güçlükle dinliyorlar. Sizi kendilerine istiyorlar. Ailesi tarafından düzenlenen baloda Hugo, ölçülü dans etmemesine karşın, onun adımlarını kendisininkilere uydurmaya çalışmıştı. Anaïs onu yönetmenin yolunu aramıştı. Hugo gerginleşmişti.

Tiksindiği her şeyin somutlaştığı bir ortama onu çağırmamalıydım: ölçüsüzlük, serkeşlik. Ama bedene tüm devini yasaklandığı zaman, us kaçışlar arıyor... Audley Sokağı 620 Numara'nın büyük kapısından bana seslenirken görüyorum onu. Terasta okuyordum. Onu balodan beri görmemiştim. "Ailem bir süre için Avrupa'ya gitti. Bu sokağın köşesinde, amcamın yanında kalıyorum. Neredeyse komşuyuz. Sizi selamlamamak, bağışlanamaz bir hata olurdu." Güven veren bir sesi vardı. Erkeksi. Susuyordum. Annem içeri girmesini rica ederek durumu kurtardı. Bizi yalnız bıraktı. Hugo ona güven veriyor. Edouardo'dan daha az hayal gücü var. Daha olgun görünüyor. Ertesi gün, annem için bir çiçek demetiyle geldi. Gönlü alınmıştı. O günden beri, Hugo'nun yaşamının şansı olduğunu söyleyip duruyor. Hakkı olmalı.

Annem bize gece dışarı çıkma izni verdi. Hugo beni Greenwich'te "Danslı Yemeğe" götürdü; güçlükle aydınlanan, çiftlerin cinfiz yudumladıkları birkaç masayla döşenmiş, daracık bir lokal. Portakal suyundan fazlasına cesaret edemedim. Cazcıların boş bakışları altında, gözlerimizle birbirimizi yiyorduk. Söz verdiği saatte beni eve bıraktı. Beni öpmedi. Sonsuz güzel bir şey gördüğünü mırıldanarak elimi yokladı. Ona bağırmalıydım: "Bana Edouardo'yu unuttur!"

Nasıl birbirinden böylesine farklı iki erkeğe tutulabilirim?

Edouardo sarışın, Hugo kumral. Biri ev kuşu, diğeri sporcu. Biri Kübalı, diğeri neredeyse İngiliz. Bazen soğukluğa kaçan bir sakınımı var. Edouardo taşkınlıklarımı kızıştırıyor, Hugo onları yatıştırıyor. Edouardo oyuncu. Hugo, hile yapma yeteneğinden yoksun görünüyor bana.

Ressam üçüncü kez inceliyor. Anaïs, tuval üzerindeki kara kalemin ilerleyişini yanıltma korkusundan soluk almaya cesaret edemiyor. Sağ kol omzundan kayıyor. Bir çizgide, kara kalem bu kolun taslağını yapıyor.

Hugo'nun tek bir kusuru var: Bir yaratıcı değil. Mantık onu düşten koparıp alıyor. Ulusal Banka bir terfi yarışması düzenledi. Hugo katıldı. Seçilmiş olmanın sevincinden delirdi. Bir Avrupa şubesinde görev öneriliyor. Belki Paris'te! Paris! Babasının yaşadığı yerde... Paris'i seçerse onun karısı olmayı kabul edecek! Anaïs Guiler... Guiler Anaïs... Olanaksız. Soyisim ismiyle çakışıyor, onu dövüyor, gırtlak sesleriyle seslilerini fısıldıyor. Anaïs Guiler... İçinde bir şeyler kabarıyor. Hugo ile evlenmek. Bir bilinmeyenden fışkıran gönül coşkularından vazgeçmek. İçtepilerine gem vurmak. İdeallerini yadsımak. Kollarını indirmek. Babasının ortaya attığı meydan okumayı yitirmek... Anaïs Guiler. Diğerleri gibi bir kadın... Onun kızı! Artık düşünmemeli. Bir şekil olmalı. Uysal bir bebek... Yoklanan bir cisim. Burun deliklerince yutulan ve beynin kıvrımlarında sürünen terebentin kokusuyla sarhoş olmaya bırakmalı kendini.

Kalçalarına dokunuluyor! Ressam, yataktan çektiği bir örtüyle kuşatıyor onları. Kızıl ellerini onun üzerine koyuyor. Soluğundan kaçmak için başını çeviriyor Anaïs. İş gömleğinin güçlü kokusu. Ter ve tütün. Kendini hiç bu kadar kirli duyumsamamıştı. Onu sıkıştırırsa ne yapacak? Hiç. Kendini özgür duyumsuyor. Coşkulu. Birdenbire sözcüklerin anlamları olduğunu anlayan çocuk gibi.

Giysi

Tülle örtülü omuzlar, on altı yaşının günleri.

Kışın ortasında, sabahın dokuzunda, kıpkırmızı kadifelerle ancak örtünmüş: Bir ressama poz veriyor.

İlk analiz seansı için, "Rus prensesi" kılığında.

Kırmızı, kara ve zırh kuşanmış, yeni savaşçı kadın, Antonin Artaud ile tanışmak için.

"Kırmızı Rus elbisemle Villa Seurat": Allendy'nin divanı ya da Miller'ın yatağı, aynı oyun için aynı duruş: baştan çıkartmak.

Yardımlaşma Kurulu'na gri tayyör. Tırnaklara daha çok parlatıcı, kulaklara daha çok sarkaç: İspanya'yı anlatan Malraux'yu dinliyor.

Kırmızı astarlı siyah kadifeden, kolsuz kapıyla, Deux Magots'nun terasında: Bir hayranını bekliyor.

Boynuna kadar kapalı dikilmiş dindar kadın elbisesiyle güzel sözler söylemek için kampustan kampusa koşuyor.

Koyu yünden tören örtüsüne bürünmüş, bir can çekişenin baş ucunda.

Anaïs giyinmiyor. Kılık değiştiriyor.

Kendini tümüyle ortaya çıkararak kendini koruyor.

"Erkekler girdiğim kılıklara inanıyorlar her zaman."

Orospuluk, kibar fahişelik, oyunculuk alışkanlığı.

Üç kadın özü: kendini satan, pohpohlayan, yalan söyleyen.

Zevk, ihanet, düş. Ama aynı zamanda: aşağılanmış yazarın öcü.

Hiç duyulmamış olmanın zorlamasıyla Anaïs, bedenin anlamlı dilini seçti.

7
Evli

3 Mart 1923'te Havana'da, Anaïs Nin, Anaïs Guiler oluyor. Düğünün basılı hiçbir fotoğrafi yok, Anaïs'in ölümünden altı yıl sonra, 1983'te yayınlandığında Hugo Guiler'i açığa çıkartan *Genç Bir Evlinin Güncesi*'nde bile.

Anaïs bu yok olmuş evliliği yaşamından silmeyi mi istemişti? Çünkü bunu yaptı. Ne oğullarının kocasından ayrılmış bir Katolik kadının -onlar Protestan- kızıyla birleşmesine dar görüşlülükleri yüzünden karşı olan Guilerler, ne de Anaïs'in babası düğünde bulundu. Daha da tuhafi, Rosa'nın olmamasıydı. "Annem her şeyin bu kadar çabuk olmasından biraz şaşkındı," diye açıklıyor Joaquin Nin-Culmell. "Olayın onsuz gerçekleşmesi onu biraz hayal kırıklığına uğratmıştı. Bu evlilikte kız kardeşinin rolü yüzünden de biraz kıskançlığa kapılmıştı."

Havana'da, Anaïs'in vaftiz annesi Antolina Teyze, kırmızı saten elbisesi içinde şen dulu oynuyor. Onun şölenli çağrılarını kovalıyor insanlar. Ona sevgililer yakıştırılıyor. Kurban edilişini görmeyecek kadar seviyor aşkı. Guilerlerin, Anaïs'i unutturmak için oğullarını Avrupa'ya gönderdikleri öğrendikleri zaman, vaftiz kızını yanına çağırıyor. Anaïs 1922 Eylülü'nde Havana'ya geliyor. Oradan evli olarak ayrılıyor...

Antolina'nın Anlatısı

Bir manastırlı kadar dingin! Gri tayyör. Beyaz gömlek: Gemiden indiğinde, tanıdığını belirtmek için kollarıma atılan Anaïs buydu işte.

– Hiçbir şey ayarlanmadı. Hugo Avrupa'da, içi içini kemiriyor. Ailesi evlilikten söz edildiğini duymak istemiyor. Ama mektuplarını okurken, kendi mutluluğuna engel olmandan korkuyorum.

Bizi Finca'ya götüren yolun üzerinde aynı şeyi yineleyip duruyordu: "Ah, vaftiz annem!" Ellerimi çırpıntılarla sıkarak. Onunkiler buz kesmişti.

Son mektubu beni altüst etmişti. Hugo'nun Avrupa'ya gitmek için gemiye bindiğini, bir bunalım geçirdiğini ve sevgilisini ailesine benimsetmek için gösterdiği bütün çabaların boşa çıktığını bildiriyordu Anaïs.

"Gidişinden bir saat önce, yaşamımda hiç olmadığı kadar acı çektim," diye yazıyordu. "Sesimi bir kez daha duymak için telefon etti. Son sözcüklerim, 'mutlu ol' oldu. O güne kadar, Hugo'yu kendimden çok sevdiğimi ve onun için her şeyden vazgeçmeye hazır olduğumu sanıyordum... Ona 'Bırak beni, tamamlamak zorunda olduğum büyük bir görevim var!' demek isteği ve 'seni seviyorum!' diye bağırmak isteği arasında parçalandım. Sence çok şey mi istiyorum, vaftiz annem? Hugo insancıl. Yalnızca insancıl! Ve diğerlerinin yanına attığım bu insancıl işte... Güvene-

cek kimsem yok... Annemin Thorvald ve Joaquin ile uğraşması gerekiyor. Onların gereksinimlerini karşılamaya yardımcı olacak zengin bir adamla evlenmem düşüncesi sık sık aklıma geliyor."

Yeğenimi tanırım. Umutsuzluktan, zengin olduğu kadar şişko bir Kübalının onu kurban masasının önüne götürmesine izin verebilir. Korkunç! Böylece, kız kardeşim Rosa'ya, zavallı güçsüzü en kısa zamanda bana göndermesini emreden bir telgraf çektim.

Gelişinden beri, akşamları meyve kokuları yayan bu tatlı havada bir gonca gibi yapraklarının açıldığını gördüm. Burada kadınlar sevmekten başka bir şey bilmezler. Anaïs ipek sarıklarını, kuşaklarla gevşekçe sarılmış pamuklu elbiselerini, incik boncuklarını, yelpaze oyunlarını, aslan yeleli dalgalı saçlarını benimseyerek, kendini onların tasasızlıklarına kaptırdı. Onu Havana güneşinin alın yakmadığı küçük sokaklara, Rameaux'nun pazar günündeki gibi palmiyelerle, çilekli şerbet düşlediğiniz zaman hintkirazından başkasını önermeyen dondurmacılarla süslü, bisküvi yüklü el arabalarını süren aylak satıcıları ve ağzı kalabalık zengin kadınlarla dolup taşan yollara yönelttim.

Damarlarına akın eden İspanyol kanını, yanaklarına yerleşen güneş yanığını, yuvarlaklaşan kalçalarını gördüm. Aşçım Carlotta sanatını gösterdi. Bir ay içinde pısırık, yerini bir kadın savaşçıya bıraktı.

Bir tanagranın enerjisi beni şaşkınlık içinde bıraktı. Gücünü kanıtlamaktan zevk alıyor gibiydi. Yorgunluğunun keyfine varmaktan. Ona meydan okumaktan. İşsiz güçsüzlüğümüzü döşediğimiz akşamların hiçbirinde eksik olmadı; yerel gazetelerin yüksek sosyete sütunlarını çekiciliğiyle canlandıracak. Böylesine sakınımlı bir genç kızdan böylesi bir çekicilik hiç beklenmezdi. İncinebilir küçük kız mı? Gizemli yabancı mı? Açıklanamaz bir vurgu. Masumca ayartıcı bir bakış. Don Juanlığıyla tanınmış olması artık söz götürmeyen oğlum Charles, onu bir kuçu kuçu gibi izliyordu, adını unuttuğum bir armatörün kadınına yaptığı gibi. Oğlu-

mun şanslı olması boşunaydı, bundan iyi yararlanamadı.

Anaïs onu Finco'da, İngiliz tarzı güneş şemsiyelerimiz altında çay içmeye çağırıyordu. Ona bir fincan çay sunuyordu ve başının ağrıdığını öne sürerek hemen kaçıyordu. Enayi orada sesini çıkaramadan kalıyordu.

Ne uçarılıktı ondaki! Evlenmesinin uygun olup olmayacağını sormaya başlamıştım kendime. Doğasının bir yanı onu buna itiyordu. Ama yaşama açlığı, evliliği, varlığının özünün geciktirilmesi olarak göreceğim kadar şiddetliydi.

Eylül başında Hugo'dan bir telgraf aldık. Hızlı bir evlenme teklifi içeriyordu. Uykusuz bir gece geçirdik. Anaïs her şeyi uzlaştırmak istiyordu: kendi mutluluğunu, annesininkini, Hugo'nunkini. Onun tutkusunu anlıyordu ama kendisininkinden vazgeçmek istemiyordu. Evlilik onu kaygılandırıyordu. Annesi ona kocaların âşık rolünü çabuk unuttuklarını söylemişti. Onu yanılgıdan kurtaramadım.

Evlilik, bir hükümet darbesi gibi kararlaştırılmıştı. Hugo ailesine bir ültimatom çekti. Anaïs babasını olup bitmiş olayın önüne koydu. Çabuk davranılmasına alınan Rosa, yer değiştirmenin yararsız olduğuna karar verdi. Öfkeliydi. Onun tahtını kapmıştım.

Aileyi tek başıma temsil ediyordum. Çok az arkadaş çağırmıştık. Kilise neredeyse boştu. Anaïs yok gibiydi. Rahip alyansları gösterdiği zaman, elini uzatmadan önce, bir an çekimserlik gösterdi.

Düğün sabahında, oda hizmetçimin yardımıyla gelinliğin kuyruğunu eklerken, Anaïs Paris'i bilip bilmediğimi sordu bana. Tuhaf bir biçimde sesi titremeye başlamıştı: "Babam orada yaşıyor, biliyor musun? Hugo orada çalışmak için başvurdu. Ne güzel bir aşk kanıtı, değil mi, vaftiz annem?"

8
John'a ve Annesine Hugo'nun Mektupları

Paris, 4 Ocak 1925

Sevgili John

Gelir gelmez sana yazmadığım için beni bağışla ama 24 Aralık'tan beri pek çok sorunu çözmem gerekti. Paris'e yerleşmek kolay bir iş değil. Uzun bir uğraşıdan sonra, Raspail Bulvarı'nda, sade bir stüdyoda iki oğluyla birlikte oturan kayınvalideme çok uzak olmayan, Assas Sokağı 60 Numara'da bir aile pansiyonuna demir atmadan önce gördüğünüz yoksul evleri anlatmayacağım. Burada kök salmayacağımızı umuyorum. Merdiven kafesi pırasa çorbası kokuyor. İnsan kendini Balzac'ın romanlarından birinde sanıyor burada. Anaïs şikâyetlerini bastırıyor. Çirkin bir görünümün onu

nasıl durumlara sokabileceğini anlayacak kadar tanıyorsun onu. Richmond Hill'deki bungalovumuzda yaptıklarını anımsa.

Evliliğimizin ilk aylarını yaşadığımız kırmızı çatılı kulübeyi anımsadıkça boğazım sıkışıyor. Renkli damla taşlarıyla süslü deri lambasıyla Mağripli giriş, soluk gri duvarlara uyan pembe renkli eski abajurlu oda, yeşil ve kahverengi salon, aynı renkte perdeler, arkasında Anaïs'in dönüşümü beklediği, Laddie'miz bahçede nöbet tutarken. Kızıl tüylü bu büyük foksu, mutluluğumun son dokunuşu olarak istemiştim... O zamanlar nasıl bir görüntü verdiğimizi bilmiyordum, küçük kardeşim. Kuşkusuz, biraz fazla dingin genç evlilerin görünümündeydik. Dışarıya pek az çıkıyorduk, akşamlarımızı okuyarak geçiriyorduk. Pazar günleri Laddie'nin bakışları altında bahçıvanlık yapmayı seviyordum, Anaïs iki sokak ötede oturan annesiyle arkadaşlık ederken. Sade bir yaşamdı, bana zevk veriyordu.

Anaïs Paris'ten başka bir şey düşünmüyordu. Onun tarafından aşkla ve erkek kardeşi tarafından dostlukla bükülmeye bıraktım kendimi. Sayemde Joaquin müzik eğitimini sürdürüyor. Buraya geldiğimizde iyi bulmadık onu. Kemik vereminden söz ediyorlar. Gerekirse tedavi masraflarını karşılayacağım. Cömertliğimin benden çok şey götüreceğini özellikle söyleme. Cimriliğin yıkımlarını gördün, benim gibi. Doğam beni ödemeye götürürdü; gurur duyduğum bir davranış değil bu. Anaïs bununla savaşmama yardım ediyor: Onu hoşnut etmek için samanların üzerinde yatardım...

Sırak da sana deniz yolculuğumuzu anlatayım. Her şeyden önce, ayrılışımız sırasında orada bulunmasının Anaïs'i nasıl duygulandırdığını söyle anneme. Yola çıkma duyurusu yapıldığında, yapmacık olmayan bir coşkuyla kucaklaştılar. Barışmaları, yolculuğun tüm sıkıntılarına dayanma gücü verdi bana. Dördüncü günde bir fırtına koptu. Bir sarsıntı her şeyi süpürdüğü sırada, büyük salonda bulunuyorduk, pipo içiyordum, Anaïs bir mektubu bitiriyordu. Şişedeki mürekkep döşemeye yayıldı. Anaïs, soğukkanlılığına kavuşmak için bir kanepenin altına sürünecekti! Çocuksu içtepileri

var. Ama dış görünümü, tam bir kadınınki. Gece elbisesiyle yemek salonunun merdivenlerinden indiği zaman ona doğru yönelen erkek bakışları bunu kanıtlıyor. Onda bir kışkırtıcıdan eser yok. Birçok kez yemeğini kamarada yemeyi istedi. Reddettim: Hoşa gittiğini görmeyi seviyorum. Erkekliğimizi okşayan bu biraz övünçlü duyguyu küçük kardeşim, çabuk tanıyacaksın.

Hatırsayarlıkta nereye kadar gitmeli? Barda birkaç kadeh likör içtiğim bir Odéon Tiyatrosu oyuncusu, karımın çevresinde dolanıp durdu. Kendimden Anaïs'i onun yerine koymamış olmayı istemiyorum. Anaïs'e kör bir güvenim var. Aile bu konuda ne düşünürse düşünsün, kör bir dalışla evlenmedim. Yirmi aylık ortak yaşamın hiçbir zaman pişman etmediği bir kararı olgunlaştırdım. Her akşam ayakkabılarını boyayan, kahvaltısını yatağına getiren, sevdiğin yemekleri pişiren -Richmond Hill'de, annemin çok iyi yaptığı *saksağanları* oluşturmak için üç baş ravent yetiştirmişti- bir kadınla karşılaşmanı dilerim. Anaïs, yakınmak için bin fırsat bulabilirdi. Sızlandığını hiç duymadım. Bazen, çamaşır yıkamaktan sertleşmişler mi, diye sormak için ellerini bana dokunduruyor... Ona, ne kadar arzulanır olduğunu kanıtlamam için mi yapıyor bunu? Ya da, bir hizmetçi edinmek istediğini anlamam için mi? Bir eşin, âşık bir adamdan bekleyebileceği her şeyi ona verebilecek kadar kazanmam giderek gecikiyor... Gelecek hafta, Haussmann Bulvarı 41 Numara'daki büroma kavuşacağım. Eğer kendimden hoşnut bırakırsam, borç ve kredi ayırma yönetimi çok geçmeden bana verilecektir.

Kızıyla evlenmek istediğimi öğrendiğinde Anaïs'in babasının verdiği tepki aklımda: "İlk kez ailemden biri bir işadamıyla evleniyor." Tuhaf bir kişilik. Kibirli, çok züppe ama şaşırtıcı davranışlarla dolu. Bizi Havre'a çağırdı. Soluk kaşmir pardösüsü içinde onu gördüğüm zaman Baudelaire'in "Don Juan"ını düşündüm: "Zırhın içinde dimdik, taştan bir büyük adam / Dümene tutunuyordu ve kara dalgayı kesiyordu / Ama dingin kahraman dümen suyuna bakıyordu ve hiçbir şeyi görmeye tenez-

zül etmiyordu." Heyecan onu kötürümleştiriyordu. Anaïs kendisininkini daha iyi gizliyordu. Havre-Paris arasındaki yolculukta, karşılıklı beylik konuşmalarda bulunduk; o, konserlerinden, ben, kariyer umutlarımdan söz ederek. Anaïs sessizce bizi gözlüyordu. Saint-Lazare Garı'nda, bizi karşılamaya gelen kayınvalidemden kaçmak için, ivedilikle terk etti bizi. Korkunç bir taksiye atladık. Anaïs doğduğu kenti güçlükle tanıyordu: "Paris ne kadar kirli!" diye mırıldanıyordu, burnu cama yapışık. Hayır, John, Paris yaşlı. Bu yıpranmış yapıların gölgesinin, dünyanın algılanabilir nabzını vurduğuna inanmak olanaksız görünüyor.

Montparnasse'ın göbeğinde oturuyoruz... Sanatçıların sokağı, deniyor. Henüz bir tekine bile rastlamadık. Açılmakta olan şu bara, Le Select'e sık sık uğramak gerekirdi; tüm gece açık barı, eksantriklerin yön çizgisi olurdu.

Tuileries boyunca uzun bir yürüyüş, Anaïs'i kentiyle barıştırdı. "Paris bu sabah tatlı," diye mırıldanıyordu, bir kuş büyücüsünü izlerken, Paris'i bağışlayıcı bir gözle görmek gerekiyor. Kapıcılar hırçın, taksi sürücüleri saygısız Amerika'da Fransız kökenini gürültüyle bildiren Anaïs'in, vatandaşları için yeterince sert sözleri yok. Hayal kırıklığı koruyucu. Yetişkinler dünyasını yargılamasının zamanıdır.

Gün sonuna yaklaşıyor. Kedilerin miyavlamalarını duyuyorum. Anaïs, rıhtımdan alınmış bir Anatole France romanına daldı. Her zamanki kadar yazıyor, büyük bir kesinliği olmadan ve ne demek istediğini gerçekte bilmeksizin. Bazen bir tiyatro oyunu üzerinde çalışıyor, bazen ikinci bir roman üzerinde. İlkine ne olduğunu bilmiyorum. *Aline'in Seçimi*'ne. Bana boyun eğdirdiği sayfalar, karmaşık ve belirsiz göründü. Ona açıkça söyledim. Yargımı kişisel bir saldırı olarak aldı. Onu kollarımın arasına alarak tartışmayı kapattım. Bir kadına haksız olduğunu anlatmanın en tatlı yoludur bu.

Kalıcı bir ev buluncaya kadar mektuplarını bankaya yolla.

Kardeşin Hugo

Paris, 22 Eylül 1925

Sevgili anneciğim,

Oğlunuzun sokağından gurur duyacağınızı şarlatanlık etmeden bildirebileceğimi sanıyorum: akaju mobilyalı, kırmızı halılı, Opera'ya uzak olmayan ağaçlı bir yola bakan görkemli bir büro. İki renkli ipek kravatımla ve beyaz bir cep mendiliyle bezenmiş koyu takımımın içinde, üstümün övgülerine inanacak olursak, gelecekte olacağım maliyecinin görünümünü taşıyorum şimdiden. Yeni bir görev verdiler bana. Frankın kuşku götürmez düşüşü girişimlerimize cesaret veriyor.

Durumumuza uygun bir yere taşınmak üzereyiz: uçsuz bucaksız pencereleri, sarmaşıklarla kaplı bir duvara açılan, eski bir sanatçı atölyesi. Schoelcher yolu, Montparnasse Mezarlığı'nın ulu ağaçları boyunca uzanıyor; kendini köyde sanıyor insan. Üstelik, şansımıza, komşu stüdyoyu da kiraladık. Salies-de-Béarn'daki tedavisinin ardından oğluyla birlikte kayınvalidem oraya yerleşti. Joaquin, Schola Cantorum'un giriş sınavına hazırlanıyor. Bizim "home"a gelelim. Pire'lerin ve kumaş satıcılarının koştuğu, Anaïs'in bütün meslek loncalarını topladığı bir kira sözleşmesini henüz imzaladım. Sonuç bana nükte bırakmıyor! Kitaplarla kaplı duvarlarla (Anaïs onları tercihe göre sıralamayı istemişti, kendi *Günce*'lerini D'Annunzio ve Marc Auréle'in *Düşünceler*'i ile karıştırarak! Onu konuya göre dizmeye ikna edebilmek için tüm bir günümü harcamak zorunda kaldım), deri puflarıyla, pipo takımımla kaplı alçak masasıyla ve sokaktan bir sanatçı tarafından "neo-gotik" tarzda oyulmuş pencere çerçevesiyle bir eksantriğin bekâr evinde gibi hissediyor insan kendini, odamızın geometrik desenli perdeleri ve beyaz boyalı mutfak çağdaş genç kadını ele vermeselerdi, dekoratif sanatlar sergisinden etkilenmiş birkaç önemsiz şey.

Savaş gazileri için Büyük Saray'ın düzenlediği, Seine boyunca serilmiş bu iyi ve zevksiz fuarı gezdik. Anaïs Sovyetler Birliği pavyonu önünde uzun süre oyalandı, her şey ahşaptan, camdan

ve çeliktendi. Bir gece, terzi Paul Poiret'nin üç gemi güvertesinden birinde akşam yemeği yedik: "Aşklar, Zevkler ve Orglar." Süt rengi dantel giysisi içinde, Raoul Dufy'nin tavana resimlediği yaratıklardan birine benziyordu Anaïs.

Arkadaşım Horace, Paris çıkarmamızı kolaylaştırıyor. Kont Guicciardi'nin oğlundan daha iyi bir Virgil bulamazdım! İyi bir maliyeci, yüksek sosyeteden biriyle çift oluşturmalıdır. Oldukça sık birlikte çıkıyoruz. Anaïs bakışları üstüne çekiyor, kadınlarınkinde gizli bir kıskançlık bırakarak. Her seferinde en şık olmayı nasıl başarıyor? Bir hiçten giyiniyor; seçkin bir şey bu. Parmaklarından doğmuş bir çiçeğin deldiği siyah bir elbisenin üzerinde bir İspanyol şalı ve geçişiyle mırıltılar çatırdayarak yanıyor. Daha dikkat çekici bir konsolos karısı tanıyamazdım! Uymayı reddettiği tek toplumsal uzlaşma, biz işlerden konuşurken çay salonlarında arkadaşlarımın eşlerini izlemek. Atlantik ötesi geleneklerimiz Fransızları etkiliyor. Çeşitli kulüplere sık sık gidiyorum. Anaïs'i bırakmaktan yine de kaygı duyuyorum ama kariyerimi tehlikeye düşürme endişesiyle, alışkanlıklara kendimi uydurmaya zorlayacağım çok geçmeden. Geleceğimin bir oyun olduğunu mu düşünüyor? Bitkin düşmüş, dinlenmekten başka bir şey düşünmeyerek bürodan döndüğümde, tümüyle onunla ilgilenmemi istiyor. Onu dinlemem, öğleden sonra yazdığıyla ilgili düşüncemi belirtmem, benim için aldığı şu romanı okumam gerekiyor. Cesaretim azalıyor. Bankanın beni oburca yemesine izin vermekle suçluyor. Bendeki şairi havasızlıktan boğmakla. Ona ne yanıt verebilirim? Şiirin hiçbir zaman insanı zengin yapmadığını mı? İşimi sevdiğimi mi? Onun ağzında bankacı sözcüğü bir küfür gibi çınlıyor...

Telaşlanmayın. Anaïs akıllıdır. Yatışmakta gecikmeyecektir. Onda beni en çok etkileyenin ne olduğunu biliyor musunuz? Büründüğü rollerin en iyisi olma konusundaki isteği. Richmond Hill'de kusursuz bir ev işçisi. Paris'te eksiksiz şık. Ve her zaman, eşlerin en seveceni.

Size Touraine'den yolladığımız kartı aldınız mı? Bisiklet kiralamak için güçlü bir arzu duymuştuk. Pembe gülhatmilerle, çikolata çubuklarıyla dolu ılık gofretlerimizin tadına varmak için mola verdiğimiz beyaz taşlı köylerle çevrili yollardan, bir şatodan diğerine götürdüler bizi. Eylül boyunca ziyaretiyle bizi onurlandıracak, Columbia'dan öğretmenim John Erskine'e bölgeyi keşfettirmeyi isterdim. Sizinkini de umuyorum. Bize fazla eziyet etmeyin! Sizi kucakladığım gibi, babamı da kucaklayın.

Sizi seven Hugo.

Günce

Benzerlerinin arasında soyutlanmış olmak, Kafka gibi, işgal altındaki Paris'te Alman subay Ernst Jünger gibi, esenliği iyi olanlar arasında hasta Katharine Mansfield gibi ya da Anaïs gibi, Fransa'da yabancı, Amerika'da Avrupalı, okuyucusuz yazar; sürgünün yabansılığında taslaklanmış, parçalanmış "ben"in toplandığı, yeniden kendini yarattığı dölyatağını çekip çeviriyor Günce. İdeal, sonsuzluk.

Bir fotoğraf sık sık gözümün önüne geliyor. Anaïs'in, okuyucularına imzalı kitaplarını sunduğu fotoğraf. Bir kişisel yeraltı mezarlığı sırrında papirüs, bir araya toplanmış Günceler'inin sonsuzluk için hazır bekledikleri, Brooklyn'de bir bankanın bodrum katında, kapalı boğazlı bir gömlekle erdemlice giyinmiş, yeni Vesta rahibesi olarak görüyorlar onu. Diary: Each day I die. Bir anda çekilen fotoğraf ve ölüm. Yarım yüzyılda daktilo edilmiş on beş bin sayfa. Her şeyi yazmanın gerekliliği, "bir arkadaşı beklerken, bir kahve masasında, trende, otobüste, garda, bekleme salonunda, saçlarımı yıkarken, Sorbonne'da, derste sıkıldığım zaman, yolculukta, hemen hemen insanların konuşmakta oldukları sırada".

Kâğıttaki mürekkep, damarlardaki kanın varlığını kanıtlıyormuş gibi.

"Ansız cümle kuruluşlarının ucunda yaşıyorum, kaygılı ele geçirme, yakalama arzusuyla; bir yalaz gibi." Söylemek ele vermektir. "Güncenin ahlaksal çatışkısıyla işkence çekiyorum. İnsanları yaralamaktan nasıl kaçınmalı? Hiçbir belirgin itirafın, hiçbir eylemin çıkarsanamayacağı kadar kurnaz biçimde nasıl açıklanmalı?"

"Bütün yazarlar, açınlanmalarından çok gizlenmişlerdir," diye bildiriyor, gerçeğe duyduğu açlık ve güzelleşmek saplantısı arasında kalarak, kabataslak cep defterini kendine tapmaya adanmış bir katedrale çevirerek, portrelerini inceltmeyi, düşüncelerini tatlılaştırmayı, açınlanmalarının ateş alabilir barutunu çıkartmayı, "canlı bugünü" kurnaz bir geniş zamanda dondurmayı kesmemiş kadını gül bahçesine koyuyor.

"Öyle anıtsal bir itiraf mezhebi ki, dünya onu ayrımsadığı za-

man Saint-Augustine'in, Pétrone'un, Abélard'ın, Rousseau'nun açınlamalarının yanında yerini alacaktır." Miller'ın övgüsünde, anıtsal sözcüğünden çok, itiraf-mezhep sözcüğünü duymak gerekiyor.

Anaïs Nin. Bir sözcükler anıtmezarında, dört duvar arasına kapatılmış bir kadın.

9
Ben Başka Biri

"Bir Eşin Güncesi." Anaïs ilk kez bir deftere başlık koyuyor (bunu alışkanlık edinecektir, 30'lu yıllardan başlayarak bir dram sahneleme isteğini kanıtlayarak). "Bir eş", altını çizer, buna inanma ihtiyacını duyuyormuş gibi.

Bir eşin kendinden geçişiyle başlayan *Günce*: "Hugo ile yaşamım, hiçbir zaman uyanmadığını bir düş." Çok geçmeden gerçekdışı notlardan kaçınmaya başlar: "Hugo banka kokuyor." Bu yüzden ülser ağrılarına tutulacak kadar kendini bankaya adıyor Hugo. Anaïs, yeniden hastabakıcı rolünü sırtına geçiriyor. Ve yüksek sosyeteninkini de. Yoğun sıkıntıların şehri Paris. Kendini, düşlenen Paris'in çizgisi dışında tutuyor. Montparnasse'ın göbeğinde otururken şehrin sürüsüne, "happening"lerine katılmaması tuhaf değil mi? 1926 Martı'nda epey mürekkep akıttı-

ran gerçeküstücü galerinin açılışından (Jacques-Callot Sokağı 16 Numara'da) hiç anı yok, ne de André Breton'un ilk *Manifesto*'sundan, kendi *Günce*'si aynı vurguları yankılarken. Odéon Sokağı'nı, Adrienne Monnier'nin kitapçısı "Shakespeare and Company"yi buluşma yerleri olarak tutmuş Parisli Anglosakson sanatçılardan da tümüyle soyutlamıştır kendini. Yazdığına göre, Dôme'un balkonunda, kim olduğunu bilmeksizin, Djuna Barnes'ı ayrımsıyor. *Yengeç Dönencesi*'ni savunacak olan Anaïs, Anatole France'ın bir romanından şoke olduğunu itiraf ediyor! Parisli kinizmi onu altüst ediyor: "Parisliler yalnızca erdemsiz olmakla kalmıyor, Anglosaksonları da pisliklerine sürüklemeyi seviyorlar." Bununla birlikte, Hugo'nun bir iş arkadaşının evinde bulduğu erotik resimleri saklayacaktır.

Anaïs, ikili kutba dönüştü. Bununla özdeşleşiyor. Bundan acı çekiyor. Bundan yazı malzemesi çıkarıyor. Çatışma yeri olan *Günce*'si, aynı zamanda kendini yatıştırdığı yer de: "*Günce*'m kişiliğimin aykırı güçlerini benimsememe yardım edebilir."

"Bir kişiliğin yalnızca bir tane ama binlerce olabilen bir yüzü vardır, bu sayfaların değişimlerinden çok daha fazla değişir o." Marcel Duchamp'ın *Bir Merdivenden İnen Çıplak*'ından parçalanmış gölgelerle karşılaştıracağı gelecek öykülerinin konusu.

* * *

"Burada ne yapıyorum ben?" Bir içtepi onu sarıyor. Bilinçaltının ansız bir devinimi. Bir irkilme, uysalca kurmuş olduğu her şeye karşı bir başkaldırı gibi: bu dekor, bu hazırlanmış masa. Bir çiftin nazik sıradanlığı, daha da sıradan, biraz daha zengin, biraz daha az mutlu, çok daha az yeni bir başka çifti ağırlayan: Hugo'nun öğretmeni John Erskine'i, karısını ve kızlarını. Atölyeyi tuğlalayarak, mutfak çalışmalarını gözden geçirerek, maydanoz demetleri arasında "çiftlik dansı" yazısı asılmış kasaplara koşturarak yitirdiği saatleri düşünmese gülerdi buna. Onurlu bir koca-

dan, okumayı seven çocuklardan ve onları besleyecek taze yiyeceklerden başka bir şey istemiyor görünen tüm o kadınlardan çok farklı, yabancı olarak izlediği bu ev kadınları dalgasına kapılmış, Raspail yolu pazarını arşınlamaktan daha iyi şeyleri vardı yapacak. Kümes tavuklarının ağırlıklarını yoklarken, içinde bir ses buyuruyor: Güdülerini yitirme! Aşk adına da olsa! Bir kocanın kollarında uyuşabilir kadın. Hugo erkeklerin en az bencil olanı. Onu yazmaya itiyor. Akşam yemeğinin hazır olması koşuluyla.

Yazının ona verdiği sevinci Hugo'ya anlattığı zaman, bunun, yakınlık anlarından daha kusursuz bir duygu olup olmadığını sorarak suratını asıyor genç adam. Kendini, yanıtlarken duyuyor: "Hayır, sevgilim, hiçbir şey o anlara denk olamaz." Tasası dağılmış olarak karısına armağanlar, elbiseler, yolculuklar sözü veriyor, Anaïs bir tek şey arzularken: yazmak için zaman.

Bir romana, bir oyuna, öykülere başladı, gerçek anlamda kendini vermeden. *Günce*'sinden başkasına bağlı değil. Düzenlediği ülküsel uzam canlandırıyor, hayran bırakıyor. Bu kâğıt yığınlarının anlatıcısı ve oyuncusu. Hareketli bir bedenin, kaçamak bir ruhun buluşma yeri. Potinlerini hiçbir zaman yeterince parlak bulmayan bir manyak gibi cümlelerini yeniden ve yeniden düzelttiği, kendinden söz etmeyi hiç bırakmadan içinde gizlenerek candan sevdiği kusursuz, kapalı nesneler.

Çocukken, babasının yokluğunun yarattığı bastırılmaz gereksinimle, herkesin bakışını ve ilgisini toplama arzusunu oluşturmak için tutuyordu *Günce*'sini. Övünç oraya karışmıştı. *Günce*'si onu farklı kılıyordu. Eşsiz küçük kız. Tanrı'nın sevgili yaratığı küçük kız. Annesinin kabul gününde onu, armasını gösteren bir kanıt gibi gösterişle yanında taşıyarak salona inerdi.

Yıllar geçtikçe, bir tanrının bakışından daha korkutucu göründü ona bakışlar. Onu ruhuna kadar yaran yakıcı kamalar. Ona cennetin tanımı sorulsaydı, yanıtı şu olurdu: bakışlardan arı bir yer.

Bu insanların bakışları, sevmek adı altında onu gözetliyorlardı. En küçük fırsatta uğrayan ve o yalnız kalmak isterken oyala-

nan annesinin inceden inceye yoklayan bakışı. Omzundaki ipek pike gelinciğe uygun bir boyayla dudak hatlarını belirginleştirerek bir geceye hazırlandığı sırada, erkek kardeşinin kınayan bakışı. Kocasının bakışı, dimdik, tertemiz, çok duru.

– Ne yapıyorsun?

– Yazıyorum.

– Nereye gidiyorsun?

– Yazmaya.

– Ne düşünüyorsun?

– Yazdığımı. Okumak ister misin?

Bazen, yalnızca kendini yazmakla yeteneğini savurganca harcayıp harcamadığını soruyordu kendine. Eğer roman, kendini tanımanın tek yolu değilse. Bunu daha net görmek için, bazılarının "en kötü alışkanlık" diye nitelediği roman üzerine bir denemeye girişti. Üzerinde kesinlikle çalışıyor. Yolunu açıyor. Yazgısı mı? "Bilinç" diye adlandırıldıklarında mantıksız, değişken, kararsız, duyarlı akışın yazıcısı olmak. Deliliğe dokunduğunu sandığı böylesi bir coşkunluk durumunda bazı sayfalar yazdı...

Onları Erskine'e göstermeli, diye düşünürken, Hugo kahve servisi zamanının geldiği belirtti.

– Karınız sıcak bir içecek alır mıydı? Ya kızınız?

– Sanırım ikisi de çay alacaklar... Anaïs, çok naziksiniz. Piliciniz, gelecek romanımdan bir sayfaya değerdi...

– Son kez taşlığı çıkarmayı unutmuştu, o kadar dalgın ki!

– Çekiciliği bundan, sevgili Hugo. Maddi olmayan bu görünüm. Meleksiliği!

"Ne yapıyorum burada ben?" İki adam kalkarken, Anaïs'te başkaldırı ayaklanıyordu. Hugo piposunu ve tütün tabakasını yerinden alarak Erskine'e sunuyor. Erksine tabakayı açıyor ve burnuna çekiyor. Hugo kendini kanepeye atıyor. Geriniyor. Erskine ona katılıyor ve çınlayan kahkahalarla kesilen konuşma-

sını sürdürüyor. Tüm gece ağzını açmamış olan kızı, Mozart'ın bir sonatını çalan Joaquin'i dinliyor. Gevezelik etmek Mrs. Erskin'in pek hoşuna giderdi. İnce şayak takımının içine gömülmüş bu erdem kabartmasına anlatacağı ne olabilirdi ki?

Bir tek şey arzuluyor: odasına sıvışmak, elbisesini çıkarmak ve yazmak için kendini içinde iyi duyumsadığı ipek kimonosuna sığınmak; kaleme alınmış şu sayfaya dönmek: "İçten bir *Günce* yazımında ruhun ve benliğin yakınlaşarak bütünleşmesini ve mutlak özgürlüğü görüyorum." Ve bunun doğru olmadığını itiraf etmek...

Korku kalemine gem vuruyor. Diğerlerinin korkusu. Ona inanmayanların korkusu. Onlardan ürküyor çünkü haklı olduklarını biliyor. Açığa çıkarılmanın korkusu. Örtüsünün kaldırılması korkusu. Kendi açık görürlülüğünün korkusu. Orada örtüsünü kaldıranı, en küçük zayıflıklarına kadar inceleyeni yaralama gereksiniminin korkusu. Daha iğneli bir mürekkepten yararlandığı ender durumlarda, isimleri değiştiriyor, çok belirgin betimlemeleri bulandırıyor. Bankadan döndüğünde onu yazarken yakalayan Hugo'nun bakışının korkusu. O zaman, parmakları bir kalem yerine bir hançer sıkıyormuş gibi, nabzı hızlanıyor.

Sözle anlatılamaz olanı itirafa ne zaman cesaret edecek? Yasak. Onun gibi bir genç kadın için anlaşılmaz bir şey. "Her zaman bir başkasından söz ediyorlarmış gibi geliyor ona. Hugo'nun annesinden. Solgun dudaklı, ince elli Madam Guiler. Madam Guiler mi? Anaïs Nin mi demek istiyorsunuz? Boyun eğmeyen. Yola getirilemez Anaïs. Hoşnutsuz Anaïs. Yapmacık olan...

Gizi. *Günce* ondan iz taşımıyor. Onu bedeninin bir bölgesinde, uyluklarında kilitli tutuyor. Efendisi olduğunu kendisine kanıtlamak istediği yerde. Şiddetli bir bilinmeyenin çırpındığı yerde. Bir kudurganlığın. İblisin bir gülüşü gibi... Onu bir gün özgür bırakması gerekecek. Hugo'nun bilmesi gerekecek. Kendine ayırdığını sandığı zevk konusundaki yanılgısından vazgeçmesi gerekecek.

Hugo'ya terzisine kadar eşlik ettiği günü yeniden görüyor Anaïs. Bir bekleme salonunda sabırsızlanırlarken Hugo, inci kayışlarla koşumlanmış, ağır göğüslü revü kızlarının fotoğraflarıyla oyalanıyordu. Hiçbir açıklama yapmamıştı. Gece, Anaïs'i kabaca sıkıştırmış, ilk kez olarak haykırmıştı. Bir gün, bunu yazmak gerekecek...

Geçen ilkbaharda, Pauquet Sokağı 22 Numara'da bir bekâr evini kiraladıkları zaman -buraya taşınmadan önce- pornografik kitap koleksiyonu keşfettiğini yazmalı. Hugo çalışırken gün boyunca kendi zevkince okumak için onları saklamıştı. Hepsi resimlenmişti, bazıları XVIII. yüzyıl tarzında, bazıları daha çağdaş bir zevkle, kısacık saçlı, jartiyerli, siyah çoraplı kadınlar, kasten yırtılmış etekler, deri ve çelik takılar. Bir hafta boyunca başka bir şey okumadı. Kafası bunlarla altüst olmuştu. Öğleden sonrasının ortasında, şeritlerle ve altınlarla baştan aşağı ivecenlikle süslenmiş kadınların üzerinde; günün ortasında çekilmiş perdelerin üzerinde; kuaförlerin, korsecilerin elinden çıkmış görünüşlerin üzerinde gözleri irileşiyordu. Bir geceye katıldığı zaman, çiftlerin birbirlerine bağlı olup olmadıklarını sezmeye çalışma saplantısına kapılmıştı. Mrs. Erskine'e dikilmiş bir bakışı, bir ihanetin tüm çekici görünme arzusunu yitirttiği kadını ortaya çıkartmıştı. Acı. Toplumsal kabule susamış. Son düğmesine kadar kapalı, yaklaşılmaz bir beyazlıkta, kolalı gömleği. Erkenden solmuş boyun.

Mrs. Erskine her şeyi görüyor ama hiçbir şey söylemiyor. Mösyö Guiler ile kanepeye yöneldiği sırada Madam Guiler'in bedeninin yakınından, çok yakınından geçen kocasının elini yakalıyor Mrs. Erskine. Öfkesini Madam Guiler'in pudralanmış boynundan daha beyaz peçetesinin köşesini parmaklarıyla sıkıp buruşturarak yatıştırıyor Mrs. Erskine, sonra elini gevşetiyor, dudaklarını aralıyor ve Madam Guiler'e, pufların örtüsünü nereden aldığını soruyor.

– Sanıyorum Ucuz Pazar'dan. Buraya iki adım uzaklıkta.

Raspail yolundan Sêvres Sokağı'na kadar inmek yeterli. Yarım saatlik bir yürüyüşle, oradasınız...

– Ben taksi tutarım.

– Yürümeyi sevmiyorsunuz...

Paris'teki tek zevki bu: amaçsız, sonuçsuz, baskısız yürümek, yarı kapalı bir kapının ardında solan gülüşlerle kesilen topuklarının sinirli gürültüsünün arkadaşlığında yalnızca. Duruyor. Dinliyor. Sessizlik. Gidiyor.

Paris'i baştan başa dolaşmak. Ender anılarının ölçüsüyle, çocukluğunun dekorunun izini sürmek: güzel sokakların ağaçları. Champs-Elysées'nin kestane ağaçları, Iéna yolunun, Malesherbes Bulvarı'na çıkmadan önce Hugo'ya eşlik ettiği Haussmann Bulvarı'nın çınarları. Monceau Parkı'nda, sarmaşıklarla çevrilmiş, Korint tarzı sütunların altında soluklanıyor. Sonra kalkıyor ve dümdüz önünde, takılmalara cesaret vermeyen bu yürüyüşle yeniden yola koyuluyor.

Bazen, sanki kaçıyor. Froideveaux Sokağı'nın ıhlamurlarının ince gölgelerinde yatışmış, kadınların bir absent içmek için tüllerini kaldırdıkları yas yemeklerinde özelleşmiş meyhaneleri yüzünden düşünceli, Montparnasse Mezarlığı'nın çevresinde dolaştığı zamanlar, aradığı sanılabilir. Montparnasse Bulvarı'na ulaştığında adımları nabzına uyarak hızlanıyor. Balkonlardan genç kızların kuluçkaya yatmak isteyen tavuk çağrıları yükseliyor. Kanının atışını boynunda, şakaklarında duyuyor. Yaşadığını duyumsuyor. Cesaret edenlerin bölgesine ayak basıyor. Sanatçılar. Nerede bulmalı onları? Select'te mi? La Rotonde'da mı? Hugo'nun birkaç eski kitabını satmış olduğu, Vavin kavşağındaki İngiliz sokağının kitapçısını sorguluyor: "Rotonde mu? Oraya adımınızı atmayın! Paspas kadınları, güzelliklerine para basılmadığı zaman, kokain satıcılığına başlar orada. Select mi? Yabancılarla tıkış tıkış... Sanatçılar her yerde ve hiçbir yerde. İki kuruşluk odalarda. Maine yolunun sitelerinde, Château yolu-

nun, Blomet yolunun pis kokulu otellerinde, sizin gibi bir hanımın kendini kötü hissedeceği her yerde."

Onları görmeli, oraya yakınlaşmalı, çok bakımlı görünümüyle onu yargılamamalarını, onlardan biri olduğunu gizlice söylemeli onlara. Tutkularının sıcaklığıyla ısınmalı. Ressamlar, heykeltıraşlar, müzisyenler, dansçılar ya da sihirbazlar, yırtıcı yüzlü, kenevir saçlı, bir bez çantayla örtünmüş ve ayağına sandalet geçirmiş, Raspail Bulvarı'nda kol gezen bu adam gibi. Yolundan bir kör gibi geçmişti. Ve siyah kadife giysili bilinmeyen kadın! Dôme'un balkonunda dimdik duruyordu. Kızıl saçlı, solgun derisine özenle sürülmüş allık, dişi kartal ve kedi havası vardı. Kibirli. Farklı. Kimseye bakmıyordu. Görünüşlerin ötesini inceden inceye yokluyordu; etin altındaki iskeleti...

Ona ulaşmalı! Bir akkor soğuklukta yanmalı! Ama Hugo'nun varlığı onu tutuklaştırıyordu. Koltuğuna ağırlığınca çökerek, ceketinin kollarını bedenine doğru daraltarak çekiştirmişti, bir deli gömleği gibi. Kendine engel olmalı. Kendini tutmalı... Ne zamana kadar?

Yiyecek

Daha çok tinsel. Anaïs kütüphaneyi yemek salonuna yeğliyor. Öykülerinde kokular kabarelerden, yataklardan yükseliyor, hiçbir zaman mutfaklardan değil. Kişilikleri beslenmiyorlar. Zamandan çalıyor.

"Şekersiz bisküvi, bir tavuk kanadı. Yemeği buydu," diye anlatıyor, 50'li yıllardan bir kadın arkadaşı.

Çocukluğundan beri kansızlıkla savaşıyor.

Anoreksinin daha küçük biçimi mi?

Anoreksi: başka şeye aç olan bir idealist.

Anoreksi, annesinden gelen ve olmak istemediği her şeyi tepkimeye sokan bir başkaldırı. besleyici, ev kadını, dişi. "Anneme yönelttiğim suçlamalardan biri, sanatçıdan önce kadın olmasıdır." (Genç Bir Evlinin Güncesi)

Gücün tükenmesinden yararlanan anoreksi, oedensel çalışmayla yorulmayı sever. Anaïs kendini profesyonelce flamenkoya veriyor: "Böyle dans etmeyi sürdürürsen," diyor bir yakını, "uçacak kadar zayıf düşeceksin."

Miller, doymaz zevk düşkünü, ona yeni biçimler veriyor. Etin tadını. "Çiftleşme, edebiyatla" ve Louveciennes'de hazırladığı paellalarla karnını doyurmuş: "Onu yerken görmeyi seviyorum. Onunla yemeyi seviyorum." (Gizli Cep Defterleri) Kopmalarının ardından, seksen yedi santimlik kalça ölçüsünü ve son günlerine kadar usanmadan yiyeceği diyet yoğurtlarını yeniden buluyor.

10
Güzel Maske

Paris'te Rosa çocuklarına, kendisini seviyorlarsa babalarını görmemeleri talimatını veriyor. Görünüşte isteğine saygı duyuluyor. Anaïs annesine gönderdiği mektuplarda "Bay N." olarak belirttiği Joaquin Nin açısından aldırışsız bir görünüm sergiliyor. *Genç Bir Evlinin Güncesi*'nde yalnızca iki karşılaşma anılıyor. İlki, 24 Aralık 1924'te, Havre'a geldiği gün; ikincisi, dört gün sonra, onun ve kız arkadaşı Maruça'nun eşliğinde yemek yediği zaman. "Bu karşılaşmadan benliğimin en iyi yanını çıkaramadı. Ne söylemek gerektiğini en iyi, en müthiş biçimde bilen o ise de, üstünlüğü olan bendim. Ama babamın kızına yaraşır şekilde, gerektiği zaman güldürüyü oynamayı biliyorum ve gerçekten oynadım da... Evlenmesi gereken küçük kadın, nazik biri."

Sonra bir sessizlik. *Günce*'ye ilk ihanet. Anaïs, XVI. Yönetim bölgesindeki Henri-Heine Sokağı 27 Numara'ya gidecektir. Yakınlarından gizli, el altından, bir âşığı görmeye gider gibi.

Onun yalan söylediğini, aldattığını, boş bir ışıkla parladığını biliyor Anaïs. Onun sahte bir görüntüden başka bir şey olmadığını biliyor; briyantinle yaldızlanmış saçları boyalı. Altın sigara tabakası, krem rengi tozluklar, inci kravat iğnesi. Görüntü! Gösteriş!

Bununla birlikte, yine de onu görmek istiyor, onu yine görmeli, görmeden yaşayamaz, ona doğru çekilmiş, ona doğru üflenmiş.

Onu hazırlanmış, ateşli gören annesi, oğlak derisi ayakkabılarını giymiş, nereye gittiğini sordu. Kızarmadan yalan söyledi Anaïs. Babası gibi. Onun ikizi. Uğursuz. Onun uzattığı aynada. Kargaşadan, burkuntudan başka bir şey görmüyor.

Babası "Zamanında gel," diyor. Anaïs ilk taksiye atlıyor.

– Jasmine Sokağı.

– Hangi numara?

– Henri-Heine Sokağı'nın köşesine. Çabuk!

Sürücü ona şen bir bakış atıyor. Biliyormuş gibi davranıyor. Yüzüne yiyecekmiş gibi bakılan, soyulan. Aşağılanan. Bu kez sonuncu olacak. Onu bir tavuk cansızlığıyla karşılayan bu adamı bir daha görmeyecek: "Başım çok ağrıyor!" Taksi, Jasmine Sokağı'na girdiği ve Henri-Heine Sokağı'nın köşesinde dikilen, gotik pencereleriyle, pembe tuğladan tuhaf yapı yandan göründüğü zaman, kararlar onu terk ediyor.

Dev bir bahşiş bırakıyor. Kapı çarpıyor. Kaldırımda sallanıyor. Zamanında!

Babası Paris'in en düzenli sokağında oturuyor. Makasla biçilmiş çimenlikler. Parmaklıklarda taştan aslanlar. Pencerelerde hizmetçiler. Bir sürücü efendisini bekliyor. Anaïs 27'ye doğru atılıyor.

Bu dingin sokağın bütün konutları içinde en gösterişlisi. Üç katlı sonuncu katı kendi yaptırdı. Yüksekte olmak. Her zaman. Ama tepesini örten komik çatı, Guinol'un bir tiyatro oyununu

çağrıştırıyor. Yüksekte olmak. Gülünç biçimde! Anaïs bakışlarını ilk kata yöneltiyor, bahçıvanlarca altı çizilmiş üç pencereye doğru, onun kendisini beklediği büyük salonunkilere. Perdeler çekili. Maruça kapıyı açıyor. Çocukluğunda onu bir düşman gibi görmüştü, şimdi bir kurban olarak görüyor. Kırılgan, neredeyse ezilmiş. Babası nasıl olmuştu da, haute-couture giyinmiş bu bebeği şimdiye kadar toz etmemişti? Ufacık elleri var. Anaïs başını çeviriyor. Bakışları, anıların en üzücüsüne takılıyor: Arcachon. Babasının o zamanlar "Maria Luisa" diye çağırdığı genç bir kıza piyano dersi verdiği sırada kendisinin yalnızlık içinde çiğnediği Pyla Kumsalı...

"Bu fotoğrafın hoşunuza gideceğini düşündüm..." Maruça, babasının o dönemde çekilmiş vesikalık fotoğrafını uzatıyor. Gözlerinin arasında tek çizgi yok. Katı hiçbir şey. Yarı aralık dudaklar, utanmazlık onları dondurmadan önce.

Babası, kimse onu çalışırken duymasın diye, binanın tüm duvarlarını mantarla kaplatmış. Anaïs merdivenleri sessizce çıkıyor. Yüreği çırpınıyor. Onu hoşnut etmek için hangi olayı uydurmalı? Boşanmayı anımsayacaklar mı? Babası buna kavuşmayı isterdi. Kâğıtları hazırlatmış. Rosa'nın adresi eksik. O, bunu vermeyi reddediyor. Annesi bu yüzden ölebilir de. Katolik'tir. Daha az elverişli bir duruma düşmeden boşanılmaz. Babası hiçbir şeye inanmıyor. Kendi arzularından başkasını dinlemiyor. Her görüşmede ısrar ediyor. Dilenircesine istiyor. Belki de yalnızca bu amaçla görüyor onu: adresini bilmek.

Taklit mermer ve fayanslarla sağlamlaştırarak resmettiği Endülüs bahçesinde bekliyor onu. İç avlunun ortasını bir çeşme süslüyor. Nekahet dönemindeymiş gibi, bitkince kendini partisyonlarla dolu bir şezlonga bıraktığı yer burası. Ona ellerini uzatıyor. Yumuşaklar! Manikürlüler. Onu kendinden uzaklaştırıyor. Hayranlıkla seyrediyor.

– Görmeden önce, sende hangi tarafın baskın çıkmış oldu-

ğunu soruyordum kendime, İspanyol'un mu, yoksa Fransız'ın mı? Hiçbir zaman şimdikinden daha İspanyol bir havan olmadı. Çok güzel olmuşsun. Tapılacak bir kadın. Bu kara saçlar. Bu yeşil gözler, bu kırmızı dudaklar. Acı çektiğin görülüyor ama bununla birlikte yüzün pürüzsüz, duru. Acı seni güzelleştirmiş... Şimdi seni kendimle eş duyumsuyorum: gururlu ve boyun eğmez, titiz ve güzellik düşkünü...

Kendini bir şezlonga bırakıyor. Konuşuyorlar. Hangi müziği seviyorsun? Debussy, diye yanıtlıyor Anaïs. Satie. Babası beğeniyle onaylıyor. Gülümsüyor. Ensesini okşuyor. Anaïs ürperiyor. *La Mer*'i dinlemek ister misin? Hayır, ondan onu dinlemeyi yeğliyor Anaïs. Besteliyor. Yazıyor da. İspanyol müziği üzerine denemeler. Ve sanat üzerine iki kitap. Yazar. Müzisyen. Anaïs gibi, güzellik yakasına yapışmış. Armoni. Birden, kaşların arasındaki kırışık çukurlaşıyor. Ağız inceliyor. Bakış buzlaşıyor. El mengeneye dönüşüyor.

– Beni düşündün mü?

Anaïs şahlanıyor. Ayağa kalkıyor. Olanaksız. Anneme söz verdim! Annen! Bir bilseydin! Bir gün sana anlatacağım! Hayır! İstemiyor. Geç oldu. Gitmeli. Babası isteğini yineliyor. Rica ediyor. Dizlerine mi kapanmalıyım? Eli yeniden okşayıcı oluyor. Bana adresi ver. İnan bana, annenin boşanmakla elde edeceği pek çok üstünlük var. Yaşamını yeniden kurabilecek. İstediğin onun mutluluğu değil mi?

Bir kadın gibi, kışkırtılmadığını sandığı bir arzuyla, teslim oluyor.

Bir partisyonun arkasına "XIV. Paris Schoelcher Sokağı, 11 Numara" diye karalıyor.

Ertesi hafta, annesi resmi yazıyı alıyor. Saçları bir gecede ağarıyor. Ceketinin kollarını bedenine doğru daraltarak çekiştirmişti, bir deli gömleği gibi. Kendine engel olmalı. Kendini tutmalı... Ne zamana kadar?

Liar: Yalancı

Anaïs yalan söylüyordu. Çocukluluğu yalanlarla beslenmişti. Yalan söyleyen baba, aldatan bir tanrıdır. Aldatıcı görünüş olmasa, o zamandan beri neye inanabilirdi?

Anaïs yalan söylüyordu: Yalnızca ölüler artık yalan söylemez.

Anaïs, yaşama taşkınlığından yalan söylüyordu, tüm coşkuları denemek, tüm yerlere basmak, tüm rolleri sırtlanmak; oradà burada olmak; o yatakta ve bu yatakta olmak arzusuyla. Her şeyi uzlaştırmak isteğiyle. "I want to dope myself with experiences."

Yalan, onun şampanyasıydı bu. "I lie when I feel the necessity to stimulate my own life." Yaşamı coşkun kılmak için bir yalan yeterlidir.

Açık sözlülüğü yüzünden Miller'a sitem eden Anaïs, kırmamak için yalan söylüyordu. Portrelerini rötuşlayan çağdaş ressam alışkanlığıyla.

Yalan onda kök salıyordu. Hepsinde böyledir. Kadınların kanında, özünde yalan vardır. Kadınlar yalan söylerler; sanatçılar gibi.

Ustalık.

Anaïs yanılsamanın gerçeğiyle (roman), gerçeğin yanılsaması (Günce) arasında salınmayı bırakmadı.

"Doğru"ya ulaşmak için çok uyanık ama onu yadsımak için çok idealist olarak, daha öte serüvenlere atılacaktır Anaïs. Gerçeğin ötesine doğru.

Graal'i arayan inançsız.

11
Tutuşturan Bir Yaradılış

Hugo kendini doyuma ulaşmış sayabilir: Maaşı yüzde 75 artı. Ulusal Banka'nın müdür yardımcısı, gelirlere vekillik ediyor ve müşterileri arasında işadamları, prensler, üstelik bir de mihrace sayıyor!

Anaïs ilk kürk mantosunu alıyor. Annesi tarafından dikilen elbiseler, yerlerini terzilerin gece elbiselerine bırakıyor. Ata biniliyor, Citroën'le geziliyor. Kumarhaneye gidiliyor. Sınıf atlandı!

"Davetler, çok fazla davet. Güzel bir çiftiz. Herkes bizi seviyor," diye yazıyor, poz verdiği, yeterince iyi ressam olan ve Miller'ın metresi olacağı zaman atölyesi posta kutusu görevi yapan beyaz bir Rus'la, Prenses Natacha Troubetskoy ile arkadaşlık kuran Anaïs.

Scoelcher Sokağı çok sessiz gelmeye başlıyor. 1929 Ocağı'n-

da çift, Boulogne Ormanı'na uzak olmayan, büyük bir eve geçiyor, aynı katta, komşu bir odaya taşınan Rosa ve oğlu tarafından bir kez daha izlenerek. İki kadın birbirlerine meydan okuyorlar. "Annem olanaksızı istiyor, onun küçük kızı olarak kalmamı, ama şimdi kendim oldum ben."

Kendine güvenine kavuştu. Parisli yaşamı, davranışlarda özgürlüğü öğretti ona. Oyundan, şampanyadan, nüktelerle övülmekten zevk alıyor. Yeni bir ahlak özümleniyor: "İyi davranıştan ne kadar çok uzaklaşırsam, Hugo'yu o kadar çok seviyorum. Flört etmek beni gece onun için daha güzel kılıyor." Işıldıyor. Yanıyor. Yok olabilirdi. Enerji onu eritiyor. Onu yoğunlaştırmak gerekiyor. Dansla. Flamenkoyu seçiyor. Aslına dönüş elbette, ama daha çok, bilinmeyene dalış. Anaïs derslerini Clichy'de alıyor, Miller'la efsanenin doğduğu yerde. Alaca, sisli Clichy, onun ateşiyle duygudaş. Olabildiğince özgür Clichy. Anaïs ona dönüşüyor.

* * *

Mirallés bir kadının yılansı biçiminin bir yalaz gibi yansıdığı büyük aynasına sırtını dayamış, neşesinin patlamasına izin veriyor:

– Eso es! Anita! Eres un fenomeno!

Beden, kemerini kırarcasına şaha kalkıyor, sonra çevikçe yükseliyor; eteğin siyah fistosu havalanıyor ve ipek çorapların solgun parlaklığı altındaki dişi tay bileklerini örtüyor. Bir topuk vuruşu ve beden yineliyor, doğruluyor, yükseliyor, çenenin hor gören hareketiyle.

Mirallés alkışlamamak için kendini tutuyor. Anita ona her şeyi unutturabilirdi: yaşını, kırışıklıklarını, savunularını. Durdurmak zorundaydı. Valencia'ya kız kardeşinin yanına dönmek ya da Pigalle'deki stüdyosuna kendini gömmek. Clichy Bulvarı'nda kurtarıcı olarak satılan farların tatlı kokusuna karışan ter ko-

kusunda yüzen bu salondan başka, soluk alabildiği yer yok. Anita derslerine katıldığı sürece, burada kalacak.

Bu gözdesi olmuş, gövdesini yönetmeyi sevdiği kadına bir duruş gösterdiği sırada, "sus entranas"ı yana bırakmakta güçlük çekiyor: içinde yanan şeyi, "flamma"yı. Bu ateş kadını da eritiyor.

Anita. Anaïs. Nina. Ruhum ve haçım. Şefkatim. Orospum...

Dans salonunun atlamalı parkelerine ilk ayak bastığı zaman, geri dönmesi gerektiğini söylemeliydi ona. Meraklılara dayanamıyordu, en çok da, kürkleri içindeki alçakgönüllü hanımlara. Bu can sıkıcı kadın onu avucunun içine almak istiyordu. Kadını içeriye almıştı. Sarımtırak ampulleri altında yüzler topraksı bir renk alıyordu. Onunki, boynunu süsleyen incilerin ışıltısını koruyordu.

Vurgusunu tanımadığı, istekli bir sesle, öğrencisi olmayı dilemişti. O, reddetmişti. Bir yurttaşınızı kovamazsınız, demişti kadın. Hemen hemen İspanyol'um ben. Barcelona'da yaşadım. Babam büyük bir piyanisttir. Adı size hiçbir şey anlatmıyor mu? La Argentina'nın bir arkadaşıdır kendisi. Bu isimle, Mirallés'in yüreği yerinden oynamıştı. La Argentina! Antonia Mercé Y Luque! *Büyücü Aşk*'ın başkadını! Örneği! Mirallés, kekeleyerek, kulübem dediği, eski afişlerle kaplanmış küçük odasına almakla onurlandırmıştı onu, delik bir iskemleyi uzatmak zorunda kalmanın utancıyla.

Dekorun yoksulluğu onu yıldırmışa benzemiyordu. Tersine. Yerleri çocuksu bir sevinçle inceliyordu, orada bulunmaktan mutlu yüzü, "sevgili usta" dediği adama dönük. Gururu okşanmış olarak, onu yeni başlayanların sınıfına almayı kabul etmişti. Anaïs, onlardan biri olmadığını göstermişti. Bir yıldan beri, *Sevillana*'yı ve *Farruca*'yı çalışıyordu, erkek kardeşinin piyanosu eşliğinde. Kastenyetleri işlemeyi biliyordu. Mirallés listesini ve üç aylık ilerleme dersini sandığa kaldırmıştı. Bu, uygulamaya tersti. Ama öğrencilerinden hiçbiri astragan manto giymiyordu.

Gracia, yeni üyesinin yakasını bırakmıyordu. Anita şapkalı, iç

etekli geldiğinde ve giysilerini bir deri gibi çıkarıp bıraktığında, siyah ve oturan bir üstlük, kreton bir etek giydiğinde, yürek kancası biçiminde birkaç perçemi alnında bırakarak saçını topuz yaptığında, Mirallés onun başkalaşımına katılmak için izin vermiyordu kendine. Allığa bayılıyordu. Wépler'in bir kızının gözü pekliğiyle kullanıyordu onu. Peçelenmiş gerçeğin esneklik duygusu onu büyük kaygının duygusuna götürmüyor muydu?

Hayır, kendini dans yeteneğinde terk ediyordu. Ter, rimele karışıyor, koltukaltında kendini gösteriyordu; tarağı düşüyordu, takoneoların ivmeli ritminde, dans etmekten başka bir şeyi tasa etmiyordu.

Onu böyle kızışmış gördükçe Mirallés, onun bir hesabı ödeyip ödemediğini soruyordu kendine. Onun, kendinde bir bölümü öldürmeye çalıştığı duygusuna kapılıyordu. Şanslı arkadaşlarından oluşmuş bir topluluk önünde kendini göstermesinden de önce, bir sahne adı istemişti. Neden, "Anita", benliğindeki her şeyi Anaïs canlandırıyorken: bedenin yılansı bükülgenliğini, sesinin şarkılı ses perdelerini, bakışının iki anlamlılığını çocuk ve hafifmeşrep kadın arasında? Ve şu gülünç "Aguilera" takma soyadı, nefret ediyor göründüğü, evlilik soyadına çok benzeyen. Ona, kendisini "Madam Guiler" diye çağırmasını yasaklamamış mıydı?

Mirallés bu konuda daha çoğunu bilmek istiyordu. Bir gün, dersten sonra onu Clichy Meydanı'ndaki Au Moncey'e çağırmıştı. Bir sokak çiçekçisinden bir demet menekşe satın almış ve masanın mermerinin üzerine koymuştu. Anaïs demeti hoşnutlukla kabul etmişti. Mirallés cesaretini toplamıştı. Para istemişti. İki yeni balet sağlamak istiyordu.

Mirallés ne yaptığını çok iyi biliyordu. Zengin ve böyle olmaktan gururlu bir kadına başvuruyordu. Kendisine yalvarılmasına bayılan bir rüküşe. Tutkusuna hizmet etmeye hazır bir Aficionada'ya... Anaïs kocasını bu konuda uyarmayı kabul etmişti. Mirallés yüreklenerek sert ellerini onun üzerine koymuştu.

– Sizden isteyeceğim bir başka iyilik var.

Anaïs gülümsüyor; dileği buysa, dans eşi olmayı kabul ederdi. Derslerin sayısını artırmak yeterli olacaktı. Çarşambaya... Mirallés onu durdurmuştu.

– Bir öpücük. Arzuladığım işte bu. Bunu reddetmeyin! Onun tadını verdiniz bana. Bana gülümseyişinizle, benden önce hiçbir erkeğe gülümsememişsiniz gibi. Kendinizi ellerime bırakmanızdan, sizi yönlendirdiğimde, onların daha çok sıkmalarını istiyormuşsunuz gibi... "He senato contigo" ... Sizi düşledim... Anita! Kışkırtıcı! Zavallı sönmüş korlarımı uyandırıyorsunuz!

Yavaşça, çocuğa okumayı öğretiyormuş gibi her sözcüğün üzerine basarak, onu çok sevdiğini, ama onu arzulamadığını anlatmıştı. Saçları yağlıydı, göğsü çökmüştü. Kokusuna güç dayanıyordu.

"Beni açık sözlü olmakla suçlamayın sakın. Daha da fazla öyle olacağım... Daha podyuma çıkmadan önce neden bir sahne ismi istemediğimi sık sık sordunuz bana. Size karışık yanıtlar verdim, yozlaşmış olarak yargıladığı bir sanata kendimi vermiş görmesinden öfkelenecek babamın yıldırımlarını yatıştırmak için Anita Aguilera eğreti adıyla gizlendiğimi ileri sürerek. Vestiyerlerin nemi, derslerin sarsıntısı, Lola, Alma Viva, arkalıksız terlikler, kimonolar, iri çiçekli İspanyol pamukluları... Onun reddettiği her şeyle kendimi avutuyorum. Yanınızda yenilendiğim zaman, babamın karşımda belirdiğini sanıyorum ve haykırdığını: 'Kim olduğunu unuttun mu? Sınıfını, ismini, yaşamdaki gerçek yerini?'"

Sinirleniyordu. Eldivenini sıkıyordu. "Kimim ben, Mirallés? Bunu kendime sorup durmayı bırakmıyorum. Bıyık altından gülmeyin, yoksa masayı terk ederim. Şimdiden hiç kolay değil, açıkça kendimi anlatmak... Neden başka bir isim almayı istediğimi soruyordunuz... Bazen, on tane başka ismim olsaydı, diyorum... 'Ben'lerin çokluğuyla işkence çekmişimdir her zaman. Bunu zenginlik olarak adlandırdığım günler var ve bunu bir

hastalık olarak gördüğüm günler... Dans ettiğimden beri, kendimdeki iki kadını benimsiyorum. Saf olanı ve nefsine düşkün olanı. Kendime Anita ismini takmış olmamın nedeni, Anaïs'i korumaktır... Bir gün evime geleceksiniz ve neden, eşliğinizde Clichy'de kahve içenin, neden, Maya elbisesi içinde objektif önünde şehvetli duruşlar alanın, vestiyerin neminde oyalananın, bu kadının XVI. yüzyılın taşınmaz mülk görkeminde, örnek bir annenin, duygusal bir erkek kardeşin, tatlı ama banka kokan bir kocanın arasında yaşayan kadınla aynı ismi taşıyamayacağını anlayacaksınız..."

Madam ve Mösyö Guiler'in çağrısı üzerine Mirallés, Suchet Bulvarı 47 Numara'ya gitmiştir bir akşam, görünüşe göre birkaç yakının katıldığı bir gece için.

Anaïs, en güzel Maya elbisesi içinde kapıyı açmıştı. Mirallés, onu kollarının arasında sıkabilirdi. Ama arkadaki dekorun görünüşü onu felç etmişti. Böyle bir görkeme hiçbir zaman yaklaşmamıştı. Çok kişisel. Altüst edici... Safir duvarlarda turkuvaz ve altın seramikten bir şömine kendini ayırıyordu. Sedef ve pul kaplı, Mağrip stili mobilyalar Hint işi bir lambaya, camdan patchwork'e eşlik ediyordu. İşlemeli yastıklarla dolu kanepeler, perdelerin sırmaları, üst üste konulmuş halılar gevşeme isteği uyandırıyordu. Ve sefahat isteği.

Mirallés'i bir huzursuzluk aldı. Bu yeri tasarlamış olan kişiyi hangi düşler alıp götürüyordu? Anaïs'in gizli yüzünü Anita'da tanımış olduğunu sanan kendisi, hiçbir şey bilmediğini ayrımsamıştı. Hepsinin içinde en çok sevdiği olan bu elbisenin içinde Anaïs, bir yabancıya dönüşmüştü.

Diğer şaşırtmaca Hugo Guiler'den gelmişti. Mirallés sıska bir İskoç bekliyordu. Daha çok mat tenli, gösterişsizce giyinmiş, kahverengi gözlü, yakışıklı bir adam karşılamıştı onu.

Elbisesinin içinde dalgalanan Anaïs, büyük bir hanım rahatlığıyla hizmetçisini paylıyordu.

İspanyol yemeği manzanilla ile ıslatılmıştı. Mirallés, yurttaş-

larıyla kuşatılmış olmasaydı, kendisine yöneltilmiş bir özeni görebilirdi: bir piyanist ve onun kız kardeşi. Davetliler arasında Anaïs'in erkek kardeşinin arkadaşı olan Kübalı bir şair, Paris'te *Daily May* muhabiri olan uzak bir kuzen vardı.

Yemek boyunca, ün salmış isimler akmıştı. Manuel de Falla. Albeniz... Mirallés, öğrencisini hayal kırıklığına uğratma korkusuyla susmuştu. Ama Anaïs ona hiç hayran olmuş muydu ki? Şimdi bundan kuşku duyuyordu. Anaïs'in suç ortağı bir bakışı ona güven verdi. Ama ağırlayıcı görevi onu tekeline almıştı.

Yemeğin sonunda iskemleler çıkarılmıştı. Hugo gölgelere karışmıştı ve Çingene giysisiyle geri gelmişti. Elinde bir gitar vardı. Mirallés gözlerine inanamıyordu.

– Karım, telleri kaşıdığımı hiç söylemedi mi size, diye sormuştu gülümseyerek. Ne gizlici: Ona eşlik edebilmek için dersleri izlemeyi isterdim. Sizce olur muydu?

Mirallés onu yanıtlamaya hazırlanmıştı. Ama Anaïs, dans edeceğini bildirerek araya girmişti.

Mirallés onda sert bir bakış görmüştü, neredeyse kinci, maskesi düşürülmüş bir "sahtekâr"ın bakışı.

12
Lawrence'ın Lady'si

Anaïs edebiyat çevresine girişini 1929 krizine borçlu. Wall Street felaketiyle sarsılan Hugo'nun en iyi müşterileri yıkıldı, kişisel etkinliklerinin satın alma değeri düştü. Suchet Bulvarı'ndan ayrılmak, orayı terk etmek zorunda kalarak başkentin batısına, Saint-Germaine-en Laye yakınına geliniyor. Louveciennes *Günce*'nin 1. cildinde okunduğuna göre, "Madam Bovary'nin doğduğu ve öldüğü küçük taşra şehrine" benziyor: "Çağdaş yaşam ona dokunmamış ve eski. Seine'in üzerinden geçtiği bir tepeye kurulu. Açık gecede Paris görülebiliyor. Pencerelerinin ardında oturan kasabanın yaşlı kadınları gelen geçeni seyrediyor."

2 Numara, Montbuisson Sokağı'nda tuttukları konut, Devrim sırasında, XV. Louis'nin kaçan gözdesini ağırlamış olmalıydı: "Evin bir metre kalınlığında taşları, büyük bir bahçesi, insan-

lar için yeşil, küçük bir parmaklığı arasında, arabalar için inanılmaz büyüklükte yeşil bir kapısı var... Çan, çekildiği zaman, dev bir inek çanı gibi çınlıyor. Çalındığı zaman, İspanyol hizmetçi ana parmaklığı sonuna kadar açıyor ve arabalar çakıllı kumda gıcırdayarak ilerliyor. Sarmaşıklarla kaplı ağaçtan kafeslerin arasında beliren on bir pencere var. Ortadaki bir kanat yalnızca bakışımlılık için yerleştirilmiş ama ben sık sık bu kanatın arkasındaki, var olmayan odayı düşlüyorum."

Rosa ve oğlu da oraya yerleşiyorlar. "Cephenin sağında ayrı bir kanada yerleştim. Üçüncü katta çatı pencerem vardı, ikincide annemin odası, bir banyo ve bir mutfak," diye anımsıyor Joaquin Nin-Culmell. "Solda Anaïs'in ve Hugo'nun daireleri, giriş katında Anaïs tarafından kırmızıya boyanmış yemek salonu, turkuvaz mozaikten şöminesiyle küçük salon. Birlikte ama bir anlamda bağımsız yaşıyorduk."

Anaïs son katta kendine bir oda ayırıyor, "daktilo yazmak için" griye boyadığı! Düşünmeye daha uygun bir sığınak düşlenemezdi. "Yazmaktan başka bir yolla kurtulamayacağım güzel bir hapishanede olduğumun bilincindeyim."

Bu bir deneme yazısı. Öznesi mi? Yanlış anlaşılma içinde ölmekle olan ve onun bir 1929 Aralık gecesi keşfettiği bir yazar: "Tuhaf ve olağanüstü bir kitap okuyorum: D.H. Lawrence'ın, *Woman in Love*'ı, tümüyle duyguların, coşkuların, bilincin ve bilinçsizliğin açımlanmasına adanmış." *(Anaïs Nin'in İlk Güncesi,* 1927-1931)

Altüst oluyor. Lawrence'ın konuları onun yakasını bırakmayanlar: Aşkta cinselliğe, cinsellikte tinselliğe hangi parçayı, kadına hangi görevi, erkeğe hangi coşkuları vermeli?

Onun tarzında kendi vurgularını duyuyor. "Onun uyağının şiirsel yoğunluğunda kendi kalemimin cesaretini buluyorum." (*Anaïs Nin'in İlk Güncesi.)*

Bir avangard hayranlığı. Lawrence o dönemde yeteneksiz bir pornografi olarak görülüyordu. Anaïs'in denemesi ilk olarak,

utanç yollarını önemsemiyor ve esere bağlanıyor.

Önce bir makale kaleme alıyor. "Melisandra" takma adını alması, kendi yazdıklarını korumak için mi? Yoksa maskenin zevki için mi?

Yazı Kanadalı bir dergide, *Canadian Forum*'da yayınlanıyor, 1930 yılı sonunda.

Anaïs yazıya doğuyor. Bu basılı sözcükler kaleminden aktı, kanından, düşlerinden, düşünmekten başka hiçbir şey yapmadan geçmiş tüm bu saatlerinden, yine düşünmekten, neden kendisinin bu kadar donuk ve arzularının bu kadar canlı olduğunu düşünmekten. Bundan sonra hiçbir şey onu durdurmayacak.

Paris'e, Delambre Sokağı'na, Edward Titus'a gidiyor. Anglosakson akıl etkinliğinin direği. Avrupa eğilimli bir derginin, *This Quarter*'ın müdürü, Nathalie Barney'in egemenliğindeki bir lezbiyen grubun hicvi olan, Djuna Barnes'ın *Kadınlar Almanağı*'nı ve *Lady Chatterley'in Âşığı*'nı yayınlandı. D.H. Lawrence'ın başyapıtı korsan yayındı, karısının servetinin ona sunduğu özgürlük sayesinde: Helena Rubinstein. Titus'a iki adım uzaklığı, Dôme açısına geldiğinde Anaïs duruyor ve parmaklarını, yılan simgesinde çaprazlıyor. "Titus benim yayıncım olacak." Her şeyini oynuyor: yalancılık yeteneğini. Lawrence üzerine yazısından, yüz sayfa kalınlığında bir deneme yapacak. Kadınların, dehaları oldukları zaman yetenekli olabildikleri bir alev alev yanma ve önsezi toplamı.

"Eğer o da güzelliğinize denkse, hemen yayınlarım!" Edward Titus iyi bir söz söylediğini düşünüyor. Güzel bir kadının karşısında bunu yapmaktan kendini alamıyor. Anaïs kızarmak gerektiğini anlıyor. "Edebiyata düşkün bütün kadınlar gibi lezbiyen değil," diyor kendisine, imgelemi altüst olmuş Titus. Bu kırılgan yaratığı kendi tayı mı yapacak? Metresi mi? Sabırsızlık onu ele geçiriyor. Bu yazı ona hemen gerekli!

Anaïs bir sıçrayışta ayağa kalkıyor, bir teşekkür geveliyor, ona eldivenli elini uzatıyor, anında geri çekiyor ve yazıyı postayla

göndermemesi için bağıran Titus'un şaşkın bakışları altında gözden yitiyor: "Posta güvenli değil!"

Louveciennes'e dönüşünde çalışma odasına kapanıyor Anaïs ve kendini çalışmaya veriyor, Lawrence'ın, John Erskine'in Edouardo'nun, kocasının ve erkek kardeşinin fotoğrafları altında. O zamanki panteonu.

Sabahtan akşama kadar yazıyor, daha önce hiç bu kadar kendini vermemişti. Hizmetçisi Emilia, yemek için onu çağırdığında, Hugo'ya titrek katılıyor, aşk sonrası olduğu gibi. Bunu yapmıyor. Bu on beş gün boyunca bedeni ölü kalıyor. Yalnız bu yüz sayfa için titreşiyor. *Lady Chatterley'in Âşığı*'nın, Lawrence'ın en gizemli romanı olduğunu bildirmeye cesaret eden, bir genç kız kıvrıtkanlığındaki bu bankacı karısının gözü pekliğiyle şaşırmış Edward Titus'un bir çırpıda okuduğu.

Bunu kurgulamak için hangi öngörüyle kuşanmış olmak gerekiyor? Etinkiyle mi yoksa şaşılacak kadar özgür bir aklınkiyle mi?

Anaïs uysal kadın kalıbını patlatıyor. Korsesinden kurtuluyor. O Katolik dehşetlerinden. O, eş olmanın kırışıklıklarından. Kadınca ilkelerinden. Çok yakın olduğu bir şeytanı savunarak bukağısından çıkmış, artık kimden söz ettiğini bilmeden yazdığı zaman: "Lawrence bize yaşam ve ölüm arasında bir seçim veriyor ya da daha çok yetkin bir yaşam ve ölüm arasında. 'Yetkinlik' onun dünyasının, ışığının, dayanacak merkezinin ekseni. Evlilik onun için, her şeyden önce iki kanın birleşmesi, kan, ruhun cevheri olduğu için."

Bir adam bu satırları okuyacak: Adı Henry Miller.

13
Miller

Önce bir yüz.

"Su geçirmez bir buruşukluktan yüze çıkan pembelik... Etli sarkık dudaklar... Deniz yeşili gözler, sisin arasında ufku yoklamaya alışkın bir denizcinin yeşil gözleri, bu dingin, duruluk dolu -bir köpeğin saf ve dikkatli bakışı-, kalın bağa gözlüğünün ardında pusuya yatmış bakışlar merakla beni inceliyor."

Sonra bir beden.

"Fırlak, düğümlü, bir dirhem bile fazla eti olmayan bu adamda bir çileciden, bir mandarinden, bilge bir Tibetliden bir şeyler var."

Portre, Brassai imzalı. Macar fotoğrafçı, Miller'ın Montparnasse'taki serkeşliğini paylaşıyor, fahişelerin kendilerini esin perileri olarak gördükleri bu göz alıcı kahvelerde.

Miller her akşam Dôme'da beliriyor, onu konuk etmek isteyecek bol yemekli ve içkili bir arkadaşın izini sürerek. En bağlısı: Richard Osborn. Konuşmasıyla, yeteneğiyle, özgürlüğüyle kendine çektiği bir yurttaş. "Dick" yazar olmayı düşlüyor. Ama çok paraya gereksinimi var. Ulusal Banka'daki avukatlık görevini, imparatorluk tarzı döşenmiş bürosunu yadsımak için, üstüyle aynı katta bulunan: Hugo Guiler...

Hugo'nun Anlatısı

Dick'in, onu Montparnasse'ın karanlık içki evlerine, Jockey'e, La Cigogne'a, La Boule Blanche'a, Monocle'a, Blomet Sokağı'ndaki Bal Negre'e, bir meyhaneden diğerine sürükleyen ve saçları karmakarışık, çakırkeyif, bir gecede toplanmış deha takımyıldızına hayran kalmış olarak geri döndüğü gece turlarına katılmayı hep reddettim. Bir süredir ağzında bir tek isimden başkası yoktu: Henry Miller. Brooklyn'de doğmuş, Broadway'den bir taxi-girl'le evlenmiş, yorulmaz bir göçebe, sonsuz yok edici, ete, şaraba, kitaplara, tanışmalara ve kadınlara doymaz bir yurttaş.

Dick, başkalarının Mekke'ye gitmeleri gibi onun kendini iki umutla Paris'e attığını söylüyordu bana, insanlığı kurtarmak ve bir mucize: düşkünlükten yazıyla çıkmak. Tanınmak ve yayınlanmak. Günden güne, borçlar ve son umarlarla, çivi kutusundaki çivilerden çok iş değiştirerek yaşarken, her zaman için bir kez, yazar olmaya karar vermiş olmalıydı. Dick onu Champ-de Mars'da, Rus sevgilisi Irene'le paylaştıkları zemin katta ağırlıyor. Miller erken kalkıyor, Dick'in bıraktığı parayı kapıyor ve kendi yaban ormanı yaptığı Paris'te kayboluyor.

Onun her sokağını, her meyhanesini, her kızını tanıyor...

Günde iki sıcak yemekten başka bir şey istemeyen ve on dört iyi ruhun onu haftada bir kez çağırmasının gereksinimlerini hoş-

nut etmeye yeteceğini hesaplama kurnazlığına sahip bu tasasızı tanıdığım izlenimine kapılacağım kadar sık söz ediyordu ondan Dick.

Meraktan olsun, Dick'e karşı dostluğumdan olsun, on dört ruha adaylığımı koymuştum. Louveciennes'de yalıtılmış Anaïs için de. Kendisi gibi yazıyla uğraşan birini tanımaktan hoşnut olurdu.

Aynı akşam, giriş katının kitap okuduğumuz Fas salonunda, Dick'in koruyuculuğunu üstlendiği kişinin adını ağzımdan çıkarmıştım. Anaïs haykırmıştı:

– Miller! Bu adı nerede gördüm ben? Bir dergide yanılmıyorsam... Evet, anımsıyorum! *The New Review*'da imzalı bir yazısı. Luis Buñuel'in filmi *Altın Çağ*'a bir övgü. Onu sana göstermek istiyordum. Görkemli tarzı! Yabanıl. Yaşamsal. Titreşimli. Ne düşündüm, biliyor musun sevgilim: "İşte yaşamın sarhoş ettiği bir adam. Özgür bir adam. Lawrence gibi. Hiçbir şeyden ve kimseden korkmayan bir adam." Osborn'a onu bize getirmesini söylemek kusursuz bir düşünce! Onunla tanışmak için sabırsızlanıyorum! En kısa zamanda! Çok çabuk! Yarın, belki de?

Her koca bu ateşlenmeden dolayı ürküntüye kapılırdı. Ama karımı iyi tanıyorum ben. Bir hiç onu alevlendirir.

Karşımda, kırmızı kadifeden uzun elbisesi içinde, yanakları ateş almış, gözleriyle yiyor bu herifi. Onda ne buluyor? Dick kahkahalarla gülüyor. Dick şimdiden sarhoş. Miller değil. İki şişe boşalttı. Ve et kebabından, yerelmalarından üç kez aldı. Konuştuğu gibi içiyor, oburca yediği gibi konuşuyor, yaşadığı gibi oburca yiyor! Onun ışık saçan dudaklarına asılmış karım, bu neşeli miyobun yüzüne yiyecekmiş gibi bakıyor.

– Beni bağışlayın! Ama çok mutluyum! Çevremdeki tüm bu renkler, yanan ateş, şarap, tüm bunlar harika... Harika...

Bardağını bana uzatıyor. Ona hizmet ediyorum. O şaşkın bakışlarla teşekkür ediyor! Bir çeşit iyiliğin bağlaştığı ama bazen

de kurnazlığın süzülüp geçtiği, çok çabuk, yakalayabilmek için benim gibi fırsat kollamayı gerektirecek kadar.

Bardak boşaldı. Tek kişilik konuşma yeniden başlıyor: "Paris'in havası yalnızca havada değil, aynı zamanda taşlarda, toprakta, Fransızların kanında ve ter bezlerinde." Anaïs hayran kalıyor. "Ter bezleri mi diyorsunuz? Tutku uyandırıcı!"

Ama Miller başka bir konuya atlıyor. Edebiyat. Tolstoy, Gorki, Hamsun, Dostoyevski, Keyserling, Shakespeare ve Balzac! Ve Zola! Hepsini okumuş. Sonunda inandırıyor bunu yapmış olduğuna. Freud'u? Elbette. Ama Jung'u, öğrencisini keşfetmek gerekiyor. *Transition* dergisi onun çalışmalarını yayınlıyor. Karım oraya abone olduğunu, Eugène Jolas'a eski sayıları göndermesi için yazdığı açıklıyor.

– *Transition* mı okuyorsunuz? Breton! Duchamp! Dada! Bunun sizin besininiz olduğunu söylüyorsunuz! Harika!

Onda bir etoburun coşkusu var. Et kebabının son dilimi onun tabağında karaya vuruyor. Bunu üç lokmada yutuyor.

– Bu sığır tanrısal... Gerçek bir şölen! İnanılmayacak kadar iyi! Ya bu soğanlar! Enfes! Ağızda eriyiveren... Sizin yazınız gibi, Madam. Lawrence üzerine yazınızı getirdi bana Dick. Donakaldım! Böylesine bir incelikle daha güçlü söylenmiş gerçekler okumadım hiç! Ama neden Lawrence'ı seçtiniz? O seks biti! Dürüst olacağım: Midemi bulandırıyor. Yazmıyor, vaaz veriyor! Sizin sayfalarınızı okurken, yazarının neye benzeyebileceğini soruyordum kendime. Dick bana bir bankacı karısından söz etmişti... İnanılmaz görünüyordu bu. Şimdi yanımdasınız. Sizi, daha da şaşırarak, hayranlıkla seyrediyorum. Böylesi bir güzellikte, böylesi bir seçkinlikte bir kadın böylesi bir kitabı nasıl yazabilir? Bu inanılmaz! Harika! Bu yemek gibi! Şöminedeki bu neşeli ateş gibi!

Bunu hissediyorum. Ağırlayıcısının iyi karşılayışlarını kendine çekmek isteyen herhangi bir asalak gibi, karıma dalkavukluk

yapıyor. Kendimi tutuyorum. Anaïs çok mutlu görünüyor... Noel'de bir çocuk...

– Lawrence'ı iyi okumamışsınız, Bay Miller. Yüzeye dokunmuşsunuz. Ona tüm günlerimi adadım ben... beni... uyandırdı. Evet, bu tam doğru fiil. Benim sezgilerimi doğruladı. Diğerlerini açığa çıkardı... Onun üzerine yazmanın kendi sesimi bulmakta bana yardımcı olacağını duyumsuyordum. Bir erkek kardeşi, bir babayı araştırmaya gittiğim izlenimindeyim... Hugo tarafından açığa çıkarıldım, cesaretlendirildim. Değil mi sevgilim?

Bir şeyler geveliyorum. Ne olduklarını tam bilmiyorum. Anaïs bana çıkışmak için olağan sesini aldı, biraz tiz, Miller'la tatlı bir sesle konuşurken, benim yalnızca karanlıkta, onu kendime bastırırken ve okşamalarıma karşı, oyun olsun diye o kendini savunurken duyduğum, gırtlaktan gelen sesle... Bu herif sanki ansızın bizi birbirimize geçmişken yakalayıvermiş gibi... Hayır, daha çok, ben onu yakalayıvermişim duygusuna kapılıyorum... Anaïs'le, sesinin ele verdiği utanmazlık içinde...

Haykırmak istiyorum. Bana söz vermişti. Tam bir ay oldu. İşlerin bizi sürüklediği New York'tan bizi getiren *Lafayette*'in bordasında. Atlantik'i her geçişimizde olduğu gibi deniz kötüydü; bunda bir işaret bulmayı her zaman reddetmiştim.

O gün dışında... Telefon konuşmalarıyla, en güzel mantosunun içinde bir otelden çıkarken onu gördüğüm zaman oluşan açıklanamaz sıkıntılarla toplamış bir kanıtla bildiğim şeyi öğrenme gözü pekliğindeydim; ona nereye gittiğini soruyordum, herhangi bir şey uyduruyordu, ona inanmaktan başka bir şey istemiyordum. Ama aşk beni kör edeceğine, önsezili kılıyordu. Anaïs beni Erskine'le aldatıyordu.

Deniz yolculuğunun üçüncü gününü bekledim, onu bütün çığlıkların, bütün hıçkırıkların yok olacağı kadar güçlü bir yelin estiği üst köprüye sürüklemek için. İtiraf etmesi şartıyla onu bağışlamaya hazırdım.

Önce kendini savunmuştu. Erskine ve onun arasında hiçbir şey olmamıştı. "Bu kadar yalan yeter! Konuş!" Mengene gibi, kolunu sıkıyordum. Küpeşteye eğilerek kurtulmaya çalışıyordu, rüzgâr saçlarını dudaklarına yapıştırıyordu. Duydum: "John beni öptü. Ağzımı. Ensemi. Göğüslerimi görmek istedi. Onları okşadı. Uyanmışlardı. Çılgına döndüm. Yok oldum. Beni elde edebilirdi. Yapmadı. Gücü onu terk etti..." Elleri derimin üzerinde dolaşıyor... "Müstehcenlikler mırıldanıyordu... İktidarsızdı... Hiçbir şey olmadı. Başka hiçbir şey..." Her sözcük kurşun gibi saplanıyordu. Onu susturmak yerine, sürdürmesi için bastırıyordum, tırnaklarım omuzlarına batmış. Çenem kasılmış. Kıskançlık damarlarımda akıyordu, tüm kaslarımı geren bir zehir olarak. Üzerine abanıyordum. Göğüslerine eğilmiş Erskine gibi. Soluk soluğa. Yabanıl. Açık... Onu kamaramıza sürükledim. Onunla birleştim, o resimlerin hızlandırdığı bir zevke saplanmış olarak, onunkiyle karışan Erskine'in bedeni... Sonra benimkiyle.

Korkuya kapıldım.

Bu zevki bir daha hiç duymamak. Duyguların tersine zevkim bu iç bulantısı: kendinden korku.

– Hugo! Bay Miller sana bir soru sordu!

"Bay Miller!" Konuğum gıdaklıyor. Anaïs sabırsızlanıyor.

Onları gözledikçe, dolu ağızla konuşan, ışıklı parmaklı Miller'ı, sıkılmış dudaklarla peçetesini kurcalayan Anaïs'i, aralarında hiçbir şey geçmeyeceğine inanıyorum.

Her şey onları ayırıyor. Sonuçta neredeyse her şey.

Orgazm

Ululanmış, mitleşmiş, bir eğretileme görkeminde (yapmacıklık, güçsüzlük belirtisi. Dali okumak ve görmek) ama onu hiç tanıdı mı?

Hastalık hastası mı? Sık sık: "Dişilik organında kasılma, soluk alıp vermesinde, nabzında, kalp atışlarında hızlanma, ansız bitkinlik, kasların gevşemesi, sahneyi izleyen bilinç kaybı: Hepsini taslayabilirdi." (Elena Venus Erotica)

"Gerçek orgazma ender olarak ulaştığımı Henry'den saklıyorum." (Gizli Cep Defterleri)

Nin'ci orgazm. Sümüksü madde taşıyıcılığı: "Tek bir cinsel organa sahip olmak yerine, Elena'nın bedeni bir milyon duyarlı deliğe sahip gibiydi... Derisinin her hücresi bir ağzın duyarlılığıyla ödüllendirilmişti."

Biz de onun dudaklarını inceleyelim: dar, yerlerinde hafifçe geriye doğru çekilmiş, fırçayla genişletilmiş – her zaman boyalı, sonra 60'lı yıllarda estetik ameliyatla yanları bastırılmış. Tanrıça çizgili dudaklar. No maskesiyle tutturulmuş dudaklar.

Noli me tangere. Bana dokunma.

"Korkunç bir şeyin ayırdına vardım – Hugo'nun cinsel organının, benim için, aldığım zevkin hiçbir zaman toplamı olmayacağı kadar büyük olduğunun. İçine her zaman acı bir şeyler karışıyordu. Gizli hoşnutsuzluğumun nedeni bu muydu?" (Gizli Cep Defterleri)

14
Deneyim

June Miller. Romen ve Yahudi. Juliette Edith Smerdt. Kendine "Smith" soyadını koymasının nedeni, Rusça "ölüm" anlamına gelen bir soyadından uzak durmak mı?

On beş yaşında taxi-girl. "Ten cents a dance" için sarılınıp sıkıştırılabiliyor, artı birkaç dolar için elde edilebiliyor. Strindberg okuyor. Kendi saatlerinde oyuncu, "Mansfield" takma adıyla, Millercı sonsuzluk içinse Mona/Mara. Esin perisi, âşık ve yas tülü, sofuca yalan söyleme hastası. Korkusuzca usdışı. Kurnaz. Sefih. Dayanılmaz.

Yengeç Dönencesi'nde Henry Miller, Broadway'de bir dans salonu olan Orpheum Dance Palace'ta 1923'teki karşılaşmalarını anlatıyor. "Otuzunda olabileceği gibi, on sekizinde de olabilecek bir kadın görüyorum, mavimsi kara saçlı, geniş ve beyaz

yüzlü, dolgun ve beyazı şiddetli bir ışıkla gözleri parlayan. Mavi kadifeden bir elbise giymiş... Ne yürüyüş! Yüksek, kralsı, dolgun bedenli, kendinden emin, dumanı, cazı ve lambaların kırmızı ışığını yarıyor, değişkenliğin ve Babil'in bütün orospularının ana kraliçesi."

"Onu seviyordu," diye yazıyor Alfred Perlès. "Alkolü ve afyonu seviyorsanız, bu uyuşturucuların organizma için iyi olup olmadığını sormazsınız. June alkolden çok daha kötüydü."

Anaïs'in saçları sarıya boyalı, koyu renk kadifeden bir üstlüğe sarınmış, 30 Aralık 1931'de, kocasının kolunda Louveciennes'in bahçesinin loşluğunda fışkıran kadına ilk bakışında ortaya çıkarttığı, beyaz bir bedenin altındaki kara bir ruh: "O ışığa doğru yürüdükçe, ilk kez dünyanın en güzel kadınını gördüm. Yıllar önce, gerçek güzelliği kendime tanımlamaya çalıştığım zaman, onun gibi bir kadının imgesini görüyordum... Güzelliği bana boyun eğdirdi. Onun karşısında otururken, onun için herhangi bir deliliği yapabileceğimi duyumsadım – benden isteyebileceği her şeyi. Henry ışıltısını yitiriyordu."

Sonunda iki büyülenmiş narsistin karşılaşması. İki oyuncunun dövüşü: June yararlanmak için oynuyor, Anaïs oynamak için yararlanıyor. İki yalan ustası. İki bedenin gizli anlaşması. Biri zevklerle parçalanmış, diğeri parçalanmaktan başka bir şey istemiyor. Anaïs June'da kendi katmerli, kavranılmaz kadın düşünü görüyor; karşı gelinemez yüzünün. June kutsal kadın, papaz ya da şeytan. Bazen masum, bazen uğursuz. Ama kokulu, teatral ve kokuyla görüntü tarafından duyguları yönetilen Anaïs için öylesine arzu edilir.

June gözü pekliğini, Don Juancılığını, kadınsal ve sanatçı ahlak bozukluğunu özgür bırakıyor.

Anaïs June'da Kötülük Çiçekleri'ni arzuluyor.

İki kadın artık birbirlerini terk etmiyorlar. Kocaları uzakta: Hugo işleri için İsviçre'ye gidiyor; Miller 5 frank aylık, yemek ve

konut için Dijon'da Carnot Lisesi'nde İngilizce öğretmenliği görevini kabul etti.

Pembe, mor ve siyah giyinmiş olarak dans salonlarına, Le Monocle'a, Sappho'dan esinlenmiş bir müşteri kitlesini dans ettiren bir kadın orkestrasının çaldığı Edgar Quinet Bulvarı'na gidiyorlar sık sık...

June'un Anlatısı

Şampanya ısmarlıyor! Neyi kanıtlamak istiyor bana? Ödeyebileceğini mi? Parayı ayaklarıma saçtılar benim! Beni sevdiğini mi? Juliette Smerdt'i kimse sevmiyor. Anastasia dışında. Stasia moia. Kendine Jean Kronski dedirtiyordu, benim June Mansfield dedirtmem gibi. Kendi ismimden her zaman tiksindim. Rusça'da Smerdt ölüm demektir.... Stasia beynini yaktı, ondan nefret eden Henry'nin hoşnut olması için, çünkü o Henry'yi hiç istememişti. Henry ona deli diyordu. Ona göre tüm kadınlar öyledir. Gerçekse, onların bundan ürktükleridir. Orospular dışında. Onlar butlarını açarlar ve çenelerini kaparlar. Dijon'da kalabilseydi! Anaïs onu sevdiğimi sanıyor: "Ayakta kalmanıza izin veren tek güç, Henry'ye olan aşkınız. Size kötülük ediyor ama bedeninize ve ruhunuza birleşmeleri için izin veriyor." Bu konuda ne biliyor ki! Kendimi korumalıydım... Belki Henry'yi arzuluyordur. Bana dalkavukluk etmek onu kapmanın bir yolu olurdu. Arzuladığını anlamak için her şeyi yapma yetisinde.

Bizi Louveciennes'deki şekerleme kutusu gibi evinde büyük şatafatla karşıladığı akşam sezdim bunu. Henry onun şıklığını, acınacak bir elbiseyle kendimi süsleyip püsleyeceğim kadar sık anlatıp kulaklarımı usandırmıştı. Anaïs çarpılmış mıydı? Hayır, büyülenmişti! Bakışlarını benden ayırmıyordu, Henry onlardan tek yudum bile alamazken, o çene çalıyordu. Bozulmuş yıllarımız. Batmadan önce Brooklyn'de bu içki mahzeninde kurduğumuz kanunsuz bar, Kuzey Carolina'ya kaçış, enayileri çekmek için kur-

mak istediği ince çamaşır işi, daha da yolunmuş olarak New York'a geri dönüş, günlük otlakçılık, kıskançlıktan delirerek beni müşterilerin kollarından söküp aldığı Catacomb Dancing'de geceler...

"Ne kadar şanslısınız! Sizin deneyimlerinizi yaşamak için neler vermezdim!" Elimi tutmuştu.

"Bütün bunları yaşamaya yeterli değilsiniz!" Bir bakışta odayı süpürmüştüm.

Henry yemyeşildi. Anaïs, kuşkusuz haklı olduğumu mırıldanmıştı.

Belki beni seviyordur. Belki beni seviyoru oynuyordur. Bu konuda hiçbir şey bilmiyorum. Ona replik veriyorum. Bu tiratlar bana tanıdık. Dalkavuklar. Zincirleme söylenen güzel yalanlar, çünkü bedenine deli olan bir kentsoyluya bu dünyaya gelmiş en çekici insan olduğunu söylemekten daha çok para ödenen bir şey yoktur. "Yürüdüğünüz zaman sanki kayıyorsunuz." Gücü tükeniyor. Ona hiç övgüde bulunulmadığını sanırsınız ya da hiçbirinin karnını doyurmadığını.

Ona ne fısıldayabilirdim? Siyah göğüslüklü somon elbisenin hoşuma gittiğini mi? Onu bana vermek için orada soyunabilirdi. Turkuvaz yüzüğü gibi. Onu güzel bulmuştum. "Alın. Hugo'nun bir armağanı. En çok sevdiğim mücevherdir. Artık sizin."

Bana mangır veriyor. İpek çoraplardan ve parfümlerden istediğimi alıyorum. Hiçbir zaman daha fazlası değil. Bir şey beni rahatsız ediyor. Bir kadın o. Bir erkeği yolmayı yeğlerim. Mangırı kocasından yoluyor o. Bu çirkin. Bu Guiler iyi bir herif. Biraz tıraşçı ama ağırbaşlı. Beni duysaydı, kulaklarına inanamazdı. Beni Renoir'ın büyük bulvarlarda geçen filmi *Dişi Köpek*'te kılı kırk yarmaktan ölen fahişe gibi görüyor olmalı. O iş yolculuğuna çıktığı zaman kuzeni Edouardo ile yatan karısından daha fahişeyim ben. "Kendime deneyim aşılamak istiyorum," diyor bana. Yaşamı kafasına sokardım onun. Düşkünlüğü mü?

Le Monocle'u tanımak istiyordu. Yer korkunç. Doklara sü-

rüklenen küçük kızların ürpertisiyle hoşlanıyor oradan. Korudukları kadınların âşık mayınlarının altında giysileriyle kurum satan, çoğu sarışın, bazıları veremli dullara gözlerini dikiyor. Alkolün boğulmuş havası verdiği birini belirterek, onu öpmekten hoşlanıp hoşlanmayacağımı soruyor. Omuz silkiyorum. Onlardan biri değilim. Hayal kırıklığına uğramış görünüyor. Zehirli bir ahlaksız olmamı isterdi. Afyon içmemizi önerdi bana! Az kalsın gülmekten bayılacaktım! Afyon! Doğulu düşü! Ağır duvar kaplamaları! Buhurdanlıklar! Kara köleler! Yerde yastıklar, bitkiler arasında! Yazar sayıklaması. Jean'la marihuana içtim. Etkisiz. Kokaini yeğlerim. Anaïs bilmek istiyordu. Beyindeki Bengal ateşini betimledim. Kuru dudakları. Göğüsteki boşluğu...

– June! Suskunluklarınız hep endişelendiriyor beni.

– Neden bana karşı bu kadar iyi olduğunuzu soruyordum kendime.

– İyi değil. Koruyucu. Anımsayın, size sandalet almak istediğim o ayakkabı mağazasında, sormaya cesaret edemediğiniz her şeyi elde ettim. Kanunu koydum. Sizinle, bir erkeğe dönüşüyorum.

– Erkekler size benzeselerdi, onlarla daha sık yatardım.

– Junè! Bayağı olmayı bırakın! Siz bir seçkinsiniz. Henry sizi yanlış değerlendiriyor. Siz bir şeytan değilsiniz. Yaşam bu işte. Sizi elinde tutar. Ben sizi seviyorum, June. Aynı düşleri, aynı çılgınlıkları paylaştık. Düşlemimin yüksekliğinde olan tek kadınsınız. Benim gibi esrikliğin peşinde. Biz boğulmuşuz. Kendimizi boğulmaya bırakalım. Güzel bu. Çok güzel. Bana dudaklarını ver, June.

Elimi yakalıyor, yüzümü çekiyor. Dudaklarımı onunkilerin üzerine koyuyorum. Çevremizde kadınlar birbirlerini sıkıyorlar, birleşiyorlar.

Henry bundan güzel bir sahne çıkarırdı.

Safoculuk

Öncelikler, Saint Germain'in varoşlarından Passy'ye kadar sapkınlıklara açık bir Paris'te, Güzel Çağ'dan beri süren bir iklim (eşcinsellik burada Londra'da olduğu gibi hüküm giymemişti).

Baudelaire'den Pierre Louys'a kadar, yazınsal motif seçkinlere ayrılmış dinginlik: Babeuf Markisi, Clermont-Tonnerre Düşesi. Sanatçı ayrıksılığı: Sarah Bernhardt, Colette. Genelevlerin özelliği.

Bir ahlak biçimi: 1900'den 1930'a kadar, sapkınlıkta çağdaşlarını kökleştiren kadın öncüler: Nathalie Barney, Djuna Barnes, Sylvia Beach, Romaine Brooks, Gertrude Stein.

Otuz yaşındaki Anaïs için bir denklem:

Safoculuk=özgürlük=züppelik.

June'u severek uç noktada bağımsızlaşıyor: "June'a kur yaparak, yaşamımı bir erkek gibi yönetmenin zevkini keşfediyorum."

Güzellik anlayışının bozulması: "Jartiyer, siyah naylon çorapla tasarlanmış oyunlar... Göğüslerin arasında kokulu helme..." (Bahçedeki Aynalar)

Temiz aşk.

Cazibeli, çünkü kısır.

"Kadınlar arasındaki aşkta yaşam yok. Aşkımız ölümü simgeleyecekti, iki düşün kucaklaşması." (Gizli Cep Defterleri)

Anaïs Safoculuğun, narsizmin bir değişkeni olduğundan hiç kuşku duymadı: "Diğerini elde etme arzusu değildi bu, diğerine dönüşmek arzusuydu... Bedenleri, her biri aynadaki kendi imgesine rastlamış gibi birbirine çarpıyordu. Camdan bir duvarın soğukluğunu duyumsamışlardı, bir erkeğin kucağında asla yükselmeyecek olan bir camın." (Bahçedeki Aynalar)

Orgazmsız zevk: "Birbirlerinden ayrılırlar. Aradıklarını bulamamışlardı. Düşledikleri, tekelcilik değildi."

Kadın ne arar, diye soruyordu kendine Freud.

Anaïs buna yanıt vermeyi denemiştir.

Kendinden kaçarak.

Safocu aşkı betimleyerek, onu tatmış olmasını kendine savunarak: "Kadınlara karşı ateşli bir dostluk duyuyorum ama asla cinsel

bir arzu değil... Bir kadını cinsel yönden sevmedim hiç." (Günce, 1955-1966)

Women's Lib tarafından özümlenmekten mi korkuyordu? Rupert'ın aşkını yitirmekten mi?

Otto Rank'in önsezisini unutmuş muydu: "Eşcinselliğin, erkeğin kendini babayla özdeştirmesi olduğunu açıklamak yetmiyor. Eşcinsellikte, bir yaratma gereksiniminin ortaya çıktığı bazı sınırlara karşı çıkış var: alışılmış cinsel eylemle çok az ilgisi olan, buyurgan bir enerji."

Bir sanatçıdan yalnızca bir tek cinsel kimliğe sahip olması istenebilir mi?

15
Şeytansı Bir Anlaşma

Anaïs yirmi dokuz yaşında olmak üzere. Ansızın New York'a giden June'un anısı, Safocu temiz sevgileriyle uyanmış bedeninde yaşıyor her zaman. Ama aklı başka yerde, sözlü bir gelgit, bir edebiyat delisinin monoloğu, Dijon'da bir lisede sürgün bir yaşam oburunun coşkusu tarafından yutulmuş. "Dehşet verici biçimde buz tutmuş, suyu akmayan, bir yatakhanenin son katındaki bir oda"dan yazıyor Anaïs'e ilk mektuplarını. Sıcakta, belirgin bir karmaşada bir çırpıda çiziktirilmiş: ivedilikle toplanmış kötü kâğıda, bir zarfın üstüne, bir mönünün arkasına; çoğunlukla tarihsiz, birçok sayfadan müsvedde kabarıklığı, ateşli bir beyinden fışkırmış: Miller imzalı mektuplar: "Bana ulaşmanın iki yolu vardır: öpücüklerden ya da imgelemden. Ama bir hiyerarşi var: Yalnız öpücükler yeterli değildir," diye itiraf edeni sersemleştiriyor.

D.H. Lawrence'ın romanları Anaïs'i uyandırmıştı. Miller'ın mektupları onu elde etti. Ellerinden önce sözcükleri yaptı bunu.

1932 yılı boyunca Miller ona dokuz yüz mektup gönderiyor.

8 Mart 1932'de Maine yolu 1 Numara'daki Central Oteli'nin bir odasında kendini ona vermişse de aslında çok daha önce kendini yazara sunmuştu...

"Yalnız ya da birlikte ne kadar insancıl, ne kadar sıcak, ne kadar sevecenlikle insancıl (mutfakta geçmiş onca saat) olursak, yazılarımızda o kadar gürültücü, o kadar şişirilmiş, o kadar görüntüsel, o kadar ateşli, o kadar canavarca olmamız tuhaf; erotizm ye ette boğuluyoruz. Benim minelenmiş tarzım ve senin kaslanmış tarzın, beden bedene dövüşen, birbirlerine karşılıklı kıvılcımlar çakan." Anaïs'in Miller'a mektubu. Ekim 1932.

Seviştiklerinden daha çok yazdılar birbirlerine. Birbirlerine yazdılar çünkü birbirlerini seviyorlardıdan çok, çünkü yazmayı seviyorlardı; yatakta, çıplak, "working in progress"i ele aldıkları için, "sırasında"dan çok "sonra" ile lehimlenmiş, edebiyatta birleşmişlerdi. "Sonra da meslekten konuşuyoruz," diye yazıyoruz Anaïs. Sözcükler onların eti.

"Henry'yi yıkılmaz yapan, beni de yıkılmaz yapanla aynı: merkezimizde insancıl bir yaratığın değil, bir yazarın yaşıyor olduğu gerçeği."

Aynı zamanda hem erkek, hem de kadın olan -ya da kendi cinsel kimliğinin buyruklarına karşı gelen-, derinlemesine yalnız, yeterince çözülüp rahatlamış, var olmak için ne ile yazacağından başka bir şeye gereksinimi olmayacak kadar coşkulu bir yazar.

Severken kendini izleyen, kendini dinleyen ve ne aşktan, ne de zevkten yana tam anlamıyla aldanmış olmayan bir yazar. "Henry ile benim aramda, iki yazar arasında olan o şeytansı alışveriş var."

Edebiyat olmasaydı, her şeyin ayırdığı bu iki beden hiçbir zaman kucaklaşmayacaktı.

Suyu sürükleyen baraj gibi dalgalarla, şiddetli bir sabırsızlık içinde ürettikleri bu sözcükler ve en sonunda, ortak bir yayınlama kudurganlığı olmasaydı.

Yazma çılgınlığı, en sonunda duyulmuş ve okunmuş olmanın, sanatçı olarak tanınmış olmanın müjdesiyle bir çırpıda kaleme alınmış ilk mektupların yakasını bırakmıyor; "insanda, onsuz yaratıcı olmayı bırakacağı şiddet yanını özgürleştirmediler" ortak kanısı içinde.

Her an canla başla birbirlerine yazıyorlar. Mektup, karşılıklı gönderiler, eleştirilen, sırayla değerlendirilen ve yerleştirilen yazıların "canlı, titreşimli, beyaz oluncaya kadar ısıtılmış" (Anaïs'in mektubu) romansı malzemeden oluşuyor. Eşitlik içinde, "Benim çalışmalarımda hasım değilsin, kurban edilmiş esin perisi değilsin," diye bildiriyor, bir şaheser olarak tanıdığı *Çocukluk Güncesi*'ni okuduğunda altüst olan Miller.

Yazıyorlar, bundan başka bir şey düşünmüyorlar, bundan başka bir şey için yaşamıyorlar. Arzu, yazı tarafından aracı durumuna getiriliyor. "Bana yazdığın, kötü edecek kadar güzel."

Aşk yapılmıyor, düşünme "yapılıyor". Solgun tenli, boyalı saçlı, siyah ve mor giyinmiş üçüncü bir beden cinselliği sahneye koyuyor. June. Zehirli aura. İki nedenle nesne olan kadın: O, sözcük üretme yetisinden yoksun, iki yazarın düşlerini alıp götüren değişken, karmaşık imgeler yalnızca. "June gerçek ve kurgu arasında hiçbir fark görmüyor," diye yazıyor Anaïs. "Onda en çok bunu seviyoruz."

Birbirleriyle kucaklaşmadan önce her ikisi de onun kara ruhuna dalarak, kendilerinin loş yanlarını keşfederek arzuladılar onu. Miller onun yüzünden acı çekti. Anaïs onun sayesinde zevk aldı.

June onların tutkularını sağlamlaştırıyor.

"June, sizin bana âşık olduğunuzu ya da benim size âşık olduğumu söyledi bana hemen," diye yazıyor Miller. "Ve sonra sizinle karşılaştı ve size âşık oldu; beni mutsuz eden bu, June

yüzünden değil, sizin yüzünüzden. Ve sizin yanınızda ağladığım gün, üzüntümün altında, sizi kollarımın arasına almanın canlı arzusunu kanıtlıyordum."

Maine yolundaki Central Oteli'nde kendini Miller'a verdiği günün ertesi Anaïs ona yazıyor: "June'a olan aşkım her zaman yerinde. Dün şöminenin üzerinde onun fotoğrafını görmeye dayanamadım. İkimizi birden elinde bulunduruyor."

Miller'ın sık sık gittiği, Blondel Sokağı 32 Numara'da bir geneleve Hugo'yu sürüklediği zaman, iki kızın "lezbiyen konumları" almalarını izlemek içindi bu: "June'un varlığının yüreğine dokunuyorum," diye yazıyor *Gizli Cep Defterleri*'nde. Bu düşünü birkaç hafta sonra açıyor: "Geçen gece June'u düşümde gördüm. Ansızın geri dönmüştü. Bir odada kapalıydı... Ona soyunması için yalvarıyordum... Bacaklarını ayırdı ve havaya kaldırdı – ve orada kalın ve kara tüylerle kaplı eti gördüm, bir erkeğinki gibi... Ona bakmaktan hoşnuttum, aynı zamanda büyülenmiş ve iğrenmiş... Sonra kendimi onun üzerine atıyordum, 'dilimi oraya koymama izin ver' diyerek ve bunu yapmama izin veriyordu..."

June olmadan yasak yok. Erotizm yok. Miller'da bir Sade'dan hiçbir şey yok. Ya da bir Baudelaire'den. Onun tek sefihliği, yaşam. Sıkıştırmaları, bundan kuşku duymayan bir adamın erkeksi tavırları yalnızca. "Anaïs, seni yazınsal olarak parçalayacağım... Sen benim ekmeğim ve şarabımsın. Bu yaşlı makineyi harekete geçiriyorsun. Buradayım, sana yazdığım sırada, şahane bir ereksiyondayım."

Saygın bir İskoç'un doyumsuz karısının kurtarıcı zevkleri. Esenleştirici zevkler. Duygularla birlikte çift anlamlılığın uyandığı bu karışık kadın için fazla esenleştirici: "Uyuşturucu kullanmak istiyorum. Ahlaksız insanlar tanımak istiyorum; onları çok yakından tanımak... Yaşamın içinde ısırmak ve onun tarafından yırtılmak istiyorum. Henry bana bunları vermiyor. Onun aşkını

uyandırdım. Aşkının cehenneme kadar yolu var!" diye yazıyor bağlılık içinde.

Bir usta bulduğunu sanmıştı, aşkın yatıştırdığı, kadınsılaştırdığı, evlenme teklif edecek kadar gevrekleştirdiği bir erkek buldu yalnızca. İnsan âşığıyla evlenir mi!

1932 Ağustosu'nda Anaïs, *Cep Defterleri*'ne içini döküyor: "Henry'nin aşk mektuplarını okuduğum zaman uyarılmıyorum. Onu yeniden görmek için sabırsızlanmıyorum... İçten değilim. Yazmak için kendimi zorluyorum."

Anahtar cümle: Akınaların tarzdan başka bir şeye hizmet etmediği, sözcüklerin duygulardan üstün tutulduğu iki yazarınkinden daha şüpheli bir uzlaşma yoktur.

Doğurma

"Dünyaya çocuklar değil, düşler ve sanat eserleri getirmek istiyordu. Sanatçılar için bir anne olmak istiyordu." (Ladders to Fire)

Yaratmak için, hiç doğum yapmayacaksın.

"Ansızın acıdan başka bir şey değilim... Kendimi ışığa yönlendirmeyecek kadar –ya da başımı sarkaca çeviremeyecek kadar tükendim. Bedenim ateş ve çürük, etim üzüntü. Çocuk bir çocuk değil, boğazımı sıkan bir şeyin o."(Birth)

Sanatçı, bir babanın egosu ve kurban edilmiş bir annenin acısı arasında çalkalanmıştı: 1934 Eylülü'nde, yaşam verme anında, ölümü doğuracağı kadar güçlü olarak: "Öfkeyle, umutsuzlukla, sayıklamayla ıkınıyorum, ıkınmaktan ölecek duruma gelene kadar, son nefesimi teslim etmek gibi..." (Birth) Küçük bir kız. Ona benzeyen. "Onu bana gösterin. Doktor onu havaya kaldırıyor. Küçültülmüş bir insan gibi, ufak ve morarmış. Ama bu küçük bir kız. Kapalı gözlerinin uzun kirpikleri var." (Birth)

Kösnül zincir parçalanmıştı. Anatomi yürürlükten kaldırılıyor. Onun bir yazgısı olacaktı.

Bu ölümden bir yazı çıkaracak. Birth.

Bu ölümden sözcükler.

Günce: uzun bir gebelik.

"Döl yatağını yazmak. İçinde toplamak... Tüm bunlar gerçek bir karında geçiyor, vekil yerinde bir erkek tarafından kurulmuş bir karında değil. Gerçek karna inmek, erkekleri oraya çekmek, onları orada tutmak için savaşmak." Anaïs is Gaia, ilk kendilik.

Mitsel anne.

"Ben grubun genç annesiyim," diyor Villa Seurat ağırlayıcılarına. "Hepsinin annesi. Onların düşlerin annesi. Hiçbirinin annelerinin ve babalarının veremediklerini veriyordum onlara." (Günce, 1934-1939)

"Çocukları! Göklerin Tanrısı!" diye haykırıyor Miller. Arkadaşlarını -ben dahil- çocukları varsayıyordu, onsuz yaşamayı sürdürme yetisinde değilmişiz gibi!"

16
Çözülüş mü?

1934'ten başlayarak, uzun kirpikli küçük kızın ölümünden sonra -"Babası," diye yazıyor Anaïs, "bütün sevgiyi, bütün sıcaklığı kendisi için isteyen bir sanatçıydı."- mektuplar hınca batmaya başlıyor. Anaïs, Miller'ı kendine kul köle yapmak istemişti. Hiçbir şey bu sonsuz göçebeyi, bir kadının aşkını ve bir şarabın tadını aynı hızla içen bu gizemci zındığı zincirleyemez. "Gerçek, senin Clichy'de tek başına, kusursuz mutlu olduğundur," diye suçluyor onu Anaïs. "Bir güneş filizi ve işte tam anlamıyla düşüncesiz ben, bir mutluluk filizi ve acılarımı unutuyorum," diye yanıtlıyor bu kötü niyetsiz, özgür, çünkü sapına kadar masum, Büyük Günah'tan önceki Adem çeşidi, bu Havva'sız Adem.

Millercı panteonda June'un yerini kapmayı umuyordu Ana-

ïs. Pek çok sanatçı metresi gibi o da, "ebedi idol" olmasını sağlayacak Stendhalci billurlaşmayı kışkırtmak isterdi. Miller için Anaïs -ve bu yüzden seviyordu onu- her şeyin söylenebileceği ve aynı zamanda, bir mektubun sonunda "Peki, şimdi gidip kendime bir pirzola almalıyım," diye yazabileceği biriydi.

Biri ideal olanı istiyordu. Diğeri gündelik olanı yüceltiyordu.

Bozuluşun ilk eylemi, 1934'ün Kasımı'nda geliverdi, Anaïs, Miller'a bildirmeden New York'ta analist Otto Rank'e katıldığı zaman. Kıskançlığını kızıştırmak için, Merteuil'de bir kurnazlıktan yararlanıyor, görünüşte Hugo'ya yazılmış bir mektup yollayarak. Ve Hugo'ya, Miller'a yazılmış, bu parmak karıştırmayı açığa çıkaran bir mektup. "Benim gibi büyük bir hödüğe senin yanlışının gerçek nedenini anlamak için zaman gerekir, sayesinde tümüyle aklandığın bu çok özel yanlışın... Neden kendimi yaralanmış duyumsadığımı bilmiyorum ama öyleyim, ne de neden kendimi güvensiz duyumsadığımı biliyorum ama öyleyim... Bütün kadınlar yalancıdır, en iyileri bile..." diye yazıyor, New York'a yola çıkmadan önce.

Ne yeniden kavuşmaları, ne zorlu yazınsal işbirlikleri (Miller, daha iyi tanınmasını sağlamak için, *Alraune* imzalı bir senaryo yazmıştı, Anaïs onun davasını savunmak için Rebecca West'in yanına Londra'ya gitmişti) bedenlerin anlaşmasını sağlayamamıştır.

"Evine girdiğim zaman kendimi yüzlerin en anlamsızının karşısında buluyorum... Yatağına bir kadın koymak yeterli değildir, bilirsin," diye yazıyor Anaïs 1937'de kendine yeni bir âşık bulmuş birinin soğukluğuyla.

Pek çok âşığı olacaktır, daha yakışıklıları, daha varsılları ama sinsi bir alaycılıkla yazan özgür sofudan daha yetersizleri: "Benden her zaman sanatın için bir paspas yapabilirsin. Bu sana biraz zevk verebilirdi, Anaïs Nin (çünkü sen büyük bir sanatçısın)."

"Belki de bugün sahip olduğum espri anlayışına o zamanlar sahip olsaydım ve sen şimdi sahip olduğun niteliklere sahip olsaydın, hiçbir şey çatlamazdı," diye kabul ediyor Anaïs, 1953'te. Çok geç.

17
Bohem

Clichy'de Anatole France yolu 4 Numara. Clichy Porte İstasyonu'na yürüyerek yarım saat uzaklıkta, metroyla biten bir işçi evi. "Park Sokağı'ndan daha güzel!" diye yazıyor Miller, 1932 ilkbaharında, Alfred Perlès ile oraya taşındığı zaman.

Avustralya doğumlu, *Chicago Tribune*'ün Paris bürosunda gazeteci olan "Fred", Henry ve June'u 1928'de, ilk Avrupa serüvenleri sırasında tanımıştı. June'un geri çevrilmiş âşığı, sevgilisini bu Brooklynli oğlana yöneltmişti, küstahlık arzuladığından. Miller, *Chicago Tribune*'de, ayda 45 dolara gece düzeltmenliği işini ona borçlu.

Tabaklardaki bahşişleri yürüten Miller için kolaylıktır bu! Sonunda kendisine ait bir yer, "a room of one's own" sunuyor kendine; Virginia Woolf'a göre olmazsa yazılamaz bir sığınak.

Daire, bir geçitle ayrılmış -böylece iki arkadaş serbestçe girip çıkabiliyorlar- iki odadan, bir banyodan ve bir mutfaktan oluşuyor. "Dairenin en önemli odası. En mutlu anlarımızı geçirdiğimiz yer burasıydı, öncelikle, büfede her zaman yiyecek bir şeyler olurdu. Gelecek yemek için bir şeyler yapmamıza gerek kalmıyordu, ne de sonraki için... Ama Clichy'nin bu büyülü mutfağı yalnız bedenlerimizi beslemiyordu: Ruhlarımıza da göz kulak oluyordu. Ağaran günün havayı siyahtan metalik maviye çevirdiği saate kadar orada geçirdiğimiz o tükenmez geceleri düşünmek gözlerimi yaşarttı... Bu mutfakta üzerinde konuşmadığımız tek bir konu kalmamıştır yeryüzünde. Neşeli ve tasasızdık ve esin kendiliğinden geliyordu." (Alfred Perlès. *Dostum Henry Miller)*

Bir yerden çok, ülküsel bir bohem dekoru, kocası işleri için gittiğinde gizlice buraya gelen kentsoylu kadın için. Anaïs Louveciennes'i, bahçeyi, İspanyol hizmetçiyi, süslü eşyaları terk ediyor, varoşların sac damlalara dalan görüntüsü için, misket şarabıyla ve mürekkeple lekelenmiş bir tuval için: üzerinde dünyanın ve aşkın yeniden yapıldığı.

"Clichy'nin mutfağında, Fred'le de birlikte, ne değerli anlar! Kahvaltılarını öğleden sonranın ikisinde yapıyorlardı. Kitap yığınları, okumamı istedikleri kitaplar ve benim onlara getirdiklerim. Sonra Henry'nin odasında ikimiz yalnız. Kapıyı kapatıyor ve konuşmamız okşamalarla eriyor, iç içe derinden geçmelerle, değerli..." (*Gizli Cep Defterleri)*

31 Haziran 1932 tarihli mektubunda Miller, yeni gelişmeleri bildiriyor Anaïs'e: "Miller. Paulette, on dokuz yaşında, Fred'in bir arkadaşı. Artık ev işi yapmaya gerek yok, Paulette her şeyle ilgilenecek. Hepsini yapmayı biliyor. Ona bakmak beni mutlu ediyor; bir çocuğa bakmak gibi bu."

* * *

Fred ondan ağzı yüreğinde söz ettiğinden beri Paulette, kendisine kuşkulu görünen bu "tanrıça" adıyla anılan kadını tanımak için yanıyordu. Hangi tanrısallık, delinmiş ayakkabılar giyen, çorabının tabanında kibrit yakan, herhangi bir kötü şarabı içerken aynı zamanda sardalyeleri tıkanan, bir herife tutulurdu?

Paulette onun uğurlu olduğunu, dairenin düzenlenmesi masraflarını üstlendiğini ve Paris'in batısında geniş bir konutu yönettiğini söyleme izni vermişti kendine.

Henry'nin odasını temizlerken onun parfümü boğazını dolduruyordu. Narsistin kendisiyle dolu Le Chypre perdelerin içine işliyordu. Bazen çarşafları değiştirirken, bir kör yılandan daha ince bir çorap bağı yere düşüyordu. Miller'ın değersiz yazılarını tıkıştırdığı çekmecede bir ipek çamaşırlığı toplanıyordu.

"Anaïs domuzlu reçeldir," demeyi seviyordu Fred.

Paulette odayı terk ediyordu o zaman. Kendini kötü hissediyordu. Bir sabah kapı çalınmıştı. Paulette yatakta tembellik ediyordu. "Kim o?" diye sormuştu örtüyü çenesine çekerek. "Benim!" yanıtı gelmişti. Akışkan, bükünden yoksuna benzeyen bir ses. Paulette tanrıçayı algılamıştı. Son hızla giyindi ve koşmaktan soluk soluğa kapıyı açtı küçücük bir kadının üstüne. Turkuvaz küpelerinin dışında ne ayrıksılığı vardı? Bakışı: yeşim taşının donuk pırıltısı. Çok büyük, deriden bir bavul taşıyordu ve odanın içine endişeli bakışlar fırlatıyordu.

– Henry nerede?

– Fred'le gazetede...

– Siz onun yeni arkadaşı mısınız?

Paulette başını sallamıştı. Sesindeki bir şey hoşuna gitmiyordu.

– Oda yapıldı mı?

Paulet az kaldı ona, "Sen kim oluyorsun da kendini tanrıça gibi görüyorsun?" diye bağıracaktı ama bavulun görüntüsü onu susturmuştu. Ne taşıyordu? Harikalar mı? Miller'ın odasına kadar Anaïs'i izledi.

Anaïs askılığı, başucu masasının çekmecesini açarak, komodinin üzerinde duran bir mektubu inceleyerek, bir iskemlede asılı duran pantolonun cebine elini sokacak kadar ileri giderek, odanın titiz bir yoklamasına vermişti kendini. Hiçbir şey bulamamıştı. Gücenmiş görünüyordu. Bavulunu yerleştirmeye karar vermişti. Paulette, elleri belinde, yaklaşmıştı. Dokunmadan hayran olmayı bilmiyordu. Kapak zıplamıştı. Paulette bir çığlık atmıştı. Tanrıçanın çevresinde! Melek derisinden kombinezon. Calais dantelinden göğüslük, Çin krepinden gecelik, ipek çorap. Guerlain mitsukosu. Caron pudrası. "Benden başkasını sevmeyin." İki ya da üç kitap ve özenle yatağın üzerine koymuş olduğu kalın bir defter.

– Ona dokunmayın. Benim *Günce*'m. Henry bu gece onu okumalı.

Günce'si! Fred'in "Balina" diye adlandıracağı kadar kalın! Henry oda arkadaşına okutmak için getirmişti onu. Paulette onların konuşmalarını anımsıyordu: "*Günce*'sini sonsuza kadar susturmak için duvara çivilese daha iyi yapardı! Yaşamını taşlaştırmak yerine yaşasa ya!" diye bağırıyordu biri. "Duyarlı, altüst edici!" diye karşı çıkıyordu diğeri. "Saçma sapan! Daha az yazmaya ve daha çok terlemeye gereksinimi var. Cümlesi fazla dramatik, fazla sarsıntılı, isterik gibi." "Bunu yayınlamalı. Bu günce onu kemiriyor!" Bütün gece tartışıp durmuşlardı.

Kendini kâğıt üzerinde etkinleştirmek için tümüyle kaçık olmak gerekirdi.

Anaïs binlerce kez öyleydi.

İki kadın, karşılıklı yatışmışlardı. Anaïs üstünlük havalarını yitirmişti; destur çekmeden, elinde bavulu, Miller'ı bulamamış olmaktan çökmüş durumda Clichy'ye çıktığında kendisine dostça davranan bu çocuğu arkadaş bellemişti. Paulette ona bir kahve hazırlıyordu. Anaïs mutfakta onun çevresinde yerini alıyordu. Sebze ayıklamak sinirlerini yatıştırıyordu. Her şeyi tutumluca

kullanarak, Paulette'i sorularıyla sarhoş ediyordu. Saat kaçta eve girdi Henry? Hangi bara gitti? Kiminle? Paulette yalan söylüyordu. Anaïs onun başka bir yerde gecelediğini öğrense acı çekerdi.

Tasası dağılmış olarak, kızın yanağına bir öpücük konduruyordu.

Kendini kabul ettirmeyi biliyor, diye yineliyordu Paulette, onu yüksekten atan biri olarak değerlendiren herkese. Tortillas'ı kimsenin hazırlayamayacağı gibi hazırlıyordu! Onları canlıyken, bir bardak kırmızı şarapla yutuyorlardı! Anaïs hiç sarhoş olmuyordu, erkeklerin şaklabanlıklarına gülecek kadar neşeleniyordu yalnızca.

Sonra her çift kendi odasına çekiliyordu. Bazen onun "Henrich!" diye haykırdığını duyuyorlardı.

Miller'ı seviyor muydu? İlk başta, evet. Ona göre hiçbir şey Miller için yeterince güzel değildi. Ona kaç gömlek armağan etmişti? Ya gün ağarıncaya kadar tıkırdayan yazı makinesi? Ya plaklar! Ve para.

Anaïs hesapsızca para veriyordu ona.

Kendini yırtıcı göstermeyi de biliyordu, beceriksizliklerini sertçe uyardığında. Gömlekte bir leke. Dudakların kıyısında biraz sos. Miller, hata yapmış çocuk gibi kızarıyordu. Anaïs öcünü alıyordu. Sağduyuyla. Miller her zaman şık değildi. Parayı kızları ödüyordu. Anaïs bunu biliyordu. Paulette onun cömertliğine ahlak bozukluğundan da bir şeyler karışmış olup olmadığını soruyordu kendine. Sabrına. Hangi kadın hasmına övgü söylevine dayanabilirdi? Anaïs.

June, Miller'ın yakasını bırakmıyordu. June'un sesi. June'un solgunluğu. June'un göz kamaştırıcı pırıltısı. June'un büyüklüğü. Fahişe! Küfürler yağıyordu. Anaïs onu yatıştırıyordu: "Onu yanlış değerlendiriyorsunuz, Henry. Beni dinleyin. Yalnız ben onu anlayabilirim. Sizsiz yok olur. Bana güvendi o. Bir gün, June üzerine yazacağım."

Kime âşıktı bu kadın?

Paulette bir gün Saint-Lazare Garı'ndan Fred'le birlikte geçerken yitik adımlarla salonda gezinirken görmüştü onu. Gözleri yaşla doluydu. Fred onun yanında koşmuştu. Anaïs omzuna yığılmıştı.

– Tükendim! Yazmakta olduğu her düzenli olarak bana gönderdiğini biliyor musunuz? June üzerine kitabı... Dün akşam bu kitapla ilgili bir paket aldım, satır aralarında yalınca bir başka kadına tutkuyla dolu otuz sayfa! Onları bütün gece yeniden ve yeniden okudum... O betimlemeleri okumak bana işkence ediyor, onları okumayı sevmeme karşın. Beni bir kılıç gibi delip geçen sözcükler, düşlerimi zehirleyen cümleler, onun varoluş tarzı üzerine, alışkanlıkları üzerine küçük belirteçler var.

– Sakin olun, Anaïs. Bir erkek bir kadın hakkında yazmaya başladığında, artık onu ölü varsayıyor demektir. Miller, az ya da çok, her zaman uydurur.

– Bana söyleyebileceğinizin hepsi bu mu? Onu uydurduğu mu? O ben olmadığım sürece, bir kadını sevmesinin ya da bir kadının imgesini sevmesinin bana ne yapmasını beklerdiniz?

Mutlu günler olmuştu. Louveciennes'de. Paulette, Fred ve Henry bisikletle gidiyorlardı oraya. Miller yazılarını bir omuz heybesinde taşıyordu. Onları Anaïs'in ellerine bırakmadan bir satır bile yazmıyordu. Onu, Fred'den daha iyi bir değerlendirici olarak görüyordu.

Louveciennes Paulette'in gözlerini kamaştırmıştı. Bakırları, değerli camları, tütsü çubuklarının yandığı Mağripli yuvarlak masa. Ya odalar! Onunki ilk katta, kumaş kaplı duvarlarıyla güllere düşüyordu. Anaïs başucu masasına bir altın tasta taze meyve, pencerenin içine kırçiçekleri yerleştirmişti. Ve bir de gece giysisi.

Bu kadar ince bir kadın, nasıl olur da âşığını, kocasıyla paylaştığı yatakta ağırlayabilir, diye soruyordu kendine Paulette, sa-

londaki bir yuvarlak masada çerçeveli bir fotoğrafını gördüğü temiz giysili yabancının saldırısına uğramaktan şaşkın. Hugo Guiler, ilkgençlik havası veriyordu. Fred için, durum o kadar yalın değildi.

– Guiler her şeyi biliyor.

– Neden susuyor?

– Bunu yapmakta bir çıkar görüyor olmalı. Anaïs onu tüketiyor... O da bekliyor.

– Neyi?

– Bedenlerin yatışmasını. Anaïs bir gün Henry'nin gereksinimlerini karşılamayı bırakacak... Parayı nereden bulduğunu sanıyorsun?

– Elbiselerini satıyor...

– Bu onun ileri sürdüğü! Gerçekte, Guiler'in son damlasına kadar ödediği faturaları şişiriyor, farkı cebine atıyor ve geneleve koşan Henry'ye uzatıyor.

– İğrençsin!

– Gerçek bu. Anaïs, onu zevklendiren bir dâhiyi sunuyor kendine ve Miller, yazın tutkunu büyük bir hanımı. Ne birinin ne de diğerinin bir şikâyeti var. Ne yaptıklarını, neden yaptıklarını, ne zamana kadar yapacaklarını çok iyi biliyorlar.

– Ya Henry ona evlenme teklif etseydi?

– Etti bile! O reddetti. Kocasını hiçbir zaman terk etmeyecek. Bana bir gün ne dediğini biliyor musun: "Henry her şeyden önce bedensel bir varlık ve bu yüzden June ona gerekli. Ben de onu duygusal olarak seviyorum ama bu uzun sürmez. Beni yitirmeye yazgılı o."

Bu onu doyurduğunda, öngörülü olabiliyor Anaïs.

Transition

Günce'nin dışında serüvene atılmak, "bir uyuşturucu" gibi imgeleminden, bir açınlayıcı gibi düşlerinden yararlanmak, üç dilliliğinden bir dil, sinir hastalığından bir yazın konusu yapmak gözü pekliğini Anaïs Transition'a borçlu.

Bir dergi. Paris'te 1927 ve 1938 arasında, James Joyce'un ve Gertrude Stein'ın izinde sözcük devrimini kışkırtmış ve kurucusu Eugène Jolas gibi, bütün dillerden ve bütün mitlerden çiftleştirilmiş yeni bir dilin gerekliliğini duyumsamış olan Anglosaksonların dergisi. Miro, Duchamp ve Mondrian imzalı kapakların altında, Louveciennes'e sürülmüş uyruksuz Anaïs "Dada" kakışmaları, şimşekler çaktıran Gerçeküstücüler, Breton, Kafka, ilk çevirilerini okuduğu Michaux, Hugo Ball'ın çınlamalı şiirleri, şizofrenlerin metinleri tarafından çiğnenen bir kaldırımda buluyor kendini. Erkek kardeşi Joaquin onun, Jolas'ın sanrı üzerine savlarıyla, "çekiştiricilerinin yanında önceden canlılıkla savunduğu Joyce'un alıntılarından daha çok ilgilendiğini" anımsıyor.

"Transition, imgelemimin yularını çekti," diye yazıyor 1932 Nisanı'nda, düzyazı şiirler biçiminde olan ve Transition'la çok iyi uyuşabilecek Ensestin Evi'nin öncüllerini yazdığı sırada.

1932 baharı: Derginin 21. sayısı bir bildirge yayınlıyor. Orada okunanlar:

"İngiliz dilinin devrimi tamamlanmıştır.

"Yazınsal yaratıcı ilk özdeğin bütünlüğünü bozma hakkına sahiptir: kılavuzlar ve sözcükler tarafından benimsetilen sözcüklerin bütünlüğünü.

"Kendisinin biçimlendirdiği sözcüklere başvurma ve dilbilgisel kurallar, var olan sözdizimleri yönünden tasalanmama hakkına sahiptir.

"Zaman, yürürlükten kaldırılması gereken bir zorbalıktır.

"Sıradan okuyucunun cehenneme kadar yolu vardır!"

Toy bir için bunlardan başka ne daha kışkırtıcı bir uyuşturucu olabilir?

Anaïs bunu kötüye kullanmayı bilecektir.

18
Allendy

Anaïs, Assomption Sokağı 67 Numara'da bir otele sığındığı zaman, kuzen Edouardo'nun sözleri kulağında çınlıyor: "Bir analize girişmenin zamanı geldi senin için. Bir yardımcıya ihtiyacın var." Bir hizmetçi, alacakaranlığa batmış bir eşikten geçiriyor onu, kaplamayla korunmuş bir duvar tam karşısında duruyor. Doktor Allendy'nin odası bu.

Aykırı düşünceli adam. Öğretim kurumu ve uçlar arasında. Marie Bonaparte'la birlikte, Fransız Psikanaliz Topluluğu'nun kurucusu, alopatiyle, okültizmle, simyacılıkla ilgileniyor. Ve çağdaş sanatla. Karısı Yvonne'la birlikte her pazar kendileriyle akşam yemeği yiyen Antonin Artaud'yu destekliyor, Sorbonne'da kendisinin yönettiği konferanslar dizisine, "felsefi ve bilimsel eğilimlerin kümelenmesine" çağıracak ölçüde bir deha buluyor onda.

Anaïs onunla tanışmadan önce oraya gitmişti. Bir cümlesini yakalamıştı. "Psikanaliz, alınyazısının nedenine sahip olabilir."

Yürüyüşünde gözü peklikten eser yok. *Fransa'da Psikanalizin Tarihi* yazarının belirttiği gibi: "Fransa'da 1920-1922'den beri, gözden düşürmek için olsun, meraktan olsun, orada devrimci bir bulgu saptamak için olsun aydın kitlesi Freud'un savlarıyla ilgileniyor. Salonlarda Freudcu bir moda var. Bazı aydınlar kendilerine psikanaliz yaptıklarından psikanaliz eşitlikçi tedavilerin arasında yer alıyor. Bataille'ın, Leiris'in, Crevel'in ve Gide'in bile durumunda olduğu gibi... Genel tutum, analize entelektüel bir serüven olarak değil, bir tedavi yolu olarak başvurmaktır."

Anaïs'in tutumunun daha çok anlamı var gibi görünüyor. Kendi yalanları yüzünden suçluluk duyan, babasını kafasına takmış, June'un anısının yakasını bırakmadığı Anaïs, analiz üzerinde bayağı bir kurtuluş umudu kuruyor. Kendine güveni yok. Yabancı dil onu yıldırıyor. Uygulama onu endişelendiriyor. Analize kendini çok fazla verirse, *Günce*'ye sunacağı ne kalacak?

Yine de orada hazır bulunuyor. Meraktan. Gerçeküstücülerin öğretisini arıtmak için. Yerine kendi "gerçeküstü"sünü koymak için.

Allendy de, "müjik havası" yüzünden düşündürüyor onu. "Doktordan çok büyücüye benziyor, fal bakmasını ya da bir simya formülü hazırlamasını veya kristal bir küreye bakmasını beklerdim daha çok." (*Günce,* 1931-1934) Allendy onu hayal kırıklığına uğratacaktır. Onu ciddiye almıyor. "Edebiyatın küçük kızı" diye çağırıyor onu. Her şeyi enseste çeviriyor. Anaïs bir kâhin, bir papaz, bir tanrı bekliyor, ama baştan çıkararak, erkekliğe indirgiyor onu.

Otto Rank de aynı yazgıya uğrayacaktır.

Beğenilme isteğinden, nemfomaniden, bazen isteriden konuştular. Çok yalın bir kendini özgür kılma görüyorum bunda.

Psikanalistini baştan çıkarmak, bilinçaltını yadsımaksızın analizle işini bitirmektir.

Kapının siyah örtüsü yeniden düştü. Allendy sırtını oraya dayadı ve elini burun deliklerine götürdü. Etinden başka bir şeyin kokusunu duymadı. Onu yeterince sıkmamış mıydı? Seans sırasında Anaïs küçük göğüslerinden yakınmıştı: "Belki de bendeki bazı erkeksi öğelerin belirtisidir bu."

"Gelişmediler mi?" diye sorduğu zaman, kötü bir niyeti yoktu Allendy'nin. Mesleğini yapan birinin sorusuydu bu. Kısa bir yanıt bekliyordu. O, içini çekmişti. Gülümsemişti. İçini çekerek gülümsemişti. Onun davranışları söylediklerini ele veriyordu; ses perdeleri bakışlarını yalanlıyordu; giyimi sert bir eteği aşırı yuvarlak hatlı bir gömlekle birleştiriyordu ya da dar yakalı, koyu bir mantonun altında parlak kırmızı bir elbise açığa çıkıyordu.

Bakire göğüsleri gibi sivri uçlu, solgun göğüslerini göstererek gülümsemişti ona.

Anaïs. Anaitis. Tanrıça. Vesta rahibesi. Uğursuz. Kaltak. Hastalarından biri, Edouardo Sanchez, her seansta onun adını sayıklıyordu. Anaïs onun kuziniydi; metresi olmuştu. Bir kez, iki belki de. İyiliğinden, diyordu, kendime güvenimi kazanayım diye. Bir erkek olduğumu bana kanıtlamak için. Hayır, ahlaksız değil o. O masum. Kötülüğün dibine kadar masum.

Allendy'ye meydan okumak amacıyla, ilk seansta gelirken savaşçı kadın giysisine bürünmüştü. Ama saçlarının kızıl kahve kaskı, barbar bilezikleri, sancaklı elbisesi Allendy'yi kandırmamıştı. "Bilge kadın", kolay incinen bir kadını gizliyordu.

– Yazdığınız her şeyi okudum. *İç Yazgı Sorunu*'ndan notlar da aldım. Konu ilgimi çekiyor. Yazdığımı biliyor musunuz?

– Edouardo sizin özel *Günce*'nizden sık sık söz ediyor bana.

– Ondan korkuyor. Hepsi korkuyor. O, Hugo, babam, bunun bir gerileme biçimi olduğunu ileri süren Henry bile. Yapa-

bilselerdi, onu yok ederlerdi. Kanını yazan bir kadın nasıl ele geçirilebilir ki? Lawrence üzerine çalıştığım zaman, bedenim on beş gün boyunca ölü kaldı! Hugo anlamıyordu! Kendini suçluyordu. Beklenmekten sıkılıyordu. Ona güven vermek, avutmak, anne gibi sevecenlik göstermek zorundaydım. Erkekleri güçsüz kılan, güçlü kadınlar değildir: Kadınları çok güçlü kılan, güçsüz erkeklerdir!"

Alnını ateş basmıştı ama elleri titriyordu. Allendy onu gevşetti: "Yalan söylemeyi bırakın."

Anaïs hıçkırıklara boğulmuştu.

Her perşembe birbirlerini göreceklerdi.

Canlılığı, duyarlılığı, şaşkınlık verici görsel belleği, düşleriyle alay etmesini sağlayan çevikliği onu olağanüstü bir hasta yapıyor, ama Anaïs'in durumu farklıydı.

Allendy, acılı bir nükteyle, bayağı bir Oidipus kompleksiyle işi olduğunu anlıyordu. Babanın gidişine bağlı suçluluk duygusu hastanın davranışlarını iki taslakta belirliyor: her erkekte şiddetli yitik babayı kazanma isteği ve daha da şiddetli, onun egemenliğine girme korkusu, Don Juan'ı oynayarak bedenindeki şeytanı kovuyor olma korkusu. Sinir hastalığına gelince; son konferansı sırasında anlattığına yaklaşıyordu: hastalıklı bir idealizm biçimi.

Çocukluğundan beri kendini suçlu duyuyordu. Bir akvaryumun içindeymiş gibi biçimi bozulmuş görüntüler musallat oluyordu: bir vagonun içindeki siyah bavullar, bilet defterinin beyaz sayfalarının önünde haça çivilenmiş İspanyol giysili İsa, dar bir tünel, bir sürüngenin karanlık bükülgenliği. Temel taslakları buluncaya kadar arıtmalı. Bilgisinden emin, Anaïs'in bilinçaltında bir çiğneyiciyle ilerliyordu.

Allendy, kendisinin yürütmeye zaman bulamadığı bazı araştırma çalışmalarını ona yüklediği zaman, önce dikkatli, özenli, coşkulu olmuştu. Tıp ve astroloji kitaplarından notlar alıyordu, bir Amerikan dergisi için makalelerini çeviriyordu. Hiçbir kon-

feransını kaçırmıyordu. Özenle giyinmiş olarak ilk sıralarda yerini alıyordu ve gizlice işaret ediyordu ona. Allendy bundan gurur duyuyordu. Aptalca. Yüksek sınıftan kadınlara günah çıkarttırmayı seviyordu.

Anaïs'in erkek kardeşi bir piyano resitali veriyordu. Allendy çağrıldı ve Chopin salonuna eşinin eşliğinde gitti. Yvonne onu ağırlaştıran, kısa bir elbise giymişti. Giyinmeyi bilmiyordu. Karısının beceriksizliği ona dokunaklı göründü. O gece, ara sırasında galeride ayrımsadığı gümüş kılıflı yıldızın yanında onun bu kadar sönük kalmasından nefret etti. Birbirlerine işaret ettiler. Anaïs ona doğru gelmedi. Sevindirici bir çemberle çevriliydi. Orada kendini kraliçe gibi hissediyordu. Edouardo ona sevgiyle bakıyordu. Üzerine eğilmiş olan Hugo sözlerini içiyordu. Edouardo'nun atıldığı, süsü çıkarılmış kafataslı büyük uzun boylu da -Hugo'nun omuzları ayrımsanamaz biçimde öfkeyle titremişti- Miller'ı tanıdı. Çevresindeki tüm bu adamlar. Genç. Gururlu. Işıltılı. Kendini arzulanmaz duyumsadı; karısının gözden düşmesine tutulmuş gibi, bedeni tıkandı.

Analiz dengesini yitiriyordu.

Allendy koltuğunun siperliğinin arkasında sessiz kalma kuralını koymuştu kendine. Ertesi perşembe, Anaïs babasının bir konserini anımsarken, Allendy'nin ağzı kalabalıklaştı:

– Ya ben, benim hakkında ne düşünüyorsunuz?

– Gözlerinizde üzüntü vardı. Daha insancıl bir havanız vardı, neredeyse mutsuz.

Anaïs neden gülümsüyordu? Neden koltuğunu terk ediyordu? Neden yaktığı sigara korkutucu görünüyordu ona? Kendini savunmayı denedi.

– Birine bağımlı olduğunuz andan başlayarak, süreci tersine çevirmek için kendinizi programlıyordunuz, benim size ihtiyaç duymamı diliyorsunuz. Fethetmek istiyorsunuz çünkü fethedilmişsiniz...

Anaïs yavaş yavaş içiyordu sigarayı. Sigaranın çevresinde yuvarlaklaşmış dudakları Allendy'ye daha da güzel görünüyordu. Daha dolgun. Allendy korkuya kapıldı.

– Erkek kardeşinizin konserinde Henry Miller'ı gördüm. Ne düşündüğümü biliyor musunuz? O bir canavar. Bu size June'dan, Henry'den, onların arkadaşlarından bulaşmış olan bir sinir hastalığı. Sizin gibi olağanüstü bir kadın... Gübrenin üstündeki çiçek gibi!

Anaïs derin, patavatsız kahkahasını patlatmıştı gırtlağından. Dudakları, küçük, sivri dişler sırasının üzerindeki etçiller açıldı.

– Siz, kıskanç! Gerçekten çok gülünç! Hadi, acılarınızı dindirin! Sorgulayın beni! Size her şeyi söyleyeceğim! Henry ile gecelerim! June'la takside aşk! Gözleriniz kararıyor. Lezbiyen sözcüğü dudaklarınızı mı yakardı? Ben öyle miyim, sevgili üstat? Bu konuda hiçbir şey bilmiyorsunuz. Bildiğinizi sanıyorsunuz.

– Kadınlar arasında aşk bir kaçıştır.

– Daha da fazlası! Bu bir gerileme! Bir ölüm arzusu! Bu yüzden bundan zevk alıyoruz. Bundan bir kitap yaptım. Henüz ismini arıyorum. Alraune; belki de. Benim olan her şeyi oraya koydum: karabasanları, suskunlukları, yıkıntıları, June'da batmak! "Güzelliğin beni alevlendiriyor. Hiçbir erkeğin önünde erimediğim kadar eriyorum. Bütün erkeklerden farklıyım ve kendimim, ama sende benim sana benzeyen bu yönümü görüyorum. Seni kendimde duyumsuyorum." Bunun bir çevrim olduğunu söyler misiniz?

Allendy zeki kadınlardan nefret ediyordu. Bununla birlikte, yenildiğini kendine itiraf ediyordu. Dokunulmaz olmaktan yorgundu. Kendini çıplak olarak ortaya koydu. Ona acılarını açtı. O ve karısı aynı koğuşu paylaşıyorlardı.

– Hugo'nun analisti olun.

– İmkânsız.

– Bunu benim için yapın.

Böylece Hugo Guiler'i karşılamış ve koltuğunun siperliğinin arkasında onu dinlemişti.

"Anaïs kollarımda ölü gibi. Tenimin dokunuşu onu yerinden sıçratıyor. Okşayışlarımdan kaçıyor. Ya da onları tahrik ediyor, çabucak kurtulmak için. Dışarıda geceliyor. Yastığın üzerinde notlar buluyorum. 'Geç geleceğim. Seni dünyadaki her şeyden çok seviyorum.' Örtülerin arasına kayıyorum. İki cümleyle kendimi avutmaya çalışıyorum. Kalktığımda, yeri boş oluyor.

"Soğukluğu beni uyarıyor.

"Fantezilerinden kurtulmak için düzmece bir günce tuttuğunu biliyor musunuz? Miller'dan söz ediyor. Onunla geçirdiği geceleri yazıyor. *Günce*'yi odasında buldum. Bir açıklama istedim: 'Sevgilim, hepsi de uydurmadan başka bir şey değil! Ben yazarım! İmgelemim canavarca! Ben safim, çok safim! Gerçek güncemi bulmuş olsaydım, kendimi böyle dingin gösterebilir miydim? Umutsuz olurdum. Bana bak, sana gülümsüyorum. Bir çocuk gibi.'

"Beni Blondel Sokağı'nda bir geneleve sürükleyen bir çocuk değildi. İşletmeci kadın onu tanıyor gibiydi. Anaïs iki kadın istemişti. Onları seçmeyi üstüne almıştı. Biri ona benziyordu. Diğerinde... June'un yırtıcı bakışı vardı. Biri erkeği oynamak istemişti. Anaïs onları durdurmuştu. Kadın olarak kalmalıydılar. İniltiler yükselmişti. Anaïs dudaklarını sıkıyordu. Beni iki kadına doğru itmişti...

"Size anlaşmamızdan söz ettim mi? İki ya da üç yıllık evliydik. Özgürlüğünü istemişti. 'Haftada bir kez.' Hiçbir suçlama yok. O gün soru yok. Özel yaşamını koruması için haftada bir kez. Duyulduğunda katlanılabilir bir şey bu. Ama yaşandığında, elli iki hafta ve on yılla çarpıldığında, bir erkeğin kaldırabileceğinden çok fazla."

19
Antonin Artaud: Bileşik Portre

1933 Martı'ndan Haziranı'na kadar Anaïs-Artaud: La Coupole'dan Louvre Müzesi'ne kadar, üç aylık bir özentili ekşi tarz. Artaud'yu anlamak için çok az. Yeğin bir portre çıkarmak için yeterli... Ama gerçeklikten uzak bir portre.

Mart 1933. Anaïs ateşliliğini güç gizliyor: Allendy, koruduğu kişiyi onunla tanıştırmayı sonunda kabul etti: Anaïs bu gece Antonin Artaud'yu karşılıyor. *Sanat ve Ölüm*'ün yazarı, gizemli bakışlı oyuncu, yaratıcı şiddetin kurucusu, Gerçeküstücülerin yadsıdığı gerçeküstücü, yalnız, esinlenmiş, sonunda onun masasına, onun karşısına oturacak.

Allendy'ye yalvardığı zamandan beri!

– Beni onunla tanıştırın. Onun her şeyini okudum. NRF ta-

rafından yayınlanmış yazılarını. "Heloïse ve Abélard", "Etin Konumu", "Duru Dille Bildirge", dergilerde düzenlenmiş söyleşilerini. Kitabını, elbette. *Sanat ve Ölüm*. Her sözcük içimde çınlıyordu; "düşünen büyük şevk"i, "erişilmez gücüllük"ü. Umut edecek kadar çok acı çekiyor. O bir yazı kardeşi.

– Onunla oynamayın.

– Beni dehası çekiyor, başka hiçbir şey yok.

– O zaman kendinizi beğendirmeye çalışmayın. Arkadaşça davranın.

– İlişkilerimde daha çok erilimdir.

– Ama görünümünüz gerçekten öyle değil.

Kıskançlık Allendy'ye yolunu şaşırtıyordu. Anaïs ona hayran değildi artık. Ondan yakınıyordu. Zayıftı. Boyun eğecekti. Anaïs her gelişinde isteğini yeniden bildiriyordu. Allendy hiçbir şey bilmek istemiyordu, Anaïs Louveciennes'de bir akşam yemeği önerinceye kadar. Hugo orada olacaktı.

– Artaud'nun tasarısı onu ilgilendiriyor. Onun "Vahşet Tiyatrosu"nun maddi yardımcılarından biri olabilir. Cömertliğini biliyorsunuz...

Allendy kandırılmaya bıraktı kendini.

Antonin Artaud bu bardaktan içecek! Antonin Artaud dudaklarını bu ketene kurulayacak!

Anaïs en ince kristallerini açıyordu. Kaşlarının yayını belirginleştirmişti. Koyu gözler. Kırmızı ağız. No maskesi. Tiyatro. Bir ölümlüden üstün olanın gözünü boyamalı. Rüzgâr, ağaç dallarını sallıyordu. Parmaklık gıcırdıyordu. En küçük gürültü uyarıyordu onu. Eşikte duruyor olacaktı, Artaud alacakaranlıkta belirdiği zaman, June gibi. Aynı görüntüsel yüzleri vardı. Aynı kargaşaları. Aynı uçurumlara dokunuyorlardı. Yok etmek. Yok olmak. Bütünlükten dağılmak. Uyuşturucu... "Artaud edebi yaşamının bir kişiliği, June gibi. Dramatik nitelikleri var onun."

Anaïs June'u henüz içinde taşıyor, ay ışığının rehberlik etti-

ği bahçede, yok oluvermiş bedenin yanında yürüdüğü sırada. Çakıllı kum ayaklarının altında gıcırdıyor. Artaud gölgeyi inceliyor. Yapraklar parmaklarının altında eziliyor. Anaïs onun sessizliğini seviyor. Hiçbir şeyi çatlatmamak gerekiyor. Hiçbir şeyi unutmamak. Artaud coşkulu görünüyor. Anaïs daha da coşkulu. "Artaud'yu izleyeceğim çünkü onun dünyasına girdim. O benimki."

Anaïs başkalarında kendi imgesinden başka bir şey aramıyor. "Aynı burçtanız! Terazi!" diye şaşırıyor. Haksız olarak. Anaïs bir Balık; Artaud Başak. Yalnızca aynı yükseleni paylaşıyorlar ama ne önemi var! Ayrım onu ilgilendirmiyor. Salt kaynaşma onu çekiyor. Onlar varlar: Edebiyatla kurtuluş, simya gibi düşünülmüş yaratı, güzel tarzın korkusu ikisinde ortak. *Transition*, Eugène Jolas'ın dergisi, ilk şizofren metinleri açtı Anaïs'e. Artaud'nun dili ona tanıdık geliyor. Onu kendisininkine erginlemek gerekiyor. *Ensestin Evi*'nin elyazmasını, bir mektup eşliğinde ona gönderiyor: *"Sanat ve Ölüm"*de yazdığınız hiçbir sözcük boşluğa düşmüş değil. Ve belki de bu sayfalarda sizi karşılamak için hazırladığım dünyayı, duvar yokluğunu, emici ışığı, kristal yansımalarını, ilaçlanmış sinirleri, görücü bakışları, düşlerin coşkunluğunu görebilirsiniz."

Artaud'nun yanıtı, coşkusu hayal kırıklığına uğratıyor. Elyazmalarını okuma fırsatı bulamamıştı, "yazınsal olarak yakama yapışılmış, peşim bırakılmamış ve zihnim yalnızca, gelecek perşembe 'Tiyatro ve Veba' üzerine vermem gereken konferansla dolu" olduğu için.

6 Nisan 1933'te Sorbonne'a atıyor kendini Anaïs. Hugo'nun eşliğinde gidiyor. Miller meraklılar arasında kendini gösteriyor. Salon tıkabasa dolu. İsteği üzerine Allendy ona ilk sıradan bir yer ayırdı. Artaud geldiğini görmedi. Kendi yüksek konuşmasıyla götürülmüş, şimdiden uzakta. Haykırıyor, gürlüyor, homurdanıyor. Anaïs "yürek darlığıyla kasılmış yüz"de kendini yitiriyor.

"Gözleri genleşiyordu, kasları gerginleşiyordu, parmakları esnekliklerini korumak için savaşıyorlardı. Kuru ve ateşli gırtlağını, acıyı, coşkuyu, bağırsakların ateşini duyumsatıyordu bize. İşkencedeydi. Haykırıyordu. Sayıklıyordu. Kendi ölümünü, kendi çarmıha gerilişini gösteriyordu."

Sessizlik, sonra bir gülüş, iki, on. Karşı çıkıyorlar. Kahkahayla gülüyorlar. Islıklıyorlar. Ayağa kalkıyorlar. Küfrediyorlar. Kapıyı çarparak çıkanlar var... Salon karışıklık içinde boşalıyor. Artaud gücü tükenmiş olarak kürsüyü terk ediyor. Anaïs onun yanına koşuyor: "Dimdik üstüme yürüyor ve elimi öpüyor," diye ileri sürüyor. "Ona bir kahveye kadar eşlik etmemi istiyor benden."

Artaud yine bir dinleyici arıyor ama Anaïs aldanıyor. Gereksinim duyduğunun kendisi olduğunu düşünüyor. Dinleme. Dikkat. Anaïs'in acımalı ilgisi. Kimse, Artaud bile bunun karşısında dayanamaz. Gevşiyor. Güveni yerine geliyor. Ona ezbere şiirler okuyor. Onu hayranlıkla seyrediyor. "Yeşil gözleriniz var, menekşe rengi."

"Bütün günlerin yaşamı beni ilgilendirmiyor. Büyük anları arıyorum," diye atılan Anaïs'in alev alması için daha fazlası gerekmiyor.

O büyük anları o zamanlar tanıyor mu? Miller tutkusu sönüyor. Allendy sinirlendiriyor. Hugo sıkıyor. Yalnızca Artaud onu elinde bulunduruyor. Anaïs onu ele geçirmek istiyor, Allendy'nin uyarısına karşın ve uyarısı yüzünden.

Artaud onunla oynayacaktır. Çünkü durmaksızın oynar: "Bu onun davranışıydı," diye yazıyor ressam André Masson. "Kendi acısı varlığını sürdürüyordu ama onu kendine oynuyordu... Artaud kendini anlatmıştı: Artaud ile oynayacak olan benim."

Anaïs'in karşısında rollerini katlıyor: ozan, deli, kıskanç, âşık, başkaldıran. Anaïs onun şaklabanlıklarını coşkunluklar olarak görüyor. Sözcük oyunlarını -"Diğer kadınlar ve sizin aranızdaki fark, sizin karbondioksit içinde soluk alıp oksijen çıkarmanızdır"- aşk sözcükleri olarak, itkilerini aşk itirafları olarak. "Artaud

elini dizime koyuyor. Sıcaklığı beni şaşırtıyor. Hiç kımıldamıyorum. 'Artık zihinsel yalnızlıktan acı çekmemeyi istiyordunuz. Bugünden başlayarak, artık acı çekmeyeceksiniz. Bana güvenebilirsiniz,' diyorum." Gidişinin ardından Anaïs: "Daha fazla sıcaklık alamam, doldum, yaşam ve aşkla doldum," diye yazıyor.

"Artaud neden uyuşturucu alıyor?" diye soruyor kendine, Artaud'yu uyuşturucu olarak kullanırken. Konuşmasını, saygısızlığını, sezgilerini, Anaïs'i Louvre Müzesi'ne, Lucas de Leyde'nin bir tablosunun bulunduğu Hollandalılar salonuna sürüklediği sıradaki esrikliğe elverişliliğini: *Lut'un Kızları* ve tabloyu sessizlik içinde hayranlıkla seyrederlerken, "Tuhaf biçimde yaşamsal, toprağın sessiz ve gizli mırıltısının duyulacağı bir uçuruma açılan bir kapı gibi," diye yazarken ona Artaud.

Gece Anaïs onun kendisini tutkuyla elde ettiğini düşlüyor. June gibi, Artaud da düşlerini besliyor.

Belirttiği gibi, gerçekten de La Coupole'da öpmüş müydü, "afyon ilacıyla kararmış" bu ağzı? Artaud "bir keşiş hücresi gibi çıplak" odasında ağırlamış mıydı onu?

1964 Nisanı'nda, Gallimard için Artaud'nun bütün eserlerini yayınlayan Paule Thévenin bir mektup alıyor: "Sevgili Madam Thévenin: Fransa'daki yayıncım (Mösyö André Bay de Stock) Artaud hakkında size yazmamı telkin etti. 1933'te onu iyi tanıdım. Ondan gelmiş mektuplar var elimde. *Héliogabale*'ı bana adamış olmalıydı. Yayınlamak üzere olduğum uzun *Günce*'de onun portresini yaptım. Artaud'nun ailesinden kişilerle bazı sorunlarınız olduğunu biliyorum. Bir portrenin benzer sorunları sürdüreceğini düşünüyor musunuz? Onların karşı çıkışlarının nedenini bana bildirirseniz size müteşekkir kalırım. Yanıtlamak için zaman bulacağınızı umuyorum. Mösyö Nadeau beni biraz tanıyor. Fransa'da doğdum, on bir yaşımda Amerika'ya gittim ve 'akışın saf bir kazası' ile İngilizce yazıyorum.

Kendi seçimimle değil... Artaud'yu Amerika'da tanıtmak için çok şey yaptım..."

Paule Thévenin, yayınlamayı öneren *Tel Quel* dergisine gönderiyor mektupları. Anaïs, Hugh Guiler adının ve bedensel bir aşkın her türlü anıştırmasının silinmesi koşuluyla kabul ediyor. İkinci istek Paule Thévenin'i şaşkınlığa uğratıyor: "Saygınlığı lekeleyecek hiçbir şey yoktu bu mektuplarda! Artaud bir kadının ağzının tadından söz ediyordu ama kimin olduğunu belirtmeden! Anaïs onun hemen hemen tanınmamışlara seri mektuplar ve yalnızca arkadaş olduğu kadınlara aşk mektupları yazmak alışkanlığı olduğunu bilmiyor görünüyordu. Anaïs'i birkaç ay sonra tanıdım. Bilmediği bir metinde onu ilgilendiren bir bölüme dikkatini çektim. Cümleyi kelimesi kelimesine *Günce*'de buldum. Artaud portresi basmakalıp sözlerle dokunmuş. Onun sahneye koyduğu, Rodez'e kapatılandır; 1933'te, Jean Cocteau'nun ve Jean Paulhan'ın hayranlığını kazanan züppe değil! Afyon ilacından kararmış ağız, el öpüşü (Artaud her türlü dokunuştan nefret ederdi!), bağırıp çağırmalar yanlış bir efsaneye aitler. Onları okuyan, Anaïs'in onu hiçbir zaman tanımamış olduğunu sanır."

Anaïs depremin aşırılığı sayesinde avını yaptı.

1966'da *Günce*'nin ilk cildinin çıktığı yıl, Jean Paul Sartre *Bir Durum Tiyatrosu*'nda "Artaud'nun hiç öğrencisi olmadı," diye yazıyor. Amerika'da herkesçe bilinirliği artmıştı. Anaïs bu tapınışın yoğunluğunu azaltmak istedi. Ozana gerçek boyutunu vermek. Notlarını yeniden ele alıyor, Artaud'nun eserlerine dalıyor, kendi biçiminde "durulaştığı" bölümleri çekiyor, *Béatrice Cenci*'i okuyor (1935'te, tanışmalarından iki yıl sonra yazılmış olmalı), zamanında görmediği, Carl Dreyer'in *Jeanne d'Arc'ın Tutkusu*'nu izliyor, *Günce*'nin tutkusu yanıtlayabilmek için: etin altındaki miti kurtarmak.

Ama Artaud daha o zaman bir mit olmuştu. *Günce*'nin okuyucuları insan Artaud'yu bekliyorlardı.

Caz

Bedenin yüreğinde. "Caz virüsü kanıma girdi." Bu bir et: Nefesli çalgıların uyluklarına yapışmış eller. Tere bulanmış uyluklar. Sıcaklıklar. Fats Waller onu coşturuyor. Ve Chic Webb, Charlie Parker. Aşkın ona "kalın, duyarlı bir Mağripli yüzü" (Gizli Cep Defterleri) vermesi gibi, caz ruhunu zencileştiriyor: "Kendimi uyuşturmak istiyorum. Ahlaksız insanlar tanımak istiyorum. Kabareler beni kızıştırıyor." (Gizli Cep Defterleri)

Yapış yapış, kokulu cehennem: "Gece kıyafeti, şampanya kovaları, beyaz ceketli garsonlar, yumuşak bir caz. Müziğin içinde eriyorum." Sıvılaşıcı esriklik. Bedenler, uyuşmalar kayıyor. Her şeye hazır. "Bir dans salonuna girdik. June'un gözlerinde bir vuruşma çağrısı yaşıyorum."

Caz June'dur. Tatlı cinselliktir. "June bana yol gösteriyor, o ağır, bense narin ve hafif. Sönen, can çekişen ve ölen bir caz parçasının son ölçüsüyle kayıyoruz." Bu olağandışı.

Caz bir dildir. "Cazın eşanlamlısını yazacağım." Anaïs, kendine doğru çektiklerinin efendisi kılmıştır kendini her zaman. Kendi cazını yapmak. Romanlarında sözcükler yankı odalarında kayıyor, değişiyorlar. Bir ses, bir konu üzerinde işlemeler. Doğaçlama.

"Yalnızca duygudur doğaçlayan. Aralıksız bir türetimi vardır onun." (André Suarès)

20
Villa Seurat

Anaïs olmasaydı, *Yengeç Dönencesi* gün yüzü görmeyecekti. Sansürden kaçmak için Paris'e yerleşen sayısız Anglosakson yayınevinden biri olan Abelist Press'in sahibi Jack Kahane, bir başyapıt olarak övmekle birlikte romanın basımını iki yıldır erteleyip duruyor. Kahane 5.000 franklık bir provizyon ücreti istiyor, Miller'ın tek kuruşu yok. Anaïs parayı ödeyecektir.

Hugo'nun onayını mı elde ediyor, yoksa parayla ilgili bir hokkabazlığa mı başvuruyor? Kimse bilmiyor bunu. Parayı topluyor ve Kahane'ın yanında borçlanılan kişi olma hakkını elde ediyor. Tutulmayacak bir söz bu. Miller ondan, çatı olarak alacağı bir önsöz istiyor. Anaïs ölçülü bir ahlak bozukluğuyla, çift anlamları karıştırıyor yazısına. Övgünün altında erotizm. Tutkuları mühürlüdür.

Kitap 1934 Eylülü'nde, Henry'nin Villa Seurat'a taşındığı gün çıkıyor. Montparnasse ve Monsouris Parkı arasındaki bu özel sokakta Chagall, Lurçat, Dali oturdu. "Bütün evlerin çeşitli renklerde taklit mermerleri var. Arkadaki gezinti yerleri ağaçlarla doldurulmuş... Sokak kaldırım taşlarıyla döşeli ve kaldırım insanın daha çok caddeden yürümeye yeğleyeceği kadar dar," diye yazıyor, bir gömme dolaba taşınmış mutfakla, bir odayla, villaların pembe ve yeşil cephelerine açılan bir balkonla süslenmiş, 18 Numara'nın ilk katında bir atölyeyi Henry için tutan Anaïs. Bir dolabı temizlerken, Dreyer'e âşık Moine'ın bir fotoğrafını buluyor! Artaud! Miller, XVI. yönetim bölgesindeki bu kuş uçmaz kervan geçmeze yerleşmeden önce Artaud tutmuştu stüdyoyu. Yapının giriş katında, derisi yüzülmüş boğaların arasında yalnız bir ressam: Soutien. Bükülgen eğrili heykeller bitişik atölyenin sakinlerini oluşturuyor. Atölye Chana Orloff'un. Modigliani'nin gençlik arkadaşı bu Rus göçmeni kendine portre ressamlığından bir ün yontmuş. René Allendy de onun için poz verdi. Ve Otto Rank, Anaïs'in yeni analisti...

Chana Orloff'un Anlatısı

"Böylesine ufak tefek bir kadının nasıl bu kadar iri gözleri olabilir?" İşte, Doktor Rank'in eşliğinde Anaïs atölyeye girdiği anda beni ele geçiren saçma düşünce. O gün hava çok basıktı. Çıkmaz sokağa bakan camlı kapıyı kapatmamıştım ve Rank, alışkanlığı olduğu üzere, çalışmanın ortasında şaşırttı beni.

Çalışmam onu ilgilendiriyor. Onun sanatını besleyen sanatçılar arasında sayılıyorum. Benim gibi o da bir tutkun, bir arayışçıydı. Ama her birimiz kendi anlamında: Rank kuramcılıkta, ben yaratıcılıkta.

Hiç olmadığı kadar hödük Rank'in, geleceğini annesiyle tanıştıran toy delikanlınınkine benzer, yürek sızlatan vaftiz babalığına karşın, ona eşlik eden genç kadın, ilk anda çok önemsiz

görünmüştü bana. Öğrencisi olduğunu söylemişti. Yaz seminerlerinin pek tutulduğu, üniversiteye bağlı Cité'ye gidiyor olmalıydı. Enayileri serseme çeviren, toz attırıcı söz doğaçlamaları seminerleri... Sözcüklerin sarhoş ettiği insanlar vardır.

Kendime kek ve kiraz reçeli eşliğinde çay hazırlamak için oyalandığım mutfaktan onların, alçıdan bir heykelimi açınlamalarını duyuyordum: çocuğunu emziren anneyi.

– Kadını çok yanlış tanıyoruz, diyordu Rank. Kadının duyumsadığı anlamın üç yaşam biçimininkine yaklaştığını anlamak için bilinçaltına dalmak gerekiyor: çocuğunkine, sanatçınınkine ve ilkelinkine. Her üçü de apansız görüntüleriyle, duygularıyla, içgüdüleriyle davranıyorlar. Düşler ve mitler arasında kendilerini simgelerle anlatmaktan başka bir şey yapamıyorlar.

– Kadınların bu konuda daha fazlasını bildiklerini mi sanıyorsunuz, diye soruyordu narin ses. Kendilerini oldukları gibi görme cesaretine sahip olanlara az rastlanır. Ve bunu başardıkları zaman, keşfettiklerinin iğrentisini duyarlar.

– İğrenti... Daha çok, ürküntü değil mi?

– Hayır. İğrençliktir bu. Bu heykeller, örneğin...

– Daha neler!

– Şekilleri -bu şişmiş karınlar- ya da telkin ettikleri. Onları titremeksizin hayranlıkla seyredemiyorum bile. Bir şey söylemeyin. Ne düşündüğünüzü biliyorum. Onu ben de düşündüm. Ama bu o değil. Bu daha derin, daha içsel...

Neden bu kadar iyi anlaştıklarını anlamaya başlıyordum: Bunlar iki beyindi, kendi uçurumları tarafından çekilmiş, sinir krizleriyle, sapkınlıklarla, etin çokluğunu ululamamak için uzun zaman önce silmeye karar verdiğim her şeyle coşturulmuş...

Bugün her şey yalın görünüyor bana: doğuş, aşk, yaşam, yaşlılık... Yaşanmak harika bir şey, daha da gerçeğe dönüşüyor insan. Her şeyi ona kalırsa yamanca tutarak eserlerimden etkilenen konuğumu inceleyerek, kırk yıllık bir süre içinde daha da

güzelleşeceğini düşünüyordum. Pek çok güzel kadının heykelini yaptım. En kötü modellerdir onlar. Bitmek bilmeyen bir savaşımın içindedirler.

Bir eylül sabahı, mutluluğunu savaş bayrağı gibi göstererek odama yuvarlanan bu kadın bana epey farklı görünmüştü.

– Size söz ettiğim yazar için bir ev buldum. Henry Miller için. Nerede biliyor musunuz? Tam burada! İlk katta! Sık sık birbirimizi göreceğiz! Olağanüstü değil mi? Yanınızda öğreneceğim o kadar çok şey var ki! Aklıma gelmişken, bir kurşun işçisi arıyorum. Birini tanıyor musunuz?

Ondan birkaç dakika poz vermesini isteyebilirdim, kalçalarının biçimini yakalayacak kadar zaman. Ama Miller'ın ona ihtiyacı vardı. Rekor bir zamanda bir zanaatçılar armadasını, her yeri yazı makinesinin çınladığı temizce bir stüdyoya dönüştürmeleri için koşturmuştu.

Gerçek bir anneydi o. Büyük yazar, ülkenin büyük havaları "My old Kentucky Home" ya da "Swanee River" dinleyip yakınlarını ağırlarken, Anaïs alışverişini yapıyordu, kömürünü ısmarlıyordu, ayakkabılarını kunduracıya götürüyordu. Fraenkel'i, Troçki'ye ayırt edilemeyecek kadar çok benzeyen stüdyo sahibini anımsıyorum. Şeytansı giyimli, ölümle haşır neşir bu Mefisto, Miller'ı kendine çekiyordu. Anaïs ona katlanıyordu.

Onun için ne yapmamıştı ki, bana her zaman biraz kuşkulu görünen o fazla enerjisiyle, kefaretini ödeyecek bir hatası varmış gibi. Miller onun bu esirgemezliğini doğal buluyordu. Anaïs özenini katladıkça, Miller'ın ona duyduğu gönül borcu azalıyordu. Böylesine zıt iki varlık nasıl anlaşabiliyordu? Miller hiçbir şeyden tasalanmaz görünüyordu. Anaïs, tersine, her şeyi trajik görüyordu. Miller'ın yayıncısının elinden aldığı *Yengeç Dönencesi*'nin örneğini bana göstermeye geldiğinde, bir felaket olduğunu sanmıştım: Gözlerinde yaşlar vardı. "Chana, bakın! Bu kapak korkunç!" Bu konuda uyuşmuştuk: Beceriksiz bir çini

mürekkebi, kıskaçları arasında çıplak bir kadın tutan bir çağanozu bir kürenin tepesinde otururken gösteriyordu. Yapılacak bir şey yoktu. Kitap şimdiden pahalıya patlamıştı. Küçük yiğit asker Anaïs, Miller'ın hayran olduğu Rank ve benim için poz vermiş olan Doktor Allendy gibi etkili dostlarına düzinelerce cilt ve imzalı kâğıt göndererek, aşama yükseltme kampanyası başlatmıştı.

Ama başarı gelmişti. "Ama" diyorum çünkü suç ortağının üzerine çullanan övgüler Anaïs'i incitmişti. Marcel Duchamp romanı göklere çıkarıyordu. Ezra Pound bir mektubunda onu Joyce'un *Ulysses*'i ile karşılaştırıyordu. Bir başkasında, ünlü İngiliz eleştirmen T.S. Eliot, *Yengeç Dönencesi*'nin, *Lady Chatterley'in Âşığı*'ndan üstün olduğunu bildiriyordu, Blaise Cendrars, geniş dok işçisi bedenini ilk kata kadar çıkartmıştı, dostluk kucaklamasını sunmak için!

Çok geçmeden tanınmamışlar akmıştı. Miller, eğlenen bir alçakgönüllülükle ağırlıyordu onları. Anaïs ise acısını gizlemiyordu.

– Henry onun için yaptığımın çeyreğini benim için yapmış olsaydı, uzun zaman önce romanımı yayınlamış olurdum. Ama bir başkası söz konusu olduğunda onda kanı eksikliği ortaya çıkıyor, bende bu katlanırken. Dinleyin, geçen nisanda, onun davasını savunmak için, kusursuz bir edebiyat eleştirmeni olan Rebecca West'in yanına, Londra'ya gittim. Henry'den daha iyi olduğumu söyledi bana. Ve bir sanatçının, zamanını kendinden başkasına adamaması gerektiğini.

– Haksız değil. Büyük ruhları oynamayı bırakın. Bu size yakışmıyor. Açık sözlülüğüm için bağışlayın ama sık sık kendinizi olmadığınız biri gibi göstermeye zorladığınız izlenimine kapılıyorum... Gövdenizi doğrultabilirsiniz...

Kusuruma boyun eğmiştim: Bana poz vermesini istemiştim ondan. Rank, onun heykelini satın alacağını duymama izin vermişti. Anaïs kabul etmişti, yüksek sınıftan kadınların pek ender gösterdikleri bir yalınlıkla. Narsistliğinden mi? Hayır. Daha çok,

merakından. Onu ilgilendiriyordum, ben ve eserlerim. Belki de tanınmış bir sanatçı olduğumdan hayrandı bana, o ki, öyle değil.

Modelimle konuşmayı seviyorum.

Sözleri elimi yönlendiriyor. Böylece, çok konuşmuştuk. Evli olduğunu öğrenmiştim, bu beni çok şaşırtmıştı. Burada onu "Madam Henry" diye çağırıyorlar! Gerçek kocasının adı Hugh Guiler. Anaïs bir erkek kardeşten konuşur gibi söz ediyordu ondan. Sevgiyle, hiçbir aşk ateşi taşımadan. Onu koruyordu kocası. Onu yaşatıyordu. Onun yazmasına izin veriyordu. Huzur içinde çalışabilmesi için sokakta bir hizmetçi odası kiralamayı bile kabul etmişti ona! Böylece haftanın üç gününü koca evinin dışında geçiriyordu. Hangi erkek, en azından kendi serüvenleri de olmadan dayanabilirdi buna? Bu söz Anaïs'i yerinden sıçratmıştı.

– Aldatan Hugo! Bunu yapabilme yetisinden yoksundur. Yine de onu kendi yaşamını sürdürmeye ittim.

– Bu sizin işinize gelirdi.

– Ayrımsayabileceği onca şeyi düşünüyordum. Henry'den geldiğim o gün, yıkanmıştım; döşemenin üzerindeki su damlalarını ayrımsayabilirdi ya da iç çamaşırımdaki lekeleri, mendilimdeki ruju; fazla yorgunluğum, gözlerimin altındaki halkalar üzerine kendine soru sorabilirdi... Bazı şeyleri kaybetmeyi, bilincine varmayı reddediyordu sanki... Görmeyi reddediyor. Kendimi yitireceğim kadar acımayla dolduruyor bazen bu beni. Cezalandırmasını, dövmesini, hapsetmesini isterdim. Bu beni yatıştırırdı.

Onu bu kadar az tanıyan bana neden güveniyordu? Bana biçtiği rolün şaşırtıcılığı; alışkıdan çok sarsıntı koymuştum oraya; bazı cümleler kafamda hep taban tepiyorlar.

"Yürek darlığı kemiriyor beni," diye itiraf etmişti, ben ondan yatışmasını isterken. "Dostlarımla dışarıda, bir eylemler girdabının içinde, dopdolu günler sayesinde onulmaz bir melankoliyi dinginleştirmeyi başarıyorum."

Hangi doğadandı o? Yalnız Rank biliyordu. Miller'ın evinde,

Maya giysisi içinde onun fotoğraflarını çeken Brassai, gülüşünün yıldızsı çatlağıyla vurulmuştu. "Yüzü solgun ve kaymak taşı gibi saydamdı ve gözyaşlarına alışkın gözleri derin bir üzüntüyü anlatıyorlardı." Bunun bir doyumsuzunki olduğunu düşünmekten kendimi alamıyordum. Gerçek melankoli Jeane Hébuterne'inkiydi. Modigliani'yle tanıştırdığım o büyük, solgun kız konuşmadan, kımıldamadan saatler geçiriyordu, onu ölümünden ayıran dakikaları sayıyormuş gibi. Gerçek melankoli, umutsuzluğun dişil biçimidir. Anaïs ondan payını almamıştı. Yoksa bana "Kendimi June'la uyuşturmam ve sağlığımı bozmamdan daha iyi değil miydi yazmak?" demezdi.

Başka bir ayrıntı: Eğri bulduğu burnunu düzelttirmişti. Umutsuz bir kadının böyle bir şey yapmaya ne isteği, ne de gücü olurdu. Başka bir gün şöyle demişti: "Bizim için, olmak ya da göstermek istemediğiniz bir ben olanları ya da gösterenleri daha çok seviyoruz."

Miller'ı hedeflediğini sanmıştım. Hayır, babasıydı. "Kof bir duygu savurganlığı," diye eklemişti mendilini arayarak. Konuyu değiştirdim.

Bizi Rank'e bağlayan dostluk, onu sık sık anmamıza yol açıyordu. Pek çok kararsızlıktan sonra, sürgün yolunu tutmuştu Rank. Eylülden beri New York'ta yaşıyordu. Yanında çalışması için Anaïs'i kendisine katılmaya çağırıyordu. Anaïs baştan çıkarılmıştı: Psikanalizden geçmeyi kafasına koymuştu. Onun gibi bir sanatçının neden kuramcılara katılmak istediğini anlamıyordum.

– Rank'le kuram, yaratıcıya dokunuyor. Zamansız sınıflandırma uygulamıyor hiç; sabırla yeni bir drama dalıyor, beyaz kâğıdının önündeki yazar gibi, biraz. Deneyim beni zenginleştirecektir, buna eminim. Nasıl bir şey biliyor musunuz, yüzlerce gizli yaşamın içine girmek!

– Yani sizinki yetmiyor mu size?

Sivri bir gülüş fırlatmıştı bana.

– İşte gerçek neden: Paramı istediğim gibi, istediğim kişi için harcama özgürlüğüne ulaşmak için yaşamımı kazanmak istiyorum. İyi bir İskoç olarak bunu bana anımsatmaktan kendini yoksun bırakmayan kocama bağımlıyım. En küçük frankın hesabını vermek zorundayım. Miller'ı taşımak için ne oyunlar oynadığımı bilseydiniz... Yaşamımı kazanmak, ödünsüz yaşayabilmek demektir. Daha az bağımlı olarak, çevremdekileri yaralamaktan daha az korkum olacak. Bu beni felç ediyor. Gerçekten romancı olup olmadığımı bilmeden yazıyorum romanları. Sık sık kuşkulanıyorum bundan. Gerçeği tahrif etmekten hiçbir zevk almıyorum. Bu yanlış isimler, bu baştan savma konular beni tiksindiriyor. Ama bu, tehlikesizce kendimi anlatmanın tek yolu. *Günce*'m daha üstün gibi geliyor bana. Miller bu konuda bana inandı. Ama onu yayınlamak, eşimin ölüm durağını belirtmek olurdu...

Anaïs mi? Çelişki kadını yapar. Bu bilge sözlerden birkaç hafta sonra, Rank'e katılmak üzere New York'a sıvışıyordu.

21
Rank'in Gölgesinde

Onu babasından kurtardı. Onu sevdi. Ona inandı.

Anaïs 1973'te bazı belgelere gereksinildiğinde Paris yaşamının kılavuz tanışlarını anımsayıp, onları tanıştırmış olan Miller'ın yanına Rank'i yerleştirdiğinde, ona bu yüzden borçlu olacaktır.

Gerçekte 1933'te ona Doktor Rank'in *Sanat ve Sanatçı*'sını getiren Miller'dır. Deneme Anaïs'i altüst ediyor. Orada kendi deneyimlerini ve takıntılarını buluyor: "Yazmış olduğu bütün konuları yaşamış bir kadınla ilgilenir miydi? İkisini birden yaşamış olan. Yanılsamayı ve gerçeği. Ensest aşkı. Oyunu ve yaratıyı?"

Onunla tanışmak gerekiyor mu? Kararsızlık içinde. Allendy ile yaşanan terslik onu güvensiz kıldı. Ama psikanaliz kitaplığı-

nın dolabını incelediğinde, Doktor Rank'in efsaneden olduğunu keşfediyor.

"Freud'un nezdinde gözdeydi Rank, bir öğrenciden çok, evlatlık edinilmiş bir oğul gibiydi," diye yazıyor Paul Roazen, *Freudcu Efsane*'de. 1884'te yoksul bir ailenin oğlu olarak Viyana'da doğmuş, bir doktorun aracılığıyla yirmi iki yaşında Freud'un sekreteri olmuş, daha sonra çırağı ve sırdaşı. Anaïs gibi kendini yetiştirerek, mitolojide yoğunlaşmış bir ansiklopedi kültürü kazanmış.

Anaïs onun yanına gittiği zaman, esmer yüzlü şişman küçük adam Freud'la bozuşmuştu, Amerika'da güç kazanıyordu ve Paris'te güç ve sanatçı tutkuları arasında rahat bir yaşam sürüyordu.

Onun zihinsel özgürlüğü Anaïs'i kendinden geçiriyor: "Merak, sınıflandırma arzusundan daha güçlüydü onda. Zihinsel cerrahlık uygulamıyordu. Doğaçlıyordu." Allendy'den farklı olarak Rank, Anaïs'teki yaratıcılığa saygı duyuyor. Anaïs'in sinir hastalığı bir hastalık değil, yetkinleşmemiş bir sanatçı hırsının belirtisi. Anaïs'in tutkunluğunun nedeni anlaşılıyor. İsteği üzerine, Marroniers Sokağı'nda, onun evinden uzak olmayan bir pansiyonda yalnız yaşayacak. Onun itkisi altında, *Winter of Artifice*'le babasını ölü yerine koymaya girişiyor. Altı aylık bir terapinin sonunda, Rank'e analist olma arzusunu bildiriyor. O gün, kendini ona veriyor.

Anaïs için baştan çıkarmak, bir önceki âşıktan kendini kurtarmaktır. Rank -sanatçı çekiciliği, baba arası- onu Miller'ın ve Joaquin Nin'in bağından koparıyor.

1934 Kasımı'nda, Hugo'yu onurlu bir ayrılığın evliliklerini kurtaracağına inandırdıktan sonra, New York'taki Rank'i buluyor. Önce sekreterliğini yapıyor, sonra yetenekleri karşısında, bazı hastalarını ona veriyor Rank.

Analist Anaïs! Az bir süre. Beş ay. Yazınsal öğeleri çıkarmak için yeterli. 1935 Nisanı'nda annesine yazdığı bir mektupta bezginliğini açacaktır: "Analisti oynamaktan bıktım. İlginç bir deneyim. Şimdi, yazmak kalıyor bana."

Rank'in Anlatısı

Her akşam, Barbizon Otel'de, Anaïs'in benimkinin yanında tuttuğu odaya güller taşıyorum. Hemen her akşam çıkıyoruz. Hastalarımın davetlerine uymaktan başka ne yapmalı, bilmiyorum. Konserler, gösteriler, yemekler, açılışlar. Anaïs gitmeye her zaman hazır. Her zaman neşeli. Onunla güldüğüm kadar gülmedim hiç. Onu yaşama doğru çekmek istemiştim, kendini Miller'ın arkadaşı olarak, bir sanatçı olarak tanıttığı ve böyle tanınmak istediğini dilediği o güz günü, ölen ben olurken. Henüz yayınlanmamış bir romanı anmıştım.

Çantasından bir defter taşıyordu dışarı. "Ya bu?" Kızarmıştı. *Günce*'siydi bu; anında yazmak için hiç ayrılmıyordu ondan. Buna yakalanmıştım.

– Onu bana bırakın. Analizi analiz etmiş olmanızı istemem. *Günce* son savunma aracınızdır.

Bana yalvarmıştı ama bağlarını kemirmesi, Paris'te bir oda tutması, orada yalnız yaşaması, romanından başka bir şey yazmaması, *Günce*'sinden kendini uzak tutması gerektiğine inandırmıştım onu.

Bütün isteklerime razı olmuştu, sonuncu dışında.

– *Günce*'me bir uyuşturucu gibi gereksinmem var. Notlar karalamaktan kendimi alıkoymak. Düşünceler. Portre taslakları. Sizinkine başladım.

– Okumak isterdim.

– Bunlar not.

– Bir yere geçirin.

– *Günce*'mde mi?

İyi oyuncuyumdur. Bir çarpışmayı yitirdiğimi anlamıştım.

– Babama karşı olanı kazanmaya çalışın o zaman.

– Yani onu görüyorsunuz?

– Düşündüğünüzden daha çok.

Durum beni tutkulu kılıyordu. İlk görüşte, ikilik kuramıma uyuyordu. Joaquin Nin, kızında kendi itiraf edilemez kadınsılığı-

nı sevmek için, onu kendi imgesine uydurmak istiyordu. Anaïs bu kapkara ikize, olmayı düşlediği bu Don Juan'a benzemeye zorlanıyordu, babasının âşık olabileceği erkekler tarafından sevilirken.

– Onu hoşnut edebilmek için kendinizi erdişil yapardınız.

– Tersine! Beni elbiselerle, parfümlerle kaplıyor. Onun gözünde hiçbir zaman yeterince kadın değilim. Hiçbir zaman yeterince...

– Arzulanır mı?

Bocaladığını görmüştüm. Gevşemek yok! Konuşması gerekiyordu. Reddetmiş olduğu skoçu öneriyordum ona.

– Geçen yaz Güney'de onunla sekiz gün geçirdim. Maruça, karısı orada değildi. Onun metresi olduğumu sandılar. Kimseyi yanılgıdan kurtarmadı.

– Ya siz?

– Ben de öyle... Babam erkeklerin en çekicisidir. Ondan gözlerimi ayıramıyordum. O kendininkileri başka bir kadına dikseydi... Onun yüzünden çok acı çektim.

– O mu acı çekmeliydi?

Onu durdurmamamı belirtti.

– Günü otelin terasında geçiriyorduk. Yazıyordum. Partisyonlarını çiziktiriyordu. Ezgilerini mırıldanıyordu bana. Bazen kıyıya uzanmak için bir sürücü kiralıyorduk. "Biz iki sürgün tanrıyız," diyordu. Her akşam odasında yiyorduk. Şampanya getirtiyordu. Nefis yemekler. Onlara güçlükle dokunuyorduk. Seslerimiz çok gürültülü geliyordu bize. Fısıldaşıyorduk. Ellerini hayranlıkla seyrederken kendimden geçiyordum. Onları bana doğru kaldırıyordu. Kımıldayamıyordum. Bu dar avuçlara doğru uzanmıştım... Bu çevik parmaklara... Yardım edin, diye bağırmıştı. Tutkun düştüm!

Onu daha fazla sorgulamak neye yarar?

İkisinden biri diğerini sürüklemiş miydi? Anaïs bir çocuk değildi artık. Son bağları kırmıştı. Babasını baştan çıkarmıştı. Babasının onun için parlattığı silahları babasına karşı yönelterek

öcünü almıştı. Bunu anlamasını sağlamalıydım. Başarmıştım da. Seanstan seansa. Anaïs yükünü atıyordu. Eteklerim zil çalıyordu. İki hokkabaz. Onun sözcükleri var. Benim düşüncelerim. Konuşmak. Anlamak. Ben de ışığa doğru ilerliyordum. Yaşama doğru. Seviyordum.

Mayısta, mavi sümbül bir elbise giymiş olarak kapımı çalmıştı. Ona daha sürprizimi açıklamadan bana dudaklarını uzatmıştı. Onu kucaklarken düşünüyordum: "Onun öcünün bir piyonundan başka bir şey değil miyim?"

Analiz bitmişti. Yedi ay sürmüştü. Ona tedavi ücreti biçmemiş olsaydım, metresim olmasını kabul eder miydim? Uzayan terapilere inanmam. Sinir hastalığı bir çıbandır. Dinamik biçimde ele almak gerekir onu. Günlük belirtilerinin içinde çabuk ve içtenlikle hedeflemek gerekir.

Anaïs'in babasından resmettiği portre yargımı doğruluyordu. *Winter of Artifice* tehlikede olan bir kadının eseri değildi. Yazı ustalıktan yoksundu ama konular güçlü işlenmişti.

Hiçbir haziran ayı daha tatlı görünmemişti bana. Anaïs analist olmayı kafasına koymuştu. Onu cesaretlendiriyordum. Onu yanımda tutmanın bir yoluydu bu. Yaz seminerinin olduğu üniversite kampusunda izlemişti beni. Dersler Alesia kahvesinde yapılıyordu. Aynalı duvar boyunca uzanan yalancı sardunyadan bir kordonun altında, yeni kuramları ileri sürüyordum, kavramları işliyordum; öğrencilere karışmış Anaïs beni cesaretlendiriyordu.

Hugo'nun bir çağrısı beni Paris'e attığı zaman, eylül ayını Londra'da geçiriyordum: Anaïs ölü bir çocuk doğurmuştu. Küçük bir kız. Beni istiyordu.

Hugo kliniğe götürmek için Gare d'Este'te bekliyordu beni. Yolda, çocuğun babası olmadığını anlamamı sağladı. Sessiz bir hesaba vermiştim kendimi ve aynı sonuca ulaşmıştım.

Miller adı dudaklarımızı tırmalıyordu; birden, birbirimize çok yakınlaşmıştık.

Çiçeklere boğulmuş odada saçları ve makyajı yapılmış Anaïs yatağında oturuyordu. Beni başucuna çağırmıştı ve elime bir şey bırakmıştı. Bir yüzüktü bu.

– Babamındı... Şimdi sizin. Onu iyilikle saklayın.

Neredeyse bağıracaktım: "Teşekkür etmesi gereken benim! Bana o kadar çok şey verdin ki! Okşayışların için teşekkürler. Bu anılar için teşekkürler...

"Adımların Henry Rochefort Sokağı'nda yankılanıyor. Şampanyayı bir yudumda içmek için seni bekliyorum. Bekâr evi leylak kokusuyla dolu. Ender şaraplar aldım. Yeni bir giysi de. Seni hoşnut etmek istiyorum. Her şeyi sana borçluyum. Yeniden bulunmuş gençliğimi. Yaşama sevincimi. Yazma sevincimi. İnanma sevincimi. Sen olmasaydın, eserimi terk ederdim. Hastalarımı. Hırsımı. Ayağa kalkar kalkmaz, New York'ta bana katıl! Sana uygulama eğitimi vereceğim. Yaşamını kazanacaksın. İstediğin yerde yaşayacaksın. Özgür olacaksın. Hugo'dan uzakta, Miller'dan uzakta."

Özgür! Anaïs bu sözcük üzerine karar verdi. Bir kasım günü New York'a geldi. Rıhtımda onu bekliyordum. Bir bavuldan başka bir şey taşımıyordu. Eski yaşamının iyi çekirdeği: az bir şey. Anita zamanında Brassai tarafından çekilmiş bir fotoğrafi. *Ensestin Evi*'nin elyazması. *Winter of Artifice*'inki. Birkaç elbise. *Günce*'si.

"Kıtasal sabah kahvaltısı" diye bildiren Barbizon Otel'de bitişik iki oda tutmuştuk. Hastalarımı ağırladığım East Side'daki daireden çok uzak değildi.

Anaïs önce sekreterliğimi üstlenmişti. Sözel çevikliği benimkini geçiyordu. Raporlarımı, konferanslarımı gözden geçiriyordu, eleştirilerini sayfa kenarlarına yazıyordu. Benim için değerliydiler. Ustamın açımsamaktan sakındığı "bu zenci kıta"da ilerlediğim duygusundaydım.

Ocak ayının sonunda Kaliforniya'daki seminerlere çağrılmıştım, küçük odamı Anaïs'e emanet ediyordum. Hastalarımı, on-

ların kimliklerini, sinir hastalıklarını ve dramlarını ona terk ediyordum. Yeni oluyordum yine. Genç. Ölümsüz de. Bir çırak bulmuştum.

Her gün telefon ediyordum. Bunalmış ama mutlu görünüyordu. "Kahvaltı etmeye, giyinmeye güçlükle zaman buluyorum ki kapı çalınıyor. Hastalar kapıda. Yüzleri. Yüzlerine bakıyor musunuz? Kirpikleri her zaman inik, içlerindeki dramı hayranlıkla seyrediyorlarmış gibi. Sinir hastalığını açımladıkça bunun, romantizmin çağdaş bir biçimi olduğu gerçeğini ortaya çıkarıyorum. Aynı kaynaktan geliyor, bir kusursuzluk susuzluğu, düşlenenin yaşanması takıntısı." Bu kadar yalın değildi ama telefonda bu derse atamazdım kendimi.

Anaïs'in yeteneği vardı. Dönüşümde yargıma bıraktığı raporlarda görmüştüm bunu. Açık, belirgin, yeğin. Yazısı beni vurmuştu. Anaïs klinik dilinin tümünden kaçınıyordu. Her rapor bir haber gibi okunuyordu. Her hasta bir kişiliğe dönüşüyordu. Onu uyarmıştım. Analist bir yazar değildir. Bir yazar gibi onun da sözcüklerini kullandığını söyleyerek karşı çıkmıştı ve Freud tedavi için hastanın dilinden yararlanmışsa, o kendininkinden hastayı tedavi etmek için yararlanmak istiyordu. Bana yeni bir yol belirttiğini duyumsuyordum bulanıkça. Onu birlikte aydınlattığımızdan kuşkulanıyorum. Çırak bana bağlı değil.

Artık Miller'dan korkmuyorum. Miller New York'ta. Anaïs itiraf etti bunu. Bazı geceler onu görüyor. Brooklynli arkadaşlarıyla tanışıyor. Ama tutkuları ölmüş. "Artık Henry ile doğal değilim; yazmak için için gereksindiği ideal sırdaşı oynuyorum." Ya Hugo? Nisan ayında gelecek olmalı. Anaïs onu uzaktan seviyor. Varlığına dayanamıyor artık. Er ya da geç boşanacaklar.

Tek hasmım: Anaïs. Anaïs'in hırsı. Anaïs'in gönül eğilimi. Yazmak. Durmaksızın yazıyor. Hastaları beklerken, onlar gittikten sonra. Akşam yemeğinden önce, seviştikten sonra. Bekleme odalarında ve trenlerde. Eninde sonunda onu benden ayıracak olan gemide.

Ensest

Ensest. Latince'de, incestus: "Saf olmayan."

İşte sözcüğün kökeninin belirttiği, Antigone babası için coşkulu bir tutku beslerken, Oidipus Iocaste ile evlenirken, Herodiade'ın kızı amcası için dans ederken.

Ensest: Anaïs oraya Günce'nin ilk cildinden başlayarak düşüyor. Ve: Salome oluyor.

Iéna salonu, bir İspanyol dansı resitali veriyor, babasını gördüğünü sanıyor ve taş kesiliyor. "Belki onun için dans etmek istiyordunuz," diye telkin ediyor Doktor Allendy temiz yüreklilikle, "Yunan tragedyasında koro görevine boyun eğerek onu çekmek, bilinçsizce baştan çıkarmak istiyordunuz." Dans etmek, babayı baştan çıkarmanın eşanlamlısına dönüşüyor. (Günce, 1931-1934)

– Béatrice Cenci.

Onun yazarı Artaud'nun ağzında, öldürücü ensest: "Mutlak saflık dışılığınıza inanıyorum," der.

Ensest. Latince'de, incestus: "Saf olmayan"...

"Sessizliğimi koruyordum. Yadsımıyordum," diye yazıyor. (Günce, 1931-1934)

Yalanlamamak. Susmak. Ya da Günce'nin mitlerini konuşturmak. Metinlerin kişiliklerini.

"I love my brother!" diye haykırıyor Jeanne, Ensestin Evi'nde.

Yaşam kan bağlarına karşı geldiği zaman ensest var mıdır? Uzun zaman kızından ayrı kalmış bir baba, onda "sevdiğim bütün kadınların bileşimi"ni ululadığı zaman... "Haziranda benimle Riviera'ya gelmelisin," diye sürdürüyor Joaquin Nin. "Seni metresim sanacaklar. Harika olacak. O benim kızım diyeceğim ve kimse bana inanmayacak." (Günce, 1931-1934)

Kimse buna inanmıyor, Anaïs bile. Bu narsist için babası bir ikiz.

Joaquin Nin, Anaïs'in animus'u: "Kadınsı bir çekiciliğin gülümsemesi... Işıltılı ağız... Bir Endülüs bahçesi gibi." O zaman kimde yitiriyor kendini?

Bir babaya benzeyen bir yabancıda mı?

Joaquin Nin 1939'da Maruça'dan boşanıyor, birkaç ay Mozart yolundaki bir pansiyona yerleşiyor 1949'da ilgisizlik içinde öleceği Küba'ya gitmeden önce.

Anaïs cenaze törenine katılmıyor.

22
Hugo'nun John'a Mektubu

Paris, 29 Temmuz 1936

Sevgili John

Durum dramatik ama umutsuz değil. Fransa'dan söz ediyorum, bu cümleyi yazdıktan hemen sonra düşündüğüm, karım oluyor. Sana ondan söz edeceğim. Her şeyden önce, annemi yatıştır. İvedi bir durumda ülkeyi terk etmek için gerekli düzenlemeleri yaptım. City Bank and Farmers Trust'ta bir müdürlük görevi Londra'da beni bekliyor. Anaïs, ivedi sürgün durumunda güvende olmaları için *Günce*'lerini İtalya'da tatilde olan annesine gönderdi. Mösyö Blum'un yönetiminin bizi soktuğu karışıklığı karşın, Paris şimdilik katlanılabilir. Ayın başından beri, yığının üzerindeki grevler başkenti felç ediyor; işyerine bisiklet-

le gidiyorum! Yönetim sendikal hak ve davalarına boyun eğerse, Fransa bir yıkıma sürüklenir. Bu ülkede bir şeyler dağılıyor, ne olduğunu söyleyebilecek durumda değilim. Almanya'dan ve İspanya'dan bize ulaşan uğultuları duyduğumda, nefretin sınırı atlayıp geçeceğinden korkuyorum...

Pratik zorunluluklar bizi Louveciennes'den uzaklaşmaya zorladı. Aşkımın katili Louveciennes'i unutmak beni sinirlendirmezdi. Miller oraya ayak bastığı zaman, o ev benim olmaktan çıktı. Erkek gibi davranmamakla suçluyorsun beni. Anaïs diğerleri gibi bir kadın değil. Gereksindiklerinin ne gece elbiseleri, ne de parfümler değil, hava, uzam ve yalnızlık olduğunu anlamam uzun sürdü. Özgür bir ruh o!

Bourdonnais Rıhtımı'nda, bir iş ilişkisinin bize sağladığı bir evde oturuyoruz: Henry Leigh Hunt. Karısı Loise romancı. Fransa'nın bana verdiği şeyin bedenlenmişi o: Ailesi Vilmorinlerin yüzyıllardır ün saldığı bir akıl ve seçkinlik dehası. Anaïs'e değer veriyor. Ona dostlukla bağlanmıştı ve Louveciennes'de görmeye geliyordu. Birbirlerine ne anlatıyorlardı? Bilmiyorum. Anaïs sırlarını kitapları için saklıyor.

Kötü yürekli boşanma uğultularını kes. Onu hiçbir zaman terk etmeyeceğim. Benim oksijenim o. Onsuz, yaşarken ölürdüm. Kendim olma gözü pekliğini buldum yeniden. Üç parçalı bir giysi içinde yaşlanmaya niyetim yok. Her hafta, Atölye 17'de gravür dersleri alıyorum. Dersleri yöneten William Hayter'ın arkadaşları arasında André Masson, Max Ernst, Yves Tanguy var. Onları izliyorum, onları dinliyorum. Onlarla ilişki kurarak karımı daha iyi anlıyorum. Dün bencillik diye adlandırdığıma bugün kendini düşünme diyorum. Anılardan başka bir şey resmetme yeteneğinde değilim. Karatavuklar. Sarmaşık çiçekleri. Bitkici dış kanatlı böcekler. Dalgaların büklümleri. Adaların eğrileri; benim adam, Porto Riko... Anaïs Japon resim fırçaları armağan etti. Beni cesaretlendiriyor. Eserlerini resimlemek, onu yanımda tutmak için son şansım.

Üç yıldır üzerinde çalıştığı *Ensestin Evi*'ni yayınlamak üzere. Sana anlatmam için yeterince tuhaf koşullarda, işe sıkıca sağlı Miller'ı anmam gerekse de. Bunun hakkında bildiğime göre, Anaïs'in romanını kendi ajansına, romanın isminden hoşlanan Bill Bradley'e öğütlemiş olmalı. Adam hayal kırıklığına uğramış: Tarz ona çok değerli görünmüş ve içerik çok saf. Açık saçık bir çeşni katmak gerekiyormuş. Karım reddetti.

Kendini inkâr etmeden nasıl yayınlanmalı? Her gün ağlayıp sızlanıyordu. Dayanamayıp, "Kendi yayıncın ol," diye ortaya attım.

Anaïs buna şaşırmıştı.

"Miller da aynı şeyi düşünüyor. Onun sayıklamalarından kuşku duyarım. Ama seninkilerden değil."

Düşünceme artık karşı durmamıştı. Siana Yayınları gün ışığına çıktığı zaman, Anaïs adresi bana bildirmeye hiç gerek görmemişti. Daha sonra öğrenecektim: Villa Seurat, Miller'ın yaşadığı yer.

Siana: Anaïs'in takma adıydı bu. Zavallı sevgilim bu vaftiz adın, katkıları yüzünden kurucusuna verilmiş bir haraç olacağından bilgisizdi. Miller'ın, Perlès'in ve Carrefour Press'i kurmuş olan Fraenkel'in kendi eserlerini basmaktan başka bir amaçları yoktu. *Ensestin Evi*'ni nisanda, Marakeş gezimiz sırasında düzelttiler, Anaïs yapımı denetlemeyecek durumdayken. Dönüşünde, örnekleri atölyenin bir köşesine yığılmış olarak bulmuştu. Dağıtımı sağlamaya söz vermiş olan Fraenkel onlarla ilgilenmemişti. Bazı gönderimler yapmıştık. Anaïs örnekleri en iyi kitapçılara yerleştirmek için Paris'e koşmuştu. Anglosakson yazarları eleştiren Montparnasse yolundaki Tschann'a. Büyük sonuç elde edilmemişti. Roman unutuluşta yok oldu. Tek avuntu: New York'un en canlı kitapçısı Gotham Book Mart'ın yöneticisi olan ve Avrupa tutuşursa Anaïs'i kendisine katılmaya çağıran Frances Steloff'un cesaretlendirmesi.

Anaïs çöküntüye karşı savaşıyor. *Günce*'sini yeniden yazıyor. Her zaman elyazmasının üzerinde çalışıyor. *Winter of Artifice*. Tahtadaki bir çivi gibi asılıyor ona.

Utanmazca minnet duyabilirdim bu başarısızlığa: Evliliğimizi kurtardı. "Onunkiler" tarafından aldatılınca Anaïs bana geri döndü. İşler yüzünden gittiğim Fas'ta daha özenli görünmüştü bana. Daha âşık. Okşayıcı, aralarına karıştığı harem kadınlarının tasasız boyun eğişlerine yakalanmış gibi, oradan kutsal, yıkanmış, zarif, yumuşak tenli olarak geri döndüğünde. Bir çocuk gibi. "Ruhu yeniden daha saf olabilseydi," demiştim kendime onu okşarken.

Paris'e döner dönmez, onu, üstüne dikili gözlerin zevkini çıkararak, benim bundan ne kadar zevk aldığımı bilerek, yediği kadar çok dans ettiği Maxim's'e gönderdim. Bize eşlik eden işveren, onu hoşnut etmek için ne yapacağını şaşırmıştı. Sözleşmenin imzalanması için bana gereksiz değildi o. Buna çok güldük.

Bu anlaşma ne kadar sürecek? Ben açık görüşlüyüm. Çok geçmeden onun tatsızlık için saydamlık olarak gördüğü aşkımdan yoksun kalınca, yeni bir yanılsamaya doğru demir atacaktır. Tanrı'ya yaratmak için gerekenden kısa bir zamanda dünyayı birlikte yeniden yapacağı bir Bolşevik. Kan içindeki ülkesine acındıracak ve onun izleyeceği bir İspanyol, o ki en küçük bir nedenle alevlenir.

Acı çekmekten bezginim. Ama yaşamasına izin vermeden, yazması için cesaretlendirebilir miyim onu?

"İçe bakış bir canavar," dedi bana. "Zengin bir malzemeyle, pek çok deneyimle, pek çok insanla, aşk evleriyle beslemek gerekir onu ki artık seninle beslenmeyi bıraksın."

Evet, John, bir yamyamla evlendim.

Korku

Anaïs'e bin gösterişten, bin yalandan daha çok acı çektiren bu kıymığı atmak için, onun sesini dinlemek yeterli. Kafasında taşıdığı şeyde de yakalayabilirsiniz onu, biraz gergince: korku.

"Anaïs'in davranışlarını yönetiyordu o. Terk edilme korkusu, yanlış anlaşılma korkusu, sevilmeme korkusu. Örnek bir insan olduğunun düşünülmesini istiyordu," diye yazıyor, sürüklenmiş olduğu esenleştirici sefihliğe karşın, onu korkusunun baskınından kurtaramayan Miller.

İlk tamamlanmış korku -babasının gidişi- tüm diğerlerini doğuracaktır.

Yanlış yapma korkusu: sinir hastalığı.

Hoşnutsuz etme korkusu: tek aynası.

Yargılanma korkusu: kaleminin itekleyicisi.

Günce*'si, papazlıktan çıkmış bu Katoliğe, rahipsiz bir günah çıkartma yerinin yatıştırıcı gölgesini sunuyor.*

Yeniden yazılmış, aykırı yerleri çıkartılmış olarak onu yayınladığında, sonsuzluk için bir zırh yapmıştı ondan.

Anaïs'in, Günce'sini, her türlü yaşamöyküsel komployu bozmak için yayınladığını düşündüm her zaman. Yazarları öldükten sonra yayınlanan yapıtlardan korunmak için. Onun ahret mutluluğu.

Ölümünden bir hafta önce, her birinin kendisini bağışlaması için, bütün arkadaşlarına telefon etti.

23
Bir Yerden Diğerine

Anaïs sığınaklarını ruh durumlarıyla uzlaştırıyor. Montparnasse'ın göbeğinde, Schoelcher Sokağı'ndaki atölye, o kadar arzulanmış bohemin ileri zevkini veriyordu ona. Suchet Bulvarı'nın etiketi, yüksek sınıfsal eğilimlerini ele veriyordu. Louveciennes'de, çılgın otlarla çevriliyken kendini tanımıştı -nostaljik ve yabanıl-, köpeklerin ulumalarıyla ancak delinen sessizlikte yazar sesi doğrulanıyordu: "Bir ocak. Bir kitap. Dostluk. Çiçeklenmiş akasya. Şiir. Bu evin büyüsüne kapılıyorum." 1936'da Louveciennes büyüsünü yitirdi. "Artık burada yerim yok gibi geliyor. Yoksa ben coşkulu etkinliklere, yeğinliğe, uyarılmaya mı düşkünüm? Yeni bir ben şimdi kendini yabancı duyumsuyor burada, yeni bir ben, bir serüvenci ve bir göçebe."

Anaïs ne kadar çok yanılsamanın yokluğuna katlandı! Kusur-

suz kız. Benzersiz eş. Geniş yürekli esin perisi. "Çok tuhaf biçimde özgürleşmiş duyuyorum kendimi, hiçbir sınır, hiçbir duvar, hiçbir kaygı duymuyorum kendimde." Otuz üç yaşında.

Louise de Vilmorin'in dairesinde bir süre yaşadıktan sonra haziran ayında Passy Rıhtımı'na taşınıyor. "Ruhsal bir zorunluluk... Süreklilik izleniminden yoksun yaratılmış bir dekor. Ama kaçınılmazca güncel. Çağdaş, yalın, neşeli, duru."

Londra'daki City Bank and Farmers Trust'taki yeni görevinin Paris'ten uzak tuttuğu Hugo'nun onayıyla, Louveciennes'i terk etmeye karar veriyor. 16 Kasım 1936'da, Monbuisson Sokağı 2 Numara'da bir açıkartırma düzenleniyor.

* * *

Mobilyalar bahçeye çıkarılmıştı. Mağrip işi yatağı odadan çıkartmak için dört adam gerekmişti: İki hamala elektrikçi ve kurşun işçisi de katılmıştı. İçmişlerdi. Kokuyorlardı. Haklarını aşarak girdikleri yakınlıkla kızışmış, birbirlerine suç ortaklığı belirten dirsek vuruşları indiriyorlardı. Anaïs başını çevirmişti; yatağını bir kadınmış gibi tutmuşlardı.

Seine Sokağı'nda bir antikacıda ele geçirmesinden aylar önce göz dikmiş olduğu bir yatak, aylakları mıknatıslıyordu. Çekingen olanlar, deri ve sedef kakmalarını inceliyorlardı, diğerleri şilteyi elliyorlardı; bazıları üzerine uzanıyordu.

Bu kadarı yeterdi! Anaïs görevliden satışa başlamasını istedi. Tiksinti onu bekliyordu. Başkaldırı. Yoklayan, evirip çeviren, araştıran bu eller. En önemsiz bibloda yüreği yerinden oynuyordu.

Kanepe, bedeninin biçimini saklıyordu. Yastıklar kokusunu taşıyordu. Çekmeceler bir iğne takımını, bir mendili, buruşmuş bir senedi barındırıyordu. Yaşamını. Louveciennes onu mutfakta, çadır bezi önlüğüyle hoş kokulu bitkileri kavurduğu bir tencereye eğilmiş, karayağız, neredeyse yuvarlak görmüştü. Çiğneyiciye dallar sürerken, ona yazma yorgunluğunu üfleyen güçle.

Kilit altına alınmış saatler; soğuktan titreten. Sarındığı şal, zorlamalı devinimsizlikten doğan soğuktan koruyamıyordu bedenini. Günün gerilemesine kör, sayfa üstüne sayfa karalıyordu. Esinlenmiş olarak. Louveciennes'de olduğu kadar yazmadı hiç. Orada dingindi. Korunuyordu. Fırtınanın yatağın dibine ittiği çocuğun tatlı zevkini duyacağı kadar.

Olgunluk öncesinin son burcu Louveciennes. Doktor Rank'in varlığı anlam kazanıyordu. "*Günce*'nizi terk edin, o evi bırakın." O dönemde şahlanmıştı: ona barbarca görünüyordu bu. Louveciennes'in bir hapishaneye benzetilmesini anlamıyordu.

Hugo'nun yokluğunda Louveciennes'e gittiği zaman Henry'nin, uyandığında sığındığı akasyanın gölgesinde yerleştirilmiş, dövülmüş demirden altı bahçe iskemlesiyle başlamıştı satış. Anaïs, sabahın çiy ışığında çıplak sırtıyla yeniden görüyordu onu. Çabuk, ekmek, süt, kahve! Reçeli unutma! Her zaman hepsine açtı. Aşka, sözlere, tasarılara. Birlikte yaşamalı. Birlikte yazmalı. Birlikte basmalı. "Baskı makinesini garajın yanındaki ambara yerleştireceğiz. Ne kadar bekletilirsek, o kadar gururumuz kırılır, kendi kitaplarımızı kendimiz yayınlayacağız!"

Aldatıcı olanı dokunulabilir kılma yeteneği vardı.

Yazmalı. Okumalı. Kendini sevmeli. İçmeli ve yemeli. Pijamayla kahvaltı ediyorlardı. Anjou şarabı. Pirzola. Karabiberli menemen: bol karabiberli. Peynir için yağ! Anaïs mutfağa koşuyordu. Sözünün dinlenmesi coşturuyordu onu. Kadın. Dişil. Avuçlarında gevrekleşmiş eti üç lokmada yutmasını seyretmek ne mutluluk! Âşığının iştahı, ona duyacağı açlığı önceden bildiriyordu.

İlişkilerinin en iyi dönemini Louveciennes'e borçluydular. Orada, birbirlerinin bedenlerinden başka bir şey soymamışlardı. Suç ortaklıkları cinselliği ve edebiyatı yüceltiyordu, odalarına kapanmış, artık kimin hangisinin yazarı olduğunu bilmeden, yatağın üzerine yayılmış elyazmaları arasında kendilerini dünyanın

merkezi sandıkları o 1922 Noel gecesinde olduğu gibi. Senin mi, benim mi? Bunun artık önemli olmadığını bir akışa varmışlardı.

– Parma sateninden bir yatak örtüsü. 5 franka bırakıldı.

Yas havalı bu zeminde siyaha bürünmüş beyaz uyluklarının sunacağı görüyle eğlenen June için satın almıştı onu. İlk kullanan, Anaïs'in art niyetsizce bitişik bir oda verdiği sevgilisinden ayrı, yalnız uyumaktan keyfi kaçmış Fred'in kız arkadaşı Paulette olmuştu. Zavallı çocuk. Kendini yırtıcı göstermişti, aşağılık olarak değerlendirdiği kadınların karşısında olduğu gibi. Müstehcen bir öç alma isteğiyle hırpalardı onları, sanki bu mutsuzlar onun gizli çatlaklığını cisimliyorlardı. Sevilmemiş çocuk.

– Mağrip stili bir yatak. XIX. yy. başından. Ender bir parça! 200 franktan başlıyor.

İki el kalktı. Noterin karısının ve tanımadık birinin. Bir satıcı belki de.

– 250 frank, diye bağırırken duydu kendini Anaïs.

Bir uğultu topluluğu baştan başa dolaştı. Neye karışıyordu? Tanımadık kişi 300 franka çıktı. Anaïs ürküye kapıldı.

– O benim! Onu almaya hakkınız yok!

Tanımadık, hoşgörüyle yüzüne baktı Anaïs'in. Onu bir deli olarak görüyordu. Bu düşüncede olan tek kişi değildi. Anaïs bulunduğu her yerde rahatsız ediyordu. Burada çok incelikli. Orada çok ayrıksı. Henry için fazla ciddi. Hugo için tasasız. Ona duyduğu hayranlığa karşın, yüksek toplumdan kadınlarla ortak noktalarını bularak eğlenen Gonzalo'ya kadar.

Gonzalo More. Son beklenmedik felaketi. Dansöz Helba Huara ile evli bir Perulu. Kendi tiyatro oyunlarının ışıklarını düzenleyen Antonin Artaud'nun çağrısı üzerine Anaïs, Playel Salonu'na gitmişti. Aztek mücevherleriyle delinmiş peçesinin altındaki bu böcek-kadınla büyülenen Anaïs, ona eşlik eden piyaniste dikkatini vermemişti. Yine de uzun kirpiklerin çevrelendi-

ği badem gözleriyle ve beyaz meçle alacalanmış uzun saçlarıyla Montparnasse'da ayrımsanamaz kalamazdı bu koyu derili dev. Gerçek bir *desdichado*. Marksist eğilimleri, portresinin saygınlığını belirtiyorlardı.

Anaïs onunla '36 baharında, Brassai'nin fotoğrafçı bir dostu olan Emile Savitry'nin evinde tanışmıştı. Tanıştırırken uyarılmıştı. "Aşırılığın adamıdır o. Alkol, kadınlar, devrim: Hepsi onun için yazgısaldır." Miller'ın saflığının çileden çıkardığı Anaïs için daha çekici ne olabilirdi?

"Henry Çin işi, her şeye karşı ilgisiz, nükte ve hoşgörü dolu. Gonzalo ise fanatik, yazgıcı, Doğulu..." diye not ediyor, başını "İnka"sının sırtına dayamadan bir süre önce.

Anaïs onun yalan söyleme hastalığını seziyordu. Çekiciliği bununla pekişiyordu. Gerçekle birlikteyken olduğu gibi kızgın, onu hipnoza çağıran bir adamı izlemekten başka bir şey yapamıyordu. Altın işlemeli damaskodan kaftanlı rahiplerce yönetilen kuttörenlere, günlük kokularının tuzağına kapılmış yerlilerin arasında katedrallere, köy kadar geniş basamaklara, ateşkuşlarının çiftleştikleri göllere doğru sürüklenmeye bırakıyordu kendini.

Gonzalo ona öyküler anlattığı zaman, daha önce düşlenmiş bir düş, daha önce kanında iz bırakmış imgeler duygusunu veriyordu.

İç savaş temmuzda, tanışmalarından iki ay sonra patlak verdi. Cumhuriyetçilere katılan Gonzalo, ondan kendisini izlemesini istedi. Liderlerin söylev vermeye geldikleri Mutualité Salonu'nda birlikte görüldüler. André Malraux'nun, Pablo Neruda'nın, La Passionaria'nın yanında. Hiçbir rengin, tırnaklarının lâl renginin bile şenlendiremediği bir etek-ceket giymiş, alkışlamaya zorluyordu kendini. İnanmış görünmek için yapabileceğinin en iyisini yapıyordu. Devrimci kitapçıkları daktilo etmeyi kabul etti. Gonzalo'nun etekleri zil çalıyordu. Bir kentsoyluyu halkın davasına döndürdüğüne inanıyordu. Anaïs, Miller'ın se-

filliğini paylaşarak iyileşmişken, ona bir sınıf kargaşası verdiğini düşünüyordu.

Clichy deneyimi, bohem yaşam için yaratılmamış olduğunu öğretmişti ona. Düzeni ve güzel malzemeleri seviyordu. New York'ta sessiz asansörlerin, yumuşak kadife döşemelerin, vazoların içindeki tertemiz süs bitkilerinin karşısında kendinden geçmişti; Paris'te, Saint-Péres Sokağı'nda geziniyor, antikacılarda oyalanıyor, Cartier vitrinleri boyunca yürüyor, Schiaparelli'de, yalnızca bir kez giyebileceği elbiselere göz dikiyordu. Gönüllülüğü -Marx okumak ve kendini "hücre toplantısında" göstermek- gizli bir gerillayı yanıtlıyordu: babasına karşı gelen yanını. Joaquin Nin politik eylemcileri onaylamıyordu. Adını Marksist sempatizanları listesine yazdırmasının nedeni, ona meydan okumaktı.

– Sağımda hiçbir şey yok. Solumda da. Bayım, başınızı mı eğiyorsunuz? İnceliğiniz sizi onurlandırıyor. 400 franka bırakıldı. Madam, yatağınız size geri geliyor, diye ekledi görevli, kadının yüzünde ne acısının dinişini, ne utku sevinci görememenin şaşkınlığıyla.

Anaïs kazancının değerini dudaklarını ısırarak veriyordu. Kısa sonsuzlukları ona kendisininkinin aldatıcı görüntüsünü veren nesnelere hastalıklı bağlılığı değilse, hangi içtepi onu yatağını yeniden satın almaya itmişti? Geçmişten kurtulmayı ummuştu. Bir toteme bağlanır gibi, iplerle bağlanmıştı ona.

Alacakaranlık bastırdığında satış bitti. Yatağı ambarın altına itmeyi önerdiler. Reddetti. Düşlerin şenlendiren dökütüleri gibi, yıldızlara terk edildi yatak.

Bilinçaltının ulakları gemiler, gecelerinin üzerinden geçiyorlardı. Bazıları ona *Montserrat*'ı anımsatıyordu, onu Amerika'ya götürmüş olan buharlı gemiyi. Çocukların alınları kadar düz ve parlak suyu yarıyorlardı. Dünyayla uzlaşmış olarak uyanıyordu. Büyük leş yiyicilerin iskeletleri gibi karaya oturmuş yelkenlileri

gördüğü oluyordu daha sık. Sabah, derisinde suyosunu çürümüşlüğü gördüğünü sanıyordu ve bir tek şey arzuluyordu: kaçmak.

Bu görüntüler, Conrad Moricand'la tanışmasına kadar yakasını bırakmadı. Max Jacob'un, Cocteau'nun, Cendrars'ın ve Picasso'nun yakın dostu olan İsviçreli astrolog, "müşterileri" arasında Georges Mandel'i ve Paul Morand'ı sayıyordu. Bu ahbaplıklar Anaïs'i onunla tanışmaya itti; bazılarının ileri sürdüğü gibi züppelikten değil, bedensel bir gereklilikten: Erkeklerin yakınlığı dışında soluk alamıyordu.

"Büyücü"nün ününü perçinleyen karanlık bir yapıt olan *Astroloji Aynası*'na hayranlık duyan Doktor Allendy'den onun telefon numarasını elde etti. Tekdüze bir ses, Pigalle'e uzak olmayan Notre-Dame-de-Lorette Sokağı'nda randevu verdi. Daha iyi bir yer olmadığından yüksek bir yapının merdiven altında, "beyaz yerli" çeşidinden bir keşiş yanına geldi, *Günce*'sinde yazdığı gibi: "Ulusal Kütüphane'de uzun araştırmalar yüzünden ağarmış... Yakalığı inanılmaz biçimde kolalı, kolluklan göz kamaştırıcı bir beyazlıkta, parlak eldivenleri hiç giyilmemiş gibi... Yaşamla ilgili her dokunuşunda, her kullanımında ölüymüş gibi... Yalnızca giyimine özen göstermekle kalmayan, aynı zamanda yakınmasını, dilenmesini yasaklayan, aristokrat bir kalıbı var."

Yaşamak için, odasının duvarlarını kaplayan astrolojik konuları hazırlıyordu. Anaïs kendisininkini ısmarlamak zorunda duydu kendini, kocasının önemsiz gördüğü bu "Terazi yükselenli Balık"ın taşıdığı düzenin yararının azlığına karşın...

Moricand yüz frank istedi. Ucuz değildi ama Anaïs, "geniş yüreklilik" ününü düşmana satmazdı.

Savurganlığı, kesinlikle onu şaşkına çeviren çok sayfalı bir incelemeyle ödüllendirildi. "Balıklar," diye bildiriyordu astrolog, "çok yumuşak, çok kaygan, çok az dayanıklı bir şeye sahiptirler ki, çoğunlukla yanlış bir izlenime yol açar bu. Balıklar, gerçeğin söylenebilecek en iyi şey olduğuna inanmazlar ve sonuç olarak, üzüntü yaratmaktan nefret ettikleri için kozmik bir gerçek oldu-

ğuna inandıklarını, en küçük gerçeklerin yerine koyarlar. Bu burcun büyücülerle ilişkileri belirgindir. Dünyadan uzaklaşma, kendinden ödün verme, idealist duygucu, esin. Çünkü daha engin bir bilinç şüphesi içindedirler. Balıklar bazen ısmarlanmış bir şeyi beğenip almayanlardır, dinlerinden dönenlerdir ya da yalancı peygamberlerdir."

Otto Rank dışında hiçbir erkek, bu öngörünün tanığı olmadı. Anaïs hemen bir mektup gönderdi ona.

"Yazım hatalarından bana ne! Beni İngilizce okumak için gösterdiğiniz çabaları unutmadığımdan, sizin için en yalın biçimde yazmak istiyorum. Bana yaptığınız konu ve *Ensestin Evi* arasındaki benzerliğiyle belirtmek istiyordum. Özet olarak şöyle yazmıştınız: 'Gecenin kıyılarında alevler içindeki bir gemiye bakan bir şairin konusudur bu.' 41. sayfada şöyle yazmıştım: 'Mercan denizlerinin üzerinde yolculuk yapan safirden bir gemiydim. Pruvaya tutunarak şarkı söylüyordum. Şarkım yelkenleri şişiriyordu ve onları yırtıyordu; yırtıkların kıyısı yanmıştı.' Söylediğiniz her şeyin inceliği ve benzerliğiyle esinlenmiştim... Özü algılıyorsunuz, bireyliğinkini de. Buna özellikle vuruldum, çünkü genellikle astrolojide dili ve planları çok katı, gerçekçi ve yetersiz, sonuçta bayağı buluyorum. Yaşamının anormal kamutanrıcı ve gizemci biçimi üzerinde açıklayıcı ve algılayıcı olmuş tek kişisiniz."

Anaïs, Moricand'ı bütün arkadaşlarına ve ikisi de Oğlak burcundan olduklarından ve Alman felsefeci Keyserling için aynı hayranlığı beslediklerinden onu daha da büyük bir coşkuyla karşılayan Miller'a tavsiye etmişti. İki erkek birbirlerine dostlukla bağlanmışlardı. Bunun düzenleyicisi olduğunu düşünmek Anaïs'i dolduruyordu. Kendini gerekli duyumsamaya gereksinimi vardı.

Üzerinde düşününce, bir yelkenlide yaşama arzusunun, astrologla olan ahbaplığından doğduğu ortaya çıkıyor. Moricand, su konusunun yazgısını nasıl yapılandırdığını göstermişti ona. Balık burcunda doğmuştu ve göğünün güneyindeki Neptün,

burcu yöneten kaçış itkisini vurguluyordu. Okyanus onu babasından ayırmıştı. Yazıyı, onu babasından uzaklaştıran gemide keşfetmişti. Tarzı akışkandı ve gözleri derin su rengiydi. *Ensestin Evi*'ne şu cümleyle başlamamış mıydı. "İlk dünya görüşüm suyla kaplıydı. Her şeyi bir deniz perdesinin ardından gören erkeklerin ve kadınların soyundanım ve gözlerim denizin renginde."

Dairesinden gördüğü, rıhtıma bağlanmış yelkenlilerden birini kiralamayı kafasına koymuştu. Dar açıklıklı güverteleri olan bu küçük şalapurlar, yaşadığı yeri daha soğuk gösteriyorlardı ona. Passy Rıhtımı 30 Numara ona anlamsız bir saydam boyadan başka bir şey anlatmıyordu. Yüksek sınıftan Anaïs, gizli ırkının yapraklarını açacağı bir sığınak istiyordu. Duvar kaplamaları, gölgeler ve kokular. Dünyanın ve aşkın yeniden yapılacağı yer. Gonzalo'nun derisinden daha koyu bir bekâr evi düşlüyordu.

Hugo'ya, yazmak için bir yer aradığını söyledi. Yelkenliden söz ettiğinde bir kaçıkmış gibi davrandı ona Hugo. Seine sineklerce talan edilmişti. Onlara katlanamıyordu. Yani, ininin kıyısına hiçbir zaman adımını atmayacaktı... Yazın sonunda bir bildiri dikkatini çekmişti Anaïs'in: Tuileries karşısında, Seine Rıhtımı'nda bir yelkenliyi kiralıyorlardı. Üstüne atlamıştı. *Le Bouconnier*, uzun süre kömür taşımacılığına hizmet etmişti. Katranlaşmış böğürlerinden onu girmeye cesaretlendiren, sarhoş edici, reçineli bir koku yükseliyordu. Melankolik bakışlı, tombul bir adam dağınık elyazmaları, taslaklar ve fotoğraflar karmaşasında karşılamıştı onu. Yazar Maurice Sachs'tı bu. Konuşmaları sırasında, ortak bir nokta keşfetmişlerdi: İkisi de Doktor Allendy'den bir terapi görmüşlerdi ve olabildiğince çabuk caymışlardı bundan. Bu rastlantı Anaïs'e yeri kiralama kararını verdirecekti, Sachs'ın kendisi onu bu düşüncesinden vazgeçirmeseydi: *Le Bouconnier* bir tavadan başka bir şey kaldıramazlardı; masraf çok ağır olurdu.

Her gün ruhtımlara geri dönmüştü. Güneşte kuruyan çarşaf-

tan renkli bayraklar altında yelkenliler, savaş arabalarının parlaklığını taşıyorlardı. Aralarında kiralık bir tane var mıydı? Denizcilerin karılarına, yaprakları nehre süpüren çöpçüye sormuştu. Eylül ayının başında, bir tahta çıtırtısı içine, en küçük akıntıya duyarlı, kararmış bir yelkenliyi gösteren, bir yumurcak olmuştu. Ne zamandır palamarlanmıştı? Yıkanmamış teknesi yosunlarla kaplıydı. Pas, zincirlerine saldırıyordu. Uykuya dalmış bir balinaya benziyordu... Ve kirası sudan ucuzdu.

Gonzalo tekneye ilk olarak ayak basma ayrıcalığına sahip oldu. Fethetmiş olarak, Peru dilinde "ocağın dışında" anlamına gelen *Nanankepichu* adıyla vaftiz etti onu. Akışının dışında. Özgür.

Anaïs neden yatağı satmaya karar veremediğini anlamıştı.

Yol pusulalarının derisiyle ve derinlikten sedefiyle süslenmiş yatak, her gece ve her gece genişliğin ve başka yerlerin arzusunu akıtmıştı içine.

24
İki Yazar Artı Bir

1937 Temmuzu'nda yelkenlinin sahibi onu satışa sürüyor. Anaïs başka bir sığınak aramaya koyuluyor. Tuileries Rıhtımı'nda *La Belle Aurore*'u görmeye gidiyor: "Bana kapıyı açmış olan sahibi, Michel Simon'du. Yüzü derinden sürülmüş ve şekli bozulmuştu ama daha önce hiçbir erkekte görmediğim kadar güzel elleri vardı: ince, beyaz, duyarlı." Yer hoşuna gidiyor. Yelkenliye göz kulak olan tek bacaklı kaptanı alıkoymak sözüyle, isteğine kavuşuyor. Coşkusu bir mektupta patlıyor: "Yelkenlim var! 500 frank! Isıtıcılı, banyolu, pencereli. İstediğim her şey - ve yüzüyor!- ve bu harika bir şey! Yazmayı başaramayacak kadar mutluyum."

Mektubu alanın adı Lawrence Durrell, Nin galaksisinin yeni yıldızı. Nepal doğumlu, 25 yaşındaki bu İrlandalı, Korfu Ada-

sı'nda yaşıyor. İngiliz konsolosluğunda memur ve bir tutkusunu itiraf ediyor: edebiyat. 1935 Ağustosu'nda, *Yengeç Dönencesi* ile gözleri kamaşmış olarak, Miller'ın çok geçmeden yanıtlayacağı, övgü dolu bir mektup gönderdi yazara. Eşitlik güden ve yarışmayan iki yeteneğin, iki keşfin ortaya çıktığı bir söyleşi beliriyor. Durrell, *Kara Defter*'in tek örneğini Miller'a yolluyor; Miller, Yunanistan'da bulunmayan kitapları, böylece *Ensestin Evi*'ni de gönderiyor Durrell'e.

"Okuduklarım arasında, bu tarzda tek yaşamsal bulduğum kitap," diye yanıtlıyor Durrell. "Yöntemine karşın. Daha az gerçek düş. İnsan orada gerçekten de, Tanrı bana yardım etsin, tuhaf bir burukluk duyumsuyor. Gürültücü ve göz kamaştıran gözyaşları gibi. Kim bu Anaïs Nin? Başka ne yazdı? Adı yabancı geliyor – Doğu lezzeti. Ama bu kitap herhangi biri tarafından yazılmamış. Siyah ve ince anahtar, kıpkırmızı bir sigara tabakasıyla." Anaïs kendi adına bir yazışma sözü veriyor. 1937 Eylülü'nde, Miller'ın çağrısı üzerine karısı ressam Nancy Meyers eşliğinde Paris'e çıkıyor Durrell. "Beni öncelikle çarpan," diye yazıyor Anaïs *Günce*'sine, "kıtalar arası deniz mavisi, canlı, çıtırdayan gözleri oldu; bilge, çocuksu ve yaşlı. Bedensel olarak küçük ve bodur, bir Hintli gibi yumuşak çevre çizgileriyle... Bu bir kar tanrısı, bir yüzücü... Karısı Nancy ince ve narin bir çocuk, bademi biçimli güzel gözleriyle."

Nancy'nin Anlatısı

1936 Ocağı'nın bir sabahında Larry beyaz ciltli bir kitabı bana uzattığı zaman, henüz Korfu'da bulunuyorduk: Anaïs Nin'in *Ensestin Evi*. Miller, yazarının yakın dostlarından biri olduğunu belirterek göndermişti bunu. "Ne alık bir başlık!" diye haykırmıştı Larry, "acımış yağ kokuyor, karanlık bir şüphe uyandırıyor, kitap körpe, güzel kokularla doluyken ve birdenbire uysal biçimler ve renkler alıveriyor. Ne düşündüğünü söyle bana."

Larry benim yazınsal düşüncelerimi pek az isterdi. Miller'ın etkisi onun kadın sevmezliğini pekiştirmişti.

Kitabı açmak için akşamı beklemiştim. Tam bir dalış oldu bu. İlk satırların akışına kapılıvermiş olarak, ender sözcüklerin, sarmaşık cümlelerin, iç çekişlerin ve çığlıkların solumasında yok olmuştum. Bulandırıcıydı. Aynı zamanda içten ve kurulu. Bu satırları resimleyenin imgesinde: "Ben Siyam kedisi gözlü bir kadınım, her zaman gülümseyen, ağırbaşlılığına karşın, kendi yeğinliğiyle her zaman alay eden."

Kitabı kapattığımda tek bir arzum vardı, yazarını tanımak.

Larry merakımın karşısına acı alaylarını dikiyordu. Bir yazarın maskesini indirecek kadar saf mıydım? Sözler insanı aşar, diyordu.

Ne kötü niyet! Miller'ın mektuplarında kimin izini kovalıyordu, bir babanınkini değilse? Onun düşüncelerini, bir Noel anlatısını ona postalamak üzereydi. Neden bunu Anaïs'e göndermemeli? Telkinlerim hoşuna gitmişti. Üç hafta sonra bize bir mektup ulaştı: "Sizin 'Karda Sığınak'ı okuduğumda, üzerinde konuşmakta güçlük çekeceğim kadar çok etkilendim. Bununla birlikte, şaşkınlık verici bir şey yaptığınızı bilmenizi isterim, ansızın gelip gidiveren bir iklime tutulmuş, olabildiğince ince bir dünyaya dokunmuşsunuz... Gizemin içinde yazıyorsunuz," diye sürdürüyordu Anaïs. "Özü algılamışsınız, gece düşlerimizde izlediğimiz ve bizden kaçan o şeyi..."

Bir huzursuzluğa kapılarak yeniden okumuştum bu satırları. Övdüğü, Larry'nin öyküsü değildi, kendi tarzı, kendi keşfiydi: Anaïs, kendisininkilere yaptıkları yankılar ölçüsünde değer biçiyordu Larry'nin yazılarına. İzleyen mektuplar bunu doğrulanıştı "Sizi tanıdığım izlenimine kapılıyorum... 'Armacı Evren'inizi hemen sevdim. Orada inancımı duyumsadım... Gözde sözcüklerimden biridir bu. Tanıdığım ve kullandığım tek paradır."

Kanılarını paylaşmak: Onu kendine bir dost yapmanın koşuluydu bu.

1937 Eylülü'nde, Lourdes'daki pelerinler gibi mucizelere açık, Paris'e geldik.

Yazmak, yayınlanmak, kalemiyle yaşamak. Başka yerde ütopik görünen, burada kolaydı. Miller bunu anlatıyordu bize... Sağ gözüne yatmış fötrüyle, dudaklarında bir izmarit, garın büfesinde bizi bekliyordu. Anaïs yanındaydı, soğuğa duyarlı şekilde bir eliyle kollarını yapılı tırnaklarına kadar çektiği, terzi elinden çıkan bir elbiseyle yan duruyordu. Davranışlarındaki hiçbir şey birbirlerini sevmiş olduklarını, özellikle de, birbirlerini sevdiklerini göstermiyordu. Suç ortakları mı? Kuşkusuz. Ama aynı zamanda, hasımlar. Ölçülü, tutulan bir hınç. Anaïs sabırsızlığını göstermeseydi, Miller kendi kendine konuşmaya başlayamazdı. Anaïs onun sözünü kesiyordu. Masa davranışlarını uyarıyordu. Bizim karşımızda, sevimlilikte yarışıyorlardı.

Miller yerleştireceğimiz yeri bulmuştu. Ressam bir arkadaşı, Villa Seurat'ta yaşayan Betty Ryan, yokluğunda stüdyosunu bize bırakmıştı. Anaïs bizim için başka bir daire aramayı kesmemişti, bizi Miller'ın varlığından kaçırmak istiyormuş gibi. Larry'nin içini sıkıyordu bu. Çağrılı olduğumuz yelkenlide aynı düşe eğilimini keşfettiğinde, yumuşamakta gecikmedi.

"Larry'nin Doğulu kökenlerinin onuruna" Anaïs bizi yerli kadın elbisesiyle karşılamıştı, Bizans işi bir lambanın buhurdanlık gibi titreşerek çevreye bakır rengi yansımalar saldığı, loş girişte bize rehberlik ederken. Halının derin siyahlığını, oyulmuş ağaçtan bardaklar ve tabaklar yerleştirilmiş masanınki yanıtlıyordu. Fas işi bir sini, bir kitap yığınını üzerinde taşıyordu. Swedenborg. Strindberg. Otto Rank'in *Sanat ve Sanatçı*'sı. Yıldız haritaları ahşap duvarları kaplıyordu, Miller'ın birkaç suluboya resmiyle birlikte. Bir çekmecenin üzerinde konmuş küçük bir fiçi dikkatimi çekmişti. Kırmızı şarap barındırıyora benziyordu. "Onu Perulu arkadaşım Gonzalo için aldım. Onun barlarda olduğunu bilmekten nefret ediyorum... İşte o, karısı Helba ile birlikte, onları Avrupa'ya götüren yolcu gemisinin içinde."Anaïs

kalın dudaklı, boğaya benzeyen bir adamın fotoğrafını göstermişti bana.

Miller sataşmıştı. "Onun âşığı. Ve oğlu. Anaïs'te, bu ikisi aynı şeydir. Onda ne bulduğunu bilmiyorum. Bütün kusurlara sahip. Yalnız belki de..." Larry'nin kendini gülmek zorunda duyumsadığı bir kabalık yumurtlamıştı. Anaïs hiçbir şey duymamıştı. Masanın çevresinde iş görüyordu, yaşsız bir yaratık tarafından sıkıştırılarak, onun "Gülüş" ve kocasının "Pépé le Moko" olarak adlandırdıkları bir Siyam kedisi. Hugh Guiler, kocası, arkadaşlık etmesi için vermişti: "Koca onu böyle vaftiz etti, haydut içgüdüleri yüzünden," diyordu bir mektupta. "Siyamların taşkın kediler olduklarını söyleyen bir arkadaşa koca şöyle yanıt verdi: 'Benim taşkın bir karım var'."

"Koca!"

Miller'ın bu tarzda çıkışmak için namuslu bulmakta kendiyle uyuştuğu "Hugo"ya karşı hangi duyguları besliyordu Anaïs? Onunla Londra'da tanışmıştım. Latinlerin hor gördüğü Anglosakson çekingenliği olan, bedenin ve ruhun dikliği birleşmiş Hugh Guiler'de bir pinpondan hiç iz yoktu. Neşeliydi. Eğlenmeyi biliyordu, ama çok rahat değil, bir rolün hakkını ödüyormuş gibi.

La Belle Aurore, gece göçebeliklerimizin karaya oturduğu adaya dönüşmüştü. Epeyce yiyorduk. Biraz esrar içiyorduk. Yastıkların çukurlarında sonsuzca konuşuyorduk. Artık hiçbir şey Anaïs'e takılmak kadar coşturmuyordu Henry ve Larry'yi. Ona karşı çıkmaktan zevk alıyorlardı. Anaïs onlara kafa tutuyordu ve sözel yarışlarından çoğunlukla galip çıkıyordu. Gün ağarıncaya kadar bizi uyanık tutmuş yaratıcılık üzerine bir anlaşmazlığı anımsıyorum. Larry onun göbek bağcılığını suçluyordu.

– Karnın dışına çıkmanız, zincirleri kırmanız gerekiyor.

– Sizi taklit etmek için! Sizin gibi olmam için: nesnel! Yeni bir yazı tutumu arıyorum ben. Kadın olduğuma göre. Kadınlar için. Siz ona susması emrini vermeden üç kelime edemeyen Nancy

için! Kadının yaratıcılığı, sütüyle beslenerek kanından gelmelidir. Alay et, Henry! Büyük yazarı oyna! Senin sanatın benimki değil. Kırıp geçiriyorsun. Şoke ediyorsun! Kendini tuzağa çekiyorsun. Ben ululamak istiyorum. Birleşmek istiyorum. Gizemleri övmek istiyorum.

Kanıtlıyordu, savunuyordu, gösteriyordu. Onun ağzında "erkek" sözcüğü "şeytan"ın anlamını alıyordu. Geyşanın altındaki, hakkını arayanın maskesini indiriyordum.

Beklenenin tersine, Larry fethedilmişti. Ayrıksılık ve sağduyudan, gönül avcılığı ve acımalı ilgiden oluşmuş bu çekiciliğe boyun eğiyordu. Anaïs onu dinlemeyi, öğüt vermeyi biliyordu, Miller'da olmayan bir sabırla. İç karışıklıklarını anlıyordu. Daha da iyisi, gönül gözüyle ortaya çıkarıyordu onları: "Sizden, derinliklerinizden, kozmik Larry'den, güçlü Larry'den çıkan ses yumurcağı, cini, sizdeki çocuğu yıldırıyor," diye yazmıştı ona. "Yaşlı bir Tibetli ve Peter Pan arasındaki çatışmanın yatağısınız." Tümüyle doğruydu! Larry'nin kapısını çalmıştı bu. Doğrulanmış yazara -Anaïs'e adanmış ikinci kitabı *Kara Bahar* 1936 baharında Jack Kahane tarafından yayınlanmıştı-, denklerince tanınmış sanatçıya karşı -Raymond Queneau *Volontés* dergisinde Miller'ın yazılarını çevirmişti- Larry ve Anaïs bir çıraklık kardeşliğiyle birleşiyorlardı, aynı umutları ve aynı sabırsızlığı paylaşarak. Miller'a göre, *Kara Defter*'i ve *Ensestin Evi*'ni okumuş olan Jack Kahane, onları yayınlamaya hazır görünüyordu. "Kaygılanmayın, sizin için çalışıyorum," diye yineliyordu Miller. Ertesi gün, yeniden yazılacak metinlerin, görülecek arkadaşların ve defterlerini doldurduğu sayısız tasarının arasında dağılarak, sözlerini unutmuştu. Anaïs ona yükümlülüklerini anımsatıyordu. "Geçen gece, çok az sözle ama çok yumuşakça (kurnazlığımın ve çekiciliğimin en yüksek aşamasında) yayın işlerimiz için Henry'nin ağzını aradım, size yapmak için söz vermiş olduğum gibi," diye yazmıştı. "Tanrı'yı bile kimsenin yapamayacağı kadar inandırabilirdim!" Başarısız. Larry ve Anaïs tepiniyorlardı.

Booster serüveni kararlaştırılan anda gelmişti. Çılgın bir tasarı. Göklerin bir vergisi: American Country Club of France, dergisinin yönetmeni Alfred Perlès'e bırakıyordu. "Bir armağan, beyaz fil gibi bir şey," diye yazmıştı bize Miller. Bütün harcamaları kapatmaya yeten iyi ilanlar var. Fred, aynı başlığı korumak ve kulübün etkinliklerine iki sayfa ayırmak zorunda, pazarlığın fiyatı bu. Ama yavaş yavaş, yazınsal bir dergiye dönüştürecektir onu. Villa Seurat resmi kürsüsünü elinde bulunduruyordu! Ressam Hilaire Hilaire ve yazar William Saroyan dışında, *Brooster*'ın tüm çalışanları orada oturuyordu! Bana sanatsal sütunu ve ilk sayının kapağını çizme tasasını ayırmışlardı. Larry, Charles Norden takma adı altında, Henry'yle birlikte "Yazın" sütununu paylaşıyorlardı. Anaïs'e "Yüksek Toplum" sütununu vermişlerdi. Bu onu yaralamıştı. "Bir kez daha beni gözden düşürmeye çalışıyorlar," diye içleniyordu. "Yeteneğimi hor görüyorlar. Neden? Kadın olduğum için mi?" Kuşkusuz. Ama aynı zamanda, kavranılmaz meleksiliğiyle rahatsız ettiği için, gözü pekliklerinde olduğu gibi.

Booster'a, Larry ve Henry'nin bütün aşırılıklar için kendilerine izin verdikleri bir çeşit Grand-Guignol değil de ne demeli? Bazen Dada'nın en iyisiydi. Bazen kötü maskaralıktı, "Havalandırmalı Dölyatağı" ismiyle yayınlanan sayı gibi. *Kara Bahar*'a bir övgü yazısı yazmış olan Anaïs, kendisinin dışındaydı. "Bayağı bu. Gülünç! Tiz! Henry yeteneğini çocuklara harcıyor." Hoş nüktelerle nasıl alay edilebilirdi! Ondan bunu istemiyorlardı. Bu yüzden acı çekiyordu. Ondan daha güçlüydü bu. Her şeyi trajediye dönüştürüyordu, çünkü onu ciddiye almıyorlardı.

Paris yaşamı bize ağır gelmeye başlamıştı. Güneşten uzakta soluyordum. Larry bir yayıncı bulmaktan umudunu kesiyordu. Anaïs, Arap işi bir çeyiz sandığına kapattığı kara ciltli *Günce*lerini yeniden yazarak acısını boğuyordu. Örnekleri bir edebiyat ajansına bırakmıştı. Oradan geri gönderilmişlerdi. Çok uzun. Çok yoğun. Çok müstehcen. Larry bir göz atmıştı. Ona göre, *Ensestin Evi*'nden daha üstündü. Ama Henry gibi o da hayran-

lık ve kuşku arasında bölünmüştü. Kalınlığınca, övüngenliğince, erkek bayağılığınca ağır olan Günce, gölcüğün dibindeki bilinmeyen bir şekil gibi korkutuyordu onları.

Kahane kararını vermiyordu. Elyazmaları yayınlanmayı hak ediyorlardı ama savaşın gözdağı bunu üstlenmeye hiç isteklendirmiyordu onu. 1937 Aralığı'nda Larry ve Anaïs, kendi edebiyat dizisini oluşturmak için Henry'yi iteklemişlerdi: "The Villa Seurat Series". "Yazar çıkarı" kara yüzlülüğünden sakınmak için Anaïs *Kara Defter*'in, ben *Winter of Artifice*'in ve her vergi gibi "saygınlığından" başka bir şey getirmeyen, Miller'ın son eseri *Max and the White Phagocytes*'in baskı masraflarını garanti etmiştik.

Kahane satışlar üzerinden yüzde 20'lik bir pay belirleyerek üç romanın dağıtımını üstlenmişti. Miller'ın kitabın haklarını satın alma isteği keşfedilince, bu sözden dönüldü: "Seri," diye açıklanıyordu, "yazarların gereğince kurulmuştur, okuıların değil. Amacı, yayınlanamaz kitapları yayınlamaktır." Bir sözleşmenin imzalanması için, Anaïs'in diplomasisi gerekmişti. Sözleşme gelecek yıl boyunca üç kitabın basımını öngörüyordu.

1938 Nisanı'nda, Korfu'da bizi görmeye gelmesi için Henry'den aldığımız sözle Yunanistan'a dönmüştük. Ve eğer durum daha kötüleşecek olursa, yanımızda kalması sözüyle...

25
Sürgünden Önceki Son Yıl

Ocak: Savaşta Fransa'nın gözdağıyla Anaïs, *La Belle Aurore*'u terk ediyor. Güvenlik önlemi olarak bütün yelkenliler Paris dışına çıkarıldı. Lüksemburg'a uzak olmayan, Cassini Sokağı 12 Numara'da, iki odalı bir ev yeni bir sığınak sunuyor ona. "Mutfak ve banyo birlikte... Böylece tam bir banyo yaparken fırınımı gözleyebilirim."

Orada ilk gri saç tellerini keşfediyor.

Miller Paris'ten kaçmaya hazırlanıyor. Annesi ve erkek kardeşi Joaquin, şimdiden ABD'ye katıldılar. Londra'da Hugo, sürgünü düzenliyor. Bir çağ tükeniyor.

Şubat: Fransa ve İngiltere Franco'nun yönetimini tanıyorlar. Anaïs, Londra'ya gitmeden önce aldığı, Parker bir dolmakalem armağan eden Hugo'nun eşliğinde otuz altıncı yaş gününü kut-

luyor. Avrupa'yı terk etmesi gerekirse, Ulusal Banka'nın kasasında daktilo edilmiş bir kopyasını bırakmak için *Günce*'lerini çoğaltarak yalnızlığını aldatıyor.

Mart: "Paris tüyler ürpertici biçimde boş," diye yazıyor annesine, "hepsi de virüslü bağırsak yangısı gibi bulaşıcı hastalıklara tutulmuş sığınmacılar (İspanyollar) akın ediyorlar buraya... Fransızlar onları sinekler gibi ölmeye bırakıyor." Çok aralık olan iki ön dişini düzelttirerek güzelliğine göz kulak olmasına da, Paskalya tatili için hazırlanmasına da engel olmuyor bu. Hugo, ayda 40 franka, Nice yakınındaki Villefranche'da, Akdeniz'e sarkan bir villanın bir odasını kiralayacak. Bir Meksika şapkası giymiş Anaïs, Jetee Kahvesi'nde zaman öldürürken o balık avlıyor. "'İyicil gülüş'üm bana kıvanç veriyor. Eskisinden çok daha güleç kıldı bu beni!"

Mayıs: Almanya ve İtalya "Silah Anlaşması"nı imzalıyorlar. Anaïs yine de tasasızlığa inanıyor. Korfu'ya gitmeden önce Lawrence Durrell'i görmek için Londra'ya gidiyor. Gezintiler, piknikler, Hugo için yeni bir yüzük taşı alıyorlar, Durrell bir şiir yazıyor Anaïs için:

"The world famous diarist Anaïs
Went Hunting the planet for peace
She combed every ocean
Till hiçbir duygu olmaksızın
She finally settled in Nice."

Eli kulağında bir çatışmanın korkusuyla Miller, Yunanistan'da Durrell'e katılmaya karar veriyor.

"Villa Seurat'ı terk etmekten hoşnutum," diye bildiriyor Anaïs'e. "Yunanistan için vizem yok henüz. Bununla Marsilya'da ilgileneceğim... İyi de, tüm bunların ne sonu ne başı yok gibi; kendimde duyumsadığımın da betimi bu. Korfu için yola çıkmadan önce Fransa'nın güneyinde bir yerlerde seni mutlaka

bulacağım." Anaïs'i elde etmek için son şansını yitiriyor. Anaïs iki kat aldatılmış duyuyor kendini: kadın aşkında -Miller onu kendi güvenliğine kurban ediyor- ve sanatçı hayranlığında: "Henry güçsüz. Amerika'ya dönmesini sağlayacak parayı bulmak için her yana telgraf çekti... Henry'nin bilgelik üzerine boş lafları, gerçeğin sınavına dayanamamışlardı." (*Günce,* 1934-1939)

Haziran: Henry Marsilya'da *Théophile Gautier* gemisinde kendisine yüklenmeden önce, onunla Aix'de buluşuyor Anaïs ve kocasını hiçbir zaman onun için terk etmeyeceğini bildiriyor.

Hırpalanmış esin perisi böylece öcünü alıyor. Böylece sakıncalı eş devinime geçiyor, annesine bunu bildirerek: "Bu kriz anlarında onun, yaşamımın en akıllıca seçimi olduğunu ayrımsıyorum. Onun gibi başka kimse yok."

Sağduyunun harlı ateşi kısa sürüyor: Hugo henüz Londra'ya gitmişken Gonzalo ortaya çıkıyor. Saint-Tropez'de, Sennequier'nin evinde birlikte görülüyorlar. Onu hoşnut etmek için, volanlı pamuktan bir elbise giyiyor ve kumsala Tahiti işi bir pareo dikiyor.

Ağustos: Anaïs, sonunda *Winter of Artifice*'in Jack Kahane tarafından yayınlandığını öğreniyor. Annesinden onu okumamasını istiyor: "*Ensestin Evi*'ne benziyor ve senin *Günce*'yi yeğlediğini biliyorum... Romanım psikanalizi ve topladığım tüm günah çıkartmaları anıyor, görüyorsun ya, çağdaş gençlik kurtlarımı dökmeyi bitirmedim, ama içte aynı eski kızcağızım."

3 Eylül: Fransa ve İngiltere, Almanya'ya savaş ilan ediyorlar. Anaïs, üçüncü sınıf bir vagonda ivedi olarak Fransa'nın güneyini terk ediyor. Paris çamura batıyor. Karartma geceleri düzenleniyor. Kuaförü kapıya kilidi vurdu. "Amerika'ya gitmek isterdim ama Hugo'yu bırakmak istemiyorum. Hiç bu kadar ihtiyacı olmamıştı bana..."

Ekim: Kahane'ın ölümünü öğrendiği zaman Anaïs, yazgının bir pususuna inanıyor: "Kitaplarımız için her şey bitti! Yayınevi

kapanacak. Neden yayıncılarımla bu kadar şanssızım? İlk yayıncım (Edward) Titus'un batışı, ikincisi olan Fraenkel'in batışı ve Kahane'ın ölümü, kitabım boşuna doğdu! Ne mutlu ki Rebecca West bende deha buluyor!" Onu Fransa'ya bağlayan son bağ kopmuştur. Gonzalo Amerika'da onu bulmak için söz veriyor. Onun eşliğinde, vizesini almak için gerekli başvuruları gerçekleştiriyor Anaïs.

Hiçbir *Kasım* ayı, Cassini Sokağı'nda yağmurun yağışını ve düşlerinin toz oluşunu seyreden Anaïs'e bu kadar iç karartıcı görünmemişti. Conrad Moricand Lejyon'a katıldı. Gonzalo gidişini geciktiriyor. Miller Yunanistan'da yapraklarını açıyor. Anaïs *Büyük Yanılsama*'yı görecek. Renoir iyi anlatılmadığına inanıyor...

Yalnızca geceler büyü parçalarını tutuyorlar. "Mağazaların ön camları maviye boyandı, taksiler güz çiğdemi moruna, yeşile ve kırmızıya – Saint-Chapelle'in vitraylarına benziyor bu görünüm. Çok şiirsel ama 'çok sıkıcı'!"

Tek bir arzu: kaçış! Sirenler onu uykusuz bırakıyor. Bazen, sirenlerin uğultusu altında yatağında kalarak korkusuyla oynuyor. Örtüye yapışmış, yüreğinin hızlanan atışını dinliyor.

Aralık'ta, defterlerinin tam bir kopyasıyla ve bir Portekiz vizesiyle, Hugo eşliğinde, Lizbon'a giden bir trene bindiğinde, yirmi beş yıl sonra, sıkılı dizlerinin üzerinde, *Günce*'sini taşıyan örme sepeti tutan, *Montserrat*'daki küçük kızın davranışlarını yeniden buluyor. Bu kez, defterlerini içine kaydırdığı mavi bezden bir çanta tutuyor. En değerli mücevherlerinden daha pahalı. Gerçek hazinesi. Zorlu fırtınada bazılarını bulamadı. Yaşamından tümüyle yitmiş birkaç ay. Belleğinden yararlanarak yeniden yazmaya çalıştı. Sıraladığı cümleler, cesetlerin şaşmaz sertliğine sahipti. Yaşam ve başka hiçbir şey! Yaşamak için gidiyor!

Portekiz'e yaklaştıkça boğazı sıkışıyor. Sınırda araştırmalar düzenli olur. Elleri mavi bezin üzerinde kasılıyor. Defterleri çift dipli bir sandığa mı saklamak gerekirdi? Onları Fransa'da, Ulu-

sal Banka'nın kasasında mı bırakmak gerekirdi, Hugo'nun öğütlediği gibi? Bulunurlarsa tehlike ne olur?

Korkuları boşa çıkıyor: Gümrükçülerin, birinci sınıfta yolculuk yapan ve birkaç gün içinde umudun simgesine dönüşmüş bir başkentin en iyi otellerinde kalacak olan sürgündeki yarışçıları tedirgin etmekten daha önemli işleri vardı yapacak. "Lizbon, bütün Avrupa'dan sığınmacılarla dolu bir deliler evi!" diye yazıyor, özgür dünyaya doğru son yolcu gemisinde yer bulmuş olan, fotoğrafçı Man Ray. Fransa sanatçıların kaçmasına izin veriyor. Marcel Duchamp, André Breton, Max Ernst, savaş korkusuna yenilmiş efsanevi deniz tutar Salvador Dali bile! Anaïs'in kuşkusuz arzuladığı gerçekleşti: Onu, New York için bir uçağa bineceği Asor'a götürecek olan bir su uçağının kıyısına yerleşti.

"Sonunda uçarken, geçmişten kopmanın daha kolay gerçekleşiyor gibi gelmesi çok tuhaf... Avrupa'nın yüzü küçülüyor." (*Günce,* 1939-1944)

Farewell to France! Farewell to Paris!

Champs-Elysées'nin kestane ağaçlarına elveda! Villa Seurat'ın sokak fenerlerine. Maine Sokağı'ndaki Central Otel'e yorgun yürüyüşlere. Vicking Kahvesi'nin çinkosuna. Zeyer'in cilalanmış bakırlarına. Gaumont Palace'taki yer gösterici kadına. Blondet Şokağı'nın koruyucu kadınına. Clichy Meydanı'nın menekşe satıcısı kadınına. Nükte gerillalarımıza, edebi patırtılarımıza elveda.

Gençliğime elveda!

Yüzü lomboza yapışmış, bulutların loş kütlelerine gözlerini dikmiş, Anaïs hesaplarını veriyor.

Otuz altı yaş. Bir koca. Birkaç âşık. Çok arkadaş.

Ve özellikle, yayınlanmış üç kitap.

Fransa sayesinde haykırabiliyor: "Ben bir yazarın!"

Djuna

Güzel, züppeliğe varacak kadar şık, kibirli ağız, Göğün Mavisi gibi buzlu bir bakış gezdirdiği Montparnasse teraslarında ne kadar yalnız. Kinik ve böylece umutsuz, karşı gelişin yakasına yapışmış olduğu koyu ilkeci, ruhunda metres olarak kalmak için bedenini iki cinsiyete de sunan: Djuna Barnes, Paris'te bir Amerikalı, en sınıflandırılamaz kadın.*

Gazeteci ve ozan, ressam ve romancı, New York'ta yayınlanan The Book of Repulsive Women'la, yirmi beş yaşında Baudelaireci. Kadınlar Almanağı'nda, Nathalie Barney'in lezbiyen çemberine bir hiciv gıcırdatıyor. Ahlak bozukluğu arzusuyla sahneye konmuş Nightwood (Gecenin Tahtaları) ile esinlenmiş utanmaz.

1937'de, Gecenin Tahtaları'nın bir okuyucusu ona bir mektup yazıyor. "Kadın üzerine okuduklarımın en güzeli bu. Hoşgörüsüzdü. Unutulmazdı. Size yazmaktan korktum. Nedenini bileceksiniz. Kitabınızın dokunduğu, aydınlattığı, uyandırdığı şeyi bilmenizi isterdim." Bu okuyucunun adı Anaïs'ti.

Barnes yanıtlamıyor. Hiçbir zaman yanıtlamaz.

Anaïs hep diretiyor.

Djuna'nın içinde June var. Ninci anlatılanların simgesel isimleri, Djuna boyun eğmeyen Havva'yı belirtiyor.

Djuna, karanlık ikiz. Nin'in söylemeye cesaret edemediğini yazan Barnes.

Barnes olabildiğince sert, Nin olabildiğince çıplak.

40'lı yıllardan başlayarak, iki sanatçının yaşadığı New York'ta baş döndürücü bir saklambaç oynanıyor. Nin, "Village"ın sokaklarında Barnes'ın izini kovalıyor, Patchin Palace'a toplumdan çekilmişin inine kadar, ondan bir bakış, bir söz dilenerek.

Barnes ondan uzak duruyor.

Nin, bu izlediği kişinin kendisinin ayakyoluymuş gibi kızışmış, dayanıyor; onun bastığı yol mu?

Anaïs aynalarını sorgulamayı kesmişti. Djuna kendisininkilerin örtülerini çok erken açmıştı.

İki eser birbirlerine karşıt geliyor ve bununla birlikte, birbirlerini yanıtlıyorlar, bir portrenin vurgularını ters çevrilmiş olarak kendisinde taşıyan fotoğrafın arabı gibi.

---

* "La Bleu du Ciel", Georges Bataille.

26
Var Olmak İçin Yayınlamak

"Bir evren yitirdim."

Bir lanete inanılabilirdi: sonsuz sürgün Anaïs. "Ölecek kadar kötüyüm bu ülkede ve benliğimin bir parçası Paris'in bir lokantasında hafif bir kahvaltı ediyor," diye yazıyor, şimdilik Hugo ile kaldıkları Washington Oteli'ndeki odasında. Bununla birlikte herkes orada. Ressamlar, heykeltıraşlar, müzisyenler, film yönetmenleri. Yves Tanguy gibi ilk yerleşenler, arkadaşlarını kendilerini izlemeleri için cesaretlendirdiler. Avrupa'da ünlüydüler, işte New York'ta toplanmışlardı: Zadkine, Mondrian, Chagall, Man Ray, Léger, Schönberg, Fritz Lang, Breton, Duchamp, Matta, Max Ernst. Modern Sanat Müzesi'nin (MOMA) açılışının yapıldığı New York, kutsal "Avrupalı başkenti". Marcel Duchamp, Matta ve Dali sergilerini Julian Levy'de açıyorlar.

1942'de, *View* dergisi Max Ernst'e bir sayı adıyor. En zengin Amerikalı mirasyedilerden biri olan arkadaşı Peggy Guggenheim, onu desteklemek için, Gerçeküstücülere adanmış bir galeri olan "Art of this Century"yi açıyor.

Sanat koruyucuları kendi salonlarını açıyorlar. Ressamlar işadamlarıyla ilişki kuruyorlar, heykeltıraşlar yıldızlarla. Maliyeci etkinliklerini yeniden ele alan Hugo (Peggy Guggenheim'in varsıllığını yönetme yükümlülüğü olacaktır) Anaïs'in New York'ta kendine yer sağlamasını kolaylaştırıyor; Anaïs bunu *Günce*'sinde belirtmekten kaçınacaktır. 3. ciltte yüksek toplumdan bolca anlatı var: "New York'ta bir galeri sahibi olan ressamın oğlu Pierre Matisse'le dans ettim... Patlak gözleri ve çenesindeki etbenleriyle Luis Buñuel oradaydı... Ressamlar ve heykeltıraşlarla dolu, Central Park üzerinde güzel bir daire. André Breton, Yves Tanguy ve karısı Kay Sage... Müzelerde, sanat dergilerinde çalışan insanlar..." Anaïs onlara yaklaşıyor, onları etkiliyor, sıkıntıdan olduğu kadar hırstan da. Hiçbir zaman kendini bu kadar yalnız duyumsamamıştı. "Yüzler hiçbir ilgiyi, hiçbir duyarlılığı göstermiyorlar."

Biri dışında, solgun gözleri olan, kitap yığınları arasında yitmiş küçük bir kadın: Gotham Book Mart'ta, Sylvia Beachleri oynamaya kendini zorlayan Frances Steloff. Avangard dergiler, ender kitaplar satıyor. James Joyce birliği toplantılarını geceleri açık olan kitapçıda yapıyorlar. Anaïs orada fotoğrafçı Albert Stieglitz'le tanışıyor: "New York'u sevdirin bana!" diye bağırıyor ona!

New York'un sevmesi gerekirdi. New York onu tanımıyor. Burada kimse kitaplarını okumadı. İlişki kurduğu yayıncılar ondan kaçıyorlar. İlginç, diyorlar, ama yayınlanamaz.

Yayınlanmamak var olmamaktır. Böylece, kendi yayıncısı olacak. 1941 Aralığı'nda Frances Steloff, bir baskı makinesi satın almasına yardım ediyor. Ayda 35 dolara, Greenwich Village'da bir stüdyo kiralıyor ve adını âşığının isimlerinin hecelerin-

den oluşturduğu "Gemor Press"i orada kuruyor: Yardımcısı yaptığı Gonzalo More'un isimlerinden. Hugo serüvene resimleyici olarak katılıyor. Gemor Press'in ilk çalışması *Winter of Artifice*'in resimli bir baskısı, 1942 Mayısı'nda, beş aylık bir çalışmadan sonra çıkacaktır.

Bu çıraklık yıllarının en yakın tanığının adı, Caresse Crosby. Paris'te güç ve gençlik ateşini yaktı, nehrin sol yakasında "Black Sun Press"i yarattı, James Joyce'u, D.H. Lawrence'ı, René Crevel'in ilk çevirilerini yayınladı, o zamanlar tanınmış olan Miller'ı destekledi. Ermenonville'deki değirmeninde Dali'yi ağırladı. Kocası Harry 1929'da intihar ettiği zaman, yeniden evleniyor, boşanıyor, çağdaş kadın yaşamını sürdüreceği doğduğu ülkeyi 1937'de yeniden buluyor.

Anaïs, Yves Tanguy ve karısı tarafından verilmiş bir kabulde tanışıyor onunla: "Caresse Crosby, bir barut püskülcüğü kişiliğiyle girişini yapıyor... Ağzında tek bir sözcük var: Evet, olup biten her şeye tüm varlığı evet diyor... Bir çiçektozu taşıyıcısı o." Dostlukları Caresse'in 1970'teki ölümüyle bitecektir.

Caresse'in Anlatısı

Max Ernst'le karşılaşmak ve ona Paul Eluard'ın *Ölümsüzlerin Mutsuzluğu*'nu resimlemesini önermek umuduyla gitmiştim Tanguylere.

Derlemeyi Paris'te, Black Sun Press'te Fransızca yayınlamıştım.

Davetliler arasında onun meleksi yüzünü ararken, daha da meleksi ama daha yuvarlak, daha solgun, ayçiçeği gibi bir başka yüz tüm düşüncemi almıştı: şeytan çocuk gülümseyişiyle, bir davetliden diğerine geçen, ufak tefek, özenle giyinmiş bir kadınınki.

Buradakilerin hepsinin içinde en yanına varılıp konuşulabilir kişi gibi geliyordu bana. Yanına yaklaşmıştım ve adını sormuştum. Bir parmağını dudaklarının üzerine koymuştu ve beni bir

köşeye çekmek için kolumu yakalamıştı. Bir duvar kaplamasına sığınarak fısıldamıştı: "Ben Anaïs Nin'im. Kuşkusuz kocamı tanıyorsunuz, Hugo Guiler. Ona bu akşam bana rastladığınızı söylemeyin. Beni yalancı yerine koymuş olursunuz."

Kocasının soyadı tanıdıktı. Arkadaşlarımdan birinin servetini yönetiyordu. Nin soyadı sisli imgeleri canlandırıyordu. Paris. Cardinale Sokağı. Baskımı kurmuş olduğum Roger Lescaret basımevi. René Crevel'in çocuksu yüzü. Miller'ın eski fötr şapkası. Miller! Nin! Şimdi her şey yerine oturuyordu. Anaïs Nin. Miller ondan bir hayran olarak söz etmişti. Sözcük Anaïs'in keyfini kaçırmıştı.

– Onu görüyor musunuz, diye sormuştum.

Bir büküntü dudağının biçimini bozmuştu.

– Bazı bazı, bana ihtiyacı olduğu zaman. Her zaman bir şeylere ihtiyacı vardır. Şimdilik, bir daire arıyor. Ona önerecek bir tane biliyor musunuz?

– Ona gereken var bende. Özel otelim benim için fazla geniş. Son katı ona ayırabilirim!

Anaïs içini çekmişti. Şans hep aynı kişilere gülüyordu.

– Bazen, demişti, Avrupa'ya dönmek istiyorum. Paris'te şairler, ressamlar ve psikanalistler beni Anaïs diye çağırıyorlardı ve Rebecca West bende deha buluyordu! Saatlerce yürüyordum. Yollar beni besliyordu. Her gezinti bir serüvendi. New York'ta Madam Guiler'im, bir bankacının, yayınlanamaz kitaplarla kendini tüketen karısı! Miller'ın beni tanıştırmış olduğu André Breton'u aradım. Bana yardım edebileceğini umuyordum. Akıma katılmadığıma göre, benim için hiçbir yapamayacağını anlamamı sağladı. Bundan gurur duyuyorum! Gerçeküstücülerin yazdıklarının büyük bir bölümünün yapmacıklı olarak akıllarından çıkmış olduğunu düşünüyorum, bilinçaltından değil. Bir ameliyat masasının üzerine bir şemsiye yerleştirmek alışkanlığa aykırı ama absürdlük, aklın olaylara bir tepkisidir, şiirden değil bu. Henry gerçekliği su götürmez tek gerçeküstücü, diğerleri ku-

ramcılar... New York onların yeteneklerinin yıkımına yol açtı, benimkinin de belki.

Bir iskemleye düşmeye bırakmıştı kendini ve başını ellerinin arasına almıştı.

İçten miydi? Yoksa bana oynuyor muydu? İçgüdülerimden başkasını dinlemedim. Bu kadına yardım etmek gerekiyordu. Ellerini tutmuştum.

– Virginia'ya, Bowling Green'e gelin. Salkımsöğütlerle çevrili, çiftliğimsi bir konağım var orada. İnsan kendini Avrupa'da sanır. Orada yazabilirsiniz, dinginliğin, güneşin zevkini çıkarabilirsiniz. Dinlenebilirisiniz. Kendinize gelebilirsiniz.

Önceden, Dali ve karısı Gala'yı çağırmıştım. Miller'ı da eklemeye karar verdim. Toplantılara bayılırım.

Miller kabul etmişti. Yunanistan üzerine kitabını bitirmek üzereydi. Bowling Green'den daha iyi bir kervan geçmez düşünemiyordu. Hugo, Gonzalo ve Miller arasında kalan Anaïs daha kararsız görünüyordu. İlk ikisine yalan söylemek ve üçüncünün güvenini kazanmak zorundaydı. Miller ona daha da vurgun gibi gelmişti bana. Arkadaşlarımdan biri olan John Dudley'in sürdüğü bir Ford Model A ile birlikte gelmişlerdi. Kraliçe Elisabeth'in gözdesi Kont Dudley'in soyundan geldiğini ileri sürerdi John. Uydurulmuş da olsalar güzel soylara dayanamayan Anaïs ona tutulmuştu. Uçuşan da öpücükler, kaçamak sarılışlar, tüm gece açık yatak odası kapıları olmuştu; Anaïs John'unkine katılırken, ben Miller'ın yatağına kaydım gibi gelmişti bana...

Daliler bir hafta sonra, sürgündeki soylular gibi yüklü, hırpalanmış, titiz, korkunç bir halde baskın yapmışlardı.

Kırk sekiz saat içinde Bowling Green'i krallıkları, hizmetçilerimi köleleri, konuklarımı konuları yapmışlardı. Gala egemenlik sürüyordu. Dali'nin ve kendisinin ihtiyaçlarından daha önemli bir şey yoktu. Kitaplığı yalnız kocasının kullanmasına hükmetmişti. Bütün akşam yemeklerinde kuzu eti -ustanın yeğlediği etti bu-, taze karides, kurt tüyünden resim fırçası olmasına titiz-

likle özen gösteriyordu. Anaïs, İngilizce okuyamayan Dali'nin bir övgüsünün çevrilmesi isteğine boyun eğmişti. Bir akşam, havayı yatıştırmak için paella hazırlamıştı. Gala İspanyol mutfağından nefret ediyordu ama bu davranışla coşkulanan Dali, sonunda asıl dilinde anlaşabileceği biri olan bu usta aşçı yazar için ansızın bir tutkuya kapılmıştı. Gala kuduruyordu. Anaïs'in ekleri zil çalıyordu. Dali onu atölyesine kabul ediyordu; Anaïs onun resimlerini anlamakta güçlük çekiyordu. Dokunaklıydı bu. "Gelin bakın, Caresse, yumuşak bir gitarı kassız bir beden gibi resmetmiş!" Dehasını göremiyordu. Dali'yi aptallıkla suçlayan Miller'dan daha çok anlamıyordu onu; Miller'ın bir dolandırıcı olduğu konusunda Dali bana diretirken. Gören, koruyucular için kavga eden iki Antik Yunan orospusu derdi. Dali'ye göre, gücümü yalnızca resme adamalıydım. Gerçek tutkum kitaplardır. Black Sun Press'i yeniden kurma umudunu koruyordum. Miller ve Anaïs beni cesaretlendiriyordu. Kitaplarını basma işini üstüme almıştım. Tasarı suya düşmüştü.

Birkaç ay sonra 57. Cadde'de Anaïs'e rastlamıştım; ışıldıyordu. Düşünü gerçekleştirmişti: Kendi yayıncısı olmuştu.

– Yarın Mac Douygal Sokağı 144 Numara'ya beni görmeye gelin. Cepheye bir tabela koydum: "Gemor Press 3. Kat." Kara derili bir dev size kapıyı açarsa şaşırmayın: Gonzalo'dur, benim yardımcım. O olmasaydı, baskı makinesinin pedalını işletecek gücü bulamazdım.

Harry'nin ve benim Picasso'dan, Joyce'un bir resmini yapmasını istediğimiz zamanı anımsatıyordu bana Anaïs. Dağlara çıkıyorduk. Kırılganlığa karşın Anaïs, bunu yapabilecek yetide görünüyordu.

Ertesi gün, Provicetown Tiyatrosu'nun karşısında yapılmış olan bu yaşlı yapının üç katını tırmanıyordum. Anaïs, daha sonra alışacağım o sıkıntı havasıyla karşılaşmıştı beni.

– Gonzalo gündüz gelmedi. Nedensizce içiyordur. Bu baskı

makinesini bir şeylerle uğraşması ve alkolden vazgeçmesi için almıştım. Başaramadım. Sıkıntımı çalışarak boğuyorum. Üç saattir düzeltme yapıyorum. Burnuma kadar mürekkebe bulanmış olmalıyım! Mantonuzu lekelememeye dikkat edin, demişti sandıklar ve kartonlar arasında bana yol gösterirken. Burası bana yelkenliyi anımsatıyor. Her şey bir yerde. Pencereler aralık, ahşap döşeme gıcırdıyor, Paris'teki gibi. Karşıya bakın. Çinko dam sıraları. İnsan kendini Montmartre'da sanır. Village'ı seviyorum. Ev spagettisi ve taze peynir satan İtalyan dükkânları, usta, ölçülü, içli bir caz çalınan gece diskoları...

Işıktan en iyi şekilde yararlanmak için baskı makinesini büyük pencerenin altına yerleştirmişlerdi ve duvarları sarıya boyamışlardı. Sol duvarın üzerine, ince, uzun, dalgalanan hayvan resimleri iğnelenmişti. Yaratıcılarının adını sormuştum Anaïs'e.

– Kocam Hugo. Bankacılar için Hugo Guiler, sanatçılar için Ian Hugo. Gravürcü William Hayter'in bir öğrencisidir, biliyorsunuzdur. Tanguy'nin ve Ernst'in arkadaşı. Hugo Paris'te Atölye 17'ye gitmişti. *Winter of Artifice*'in resimlerini tasarlıyor. Gravürün narinliğine hayran kalın! William Blake'in tekniğini kullanan tek kişileriz. Plakayı bir desteğin üzerine koymak, şasiyi sıkıştırmak, mürekkebi plakanın üzerinden geçirmek, bir gravür çekmek, plakayı yıkamak, yeniden başlamak.

– Burada saatler geçiriyorsunuz!

– Günler! Geceler! Metinlerden söz etmeden. Bunun ne olduğunu biliyorsunuz. E harfini alın, d harfinin yanına yerleştirin, sonra bir virgül, sonra bir ara... Bir günde otuz satır düzenliyorum, hadi bir sayfa olsun. Bütün yazarlar kitaplarını düzenleseydi, başyapıtlardan başka bir şeyimiz olmazdı. Gelin, görün!

Baskı masasına sürüklemişti beni.

– Bu cümleyi yazmak için bana bir dakika gerekmişti. Her harfi inceleyerek, fazla bir sözcüğün, gereksiz bir sıfatın izini sürerek düzenlemek için iki saat harcadım. Tarzım özlük kazandı. Miller'ın bu konuda ne düşüneceğini soruyorum kendime.

Hiçbir fikrim yoktu. Basımcılık, kâğıdının niteliği, aralıkların ve harflerin ritmi, mürekkep seçimi profesyonelleri aratmıyordu, Anaïs onların malzemesinden de, sermayelerinden de yoksunken. Bir düşünce takıldı kafama. Eluard'ın derlemesini nasıl yayınlayacağımı hiç bilmiyordum. Savaş Avrupa ile olan bağlarımı koparmıştı. Bunu üstlenip üstlenmeyeceğini sormuştum Anaïs'e.

Gemor Press, ısmarlama yapıt eksikliği çekiyordu. Benim sunum tam zamanında gelmişti. Anaïs ellerimi öpebilirdi. Bir anlaşmaya vardık: Benim çalışmama, *Winter of Artifice* bir kez tamamlanmadan girişmeyecekti.

Bütün New York'u tanıyorum.

27
Kendine Karşın Erotik

Anaïs erotik aurasını, bilinmeyen bir koleksiyoncunun ısmarlamasıyla yazdığı, hiç görmeyeceği bir kitaba borçlu.

Delta of Venus (Fransızcası *Venus Erotica,* Stock'tan yayınlandı) 1977'de, ölümünden beş ay sonra ortaya çıkmıştı. Başarıyla. Otuz altı yıl önce, sayfasına bir dolardan yazmış olduğu kitap, haftalarca best-seller listesinde kaldı.

1940 Nisanı'nda *Günce*'sine, bir kitap koleksiyoncusunun zengin bir müşteri için Miller'a erotik öyküler yazmasını önerdiğini bildiriyor. Miller neşeyle işe koyuluyor: "İkimizin de eğlendiği, abrakadabracı öyküler uyduruyordu. Henry, deneyim başlığıyla girişmişti işe ve başta kolay görünüyordu. Ama bir süre sonra bir baskı gibi gelmeye başlamıştı ona. Gerçek eseri için

yararlanmayı düşündüğü malzemeye dokunmak istemiyordu. Aklını zorlamaya hükmolmuştu böylece."

Hiçbir cesaretlendirme görmediğim bu sanat koruyucusu kim peki, diye soruyor kendine Miller çok geçmeden. Onunla tanışabilir miydi? Koleksiyoncu, müşterisinin bilinmezliğe önem verdiğini söyleyerek isteğini geri çeviriyor. Kuşkular katlanıyor. Sanat koruyucu ve koleksiyoncu tek ve aynı kişi olamazlar mıydı? O zaman, pornografi kazanç getiren bir alışverişin öznesi oluyor. Paranın kokusunu alan Miller, Anaïs'ten işi almasını istiyor.

Anaïs çekimser. Ismarlama yazmak hoşuna gitmiyor. Tanınmışlığını öne sürüyor. Miller ona güven veriyor. Metinler adsız kalacaklardır. Koleksiyoncu hiçbir kural koymadı. İstediğini yazmakta özgür. Sayfası bir dolardan. Anaïs kendini temize çıkarmadan harekete geçemiyor. Bütün gözü pekliklerinin bir güvencesi var:

"Gonzalo'nun dişçi için paraya gereksinimi vardı, Helba'nın darısı için bir aynaya ve Henry'nin yolculuğu için para yardımına."

Her sabah kahvaltıdan sonra "erotik" Anaïs. Yöntemi, gerçeküstücüler tarafından uygulanmış seçkin cesetlerden esinleniyor: rastlantıyla savrulmuş bir cümleden anlatıyı kurmak. Anaïs bunda üstün.

Beyaz kâğıt korkusu mu? Bunu bilmiyor. Bâkir kâğıt onu çekiyor, "bir kayak pisti gibi" diyor. Oraya atıyor kendini, kalemi dinlenmeden. Neden kendini kısıtlasın? Her sayfa bir dolar değerinde değil mi?

Böylece *Elena* anlatısı 393 sayfa tutacaktır!

Baş döndürücü uzunlukta! Anaïs kendi anılarını kaleme almış olmakla savunuyor kendini: "Kama Sutra'yı incelemek için kütüphanede günler geçiriyordum, arkadaşlarımın en zırva serüvenlerini dinliyordum." Bununla birlikte, öykülerde yoklanmış olan konular onun yakasına yapışanlardır: Ensest, soğukluk, kadın eşcinselliği ve birinci tekil şahısta yazılmış olan "Major-

gue", "Sanatçılar ve Modeller", "Marcel" düşlerinden çok *Günce*'sinden esinlenmişe benziyorlar. "Marianne"ın telkin ettiği de bu: Öykü bir erotik metinler koleksiyoncusunu, bir kadın ve onun *Günce*'sini sahneye koyuyor. Anaïs ısmarlama yazmadan önce *Günce*'sini koleksiyoncuya mı okutmuştu? *Delta of Venus*'ün önsözü, resmi anlatıyı teslim ediyor: "Şair arkadaşlarımı çevreme topladım ve güzel erotik öyküler yazdık... Robert Duncan, Caresse Crosby... Hepimiz yeteneğimizi bir noktada topluyoruz, ihtiyara, bir daha isteyeceği bir parça müstehcen neşe vererek... Bayağılığın uzaklaştırıldığı bu züppe yazınsal fuhuş evinin patronuyum ben..." Anaïs'in şiirle karıştırdığı söz oyunculuğunun neşeli gösterilmesi için.

Lirizmini aşmak istediği ustası D.H. Lawrence tarafından yolu şaşırtılmış olarak, bir tekinin yeteceği yere on sıfat dizerken Anaïs, "yazıüstü" yazıyor, Truman Capote'nin dediği gibi. *Delta of Venus*'te tarzın, duyumun, konunun aşırısından bolca var. John Ferrone, kendini yeniden okumamalıydı, diye eleştiriyor. "Bedenlerin çizgilerini yitiriyor bazen. Kolları ve bacakları sayarken yakalıyordum kendimi."

Eserin ortaya çıkışıyla Djuna Barnes, satırını indirecektir: "Korkunç bir tarz. Orta karar bir pornografi."

Delta of Venus onun başyapıtı olmasın, bunu gören ilk kişi Anaïs olmuştu. 1975'te, John Ferrone'un onu yayınlamayı önerdiği yıl, elyazması demir bir dolapta yatıyor. Anaïs onun orada kalmasını istiyor. Şimdiden kanserden zayıf düşmüş olarak, gelecek kuşaklara ulaştırma sırasında tehlikeye atamayacak kadar çok önem veriyor "evrensel günceci" ününe.

Yayıncı dikkafalılık ediyor. Elyazması, diyor, Diderot'nun, Apollinaire'in ve Aragon'un ün saldığı Avrupalı yazın geleneğinde yerini alıyor, en ünlülerden başkasını saymış olmamak için. Bir kadının orada parlamasının zamanıdır! Anaïs uzlaşıyor: "Bu metinlerde gerçek kadınlığımı lekelediğime uzun süre

inandım. Ve onları bir yana koydum. Uzun yıllar sonra onları yeniden okurken, sesimin tümüyle boğulmamış olduğunu fark ediyorum. Sayısız bölümde, sezgisel biçimde, cinsel ilişkileri bir kadının yaşadığı gibi yazan bir kadının dilini kullanmışım. Sonuçta bu erotik metinleri yayınlamaya karar verdim çünkü o zamana kadar erkeklere ayrılmış bir alandan söz etmek için bir kadının harcadığı ilk çabaları gösteriyorlar," diyor önsözde.

Yayıncının razı olduğu avans sayesinde Anaïs hastane masraflarını ödemişti.

Anaïs'in ölümünden sonra, yazar hakları kısmen Hugo'ya devredilmişti. Karısının gözü pekliklerinin, dünyada yaşayan tek vârisi.

Yazgının yaman alayları var.

Röntgencilik

Banyoda onun çıplak fotoğraflarını çeken röntgenci bir babanın kızı olarak, teşhirci June'un uyandırmış olduğu kalıtımına tutulmuştu.

"June Mansfield. Güzelliği beni boyunduruğuna aldı. Başkalarının gözlerindeki kendi yansımalarından başkasını yaşamıyor. Yanında otururken, onun için herhangi bir deliliği yapabileceğimi duyumsadım... Artık bana ne söylediğini anlamıyorum. Gözleri, ağzı, renksizlendirilmiş, kötü pudralanmış ağzı tarafından büyüledim. Kalleşçe, sonsuza çekici, ölüme çekiyormuş gibi kendine çekiyor beni." (Gizli Cep Defterleri)

Miller'ın duyularını azat etmesinden önce, düşsel imgelerini özgürleştirmişti June.

Olmaya cesaret edemediğini görmek: bir orospu.

"Bir gece Hugo'ya birlikte bir gösteriye katılacağımızı telkin ettim – yalnızca görmek için... Bu çıplak kadınlara yürürlerken bakmaktan zevk alıyorum... Her şey gerçekdışı kalıyor, onlardan lezbiyen tavırları isteyeceğim kadar." (Gizli Cep Defterleri)

Dönüşmeye cesaret edemediğini görmek: cinsiyetinin kölesi.

Fas'taki bir hamamda "deniz ısırganları gibi göğüslere, boyuna gebe kalan karınlarına" sanrıyla bakıyor. (Günce, 1934-1939)

Yetmiş bir yaşında, 7 beden bikinilerinden birini ödünç verdiği, üniversite öğrencisi bir genç kızın soyunduğu banyonun kapısını aralıyor. Ne yaptığını görmeli!

28
1942 Yazı

"Bedensel olarak değişmedim. Bedenim bir genç kızınki gibi. Elli üç kiloyum. Göğüslerimin güzel yuvarlaklıkları var, uçları pembe. Yalnızca ellerim yaşlarını ele veriyor ve gözlerimin çevresinde birkaç kırışıklık, birkaç gri saçım var. Yorgun olduğum zaman çenem çöküyor. Ama Elizabeth Arden'deki estetikçi, göz çevreleri dışında her şeyin kusursuz olduğunu söyledi. Kaslarım sıkı. Bütün dünyayı kandırıyorum, doktorumu bile! Ancak otuz beş yaş veriyorlar bana. Yüz el değmemiş gibi ama duygular, yaşlı bir kadınınkiler. Amerika beni yaşlandırdı."

1942: Anaïs kırkına yaklaşıyor. O yıl, defterine Stephan Zweig'ın intihar bildirisini yapıştırıyor. Hitler'in gelişinden beri Brezilya'da sürgün edilmiş olan Avusturyalı yazar seçimini yap-

tı. Kafeterya aynalarında kırışıklıklarını sayarak hayal kırıklıkları toplayan Anaïs, onun cesaretini kıskanıyor.

Rango içiyor. Hugo hırçınlaşıyor. Kitabı satmıyor. Caresse Crosby sözünü tutmadı. Etkili arkadaşları güzel bir davranışta bulunmadılar. Günlerin içinde olan, onun baskı makinesinde tırnaklarının söktüğünü görerek direngenliğine hayran kalanların sessizliği. Kay Boyle bir satır bile yazmadı, *Harper's Bazaar*'dan Harry Bull ve *New York Times*'tan Mark Slonim gibi. *New Republic*'in yöneticisi bir makalemi sansürledi. *New Directions* dergisi, yazarını seçmesini isteyerek bir sayfa ayırıyordu ona. Eleştiri eserine hayran olduğu William Carlos Williams'ın adını verdi Anaïs. Eleştirmen, kitabı bir itirafname olarak ele aldı ve uykusuzluğu, soğukluğu, sinir hastalığını, ideal baba arayışını açımladığı bölümlere çetin gözlemlerde bulundu. Yaşamına bulaştı; tarzı üzerine tek sözcük söylemedi.

Frances Steloff, mayısta kitap için, Gotham Book Mart'ta bir kokteyl verdi. Kitapları vitrine ve içkilerin verildiği masanın yanına dizdi. Davetliler bardakların çevresine yığıldılar. Anaïs onları içerken ve gülerken gördü. Ya kitabım! Bazıları yanına yaklaştı. "Cildi çok güzel! Hugo çok yetenekli!" Ya ben! Ya ben, diye haykırıyordu ağzı kapalı. "Baskı seçkin. Ya bu mürekkep oyunları! Rango bezemiş!" Ya ben! Kitabı yakalıyor, evirip çeviriyorlar, dalgın bir elle sayfalarını karıştırıyorlar; gözler sözcüklerin üzerinden kayıyor. Durun! Şu ritmin tadına varın! Şu söz yinelemelerinin! Kendini yeniden yelkenlide, Rank'in onu sürmüş olduğu mobilyalı dairede, Barbizon Oteli'nin hücresinde, yaprakların karşısında, her cümlenin üzerinde tükenirken görüyor. Haksızlık! Yapabilseydi, hepsini kapı dışarı ederdi. Acı çekiyor. O mücadele. O çabalar. Yazmak. Basmak. Pedalı işletmenin zorlamasıyla ağrıyan uyluk. Baskı makinesi çok eski. Rango sinirleniyor. İçiyor. Küfrediyor. Saldırıyor. Ayakta kalmalı! Anaïs'in ağzında bu fiilden başkası yok artık. Doğu Yakası'nın sa-

lonlarında morg kokusu var. Yüzler ilgisizliklerini açığa vuruyor. *Twice a Year* dergisinde yeni "Birth"ini yayınlamış olan Dorothy Norman, ilgilenmesine karşın, kitabı için hiçbir şey yapamıyor. Çok üzgün!

Tüm bunları söylüyorlar. André Breton kitabın kendisine hiç ulaşmadığını ileri sürüyor. Max Ernst'in okuyacak zamanı yok. New York striptiz yaşamının kraliçesi Gipsy Rose Lee kendi kitabını ısmarladı Anaïs'e! Gerçeküstücüler göz boyayıcılardan başkası değiller artık. Yaratmak yerine birbirlerini yiyorlar. Üzücü bir takım. Marcel Duchamp soyut merdivenlerine benzemeye verdi kendini. Görkemli Breton, 5. Cadde'de bir otobüsün ikinci katında bir kadın arkadaşının elini öpüyor. Max Ernst'in eski sevgilisi Elenora Carrington, esininin hiç kurumaması için dua ederek, güzel fırçasını çekiyor! Onun resimlerini gördükçe Anaïs, bunun önceden yapılmamış olmasından korkuyor!

Aynı doktoru paylaşıyorlar: Max Jacobson, bir Alman göçmeni. "Mucize Max". Bütün New York ondan başkası tarafından değerlendirilmiyor. Müşterileri arasında Marlene Dietrich, Truman Capote, Winston Churchill ve Cecil B. de Mille var. Anaïs ona bir bronşit için gitmişti. Doktor bir iğne batırarak iyileştirmişti. Avadanlığı şırıngalarla dolu. Hastalık ne olursa olsun, iğneyi batırıyor. Formüllerini kendi oluşturuyor ve onları gizli tutuyor. Amfetaminlerden, steroidlerden ve hormonlardan söz ediliyor. New York hükümeti doktorlar takımından çıkarıldığından da. Anaïs uğultulara kulak vermiyor. İğneleri onu başarıya götürüyor. Anaïs artık onlardan vazgeçemez. Her hafta, analisti Martha Jeager'a koşmadan önce, kendine bir iğne yaptırıyor.

Biraz fazla ağırbaşlı bir yüzü olan bu kadının yanına ilk kez gittiğinde, metro istasyonunu şaşırdı. Kar altında yürümesi, rüzgâra karşı durması gerekti. Bir istence blöf yapmak. Kendisininkine belki de. Onu bir iş masası, bir iskemle ve duvara doğru çevrilmiş bir divanla döşenmiş bu küçücük odaya çekenin ne olduğunu bilmiyor. Kendini anlama arzusu. Günah çıkartma ge-

reksinimi. Bir çocuk gibi ağlamanın yatıştırıcılığı. Martha Jaeger, bunu çok yaptığını söylüyor ona. Besleyici, sanatçının üstüne basıyor, diyor. Aşkı ve esirgemezliği birbirine karıştırdığını söylüyor. Aşkı ve özveriyi. Babasıyla özdeşliğini cezalandırmak için annesini taklit ettiğini: kurbanlık kadını. Anaïs hıçkırıyor. Gözyaşları yüzündeki pudrayı akıtıyor. Martha Jaeger ona mendilini veriyor. "İlk sıkıntınızda bana telefon edin." Anaïs onu arıyor ve konuşuyor. Martha Jaeger onu dinliyor, sonra suçunu bağışlıyor. Anaïs ahizeyi yerine koyuyor. Çöküntü yeniden yokluyor. Bazı sabahlar Hugo onu kalkmaya zorluyor. Anaïs gözlerini kapalı tutuyor. Zweig'ı düşünüyor. Virginia Woolf'u. Irmakta ilerlerken görüyor onu. Boynuna kadar suyun içinde. Onunki ona ağrı veriyor. Çok geçmeden, soluk alma isteği duymayacak hiç.

Miller zencefil ya da bal öneriyor. Kaliforniyalılar bunlara deli oluyorlar. Haziran ayından beri Hollywood'da, ressam bir çiftin konuğu olarak Beverly Glen'in çiçekli bir kulübesinde yaşıyor. Rahatlığını yitirmektense bir dostu yitirir. "Burada benimle çok iyi ilgileniyorlar," diye yazıyor, "yalnızca yer ve içtenlik eksikliği çekiyorum. Uyuyorum, yüzmeye, gezmeye gidiyorum, vb. Şimdiden çok bronzlaştım ve çok formdayım. Bir süreden beri vitamin almayı bıraktım ama hiçbir fark duymuyorum ve gözlerim geçen yıla göre çok daha iyi."

Anaïs, Batı Yakası'ndaki kitapçılara tanıtması için *Winter of Artifice*'in bir kopyasını bırakmıştı ona. Son mektubuna göre, sözünü tutmamış: "Kitabınızı çevremde göstermeye henüz başlamadım. Hollywood'dan biraz uzaktayım ve biri beni arabayla götürmedikçe şehre inemiyorum."

Sevmekten vazgeçilmiş bir erkek yüzünden acı çekilebilir mi? Miller'ın her mektubu onu kötü yapıyor. Bankada bir hesap elde ettiğini müjdelediği mektup. "Tanrım, bir kapitalist gibi duyumsuyorum kendimi. Biraz sonra İngiltere'den yazar haklarım ulaşacak olmalı... Her mektup ya da hemen hepsi iyi bir haber

içeriyor... Dün gece ilk iş mektubumu yazdım. Tek konu delisi gibi kendimi oraya vermiştim." Şöyle bitirdiği mektup: "Peki, durmalıyım, yemek hazır. Rahatım, içerden dingin ve doygunum." Şunu bildirdiği mektup: "Çözülüp rahatlamayı bilmek gerekiyor."

Çözülüp rahatlamak. Bozuluşu kabul etmek. Artık onu yanıtlamamak. Olanaksız. Çok canlı bir umut bunu yapmaktan alıkoyuyor onu. Esrik görüntüler. Villa Seurat'ın pembe dış cepheleri. Çinkoların kromları. Her yerde müzik. Çocuk gülüşleri. Miller'a yazmak, her şeye karşın Avrupa'ya inanmaktır.

Geçen haziranda Dorothy Norman, Atlantik'e uzak olmayan Woods Hole'daki yazlık evine çağırmıştı onu. Üstü açık arabayla gitmişlerdi. Rüzgâr yanaklarını kamçılıyordu. "Okyanusun diğer yanında Avrupa var!" diye haykırıyorlardı dalgalara. Avrupa! Sözcük uğultuda ölüyordu. Avrupa! Hava onları sarhoş ediyordu. "Biz Amerika'nın Beyaz Ruslarıyız!" Ayakkabılarını çıkarmışlardı. Su bileklerini mavileştiriyordu. Sallanmamak için birbirlerine tutunuyorlardı. Dudaklarında tuz tadı. İstiridye lezzeti. İnci ışıltısı. Kabukların üstüne konmuş tırnaklar. Seine üzerindeki lokanta.

Paris, içinde demirlemiş. Paris'i düşünmek. Paris üzerine yazmak. Yenilerin başladığı. Aynı dekorları dikiyor orada: Tuileries, rıhtımlar, Seine, sol yaka. Oralarda aynı sözcükleri çiziyor: su, gemi, müzik, aynalar, yelkenler, düşler, yolculuk, falcılık, doğum ve ölüm. Geçmişi, can çekişmeyi bitirmiyor. Artaud, Moricand, tek bacaklı kaptan, yelkenlide ona hizmet eden "Gülüş" yakasına yapışmayı bir gün bırakacaklar mıydı? Buradaki varlıklar, camın kalınlığından mış gibi zamanla daralmış görüleri, geçmişi, pişmanlıkları yeğleyeceği kadar boş muydu?

Yazının başlığı bu: *Camdan Çanın Altında.* Hugo bunu anlamıyor.

– Bununla birlikte, açık. Camdan bir çanın altına kapatılmış her canlı varlığın adı soluksuzluktan ölmektedir.

– Kendinden mi söz ediyorsun?

– Kendi toprağını kazıp durmayı bırak artık! Çevredekileri betimle.

– Bunu *Günce*'mde yapıyorum.

– Portreler seç, onları geliştir, romancı bir biçim ver onlara.

– Roman yaşamın ters çevrilmişidir! Zamanı parçalara ayırır. Coşkuları dondurur. Gerçek bir kaçış düşüncesine dayanamayacak kadar sıkıntılı değil miyiz? Yanıt ver, Hugo!

Hugo uzaklaşıyor. Geçmişteki sabrını yitirdi. Kendine güvenini kazandı. Gravür yeteneği tanındı. Anaïs'in yeteneği daha az etkiliyor onu. Olgunlaştı. Anaïs yaşlandı. Tüm fark bu. Hiçbir zaman bu kadar çekici olmamıştı Hugo. Anaïs öyle kalmak için savaşıyor. Genç insanlar onun başını döndürüyorlar. Onlarsa ona gülümsüyorlar. Anaïs umut etme yanılgısına kapılıyor. Onları toy, utangaç, çok duru sesleri yüzünden sıkıntılı oldukları için seviyor; çok ince kollarını, çok narin tenlerini, kızarışlarını seviyor. Onlarda kendi eski takıntılarını görüyor. Tanınmak, anlamak, arzulamak, dans etmek, yaratmak. Gençlikleri, kendisininkinin sonsuzluğunu geri veriyor ona. Robert Duncan onlardan biri. 7 Haziran'da doğmuş, June gibi. Bir şair. On yedi yaşında görünüyor. Dik omuzlar, ince beden, keskin profil. Bir hiyerogliften fırlamış. Sessizce yer değiştiriyor. Duygularını hipnozdaymış gibi açığa vuruyor: "*Ensestin Evi*'ni okuduğumda düşündüğümden çok daha yumuşaksınız." Soyutlanmalarından, baba arayışından, sevgi gereksiniminden söz ettiği zaman Anaïs, kendi sözlerini duyduğunu sanıyor. Anaïs gibi o da bir günce tutuyor. Anaïs orada kendi betiğini keşfediyor: "Çok ince bir kadın, biliyorsunuz, çok akıllı, çok ince kemikleri ve kırılmaya hazır gözleri var, bundan eminim ve camın içinde eğik olarak ilerliyor."

Eşcinseller mi yalnızca birbirlerini anlayacaklar? Robert ona sapkınlığını itiraf etti, onun yanında kendini erkeksi duyumsasa da. Rango'nun yokluğunda, basımevine onu görmeye gittiği zaman, baskı makinesinde yerini alıyor. "Bu kadın işi değil."

Sırtını dikleştiriyor. Adımını sağlamlaştırıyor. Ama erkeklerin karşısında, dalgalanıyor.

Kendi güzelliğiyle başı dönmüş, eğilimleriyle ürküye kapılmış otuz yaşındaki Edouardo'yu anımsatıyor Anaïs'e. Onları karşılaştırmanın deneyimi büyük. Onu başka zevklerde uyandırmak. Kendininkileri yenilemek.

Village'da bir stüdyo bulmayı beklerken kendisini konuk etmesini istedi ondan. Daha sonra, biraz para dileyecek. Anaïs onu yalvarttıracak. Sonra vermeyi kabul edecek, kendini gönlü yüce olarak değerlendirecek. Ne budala!

Albatros yavrularının, annelerinin bağırsaklarıyla beslendikleri söylenir.

Yeni bir öyküye başladı: *Children of the Albatros.*

"Evrende kuşlar gibi, insanların kalanından hep biraz daha canlı, hep biraz daha yükseğe, biraz daha uzağa, insanlıktan korkuyorlarmış gibi hep kaçışta olan bu uçarı genç insanları sevmeyi ne zaman bırakacağım?"

29
Rupert

"Batı'nın genç adamı." Gölgenin âşığı. "My phantom lover," diyor Anaïs, otuz yıl boyunca, sonuna kadar yaşamını paylaşacak olan kişi için.

Yaşamının yarısı. Hugo ve Rupert arasında. Zıtları uzlaştırmak. Rupert, kocanın karşıtı. Yıllarını sislendirmeye başlamış olan Anaïs için, gençliklerini arzuladığı o yeniyetmeler gibi ışıklı. Yirmi yaşında olunduğu gibi özgür. Bir oyunculuk kariyeri düşündürecek kadar yakışıklı. Gary Cooper gibi bir şey. Gök mavisi gözler, geniş omuzlar. "The clean cotton American look?" Kuşkusuz. Ama Harvard diplomalı ve "dünyanın en iyisi"nin öğrencisi: Babası Reginald Pole, Cambridge'de öğrenim görmüş. İngiliz şair Rupert Brook'un dostu, New York'ta Ibsen ve Shakespeare oynamış. Annesi Helen, boşandıktan sonra, yüzyılın en yenilikçi mimarının oğluyla evlenerek zevkini kanıtla-

mıştı: Frank Lloyd Wright, New York'taki Guggenheim Müzesi'nin yaratıcısı. Batı'nın temiz yürekliliği. Doğu'nun kültürü: Rupert Amerika'nın en iyisini bedenleştiriyor.

Camdan Çanın Altında'nın başarısına karşın Anaïs, her zaman dışlanmış duyumsadı kendini. İlk baskı üç haftada tükendi! İsteği karşılayabilmek için yeni bir baskı makinesi almak gerekti. Roman *New Yorker*'ın övgüsünü aldı. Bir yazın ustası, eleştirmen Edmund Wilson, bu "bizim duyamadığımız şeyleri duyan olağanüstü bir varlık olarak her an uçmaya uygun, yarı kadın, yarı çocuk, gizli yaratığın" yeteneğini övdü.

Kısa süren bir tutku bağı kurduğu, o zamanın genç romancısı ve yazınsal öğütleyicisi Gore Vidal sayesinde Dutton'da bir sözleşme imzalıyor. Üçüncü romanı *Ladders to Fire* sonunda büyük bir yayıncı tarafından basıldı! Bütünleşti mi? Hayır, Anaïs her zaman yalıtılmışlıktan acı çekiyor: "Korkunç üç engel, Amerikalı yazarlarla aramda dikiliyor: Biri, ılımlı yaklaştığım alkol; sonra, erkeksi kadınların öz tavrı olan ve onlara güven kazandıran o kaba ve dolaysız beceriksiz oğlan tavırları yok bende; üçüncüsü, öyle sanıyorum ki, Amerika asıllı olmayışım gerçeğine dayanıyor." (*Günce,* 1944-1947)

Yalnızca yürek görür gerçeği, diyor Saint-Exupéry. Rupert, saflıkla aşkını sunarak, ülkesini sunuyor ona. Anaïs *Günce*'nin IV. cildinde, yeraltında belli ediyor bunu: "Bir toplantıya gidiyordum ve genç bir Batı Amerikalı: 'New York mu? Amerika'da bildiğiniz yalnızca bu mu? New York Amerika değildir. Her şeyi görmek gerekiyor, özellikle de güneybatıyı,' diyor bana. Henry'nin kitabı *(İklimlendirilmiş Karabasan)* tüm bunları görme arzusu vermemişti bana, ama Batı'nın genç adamı ve onun bu ülkeye olan sevgisi o arzuyu vereceklerdi."

1947 Martı'ndaki tanışmalarının ertesi günü, Anaïs artık *Günce*'sine tarih atmamaya karar veriyor. Kendisininkini açığa çıkarma yaşını geçti: Kırk dört yaşında.

* * *

Hızlanan adımlar Rupert'ı uyardıkları zaman, asansörün kapısı kapanıyordu. Durdurma düğmesine basmıştı. Topuz saçlı bir kadın kırmızı bir elbiseyle belirmişti ve yanında kaybolmuştu. Ropert katını sormuştu. Kendi katıydı. Kadın, Azel Guggenheim'a, Peggy'nin kız kardeşine gidiyor olmalıydı.

Rupert doğru bilmişti.

– Birlikte gidelim. Eşlik edilmemeye alışık değilimdir.

Kata geldiklerinde, çift kanatlı, maun bir kapıya doğru yürümüşlerdi. Bir kapıcı onları büyük salona götürmüştü. Kadın Rupert'tan izin istemişti ve bir kumaş buruşukluğunda gözden kaybolmuştu.

Rupert bazı yüzleri selamlamıştı, terasta gezinmişti, Central Park'tan yükselen serinliği içine çekmişti, salona geri dönmüştü ve onu bir kanepenin köşesinde bulmuştu. Elindeki ayaklı kadehi nereye koyacağını bilemediğinden canı sıkkındı. Rupert onu ayrıntılarıyla inceleme zamanını bulmuştu. Sarışınlığı doğal olmak için fazla bakırımsı görünüyordu. Boynu pürüzsüzdü. Boğazı dolgundu. Ama elleri... Rupert kaşlarını kaldırmıştı. Eller karaydı! Yaratıkların en özenlisi aşırılığından doğallığını yitirmiş olanına bir kömürcünün ellerini yakıştıracak kadar çok mu içmişti? Elleri kömüre batmış gibiydi...

– Mürekkep bu...

Anaïs onun bakışına şaşırmıştı.

– Baskı mürekkebi. Yazıyorum ve basıyorum. New York'ta okunmanın tek yolu bu. Gönül çekici bir kitapçığı tamamlamak üzereyim: Miller'ın *Yengeç Dönencesi*'ne önsözüm. Adı size bir şey anımsatıyor mu? Ya benimki? Ben Anaïs Nin'im.

Rupert bilgisizliğini itiraf etmişti. Sert karşılanamazdı bu. Bu biraz gergin denizkızının okuyucularının yüzüne sahip olması şart değildi.

– Martha Graham'a hayranlığınızın azlığı ölçüsünde yolunuzu şaşırtırdı romanlarım. Onun dans ettiği gibi yazıyorum. Düşleri ve simgeleri karıştırarak. Koreografileri beni altüst ediyor!

Eserimle öylesine bir yakınlık görüyorum ki onlarda! Onunla tanışmayı denedim. Ona kitaplarımı gönderdim. Beni hiç yanıtlamadı. Yetişkinler cesaret kırıcılar. Onlarla dolu böyle bir ortamda sizin gibi genç bir adamın ne işi var?

– Annem burada bir nişanlı bulacağımı umuyor.

– Tasarılarınız arasında mı bu?

– Tanrı korusun, hayır! Oyuncu olmayı isterdim. Gönül eğilimimden emin değilim henüz. Beklerken, basıyorum...

– Siz de mi!

– Dilek kartları. Bir öğrenci angaryası, başka bir işten daha kötü değil; hiçbiri sizinkiyle karşılaştırılamaz.

Anaïs bir bezginlik hareketi yapmıştı.

– Tutku köreliyor, diye içini çekmişti. Başlangıçtaki ateşliliğim yok artık. Boş yere oraya yaktığım enerjiyi bilseydiniz... Kitaplarımın zararına... Baskı makinesini terk etmekle karşı karşıyayım. En azından, Avrupa'ya geri dönmediğim sürece. Paris'te küçük yayınevleri ayakta duruyorlar. Orada on yıldan fazla yaşadım...

– Orayı düşünüyor musunuz?

– Her gün. Özellikle, barış geri döndüğünden beri. Amerika'ya dayanamıyorum.

– New York Amerika değildir! Louisiana'yı biliyor musunuz?

– Hayır!

– Georgia'yı? Güney Carolina'yı?

– Hayır! Hayır!

– Colorado'yu? New Mexico'yu? Taos'u? El Paso'yu?

– Hayır!

Anaïs gülüyordu.

Ayrılırken, onu yeniden görme sözü vermişti Rupert.

– Benimle oynamayın, demişti Anaïs. Kristaldenim ben. Bir hiç beni çatlatır.

Rupert'ın Bilaene'de, uçsuz bucaksız aynalarla süslenmiş pembe duvarlı bir İspanyol lokantasında yemek yeme alışkanlı-

ğı vardı. Şarap, müzik, esmer kadınlar vardı orada. Neredeyse Avrupa'ydı. Anaïs'i oraya çağırmıştı.

– Siz kâhinsiniz! Benim gözde lokantamdır. Rastlantıya inanamıyorum. Yazgıdan başka bir şey değil. Bu akşam bunu yeniden konuşacağız.

Bir Çingene şalına sarınmış, elinde nakışlı bir çantayla gelmişti. Kırmızı elbiseyle olduğundan daha ufak tefek görünüyordu; kokusu daha yumuşaktı. Bir gül satıcısı masaların arasında dolaşıyordu. Rupert ona bir tane sunmuştu. Anaïs sapını kırmıştı ve bir aynaya dönerek saçına iliştirmişti gülü.

– Bana gerçek yüzünüzü mü sunuyorsunuz?

– Bu soru neden?

– Son kitabınız *Ladders to Fire*'daki reklam fotoğrafınızı gördüm... Üç Anaïs. Örtülü, uysal Anaïs; gümüş kılıflı, vamp Anaïs ve erkek giysisi içinde sigara içeni...

– Siz de hiçbir şey anlamıyorsunuz! Helba, Stella ve Lilian kitabımın üç kadın kahramanıdırlar. Fotoğrafların altında kişilerin adları yazılı olmalıydı. Yapılmamış. Montaj eksik, dördüncü bir fotoğraf vardı: Ben, Anaïs, gerçeği, yazar, mor elbiseyle. Kişiliklerimin önünde poz vermeyi eğlenceli buluyordum. Ama yayıncım üç fotoğraftan başkasını kullanmadı. Yanlış anlama burada. Erkek giysisi ve papyon yüzünden lezbiyen ve şizofren olduğum sanıldı...

Anaïs gözlerini çevirmişti. Rupert gitaristlere işaret etmişti. Göz mimikleriyle telleri tıngırdatarak yaklaşmışlardı. Anaïs şarkıyı mırıldanmaya başlamıştı. Biri, Kübalı olup olmadığını sormuştu.

– Nasıl bildiniz? Güzelliğimden mi? Mucho Gracias! Ne mutluluk, Rupert!

Denizkızı sonunda canlanıyordu. Neşe yüzünü aydınlatıyordu; elleri hızla kendine dönüyorlardı. Bir hiçle eğlenebiliyordu.

– Gençlerden başkasıyla kendimi iyi hissedemiyorum. Beni anlıyorlar. İdealistliğimle alay etmiyorlar. Başkaldırılarımı paylaşıyorlar. Çok soruyorlar. Onları hoşnut etmek için...

Rupert onu susturmuştu.

– Onların hoşuna gidiyorsunuz. Benim hoşuma gidiyorsunuz.

13. Cadde'deki dairesinde hazırladığı, kızarmış muzların önünde baş başa görülüyorlar böylece. Adı her yerde duyuluyordu. Kitapları alçak masaların üzerine belirgince yerleştirilmişti. Renkli krafttan dörtgenler vitrinleri saklıyorlardı. Yerde, yastıkların üzerinde, quena sesinde yiyorlardı. Rupert nerede olduğunu bilmiyordu artık.

– Ne oluyor? Hiçbir şey yemiyorsunuz.

Coşkusunu öne sürüyordu. Yağdan geçirilmiş muzun ona tiksinti verdiğini itiraf edemiyordu. Anaïs onun için yemek yapıyordu. Onun sözlüğünde bu, onu seviyor demekti.

İçini dökmeler değil, keşifler saatiydi. Aynı istek içlerine işliyordu: gitmek!

– Başka ülkeleri, başka dilleri, başka renkleri aşılamak kendime, diye içini çekiyordu Anaïs.

Rupert'ın üstü açılan bir Ford Model A'sı vardı. Onunla Louisiana'ya kadar inebilir, sonra Kaliforniya'ya kadar Teksas'tan, New Mexico'dan geçebilirlerdi.

1947 Haziranı'nda bir gün, New York'u Amerika'dan ayıran Hollanda tünelinin altında kayboluyorlar.

Gitti. O kadar kolay mı? Rupert'ın henüz varlığını bilmediği Hugo'dan bağımsızlaşmayı başarıyor mu? İki ay boyunca ortadan kaybolmak için ne öne sürmüştü? Onu izlediğine inandırmak için telefonda saatler mi geçiriyor?

Kırk yıl sonra Rupert, bir Ford Model A'nın arka koltuğunda bir makyaj çantasını dolduran, kürk mantolu bir kadından başka imge saklamıyor. Satın aldığı bereyi de anımsıyor, onu böyle bereli görünce Anaïs'in gülüşlerini de: "Neden bir Fransız'a benzemek istiyorsun? Bir Amerikalıyı seviyorum ben!"

Virginia'da arabanın üstünü açıyorlar. Anaïs yüzünü mor bir fularla koruyor. Güneşten korkuyor. Yol pamuk tarlalarının arasında uzanıyor. Anaïs toplayıcı kadınlara el sallıyor. Her şeyden zevk alıyor, her şeyi görmek istiyor. New Orleans'ta durmak gerekiyor. Anne tarafından ninesi burada yaşamıştı. Rosa'nın annesi, çocuklarını kurban eden utanmaz. "Ona çekmiş olmalıyım," diyor Anaïs, Ford Model A fırtınanın yıkadığı ve yeniden maviye boyadığı göğün altında Alabama'ya varırken.

Büyükannenin izini bulamıyorlar. Ne önemi var! Anaïs tasasızın limon bitkileriyle kaplı bir balkona uzanmış, küçük dükkânlardan yükselen köri kokusuyla çevrilmiş olarak mutluluğu tanıdığını düşünüyor. Burada zevk için yaşanır. Saint-Tropez'de olduğu gibi. Aynı sıcaklık. Aynı çam ağaçlarının ateşi. Aynı tasasızlık. Ve bütün meyhanelerden duyulan caz, çocuksu, ateşli.

– Caz, New York'a katlanmamı sağladı. Harlem'de yeniden yaşadığımı hissediyordum. Savoy Oteli'ni biliyor musunuz? Orada geceler geçirdim. Cinfiz. Charlie Parker. Saksofonlar. Şekerli terler. Misk ve tütün kokuları. Beden hafifliyor. Renkli insanlara yakın duyuyorum kendimi. Onların ırkındanım. Güneşin eksikliğini duyuyorum. Sıcaklığın. Aşkı, Kübalı ruhumu geri veriyor bana... Haitili bir âşığım olmuştu. Dans etmekten başka bir şey bilmiyordu. Kalçalarını kıvırırken, onu gören kadınlar kızarıyorlardı. Kıskanç olma. Başka hiçbir şey. Kışkırtmayı seviyordu. Değişkenliği hoşuma gidiyordu.

– Beni olanaksız aşklardan kurtardın, demişti, verandası sardunyalar ekili bir parka bakan, beyaz boyalı bir sömürge evine yaklaşırlarken.

Gore Vidal'i konuk ediyor Anaïs.

"Korkunç çocuk." Oğlanların kızlardan başka bir şey düşünmedikleri yaşta, onun gibi, bir roman yayınlamış olan, New Hampshire'ın en iyi okulunda eğitim almış bir senatör torunu-

na, daha zengin, daha zengin, daha yakışıklı bu hasma Truman Capote'nin taktığı isim. Ama ikisi de benzerlerinin eşliğini yeğliyorlar. Truman bunu hiç gizlemiyor. Gore ise, kadınları hoş tutmak için kendini zorluyor. Ortalığı karıştırmak hırslarına yarıyor: Riviera'da kalemiyle yaşamak isteğine.

– New York'ta yayıncı olan Dutton'da edebiyat danışmanlığı göreviyle yetiniyordu, onunla, edebiyatta aşk üzerinde bir konferans sırasında, sırtında üniformasıyla -askerliğini tamamlamak sağduyusunu göstermişti- tanıştığım zaman. Uzun kollu siyah elbisemin içinde, incilerle işlenmiş şapkamla Marie-Stuart'a benziyordum. Kendini "erbaş komutanı Vidal, ortaçağ saz ozanı Vidal'in soyundan" olarak tanıtmıştı. Beni tanımış olduğunu düşünüyorum. *Camdan Çanın Altında*'yı okumuştu.

– Gerçek bir yayıncıyı hak ediyordunuz. Sizi Dutton'a götürebilirim. Orada çalışıyorum.

– Bu yaşta!

– Yirmi yaşındayım, Madam. Değer, yılların sayısını beklemez. İlk romanımı yayınladım: *Williwaw*. Beni on yaşımdayken terk etme inceliğini göstermiş olan annem Nina'ya adanmıştır...

– Siz de mi!

"Siz de mi!" İşte kendini yitirmiş olduğu yer. Benzerlerin çekiciliği. Her birinin diğerinde kendine ulaştığı, birkaç anlamlı yansımalar. Onun gibi, sevgi yoksunu çocuk. Onunki gibi yalnız gençlik. Erken gelişmişlik. Gurur. Yıldızlar konusunu açacağı kadar yakın geliyordu ona Gore. Yakınlıkları belirleniyordu. Her ikisi de Neptün tarafından yönetiliyorlardı. Ama Gore bir asiydi. Yumuşaklığa hırçınlıkla yanıt veriyordu. Yıldız falı, Balıklardan birinin onu benliğinin en iyisine götüreceğini bildiriyordu! Anaïs vahiyleri dinlemişti.

– Her pazar birbirimizi görmüştük. Plaklar dinliyorduk. El yazmalarımızı değiştiriyorduk. Yazılarımın sayfalarını onun yargısına veriyordum, bir okullu gibi yüreğim çarparak. Beni yayıncısına tanıtmaya söz vermişti.

– Yaptı mı, diye soruyor Rupert, Ford'un motorunu durdurarak. Bir kabuk ve bal kokusuyla tütün yapraklarının kurduğu bir ambarın altına sığındılar. Anaïs geri dönmek istiyor. Şimdi Rupert'ı varken, neden Gore'u yeniden görsün ki? Ona arzulayabileceği bir adamın kolunda kafa tutmak için mi? Anaïs bilgelik yaşına ulaşmamış mıydı?

– Evet, onun sayesinde yayınlandım. Bununla yeterince övündü.

– O zaman bu ateşlilik neden? Kimi yeniden görüyorsun? Bir arkadaşı mı, yoksa bir âşığı mı?

– Sevmiş olduğum bir adamı.

Fotoğrafını *Günce*'nin ilk sayfasına yapıştırmak sevmek mi? Telefonun yanında beklemek sevmek mi? Gece, bunun için zorlanmadıkça dokunmayan, sarılmayan bir oğlanı sabah görmeyecek kadar çirkin duyumsamak kendini, sevmek mi? Size bakmayan bir erkeğin önünde soyunmak sevmek mi?

– Gidelim. Sana yaralarımı benimsetmek istemiyorum.

– Onları kapatmak için, onu yeniden görmen gerekiyor. Geçmişin beni hiç korkutmuyor. Seninle onu göğüslemeye hazırım. İstiyorsan, Miller'ı görmeye gideceğiz.

– Kaliforniya'ya!

– Annem ve üvey babam Lloyd Wright Los Angeles'ta yaşıyorlar. Senin "büyük yazar"a gitmeden önce, onlarla bir ya da iki gün geçireceğiz.

Miller Pasifik kıyısına, meşe ve sekoya kaplı bir kanyon görüntüsündeki Big Sur'a yerleşmişti. Hava açık olduğunda kartallar ve doğanlar ayrımsanıyor. Jack Kahane'ın oğlu tarafından Fransa'da saklı tutulmuş yazar hakları sayesinde, denize üç yüz metre yükseklikte bir tüneğe kurulmuş bir ev satın aldı. Genç bir Polonyalıyla, felsefe öğrencisi olan Lepska ile evlendi ve ondan bir kızı oldu.

Anaïs baş döndürücü bir Slav'la, June'un bir ikiziyle karşılaşmayı bekliyor. Alman ırkından biri gibi iri bir sarışın ağırlıyor

onu. Hiç konuşmuyor. Dikkati, yerdeki ayak izlerine yoğunlaşmış görünüyor. Rupert bu kadar açık bir ev görmemişti. Kütüphanenin içine kadar düzen hüküm sürüyor. Temiz, çıplak. Yaşamsız. Miller bu dekora nasıl alışabiliyor? Karısının ilkeciliği onu yenmiş mi?

Miller görünüşte hiç değişmemiş. Bronzlaşmış, doygunlaşmış. Kitapları Amerika'da her zaman yasak. İşin içinden sıyrılıyor. Suluboyaları iyi satıyor.

– Always merry and bright, diyor Rupert'a.

– On yıl önce, seni omzunun üzerine yıkardı, diye fısıldıyor Anaïs.

Davranışları uysallaşmış. Lepska'nın önünde tatlılaşıyor. Gelişleriyle sıkılmış görünüyor. Anaïs'i bir köşeye çekiyor. Kendisi için yaptığı onca şeyden sonra, borç verebilir. Bir sessizlik oluyor. Anaïs Lepska'nın bacaklarını inceliyor. Şimdiden varisler. Miller'ın görme sorunları var. Anaïs ***Ladders to Fire***'ı okuyup okumadığını soruyor. Henüz değil. *Circle* dergisinde çıkan özet onu şaşkın bırakmış. "Duygusal matematiği"ni anlayabileceğinden emin değil. Kendini daha açık, daha özlü gösterse daha çok kazanırdı. Saatine bakıyor. Birazdan öğle yemeği saati. Lepska herkes için yeterli şarap olmayacağını söyleyerek karşı çıkıyor. Ya ekmek?

Anaïs Rupert'a işaret ediyor. Gitme zamanı. Geçmişin bir yüzü dağılıyor.

LSD

1943'te, lizerjik asit dietilamit bileşimini inceleyen, Sandoz firmasının bir araştırmacısı olan Albert Hoffman, hafif bir sersemliğe uğruyor. Araştırmasını bırakıyor, evine gidiyor ve karanlık bir durumda yok olurken, duyulmamış bir yoğrulabilirliğin sanrıları yakasına yapışıyor: LSD keşfediliyor. Sanrı vericilerin en etkilisi, meskalinden on bin kez daha güçlü!

Çok çabuk, Delysid adıyla akıl hastalarında, korkulu ve takınaklı sinir hastalıklarında kullanıldı ve "akıl hastalarının düşünce dünyasını aralamak ve psikoz tipleri tarafından, olağan öznede kısa sürede hastalık yapıcıyı incelemek açısından bir özdeneyim"e kendini veren doktorlara önerildi.

50'li yıllar boyunca ve her zaman doktor denetimi altında LSD, kuramcılar, kilise adamları ve sanatçılar üzerinde deneniyor. Aralarında: Anaïs Nin. Los Angeles'ta Irvin Üniversitesi'nde profesör ve Albert Hofmann'ın dostu psikiyatrist Oscar Janiger ona "yolculuğu" denemesini mi önermişti, Günce'nin V. cildinde yazdığı gibi? Yoksa bunu ona kendisi mi sormuştu?

LSD'nin baş döndürücülüğü yazınsal kalıyor Anaïs için. Baudelaire, Quincey, Cocteau okudu. Henri Michaux, Aldous Huxley merakını biliyorlardı.

Üstün bir bilinç durumuna yükselmesine izin verecek miydi? Huxley'in, William Blake'i açımlayarak yazdığı gibi, "algıda yeni kapılar" açacak mıydı? Eseri bundan bir yarar sağlayacak mıydı?

"LSD bilince doğru bir kısaltma," diye yazıyor, kendini altına dönüşmüş gördüğü, birkaç saatlik bir tripten sonra; "tanıdığım en hoş duygu, orgazm gibi... Ama yazımla önceden gitmiştim o görüntülere... LSD ile açılan dünya, sanatçı için sanat sayesinde gidilebilir bir yer."

Bununla birlikte, bir arkadaşının tanıklığına göre, başka yolculuklar deneyecektir. 1963'te, LSD'nin, daha sonra itiraf edeceği gibi, "Amerikalıları eserimden ayıran taş duvarın anahtarı" olacağını umduğu için bir süre "pro-LSD" haçlı seferini tuttuğu hippi akımının havarisi Timothy Leary ile tanışıyor.

1974'te, LSD on yıldan beri yasadışı iken, mae culpa'sını (Lat. Suçlu benim) yapıyor: "Kendini dağıtmak için yerli yersiz kullanılmış olanlar kötü bir ün sağladılar ona."

Kendi ününü tehlikeye atması söz konusu bile değil.

30
Underground Yıldızı

Anaïs is stil living, on altı milimetrede. Sözcükler sihirbazı, kendini resimlere sundu. Artaud gibi.

Anaïs sesini ve bedenini, 50'li yılların gerçeküstücülük ve psikanalizle beslenmiş, Hollywood'a karşı, resim oyunlarıyla olduğu kadar, onları gerçeğin yasalarından kurtaran daha belirsiz bir şeylerle de sinemanın bilinci anlatabileceğine inandıran üç film yönetmenine ödünç verdi: Maya Deren, Ian Hugo ve Kenneth Anger.

Görü kardeşleri mi?

Birlikte yaratmak. Yardımlaşmak. Esinlenmek. Doğurgan kardeşlik. Görü alışverişi. Yetenek aktarımı: Anaïs'in her zaman ideali olduğu gibi.

İdeal mi, yoksa kuruntu mu?

1945'in bir Haziran gününde, New York yakınında, Amagansett kumsalında, yosunlar ve saçlarla karışmış, dalgalarla altüst olmuş bir kadın. Bir adam sahneyi filme çekiyor.

Kumsalda yürüyen Anaïs, sessiz çifti gözlüyor. Çekim sona eriyor. Onlarla tanışmaya gidiyor, genç kadının güzelliğiyle körüklenmiş olarak. Saçlarının kızıl kütlesi solgunluğunu vurguluyor kadının. Kendini tanıtıyor: Maya Deren. Kameraman, kocası: Alexandre Hammid, "Sacha".

– 30'lu yılların Çek avangardının bir simgesi, diye belirtiyor, Slav vurgusuyla ayrılan, ciddi bir sesle. Genellikle kamerayı tutuyorum.

Kiev'de, psikiyatrist bir babadan doğan Maya, şiiri ve dans öğrenimi gördü, "Sacha" ile ilk filmini gerçekleştirmeden önce, ustasına çok çabuk yetişirken. Okşar gibi film çekiyor, simgelerle hokkabazlık yapıyor, oyuncularını kendisinin kraliçe olduğu bir satranç tahtasının parçalarıymış gibi işleyerek, bedenleri tuhaf koreografilerde düzenliyor. Yüzü bütün filmlerinde beliriyor.

Anaïs için başka ne daha çekici olabilir?

Maya, Village'da yılan derisi kasnakların, maskelerin, adak heykelciklerin arasında yaşıyor. Okültizmi inceliyor. Söylenmemişin, görülmemişin izini sürüyor. "Yazdığımı film yapıyor," diye düşünüyor Anaïs. Oyuncu olarak arkadaşlarından yararlanarak, büyük olanakları olmaksızın, içgüdüyle çalışıyor. *Biçimi Değiştirilmiş Zamanda Kuttören* adındaki yeni kısa metrajı otuz oyuncu gerektiriyor.

– Devinim, görünüş, anlık üzerine bir araştırma bu. Katılmak ister misiniz?

Anaïs hayır demeyi bilmiyor, özellikle, yaratan kadınlara. Benzerlerine. Onlara bağlanıyor. Yardım ediyor. Ona pek az yapılırken bu... Onu kemiren acıya karşın, kimse onu desteklemese de, onları destekliyor. Kadınların bir kamera tutmak ya da bir kitap yayınlamak için birbirleriyle dövüşmedikleri bir gün gelecektir. O gün, Anaïs'in hayır deme hakkı olacak.

Çekim, Maya'nın evinde. Projektörleri yakıyorlar. Maya bir taburenin üzerine tırmanıyor, kamerasını omzuna yüklüyor. Hareket!

– Kımıldayın! Bükülün! Duygulu! Duygulu!

Anaïs, gözleri kapalı, Paris'i düşlüyor, Zeyer'in kırmızı kanepelerinin üzerinde çıplak uyluklarla, bir okşayış beklentisiyle uzanmış olduğunu. Ama bedenler sakınıyorlar. Eller çekiniyorlar. Anaïs Maya'ya yaklaşıyor. Bir bale öğretmeni gibi, bazı sahneleri göstermesi gerekmez mi? Örneğin Tahitili şu genç kız... Maya susmasını ya da gitmesini buyuruyor.

Anaïs yerini alıyor yeniden. Yorgunluk yüzleri kasıyor. Maya kuduruyor. Kadınlar kendilerini duyurmak için böyle haykıracaklar mı? Sesleri erkeklerinkini bastıracak mı? Yumuşaklığı yadsımak mı gerekecek? Maya bir kadın savaşçılar ırkını mı bildiriyor? Ona kitaplarımı göndermek neye yarar? Aynı dili konuşmuyoruz. Ne mutlu ki Sacha var. Gerçek bir Slav. Cömert. Tutkulu. Hugo'ya sinema tekniğini öğretmeyi kabul ederse, karısının yanında zaman yitirmemiş olacağım. Hugo ele alınmalı. Bankayı bıraktığından beri, kendini biraz yitik hissediyor. Hiçbir zaman şimdiki kadar ihtiyacı olmadı bana. Yaşamı üzerinde hiçbir zaman bu kadar ağırlığım olmadı...

Anaïs kazandı. Hugo işten çekilme dilekçesini verdiği zaman iş arkadaşları deli yerine koymuşlardı onu. Yirmi dokuz yıllık özverili görev yaşamının ona sağlayacağı rahat emeklilikten vazgeçmek için öyle olmak gerekirdi. Karısı onu inandırdı. Yaratı parayla bağdaşmaz.

1949'da, üç parçalı giysinin yerini Hawaii gömlekleri alıyor. Hugo Guiler bundan sonra Ian Hugo adını alıyor. Anaïs sevinçle içinde. Yaratıcı bir kocası var! Gravür ona yetmiyor artık. Yeni bir alan arıyor. Sinema mı? Artaud sinemada her şeyin bulunmayı beklediğini, bunun fosfordan daha coşturucu, aşktan daha

çekici olduğunu duyurmamış mıydı? Sacha Hammid'in dersleriyle güçlü, on altı milimetrelik bir kamerayla donanmış olarak, çocukluğunun Cennetine, Porto Riko'ya uçuyor. *Ai-Yé* çekiliyor orada.

1950'de gösterime sokulan kısa metraj, Paris'te bir sinema ödülü alıyor. Yükseldi. Bu kadar çabuk! "Ne haksızlık!" Anaïs yirmi yıldır tanınmak için savaşıyor. Gerçeğin ötesine indiği yirmi yıl! *Ai-Yé*'nin açık gözü pekliklerinin kendisininkilerden farkı ne?

Hugo, gücenikliğini sezdiği için mi, ertesi yıl *Ensestin Evi*'ni uyarlıyor? Karısının yazıları içinde onun sevdiği bu. Kitabı için en güzel gravürlerini tasarlamıştı. Ondan, en yetkin filmini yapacak: *Bells of Atlantis*. "İlk başarılı sinemasal şiir," diyecek Abel Gance.

Nerede çekmeli? Anaïs, Acapulco'yu öneriyor. Orada her şey daha sıcak: çiçekler, kanlar, kucaklamalar ve bakışlar. Bir zevk ülkesi. Orayı Rupert'la keşfetmişti. Hugo'yu oraya sürüklüyor. Hasmının ayak izleri üzerinde yürüdüğünü biliyor mu? Kuşkusuz. Kıskançlık zamanı geride kaldı. Artık uzlaşma çağıdır. Hugo gözlerini kapıyor. Anaïs sırlarını saklıyor. New York'ta aynı daireyi paylaşıyorlar ama Anaïs *Günce*'lerin yerleştirildiği odanın anahtarını kendine saklıyor. Rupert'ın yaşadığı batıya uçtuğu zaman Hugo onu sorgulamıyor. Onu bekliyor.

Anaïs tasarıya candan katıldı. *Bells of Atlantis* bir başyapıt olacak! Bunun için ant içti. Bu film onun sözlerini içeriyor. Hayal kırıklığına uğramak istemiyor. Ele verilmiş olmak istemiyor. Çekim yerlerinde Hugo'ya eşlik ediyor, bakışlarını yönlendiriyor kocasının. Kamerayı onun ellerinden söküp almaktan güç alıkoyuyor kendini. Onun yeteneğine güveniyor ama dehasına kuşku duyuyor. O olmadan Hugo hiçbir şeyi tamamlamış olmazdı. *Ai-Yé*'nin üst izlenimlerini bile; eleştirmenler tarafından "yüce" olarak nitelenen o zincirleme erginlikleri. Bu onun dü-

şüncesi. Hugo tekniği yoluna koymakla yetiniyor.

Bir sabah kumsalda, çürümeyle kemirilmiş, yarı yarıya kuma gömülmüş, güneşle pişmiş, dünyanın başlangıcından beri karaya oturmuş görünen, dev bir kayık görüyor. Hugo'ya kamerasını yüklenmesini haykırıyor. Film burada başlıyor! Hugo iki tahtanın arasına ustaca sokuluyor. Su katedrali! Yosunlarla süslü, ters çevrilmiş deniz kabuğu! Deniz yosunu bağırsakları! Karın! Döl yatağı!

Anaïs fısıldıyor: "My first vision of earth was water veiled." Cümle filmi başlatıyor.

Anaïs'in sesi, elektronik perküsyonlara karışmış, kırılgan şarkı. Sonra, köpük örgütü bir hamakta Rimbaud'nun sevgili solgunluğunun denizle buluştuğu yerde sallanan gölgesi. Sonra dalgaların bulanıklığında elden geçirilmiş, sonsuzca genç bedeni.

Anaïs'in sesi. Anaïs'in göğüsleri. Anaïs'in küpeleri. Anaïs'in kolu. Anaïs çarmıha gerilmiş. Anaïs yücelmiş, Anaïs ululanmış. *Bells of Atlantis.* Umutsuz aşkın ilahisi. Kaçan Anaïs burada yakalanmış. Renkli olarak, on dakika boyunca...

Başka yönetmen. Başka kuşak. Başka görüntüler: Kenneth Anger. Underground'un kuyrukluyıldızı. Beş yaşında, Max Reinhardt'ın bir "Hollywoodsal"ında oyuncu, on birinde yönetmen, *Fireworks*'le on yedi yaşında efsaneye giriyor Kenneth Anger. Sinema tarihinin ilk açık "gay"i, "Bütün eserlerin yüze çıktığı," diyor Cocteau, "o geceden geliyor. Ruhun yaşamsallığına dokunuyor." Kenneth Anger hiçbir şeyi reddetmiyor: erotizmi, büyüyü, gerçeküstücülüğü, gülünçlüğü ve tiksinçliği.

Temel olan: anlamların düzenini bozmak. Bunu 1954'te, Çin işkencesi inceliğiyle, *Inauguration of the Pleasure Dome*'un ilk çevrimiyle deniyor. Fellini tarafından, sonra Andy Warhol tarafından ululanarak, filme tapılıyor.

İlkin, Pasifik üzerine eğilmiş bir Malibu villasındaki bir şölen. Sahibi, Viyanalı bir Rus olan Renate Drucs iki tutkusunu açığa vuruyor: gerçeküstücülük ve tuhaf komşularını çağırdığı

kostümlü balolar. Bu baloların bir konusu var; "Come with your madness." Çılgınlığınızla gelin.

Portakal ağaçları ve okaliptüsler arasında, yakın olan Sierra'da yaşayan Anaïs Nin'i çağırdı.

Renate romancı hakkında daha çok şey bilmek isterdi. Orman korucusu bir âşık -Rupert-, yönetmen bir koca, ünlü bir dost -Henry Miller- ve beyaz bir kanişten söz ediyorlar ona.

Come with your madness.

Deliliğim: yazmak.

Anaïs Renate'nin evinde beliriyor; dudakların üzerinden sözcükler sönüyor. İnsanlar birbirlerini dirsekliyor. Çıplaktan daha çıplak. Yapışkan bir etten soyunmuş. "Kaç yaşında?" Sırıtmalar. Şaşkınlıklar. Sıkı biçimler. Daha yüksek kaba etleri. Sentetik leopar kayışlanmış dar beden. Saydam balkonlarla desteklenmiş göğüslerinin uçlarında kürkten "sinekler". Kaşları, saçındaki altın tozuyla pudralanmış: bir kafes. Anaïs başını kafese koymuş! Konuşan kuşlar için bir kafes. Papağanlar için elmas mandarinler. Geveze kuşlar. Anaïs tek sözcük söylemiyor. Kafesin kapağı açık. Ortaya elini sokuyor. Ağzından, rastladığı kişiye uzattığı şeritler çıkarıyor. Romanlarından alınmış cümleler yazılı. Come with your madness. Benimkini kabul edin. Sözcüklerimi, her şeyi yazmak, avcı bir kuş gibi her şeyi yakalamak çılgınlığımı. Her yaşam soluğu sonsuzluğun bir parçasını oluşturuyor. Alın! Okuyun! Benim çılgınlığım, sözcükler! Rupert sırtına cinsel organlar çizmiş. Bir eşarpla kayışlanmış bedeni ve siyah başlığıyla Renate, ölümcül bir maske altında ilerliyor. Bir davetli siyah boya banyosuna batmış. Tüyle kaplı tırnaklarıyla, danteller ve yas tülüyle kuşanmış bir görüntü beliriyor: Kenneth Anger. Bir tülle gizlenmiş gözlerinin önünde, kalın bir mum tutarak girişi için herkesin orada bulunmasını bekliyor.

Gözlüyor. Seraplara takılıyor gözleri. Kafesi içinde Anaïs. Kurt Weill'in bir kadın kahramanı kılığında Renate. Oğlu Peter,

küçük bir mihrace. Rupert masumca müstehcen. Bir film yapmaya karar vereceği kadar, kurgusal düşlerine benziyorlar.

"Taşımış olduğumuz kılıklarla gelmeliydik," diye yazıyor Anaïs. "Kenneth bana, 'Sizi Astarte olarak istiyorum, ışık tanrıçası olarak. Baloda herkesi şaşırtan o parlaklığı yakalamak istiyorum,' diyor."

Çok daha başka bir şey yakalayacaktır, metrelerce mavi muslinin içinde minelenmiş olarak ortaya çıkaracak onu, ufacık Çinli yürüyüşüyle göksel mumya, begonya ağızlı, platin kirpikli, kamerayı profesyonelce etkileyerek, Astrate'den çok Anaïs'i oynayarak, altın parmaklıkların arasında kafeslenmiş. Şimdiden, kendi mitinin tutsağı.

31
Yitik Paris mi?

"Az kalsın aşırı yolculuktan, çok yer değiştirmeden, aşırı değişimden ölüyordu *Günce*. Dışarısı tarafından, etkinlik tarafından çekildiğimi duyumsuyordum... Şimdi iyice yerleştim."

Rupert'ın gri Thunderbird Ford'uyla Anaïs Acapulco üzerinden Los Angeles ve New York arasında kaçışlarını katlıyor. Yeni analisti Doktor Bogner'e "Benimki gibi bir sinir hastalığında kök salmanın anlamı, üzünç bir durumda köklerin sökülmesidir," diyor. Kaçıyor, sıyrılıyor, uzaklaşıyor. 50'li yılların *Günce*'si, otoportreyi portrelere kurban ediyor. Kendini çok az kaleme alıyor. Evlilik yatağında, uyuyan bir kocanın yanında, çılgınlıklarını yazdığı eski kişi yok artık. Rupert'ı üzmek mi? Söz konusu bile olamaz! Onun yaşında, otuz yaşındaki bir adamın aşkıyla oynanmaz artık...

Ünü perçinleşiyor. On yıl içinde, 1947'den 1958'e kadar, eleştirel denemesi *On Writing*'i ve dört öykü yayınlıyor: *Albatrosun Çocukları, Yüreğin Odaları, Aşk Evinde Bir Casus* ve *Güneşli Kayık;* hepsi, 1959'da yayıncı Alan Swallow tarafından tek bir ciltte toplanıyor: *İç Şehirler*. Günceciyi içinde boğacak mıydı? Hayır, onu romancı kılığına soktu. Dört kitabı da aynı malzemeden biçilmiştir! *Günce*'den. Aslı Brooklyn'de bir banka kasasında uyuyor. Daktilo edilmiş kopyaları okumadığı tek bir gün geçmiyor, "Belleği tazelemek için," diyor, kurgusunu beslemek için. *Günce*'si not defteri görevini görüyor. Onun susturmak zorunda olduklarını açığa vuruyor romanları. Romancı, güncecinin sessizliği üzerinde işliyor. Ve gizlilikler, Paris'i, Los Angeles'ı ve New York'u tek bir şehir olarak birbirine karıştırarak, kişiliklere yeni isimler vererek -Hugo/Alan, Jay/Miller, Gonzalo/Rango-; onu peçelemekten çok çıplak bırakan maskelerin altında belirerek, seslerin soluklarına duyarlı, devinimli bir yazı içinde ele vericilerinden Djuna'ya safocu eğilimlerini, Sabina'ya, "Aşk Evinde Bir Casus"u açarak. Onun tanıklığına göre kitapları, her türlü reklamdan, eleştiri ve dış yardımdan yoksun, yılda iki ya da üç bin satıyor. New York dergileri yazılarına birkaç iyi sayfa ayırıyor. Cep yayınlarından basılan casus için 1.200 dolarlık bir avans alıyor. Konferanslara çağrılıyor sürekli. 1958 baharında, Brüksel'deki Amerikan Kültür Merkezi tarafından, evrensel sergi çerçevesindeki Belçika'ya çağrılıyor. Hugo ona eşlik ediyor ve on yılda üçüncü filmi olan *Melodic Inversion*'ı tanıtıyor. Daha fazlasını çevirmek olanaksız: Yarı kambiyo ücretli, yarı devlet gelirli danışman olarak, bağımsız bankacılık işlerine geri döndü. Brüksel'den birkaç gün için Paris'e dönüşü yirmi yıldan beri bekliyor...

* * *

Zırhlı araba Bourget'ye doğru inişine başlıyor. Anaïs kemerini bağlıyor ve dirseğiyle Hugo'yu itekliyor. Hugo uyuyor.

Brüksel'de, oteldeki odasında her öğleden sonra uyukluyordu, Anaïs başkenti dolaşmak ve belleğine yüklediği acıyı atmak için bir taksiye atlarken. Dokuz yaşındayken neredeyse yanlış teşhis edilmiş bir karın zarı iltihabı yüzünden ölüyordu. Ameliyatla mikroplardan arındırılmış olmalıydı. En azından, onu ameliyat eden cerrahın kanısıydı bu, çünkü beş yıl önce, yumurtalıklarında kötü huylu bir ur çıktı. En kötüsünden korkuluyor. Testlerde kanser belirtisine rastlanmadı. Doktor Jacobson'un iğneleri nekahetini hızlandırdılar; genç kız gücüne çok çabuk kavuştu.

Brüksel'de bütün gecelere, bütün davetlere katılmıştı, elçiliğin arabasını yalnız gitmek için yüzüstü bırakarak, yolların darlığından, otobüslerin hantallığından, geçenlerin kısa boylarından ve kendi şaşkınlığından şaşkınlığa düşerek. Bir Amerikalıya dönüşmüş olabilir miydi? Otelin banyosu eskimiş, askılıklar kullanışsız görünüyordu. Kıyafetlerini oraya yerleştirilemedi: etekler, çantalar, pabuçlar, fularlar ve turuncu boyalı tırnaklarına uygun, boynunun katlarını gizleyen, kayısı rengi muslin etolleri.

– Farkına varmadan, Amerika'ya yenilmiş olabilir miyim, Hugo? Hugo kaba etlerine şöyle bir vuruyor.

O elin ağırlığı! Kocanın hakkı! Hiçbir hükümlü daha kötü bir pranga görmemiştir! Hugo onu kendi hakkı sayıyor. Kendi malı uğruna üç parçalı giysisini yeniden sırtına geçirdiği, çekici bir heykelcik: "Görkemi seviyorsun sen, kedicik." Sözleşmeleri, iş konuşmaları, yüksek toplumdan olmak, iki elektro akustik müzik konseri arasında.

Ne sıkıntı! Kocasından kaçamak mı? Olanaksız. Otuz beş yıllık bir törenin erdemiyle bağlı ona Anaïs. Evlilik üzerine soru soran bir gazeteciye Anaïs'in yanıtı: "Çok geçmeden yürürlükten kaldıracağız onu. Evlilik yaşamı kendini kurallardan kurtarmalıdır. Ve uysallaşmalıdır: Erkeklerin eşey aşkları olmalarına her zaman hoşgörü gösterilmiştir, neden kadınların da olmasın?"

Rupert Paris'te yanımda olmalı. Ucuz ve gözden uzak bir otel bulmak gerekecek, Saint-Germain'de belki de. Kötü olay-

lardan sakınmak için, Hugo ile kaldıkları otelden yeterince uzak, Hugo'nun zamanını kullanış biçimi onu yeterince özgür bırakacak mı? Sokaklarda telefon kulübeleri var mıdır? Kendi otelinden hiçbir zaman telefon etmez. Kocalar zengin olduklarında, kapıcılar her zaman onların yanında olurlar.

Yıpratıcı çifte yaşam! Sanıldığı yerde olmadığını kanıtlamalı. Mekânlarla hokkabazlık yapmalı. Koca evde bulunduğu sırada âşık telefon ederse, soğukkanlılığını korumalı. Los Angeles'ta yazılmış bir mektubu New York'tan postalayan suç ortaklarının üstüne titremeli. Yalan söylemeli.

Seçimi yok. Hugo onu koruyor. Rupert ona gençliğini geri veriyor. Onun için kendini gözetiyor, bakımını yapıyor. Güzel kalıyor. Diğerinden daha çok birinin kadına değil; kendisi olmak için birine ve diğerine gereksinimi var. Onların bakışlarında var olmalı. Hugo her zamanki Anaïs'i seviyor; Rupert, ebedi Anaïs'i.

Biriyle olmak için, diğerinden ayrılıyor; Washington Square'ın Japon buketleriyle ve soyut gravürlerle süslü bir dairesinden, yazdığı, çamların gölgesindeki Batı Yakası bungalovuna giderek; ışıldamak, çıkmak, New York'a geri dönmek, skoça yüklenerek acısını boğan Hugo'nun yanında denizkızı elbisesiyle uçarıyı oynadığı açılış gecelerini, galaları yeniden bulmak isteğine kapılmadan önce.

İstediği, bir sanatçı yaşamıydı: az mülk, sade giyim, az para ve çok az uzlaşma. Ama bütün dokunulurlukların, bütün kanunların, bütün tabuların dışında yaşamak için cesaret gerekirdi. Neden Rupert'la tanışır tanışmaz Hugo'yu terk etmedi? San Francisco'ya çekilmiş olan annesine baktığı için mi? Yoksa yaşam tarzı onunkinden çıkar sağladığı için mi?

O olmasaydı, Paris'i yeniden göremezdi. Hugo orada işlerini yürütmeliydi. Filmleri için sinematekle ilişki kurmalıydı. Anaïs'i Maxim's'e davet ederek, Clichy'de yağda kızarmış jambon düşlerken.

– Çarşaflar hep yelkenlilerin üzerinde mi dalgalanırlar?

Nakışlı yatak örtüsüne uzanmış Anaïs kendi kendine soruyor, avizenin kristalleriyle körleşmiş. Hugo, Crillon'a inmeyi umdu. Masraf fişleriyle yolculuk yaparlarken, Paris'in en iyisini tatma zevkinden kendini neden yoksun bıraksın?

Onun için Paris'in en iyisi başka yerde, Miller'a katılma iyediliğiyle topuklarının çıtırdadığı, Villa Seurat'ın kaldırım taşları arasında. Kim onu 14 Numara'ya yerleştirdi? Soutine yine zemin katta mı oturuyor? Chana Orloff? Siyah deri bir defter bütün adresleri saklıyor. Moricand, Noter-Dame-de-Lorette Sokağı, Jean Corteret, Sourdonnais Sokağı. Gözlerini kapatıyor; yerler beliriyorlar. Bu serserilikle yetinebilirdi; hac yapmak onu ürkütüyor. Paris onu çekiyor. Göğü, opal güzelliği, çocuklarla ve portre resimleriyle dolu parkları. Paris'te yürümeli. Görmeli. Görülmeli. Amerika'da, gelip geçenlerin bakışları yok. Burada yüzüne bakılıyor, arzulanıyor. Tersyüz edilebilir bir üstünlüğü var, ruh durumunun keyfine göre beyaz ya da siyah olarak giyilebilir. Paris'i karşılamak için, beyaz olacak. Geçmişe meydan okumak için. Pırıltılı bir zırh. Yeni başlayanın aklığı.

Yeniden yaşamalı...

Hugo randevusuna gidiyor. Anaïs akşama kadar özgür. Kapıcı ona şehrin bir planını veriyor. Anaïs teşekkür ediyor: "Onu belki sizden bile iyi tanıyorum, bayım." Şaşkınlık ve alay arası bir gülüşle yanıtlanıyor. Bu sabah Hugo tıraş olurken, yolculuğunu belirledi. Rıhtımlar. Lüksemburg, Cassini yolu. Dôme. Villa Seurat. Oradan bir taksi onu Montmartre'a götürecek, şehre ayaklarıyla hayran kalma keyfini uzun süre koruması için.

Concorde Alanı'nı koşarak geçiyor. Paris'te koşmayı bırakmıyordu. Henry'ye katılmalı. Hugo'dan ayrılmalı. Yelkenlide Gonzalo'yu bulmalı. Yelkenliye palamarla bağlanmıştı Anaïs.

– *La Belle Aurore*'u anımsıyor musunuz? Su alan, kömürlü bir yelkenli.

Yüzüne dikkatle bakarak omuz silkiyorlar. Gülünç vurgu.

Tuhaf manto... Bir yabancı.

Neden dönüp dönüp ona bakıyorlar?

– Amerikalı mısınız, diye soruyor, bir krema aldığı Zeyer'in garsonu.

Ne yanıt vermeli? Soru gözlerini yaşarttı. Hiçbir yere ait değil o. Burada ve orada, dalgaların üzerindeki bir mantar gibi çalkalanıyor. Tek başına.

Dôme işletme değiştirmiş. Cassini yolu 14 Numara'daki kapıcı artık yok. Soutine'in öldüğünü ve Chana Orloff'un İsrail'de yaşadığını öğrenmek için, Villa Seurat'ın kaldırım taşlarında bileğini burktu. Moricand, adres bırakmadan gitmişti.

Onu oteline geri götüren takside siyah defterinin sayfalarını karıştırıyor. Yarın Marguerite'i, New York'ta tanıştığı genç rehberi, tek Parisli bağlantısını arayacak. Tek dayanağı. Burada yeteneğine inanan tek kişi. Kitaplarını kitapçılara yerleştirmeye zorluyor kendini. Başarısız oluyor. Fransızlar Fransızca okuyorlar. Romanlar çevrilmeli. Bunun için gösterdiği tüm çabalar boşa gitmişti. Plon Yayınları *Bahçedeki Aynalar*'la ilgileniyordu, safocu anıştırmacıları çıkartmak koşuluyla. İlkecilik Genet'nin ve Colette'in vatanını ele mi geçirmişti?

Tanınmamışken Paris onu yayınlıyordu. Bugün Paris onu hor görüyor, Stockholm, Amsterdam ve Milano ona kendilerini açarlarken. Neden yüreğindeki dile çevrilmedi? Destek yoksunluğu yüzünden. Kiminle ilişki kurmalı? Hayran olduğu Pierre-Jean Jouve'un hiçbir gücü yok. Malraux küçük parmağını bile kımıldatamayacaktır. Artaud'nun zamanında yakınlaşmış olduğu, Gaston Gallimard'ın en yakın iş arkadaşı Jean Paulhan'ı önerdiler ona. Onun kefaleti olmadan tek bir kitap yayınlanmıyor. Çarşamba öğleden sonrası için bir randevu alıyor Anaïs. Sebastien-Bottin Sokağı'na gitmekten onu alıkoyanın ne olduğunu bilmiyor. Saygı mı? Çekingenlik mi? Yanlış değerlendirme korkusu mu? Bir kadın romancı olması mı? Kızılderili elbiseli. O yapay sarışın!

Tek kurtuluşu: genç bir yayıncının ya da genç bir yazarın ilgisi. Lawrence Durrell, Maurice Adası asıllı, kendi saatlerinde şair ve bir öğrenci dergisinin yöneticisi olan genç bir tıp öğrencisinin adresini veriyor ona. Daha tutkulu bir tasarı besliyor, Fransız ve Anglosakson yazarların tartışacakları, iki dilli bir derginin, *Two Cities*'in tasarısını.

– Kazanmak için her şeyiniz var, diyor ona Larry. Bu çocukta ateş var. Jolas'ın Joyce için yaptığını yapmayı deneyecektir sizin için, yeterli koşulları olmasa da. Sizden dergisini yaratmak için biraz para isteyecektir. Kabul edin. Dergi ortaya çıkarsa sizin için Avrupa'da bir alan hizmeti görecektir. Jean Franchette sizin kitaplarınızdan incelikle söz ediyor bana. Eserinizin bir irdelemesini tasarlayabilirdi.

Anaïs ona, Paris aydın kitlesinin "ince çiçeği"nin toplandığı Deux Magots'da randevu verdi, güncelerin söylediğine inanılırsa. Simone de Beauvoir değil mi giren? Bu kadar incelik dışı bir türbanla gülünçleşmek, düşünülür şey mi? Neden saçlarını gizliyor? Fazla kadınsı olmamak için mi? Saygı duyulmak için mi? Ciddiye alınmak için mi? İşte onun kusuru! *Mandarinler* didaktizmle yazılmış! Yazanın cinsiyeti yok. Onların dilinden konuşulmazken, kadınlar için nasıl eserler verilebilir? Serbest olsaydı, kendini ona tanıtırdı: "Ben yazar Anaïs Nin'im. Kitaplarınızı Fransızca okudum. İki dilliyim. Sizin üzerinize makaleler yazmam önerildi. Reddettim. Bana derin bir sıkıntı esinliyorsunuz ama konumuma dönmekten başka bir şey istemiyorum."

Başka biçimde konuşmak daha kurnazca olmaz mıydı: "Sevgili Madam de Beauvoir, Violette Leduc'ü destekleyen siz, başka bir kırmayla, benimle ilgilenir miydiniz? Ne tümüyle Fransızım, ne de tümüyle Amerikalıyım, iki kültür arasında, uysallık ve başkaldırı arasında, iki yaş arasında kalmış durumdayım. Siz kendinizinkine dayanabiliyor musunuz? Elli yaş, bir karabasan! Yaşlı mı? Hayır! Genç mi? Artık hiç değil! Öyle olsaydım, genç

bir adamın beni bekletmesini kabul etmezdim. Jean Franchette yarım saat geç kaldı. Sabrediyorum. *La Nouvelle Revue Française*'in sayfalarını karıştırıyorum. Burnumu yeniden pudralıyorum. Bir çay daha ısmarlıyorum. Saatime bakıyorum. Zamanım az. Bununla birlikte, onu savurganca harcıyorum. Bekliyorum. O genç adam gelecektir. Sabır! Bu beni tüketiyor. Elli beş yıldır bekliyorum."

Anna Kavan

1901'de Côte d'Azur'da doğmuş İngiliz kadın romancı; Birmanya'da ırzına geçilmiş; İsviçre'de bir sanatoryumda bel vermiş, Sussex'de bir klinikte elektroşok uygulanmış; iki kez boşanmış, öksüz bir tek oğul. Bu yapay sarışın için tek bir işbirlikçi var: beyaz hanım. "İnce, beyaz pudra tiksinç değil: Saf görünüyor," diyor, başlıklarına kadar bütün yazılarına musallat olan apaçık sarılmış bu gizemli soğuk: Asylum Piece, Change the Name, I'm Lazarus, House of Sleep, A Scarcity of love, Let me Alone, Who are you?

Kimsiniz siz Helen Woods Ferguson Edmonds, Anna Kavan ve Kafka's sister diye anılan?

9 Mart 1959 tarihli mektubunda bunu Anaïs soruyor ona: "Size yazmaya çekiniyordum. Bu mektubu, yazmış izlenimine kapılacağım kadar uzun süre kendimde taşıdım. Keşfetmenin gerekli ve kaçınılmaz olduğu bir krallığa sokuldunuz... Sizin gibi, bilinçaltının derinliklerine yolculuk yaptım ve bu yüzden yirmi yıl boyunca hor görüldüm ve tanınmadım burada... Beni okumuş muydunuz? Ensestin Evi ile başladım, bir düşler kitabı, sizin Uykunun Evinde'nize yakın."

Başka mektuplara karşın, Günce'nin İngiliz yayıncısı Peter Owen tarafından yayınlanan, 1967'de Buz için kaleme almış olduğu önsöze karşın Anaïs, bulanıkça kendininkini gördüğü bu, umutsuzluktan kendinden geçmişle hiç tanışmayacaktır.

8 Kasım 1968'de, Anna Kavan'ın çağrıldığı, Anaïs'in Günce'sinin birinci cildinin onuruna verilen gece dolarken, onu yatağında, kokteyl elbisesinin içinde cansız buluyorlar. Yanında bir şırıngayla.

32
Günce'nin Labirentinde

60'lı yaşlarının bir günü Anaïs, Los Angeles'taki bir kadın arkadaşına telefon ediyor. Sesi çatlak çıkıyor: "Artık yaşamayı hak etmiyorum! Yaşlı bir kadınım!" Arkadaşı güven veriyor ona. Katlandığı estetik ameliyat bir başarı. Anaïs inliyor: "Yapay bir gençliğin tuzağına kapılmış duyumsuyorum kendimi. Sıkışmış gibi. Bu maskenin altında boğuluyorum!" Son bir başkasını uygulayacaktır kendine: *Günce*'si. Onu yayınlamaya karar verdi. Ama önce, onu yüzünden daha kusursuz bir anıt yapmak için bütün maden köpüklerini, bütün utançları uzaklaştırmaya karar veriyor.

O an geldi! Yazınsal ünü temellendi; Amerika'da, Avrupa'da, Fransa'da bile!

Genç Jean Franchette umutlarını boşa çıkarmadı. Yeni dergisi *Two Cities*'in kısmen Lawrence Durrell'e ayrılmış ilk sayısında, birçok sayfalık bir yazı ona adanmıştı. Başlık yalın -"Bir Önsöz İçin"- ama sunu sarsıcı: "Anaïs'i yazıyorum ve Fransızca'ya çevrilemez bir sözcüğü düşünüyorum: *Awareness*. Anaïs Nin biliyor... O beden ve ruh kimyasını isimlendirmeyi bildi... Bedenin o kadar farklı biyolojik karışıklığı olan köklerindeki uğultusunun kimyasını..." Ne övgü! Üstelik Fransızca! Anaïs bunu çevirmekte ve gelen başarıyla büyüyecek o özdoygunlukla çevresine dağıtmak için beş yüz örnek çıkartmakta ivedi davranıyor. Çok azı, dergiden kesilmiş olmadan ve fotoğrafsız, mektuplar olarak dostlara gönderilecektir... Bekleyiş, alçakgönüllülüğü köreltmiştir.

Franchette'in makalesi Stock Yayınları'nın dikkatini çekiyor. 1962'de *Bahçedeki Aynalar* Fransızca'ya çevriliyor. *Aşk Evinde Bir Casus* iki yıl sonra ortaya çıkıyor.

Anaïs bu fırsatla Paris'e davet edildi. İsteği üzerine, Saint-Germaine'in şık göbeğinde, Jacob yolundaki İngiltere Oteli'nde bir süit ayrıldı onun için. Paris'teki son günü sırasında Rupert'ın saklandığı yerde. Bu kez gölgenin âşığı değil. Hugo ona arkadaşlık ediyor. Anaïs önce reddetti. Varlığı ona ağır geliyor. Kocası yaşlanıyor; kırışıklıkları Anaïs'e, pudrasının altında onlardan olduğunu anımsatıyor. Ama havaalanıyla, formalitelerle, taksicilerin kibirleriyle karşılaşma düşüncesiyle, basında kendini göstermemeye söz verdirerek eşliğine hoşgörü gösteriyor. Fransa Hugo Guiler'i bilmemeli. Anaïs Nin tek başına var olmalı.

Komodininin üzerinde bir buket kırmızı gül. İşte Fransa! Yayıncılar çiçek sunuyorlar! Buna eşlik eden zarfı açıyor. Zamanının tasarısı. Bir yıldız sanatçı! Pazartesi fotoğraf seansı. Salı. Üç gazete görüşmesi. Çarşamba. Radio-Canada için kayıt. Lozan'dan, *Express*'ten bir gazeteci on bire doğru telefon edecek olmalı. Öğleden sonra *Figaro*'dan bir gazeteciyle buluşacak.

Gazeteci, rıhtımlara uzak olamayan bir kahvede bekliyor onu. Anaïs kırmızı giyinmiş. Alevli zırh. Meydan okumaya karşılık vermeli. Kanıtlamalı. Kendini savunmalı. Ona sataşacaklar. Gazeteciler etoburdurlar. Bu, pipo içiyor. Anaïs burun deliklerini kıvırıyor. En güzel tütün çubuğunu çekmiş, kılıç gibi. Nagra palamarlarını çözmüyor! Yerinde saysın! Ses alıcılardan nefret ediyor Anaïs. Dumandan. Ve gazete görüşmelerinden. Bununla birlikte, seçkin olacak. Sabırlı. Kendini Fransızca olarak, incelikle anlatacak. Her zamanki gibi.

– Nasıl oluyor da, Amerikan edebiyat antolojilerinde de sizden çok ender söz ediliyor, diye üflüyor, iki kötü kokulu duman dalgası arasında.

– Ben Amerikalı değilim. Amerikalılar için bir yabancıyım. Amerika'da uzun süre romanlarımın Fransızca'dan çeviri olduklarına inanıldı. Bir çeşit, yer değiştirmiş kişiyim... Evimde olduğum yer Fransa'dır!

Bir gülücük bekliyor. Hayır. Gazeteci, sürdürmesini işaret ederken, sesi denetliyor.

– Tarzım rahatsız ediyor. Hiçbir şekilde gerçekçi değilim. Televizyonda beni sorguladıkları zaman, kişiliklerimin neden sigara ya da viski içmediklerini soruyorlar. Yaşam buymuş gibi!

Gazeteci başını kaldırıyor. Bu akışkan, neredeyse çocuksu sesin şiddetiyle şaşkın. Yeşil gözlerde cam şerit pırıltısı var. Bu solmuş boyunlu bebek, gerçek bir yazar gizliyor olabilir mi?

– Neredeyse elli yıldır bir günce tuttuğunuz söyleniyor.

– Doğru. Şimdiye kadar onu yayınlamayı reddettim. Ama ondan alınan parçaların ortaya çıkması olası. *Günce*'m bir taslak defteri gibi yazılmıştır. Ona bir romanın yoğunluğunu vermeliyim. Fazla özetlenmiş bölümleri tamamlamalıyım. Tekrarları çıkarmalıyım. Betikleri zenginleştirmeliyim. Yumuşatmalıyım. Yaşamın özünü zarar vermeden nasıl özetlemeli? Yaralamadan? Asıl kaygım bu. Bazı kişilikler maskelenmiş olacaklar... Henüz yaşayanlar. Onlara takma isimler vereceğim. Utançtan nefret ederim...

– Miller'ın karşılaştırmasına göre *Günce*'niz... Bekleyin, doğru metni bulayım...

Gazeteci defterinin sayfalarını karıştırıyor. Anaïs onu adamın elinden kapmamak için kendini güç tutuyor.

Yumuşak bir kadın olduğunu nasıl söyleyebilirler? İçinde başkaldırı kaynıyor! Miller! Yine Miller! Her zaman Miller! Tek Amerikalı yazarmış gibi, onun yargılarından başkasına güvenmiyor Fransızlar! Miller! Ne palyaço! Pasifik Palisades'daki havuzlu yeni kulübesinde, tapınağındaki Buda gibi üstünlük taslıyor! Bütün dünyada ünlü! *Yengeç Dönencesi* Fince'ye çevriliyor! İbranice'ye! Üstüne dolarlar yağıyor! Anaïs'e yardım etmek için ne yapıyor? Hiç! Ya da çok az şey... Güzel bir edim. Bir tek! "Anaïs Nin'e Mektuplar"ın haklarını ona verdi. Şık mı? Hayır, yücegönüllü. Onları yayınlama hakkı ona geri geldiği için...

Yazışmaları. Tutkularının iyi çekirdeği... Eşsiz bir belge... On yıl boyunca deliler gibi birbirlerine yazmışlardı. Yüzlerce mektup! Ateş gemileri! Arzu. Alev. Esrime ve kin! Onun gönderdiği her şeyi saklamıştı Anaïs. Miller'ın en güzel kitabı, Brooklyn'de bir bankanın kasasında uzanıyordu. Dokunulmamış olarak. Ya onunkiler? Miller onları Los Angeles'ın Kaliforniya Üniversitesi'ndeki elyazmaları bölümünde güvenli bir yere koymuştu... Anaïs korkuya kapılmıştı. Miller onları bir gün en çok para verene satabilirdi. Acının çektiği kötü bir yayıncıya... Maskesi indirilmiş Anaïs. Tat düşkünü! İçten pazarlıklı! Gereğini çok çabuk yerine getirmeliydi! Bir pazarlık için onu görmeye gitmişti: Bana mektuplarımı vereceksin. Ben de seninkileri. Alışverişten kazançlı çıkarsın. Senin gibi ünlü biri onları yayınlarsa altın ödül kazanır! İki koşulla. Onları seçerim. İlişkimize anıştırma yok, değil mi? Adım başlıkta olur.

Miller, hemen kabul etmekle yetinmemişti, Anaïs'in verecekleriinden vazgeçmişti! Anaïs esrimişti. Ne niteliklilik! Ne cömertlik! Anaïs bıyık altından gülüyordu. Cömert mi? Otuz yıldan beri ilk kez! Lütfen, bayım, onun adını anmayın artık. Ne

de Durrell'inkini. Eserimden hiçbir şey anlamıyor. Onun için ben bir saray çocuğundan başkası değilim, tarzım sabun köpüklerinin inceliğine sahip! Ondan isteme bilinçsizliğini gösterdiğim bir önsözde bildirdi bunu. Dostluğuna inanmıştım. Zevkine. Beni aldattı! Bir yalan zinciri. Bir alay örgüsü. Bir bozuşma mektubuyla üzüntümün patlamasına izin verdim. Ondan sonra, suçunu itiraf edip bağışlanmak istedi. Bağışlamayı başaramıyorum. Etimdeki yaralar bir daha kapanmıyor.

Amerika'ya dönüşünde Anaïs, posta kutusunda görüşmenin bir fotokopisini buluyor. Başlığı: "Anaïs Nin, Durrell'in ve Miller'ın Esin Perisi". Öfkeyle yırtmaya hazırlanıyor. Rupert onu durduruyor.

– Bırak sana okuyayım: "Anaïs Nin Paris'ten geçti. Onunla karşılaştığımızda, yeni eserinden bir cümle aklınıza geliyor: 'Etini tırmalayan o kırmızısıyla ve o gümüşle giyinmiş...' Gerçekten, uzun, kırmızı bir elbiseden, küçük, kırmızı bir şapkadan, geniş, kırmızı bir mantodan başka bir şey görünmüyor ondan. Paris'e fırlatılmış bir alevin kırılganlığına sahip. Ama bu kırılganlık saygın bir enerjiyi gizliyor..." Görüyor musun, kötü değil!

– Sonuç?

Rupert sessizlik içinde gözden geçiriyor. Yüzü kapanıyor.

– Açıkçası, diye mırıldanıyor.

– Evet?

– Miller'ı anarak, henüz yayınlanmamış *Günce*'n üzerinde sonuçlandırıyor: "Dünya onu fark ettiği zaman Saint-Augustin'in, Pétrone'nin, Abélard'ın ve Proust'un açımlamalarının yanında yerini alacak anıtsal bir itiraf mezhebi." Ekliyor: "Anaïs Nin'i keşfetmenin büyük zamanıdır, değil mi?"

Evet, zamanıdır! Yanlış anlaşılma içinde ölme tehlikesinde, yapay dostların gölgesinde, "moda butiklerine sık sık giden saf akıl"ın yaldızı altında.

Ölüm. Keskin sarsıntılarla düşünüyor onu. Onu ateşli ve ta-

ze tutan 45.000 sayfanın dinlendiği yere benzeyen, boş bir yeraltı mezarından başka resim imgelemeden. *Günce*'yi yayınlamak onu sonsuzluk için dokunulmamış tutacaktı. Çalışmanın uzunluğu onu korkutuyor. Gözden geçirilecek 45.000 sayfa! Yeniden yazılacak! İşlenecek yüzlerce betik. Ona zaman gerekiyor. Dinginlik.

Bir yeri var. Los Angeles'ta. Tepenin yamacına tutunmuş, taştan ve ağaçtan bir ev, Silver Lake'in üstünde, bir baskı görünümünde, güneş batımına bakan – yakaran bir inançlı gibi.

Oraya ulaşmak için, çamların ve okaliptüslerin gizliliğinde yürümek gerekiyor. Otların fışkırdığı, lâl rengi bir havuzun balkımasında, alçakgönüllü ve egemen, birleşmelerini kullandığı bir doğaya açılan, görünüşte dayanıksız, savunmasız, havada ve bununla birlikte kahverengi uyumlarında olabildiğince topraktan olan bu kayadan doğdu ev.

Rupert ona "The Hamburger House" diyor. Her doları tutumluca kullandı, bankacıların onaylamaya cesaret edemedikleri borçlar için savaştı, F. Lloyd Wright'ın tasarladığı gibi çevresine karışan bu kızıl yapıyla hesapları altüst oldu. Rupert'ın üvey kardeşi, torunu Eric, evin planlarını çizdi. Anaïs onun elini yönetti.

Orada yok oluveren ateşin kız kardeşi, volkanik taşlardan bir şömine, salon ve yatak odası işlevi gören uçsuz bucaksız bir odaya bitişik, ağaçtan ve Venedik mozaiğinden bir mutfak istedi. Duvar yok! Hiçbir gölge yok Kuzeye, tepeye karşı yerleştirilmiş dar oda dışında: çalışma odası. Oraya bir iskemle ve çelik bir dolap yerleştiriliyor. Başka hiçbir şey! Çekmeceler, kitaplardan çöküyor. Bazı Fransızca romanlar. Los Angeles'ta elçiyken tanıdığı Romain Gary. Marguerite Duras. André Chedid. Pencerenin köşesinde, Japonya'dan getirdiği bir geyşa bebeği. Mantar bir tabloya kopçalanmış bir güneş, Parisli dostlarının gök cismi, isimden ışın demetleriyle: Artaud, Breton, Brassai, Duchamp, Bernard Steele... Onda yeniden yaşayacak olan o hayaletler.

Ne düşünüyor, her sabah saat dokuzdan başlayarak, havuzda birkaç kulaçtan ve bir diyet yoğurttan sonra dar odada, koruyucu plastiğini bebek kundağı gibi açtığı defterlerinin karşısında yerini aldığı zaman?

Onları bir yataktan diğerine taşıdığı zamanları mı? Gözyaşlarının mürekkebi sulandırdığı zamanları mı? Bacaklarının onu yorgun düşmeden taşıdıkları zamanları mı? Miller'ı yeniden konuşurken görüyor mu: "Gutenberg'in ilk Tevrat'ı gibi saklamak gerekirdi *Günce*'yi... Onu kadife şeritli ve dört ayaklı cam bir kasaya koymak gerekirdi. İnsanların soludukları ve kirli ciğeriyle pislettikleri havanın bile onu kirletmeye hakkı olmazdı." Miller'ın edebiyat ajansı William Bradley'e, *Günce*'yi hiçbir karanlık kesinti olmaksızın yayınlamaya kandırmak için gönderdiği mektubu anımsıyor mu: "Sizin ilginç bulmadığınızın binlerce başka kişiyi de ilgilendirmeyeceğinden emin misiniz? Japonyalı okuru, Kızılderili okuru, İspanyol, İskandinav okuru düşünüyorum... 2000 yılının okurunu düşünüyorum!" Bradley hiçbir şey bilmek istememişti. *Günce* yayınlanamaz! Bu sözü kaç kez duymuştu Anaïs? Paris. Londra. New York. Bütün yayıncılar aynı dili tutturuyorlardı. Anaïs Oscar Wilde'ı anarken: Bir sanat eserine dönüşmek, bir sanat eseri yaratmaktan daha önemli benim için.

Aktarım, ajansını çarptı Rupert'ın önerileri üzerine, kendine bir tane tutma gözü pekliğini gösterdi. Alman. Yalnız. Savaşımcı. Anaïs'in yerine yayıncıları arşınlayacak. Çalışmanın ilerleyişi konusunda bilgi almak için her gün telefon ediyor.

İlk cildi birlikte tasarladılar. Üç yüz sayfadan fazla değil. Hiçbir yayıncı daha kalınını basmaz. 1931'den başlayacak: gerçek doğumunun yılı. Miller'la karşılaşması. Yazıya girişi. 1934'le bitirecek: Rank'le analizinin sonu. New York'a gidiş. Özgür bir kadının kabuğunu çatlatışı.

Özgür! Temel sıfat. Kadınlar başlıca okurlarınız olacaklardır. Sizinle özdeşleşmeliler, diye açıklıyor Anaïs'e. Gençlere bir örnek sunuyorsunuz. Daha olgunlara, acıları için bir merhem. Yel-

kenli, Villa Seurat, Clichy'nin mutfağı onlara hayal kurduracak. Kocanızı anmayın. Bir bankacıdan daha az romantik ne olabilir? Hugo sahne dışı! "Onun ağzı sıkılık isteğine uymaktan başka bir şey yapmadım," diye ileri sürüyor Anaïs, fair-play Anaïs, bunu bozmaktan sakınıyor.

İlk erkek rolü: Miller. Ajansının önerisi üzerine, üzerinde kendi düzeltmelerini yapması için, ilgilendiren bölümleri ona yolluyor. *Günce*'nin yaşayan bütün kişilikleri için aynı şey olacaktır.

Davalardan kaçınmak gerekiyor!

Miller elyazmalarını çiziklerle dolu olarak geri gönderiyor. Batı Yakası'nın gurusu, en iyi gününde gösterilmeyi istiyor. Esinli, elbette. Açıkçası, tutkulu. Çığrından çıkmış ama aşırılıksız. Ve özellikle, Anaïs'e âşık değil! Hayır Anaïs, duygusal ayağı yerden kesilmeler yok!

Anaïs onun istekleriyle kudurdu. Yine yengili... June mu? Daldan dala sıçrayan ve ateş. 1961'de Miller onu Riverside Drive'da, 95. Cadde'de New York sepici yerinde yeniden gördü. Elli sekiz yaşında, yirmi yaş fazla gösteriyor! Zayıf. Tiklerle çalkalanıyor. Geveze! Geveze! Yüzyıllardır ağzını açmamış gibi. Tutarsız.

Anaïs onu bulmaya uğraşmadı. Onu izleyen psikiyatriste bir kez gitmekle yetindi. Birlikte betiği arıttılar.

Adil olmalı. Adil! Böcek beyninde çınlıyor! Ele vermeli! Yaralamamalı! Olanaksız! O kadar çok ele verdi ki! O kadar çok yaraladı ki! Doğru olmalı! Çıplak olmalı! Korkutucu! Kendini dünyanın kötü yürekliliğine sergileyecek. Meydan okumak orada. Kendini sunmalı! Kendini edebiyata kurban etmeli! Yaşamımı alın; o benim eserim...

Bir gece sıçrayarak uyanıyor. Buz kesmiş olarak. Titreyerek. Yine bir karabasana kapılmış... Sonsuz bir tünelde ilerliyor. Her iki metrede bir kapı, kapalı. Onlardan birini açmalı. Hayır! Teh-

dit altında boyun eğmemeli... Aç! Bir güç onu itiyor. Aç hadi! Yenilmiş olarak elini uzatıyor bir tokmağa doğru. Delinip geçiliyor! Bir radyasyon! Yüreğinin ortasında! Şiddetli! Öldürücü! Gerçek mi?

1966 yılı başında Anaïs, New York'ta bir hastaneye acil olarak kaldırılıyor. Teşhis: yumurtalıklarda ur. Hemen ameliyat ediliyor. Uyandığında, *Günce*'nin bir yayıncı bulduğunu öğreniyor.

UCLA

Los Angeles'taki Kaliforniya Üniversitesi, 1975'ten beri Anaïs'in anahtarlarını saklıyor: Günce*'si.*

"Miller" etiketli dosyaların altında, oda sıcaklığında çok iyi korunan, çift kilitli üç demir sandığın içinde, dua kitapları kadar kalın, altmış dokuz defter, yaban domuzu zırhıyla, pembe kâğıdıyla, siyah derisiyle böbürleniyorlar; biri boyamayla kaplı (Miller mı?), diğeri Hugo'nun bir gravürüyle, biri koyu bez bağasıyla "Çağdaş Astroloji" kitabına benzetilmiş, diğeri lâl rengi bir ardıç giyinmiş.

Altmış dokuz defter Anaïs'in eliyle numaralanmış, sayfalara sayılar verilmiş, başlıklandırılmış, gelecek romanlar gibi. Sahnelenmiş yaşam.

– Bir Düşkünün Güncesi. 1932.

– Uyanık Deli. Denge. 1932.

– Kırbaçlama. 1933.

– Ensest. 1933.

– Şeytanın Yadsınamaz Belirişi. 1934.

– Başkaldırı. 1935.

– Yaşasın Dinamit. 1936.

– Dalgalanan Sözcükler. 1938.

– Interlezzo: Tehlikenin Kitabı. 1940.

Sayfalarını karıştırın. Sayfanın bir ucundan diğerine, arabesk ekşiliğinde dörtnala gidiyor yazı ve İngilizce'den Fransızca'ya, Fransızca'dan İspanyolca'ya sıçrıyor, bir fotoğrafı çevirirken – Miller Yunanistan'da; Gonzalo mayosuyla kumsalda; Dali ve Gala Bowling Green'de bir meşenin üzerine oturmuşlar; bir Coffe Shop'ta kravatlı Gore Vidal, bir makaleyi -"Kendi Psikoloğunuz Olun"-, bir konser programını, bir çağrı kartını, bir lokantanın adresini -Eddie's, Village'da bir İtalyan- çerçeveleyerek ve mektuplar, her yerde, zarflarında saklanmış mektuplar.

Gerçeğin uçlarını yapıştırmak, çocukların yaptığı gibi.

Yazı, anımsamaya yetmiyormuş gibi.

Sözleri kesinlemek için yaşam parçaları gerekiyormuş gibi. Ölüm.

Virginia Woolf'un, Stephan Zweig'ın intihar bildirilerini ve toplama kamplarının ilk fotoğraflarını Günce*'sinde saklaması için hangi korku ya da hangi yaşantı musallat olmuştu Anaïs'e?*

33
Başarı

"Kadın özgürlüğü sırasının başını çektiğini, çok büyük bir ün kazandığını biliyor musunuz? Liz Taylor gibi imzasını istiyorlar ondan. Gülünç, değil mi? O cılız ve çok çekingen yaratığı anımsıyor musunuz? Şimdi zevkle ve otoriteyle kitlelerin karşısına geçiyor, konferanslar veriyor, mitinglere katılıyor ve kendini alkışlatıyor." Henry Miller (*Henry Miller, Mutlu Kaya* adlı eserinde Brassai'nin eklediği sözleri)

Mektuplar, çığ gibi! Haftada iki yüzle üç yüz arasında. Silver Lake District postası, *Günce*'nin yazarı Miss Nin için özel bir görevli ayırıyor. Cana'nın düğünleri. Bir ruh sepetinin içine yayılıyor. Kurtulmuş, ışıklı bir ses yükseliyor, fısıldayan diğerlerini rehin alarak. Ülkede ilk kadın hücreleri düzenlenirken Anaïs,

onu arayanlara özgürlükten söz ediyor. Betty Friedan, *Saflığı Aldatılmış Kadın*'ın açıklanamaz huzursuzluğunu açımlarken Anaïs, yetkin bir kadının gizemini sunuyor. Tanrısal *Günce* doğdu!

Sırrını açığa vuruşunun ürününü getiriyor her sabah: Ben gece hastabakıcıyım... *Günce*'yi okumak nöbetlere dayanmama yardım ediyor... Altmış yaşındayım. Kendimi ölmeye bırakıyordum. *Günce*'niz yeniden doğurdu beni... Çiftlik kiracısıyım, sekiz çocuk annesiyim. Ben de bir günce tutuyorum. Ev halkı uyuduğunda ve sonunda kendime ait zamanım olduğunda... On altı yaşındayım... Liseliyim. *Günce*'niz olduğum kişiyi ve olmak istediğim kişiyi anlatıyor bana...

Anaïs, çöldeki bir yudum su gibi tadını çıkartıyor her mektubun. Ün o kadar beklenmedik ki! Bütün mektuplara yanıt veriyor. Djuna Barnes'ın ilgisizliğiyle kırgın henüz örneğin. *Nightwood*'un yazarı. Villiage'da, Patchen Plave'da köşesine çekilmiş. Anaïs ona yaklaşmayı denedi. Ona yazdı. Djuna Barnes, yanıtlamaya hiç tenezzül etmedi.

Kendini dünyaya kapatacaksa, neden romancı olur insan? Okuyucularını hor görüyorsa, yazmak neye yarar? Anaïs, tanımaksızın seviyor onları. Bir bağ onları birleştiriyor. *Günce*. Onların kendilerininki yaptıkları onun yaşamı. Bütün mektuplar aynı şeyi söylüyorlar: "Size benziyorum" ya da "Size benzemeyi düşlüyorum."

Kendini mektup kâğıdına yıkıyor. Onu özenle seçiyor. Kaleminden önce konuşuyor kâğıt. Birinin üzerinde, bakımını yapan bir geyşanın portresi. Aynanın önünde... Bir başkasının üzerinde, iki balık birbirlerinin kuyruklarını ısırıyorlar: burcunun simgesi. Bir üçüncüsünün üzerinde büyük harflerle LOVE sözcüğü yayılıyor. Bir yeniyetme için seçiyor bu sonuncuyu. Japon kâğıdı olgun kadınlara uygun... Mektuplar. Bir kölelik! Uyku saatlerinden kırpıyor. Kanişi Piccolino köpürüyor: Efendisi ge-

zintilerini kısaltıyor. Uçakta kitap okumuyor artık, mektuplarını gözden geçiriyor. Günde pek çok saat ayırıyor ona. Eseri mi? Kurban edilmiş! *Günce* doğdu, *Günce*'si can çekişiyor! Onu hiç açmıyor.

Ortadan kayboluşundan sonra yayınlanan yedinci cilt mektuplardan, makalelerden ve konferans özetlerinden düzenlenmiş olacaktır. Benlik susuyor. Narsist, aynasını örttü. Anaïs kendini dinlemiyor artık, günah çıkartıyor.

Rupert taşınmasını emrediyor. Gözlerini yoruyor Anaïs. Gücünü tüketiyor. Anaïs omuz silkiyor. Bana bir martini getir! Martininin zevkini aldı. Sihirli iksir. Bir bardak, onu neşelendiriyor. Ameliyattan beri kendini oldukça zayıf duyumsuyor. Nekaheti uzadı. Yorgunluk gözkapaklarının çevresine izlerini bıraktı. Anaïs geceler boyunca hıçkırdı. Urla birlikte kadınlık organlarını da aldılar... Yüz için bir maske ve boş bir beden için... Haykıracak kadar boş...

Artık bunu yapmaya hakkı yok. Mutluluğu cisimliyor o. Yetkinleşmişliği. Başarıyı!

Yayıncısı ellerini ovuşturuyor. Altın yumurtlayan tavuğu buldu. İlk baskı bir haftada satıldı!

İlerlemiş yaşına karşın her zaman Gotham Book Mart'ı yöneten Frances Steloff ne yapacağını bilmiyor artık. Ismarladığı yüz cilt iki günde gitti! Dostluklarının anısına Anaïs, ilk imza seansını onun kitapçısında düzenledi. Kaldırımda kuyruk oldu! Okurlar sabırsızlanıyorlardı. İkinci cilt ne zaman? Üzerinde çalışıyor. İki yazı arasında. Onu hor görmüş olan yayıncılar önsözler dileniyorlar. Mağazalar imzası için kavga ediyorlar. Üniversiteler aralarında paylaşamıyorlar onu!

Neden beni görmek istiyorlar, diye soruyor kendine. *Günce* yeterli değil mi onlara? Hayır. Okurları ona yaklaşmak, aziz kalıntısına dokunur gibi üstünlüğe dokunmak istiyorlar. Beyaz yakalıklı, uzun, siyah elbise içinde gelişinden iki saat önce doluyor

salonlar. Ufak adımlarla kürsüye çıkıyor. Candan alkış. "Üniversite öğrencileri Beatleslar gibi alkışlıyorlar beni," diye yazıyor bir arkadaşına.

Çekingenliğini yenmek için bir kuttören. Mikrofonu ayarlıyor, sonra işitilmez bir sesle soruyor: "Beni duyuyor musunuz?" Hayır, elbette. Sesi bir oktav yükseltiyor. Sonra iki. Kendine güvenini kazanıyor. Esrar dumanının arkasından dinleyicileri iyice yokluyor. Parmak dudaklı, ince ve saçları tüylerle örülmüş kızlar. Hayalperest oğlanlar. Dövmeli alınlar. "Kolaylık olsun diye, onların hepsinin hippi olduklarını söylüyorlar. Yetişkinlerden daha zeki ve daha duyarlı buluyorum onları. Canavar Amerika'yı hor görüyorlar. Doğu'ya yöneliyorlar. Bir konferans sırasında, Taylandlıların tanrılarını barındırdıkları küçük evlerin üzerine döktükleri hintmeşesi yağının simgeselliğini andım. Sözlerimin anlamını yakaladılar. Aynı dalga uzunluğu üzerindeyiz."

Onlar gibi, işadamlarından, kanun adamlarından, güç adamlarından ve atom bombasından nefret ediyor.

– Beni Anaïs diye çağırın. Önadım şöyle heceleniyor: Ana-iis. Ana-ïs.

Alkışlıyorlar. Çiçekler atıyorlar. Birini yerden alıyor. İyilikle. Kitap tutacağının üzerindeki gözlük kılıfının yerine koyuyor onu. Gözlükler gibi, dün onlarsız olmaz olanlar, bugün gereksizler.

İlk zamanlar, konferanslarını okuyordu, burnu kâğıdın üzerinde. "Yüzün hiç görülmüyor," diyordu Rupert. "Çarpışmayı yitiriyorsun. Öğrenciler dinlemekten çok süzerler seni. Notlarla yetin."

Doğaçlamak mı? Bunu deniyor. Sakınımla. Mutlulukla. Canlılıkla. Akıcı konuşmalar. Esnek devinimler. Kıvrak dansözün sunan elleri. Gülücükler. Solukla yönetilen ses, pürüzsüz ve saf, salonu dolduruyor. Anaïs kurumaya başladığı zaman sesi ağırlaşıyor, giderek hafifleyen bir mırıltıya dönüşüyor, sessizliğe kadar. Konferansın sonu. "Çaykovski gibi boruyla bitirmek, benim için çok az!"

Sorular geliyor. Eğreti yanıt vermemek için tekrarlatıyor, kendi açısından anlaşılmış olmak istemesi gibi. "Do you hear me?" Eğer "evet" gecikirse, söyleşisini yeniden alıyor. Yorulmaz mı? Görünüşte, onu iki saat boyunca dinleyen, konuşmasını bekleyen öğrenciler önünde oturuşunu gören ve kampustan kampusa haccını izleyen için, evet.

1969 yılı boyunca yüz üniversiteye gitti. Arkadaşları endişeleniyorlar. Onu biraz deli olarak değerlendiriyorlar. Coşkun olarak. Mesihsi bir istençle giyinmiş, "Anaïs iyilik sözlerini saçıyor." Sağırlara bile. Feministlere. Sertlere. Kate Millet'in çevresinde, Miller gibi "male chauvinist pigs"lere savaş açanlara. Anaïs, Miller'ı savunuyor. Islıklıyorlar. Öncü olarak, coşkuya dayanan bir aşk söylevinin savunuculuğunu yapıyor. Denemesine kendi ismini koyuyor: "In favor of the sensitive men": "Ağlayan erkekler için ne düşündüğümü sordular bana bir gün ve onları sevdiğimi söyledim çünkü böylece duyarlılıklarını kanıtlıyorlar." Eşliğe inanıyor. Tamamlayıcılığa, yumuşaklığa. *İkinci Cinsiyet*'i aşılmış olarak değerlendiriyor. Simone de Beauvoir, Sartre'ın gölgesinde yaşıyor. Sartre için, kadın coşkularını kurban etti. Romanlarının kadın kahramanlarından hiçbir gerçeklikleri yok. Salonda ne yuhalama! Bir miting sırasında, kürsünün üzerinde Tampax dolu bir tekne ayrımsıyor. Çekiliyor.

1969 Kasımı'nda, yeniden düşüş. Yeni bir ur. Aynı yerde.

Sinir hastalığı yeniden başlıyor. Kurban edilmiş olarak doğdu. Yengi için yaratılmadı. Ödemeli. Kanserle. Analisti Doktor Bogner onu sarsıyor. Verecek onca şeyi var. Savaşmak gerekiyor.

New York'ta, 168. Cadde'deki Presbiteryen Hastanesi'ne gidiyor, ilk ameliyatını olduğu yere. Cerrah ikinci bir ameliyatı denemeyi reddediyor. Kemoterapi daha yeğlenir görünüyor.

– Yüzde 75 iyileşme şansınız var.

– Bu kadar mı! Bir ameliyat daha köktenci olurdu!

Bakışlarıyla yıldırım gibi çarpıyorlar onu. Neye karışıyor ki? Yüzde 75 kötü değil. Onun yaşında...

Anaïs yargının önünde boyun eğiyor. Her sabah bir taksi onu hastaneye götürüyor. Işın salonu sarıya boyalı. Gözlerini kapatıyor. Kaçmalı! Ruhunu ışınların yıkımından korumalı. Resimler geçit yapıyorlar. Okaliptüsler. Taç çiçekleri. Kyoto'da bir çayevi. Beyaz bir sayfa. Yüzüyor. Aşk yapıyor.

İyileşmeli! Onun için her şey iyi: Mavi ve mor dantelli bir elbise solgunluğunu ayıltıyor; bir kuş, güzel günlere inandırıyor.

1970 baharı, kendini iyi hissediyor. Stock Yayınları *Günce*'nin ikinci cildini basmak üzere. Yeniden Paris'e gidiyor. Delilik, diye bağırıyor Rupert.

"My duty," diye yanıtlıyor Anaïs. Ödevim.

Anaïs bilinçli kalıyor. Hugo Madison'da, Saint-Germaine'de otururken, o, Pont-Royal Oteli'ndeki süitine kapanmış, Çin çayı içerek gazetecileri bekliyor. Onların arasında bulunan Jean Chalon, Anaïs'i tanımaksızın, orda bir büyü sezinliyor, kendisini ayaklandıran ve coşkulandıranlarınkine benzer: Nathalie Barney, Florence J. Gould, Louis de Vilmorin. Bu isimle Anaïs haykırıyor:

– Benim dostum olmuştu! 30'lu yıllarda, kocalarımız sayesinde tanışmıştık. Leight Hunt'un bankacısıydı Hugo. Onu yeniden görmeyi o kadar isterdim ki! Benim için bir görüşme ayarlayabilir miydiniz!

– Geçen yıl öldü.

Anaïs çöktü. Louis onu yanlış anlama içinde bırakıp gitmişti. Belki de kin içinde... Kendini Anaïs'in öyküsünde, bir takma adın altında tanımıştı. Kendini ele verilmiş görmüştü! Anaïs suç ortaklarını anlatmadığına yemin etmişti. Adını değiştirerek saygı duymamış mıydı bu sözüne? Yakınları dışında kim onu tanıyabilirdi? Öykü ona haksızlık mı yapmıştı?

Jean Chalon onu yatıştırıyor. Anaïs güven kazanıyor. Çok yalnız! Paris'te bir dekorun içindeymiş gibi dolaşıyor. Hiç dostu yok. Hayranlarından başka. Sol Yaka'nın salonları. Closerie des Lilas'da kokteyller. Ne sıkıcı!

– Bana ne keyif verirdi, biliyor musunuz? Dingin bir ev ve yağlı hamurlar. Başka hiçbir şeye katlanamıyorum. Kanserim. Ölümden döndüm. Sanki değil. Görkemli bir görünüşüm var, değil mi? Neden olmasın? Sizde yemek mi? Neden olmasın? Louise'den konuşacağız...

Omuzları köpüklü yünden bir şalla örtünmüş, beyaz bir Meksika elbisesiyle beliriyor. Gecenin sonunda Jean'dan onu Clichy'ye götürmesini istiyor. Eskiden Miller'a katıldığı yer. Sokağı buluyorlar. Bu kadar uzak olduğunu sanmıyordu. Eskiden, uçardı. Aşkların evini boş yere arıyorlar. Yıkılmış. Anaïs gözyaşlarını kuruluyor. Bununla birlikte ertesi gün, saat sekizden başlayarak makyajlı, mor bir mini etek ve beyaz külotlu çoraplar giyinmiş olarak fotoğrafçıların karşısına sunacaktır "Rönesans Meryem Anası yüzünü... Courreges'den giyinen saf akıl... Bu dizginsiz uyumdan, sık sık, 'inci' çağının başına yüklenebilecek bir gülüşün eşlik ettiği, yumuşak bir ses çıkıyor. Anaïs Nin istekle gülüyor, Paris'te olmayan Violette Leduc'le yarışamadığı için birden keyfi kaçıyor, fotoğrafçıdan gözlüğünü çıkarmasını istiyor, onları koyduğu yeri bulamıyor, bununla eğleniyor, kısacası, efsane onu uzaklarda bir tanrıça olarak tanıtma eğilimindeyken o, her canlı ve çekici yaratık gibi deviniyor."

Uysal tanrıça! Alman televizyonu için, tarihin yeniden kurulmasına hazırlandığı Louveciennes'e sürüklüyorlar onu. Montbuisson Sokağı 2 Numara dökülüyor. Yeni sahibi uzakta oturmuyor, Anaïs'i onu görmeye gitmeye itiyorlar. Kadın onu, hakkı olmadan bir yere girmiş biri olarak görüyor. Anaïs Nin mi? Tanımıyorum! Yönetmen üsteliyor: "İsim yapmış bir romancı. Bir öncü!" Öfkelenen kadın, kocasını çağırmakla tehdit ediyor. Anaïs vazgeçmek istiyor. Güldürü yeterince uzadı! Onu itiyorlar. Fotoğraf gerek! Evinize giriyormuş gibi parmaklığı itin. Üstlüğü pasla lekelendi. Ne maskaralık! Paris'e dönüşte, bir yelkenlinin önünde, Michel Simon'la poz veriyor. Onunki değil

bu. Almanlar onunkini batıncaya kadar kurşunlayarak kalbura çevirdiler. Ne önemi var? Sahne başarılı oldu. Onu Dôme'a götürüyorlar. Bir masaya yerleştiriyorlar. Karşı çıkıyor. Hiçbir zaman kahvede yazmadı! Miller, evet! O değil! Ne önemi var? Dekor zevk verici. Neden yakınıyor? Amacına ulaşmadı mı? Ünlü olmadı mı?

"Anaïs kötü yürekliydi, istediğini kesinlikle elde ediyordu. Örneğin, efsanevi bir kişilik olmak. 'Efsane' sözcüğü, Anaïs'in saygıyla hecelediklerinden biriydi."

Gore Vidal imzalı değerlendirme özenle yargılanacaksa -Gore, *Günce*'de yeteneksiz bir jigolo olarak betimlenmesini hiçbir zaman bağışlamayacaktır-, doğruluk payı yok denemez. Anaïs çocukluğundan beri kendini Tanrı'nın sevgili kulu olarak gördü. Altmış yıl boyunca yengi için savaştı, Miller'ın ve Durrell'in daha erken tanınmışlıklarını kıskanarak. Ününü kendisi düzenledi. Direngenlikle. Esin perisi. Sanatçı. Analist. Büyücü. Tutsağı olacağı bir sanatla yerleştirdi oyunun parçalarını.

1973'te yönetmen Robert Snyder, Anaïs'in bir kez daha ikinci planda kalmanın acılığıyla katıldığı, Henry Miller üzerine gerçekleştirdiği, yirmi dakikalık bir film adamaya karar veriyor Anaïs'e.

– Bana davrandığınız gibi davranmayın ona, diye öğütlüyor Miller. Onu koklayın. Onu mitleştirin!

Çekim Silver Lake'te yapılıyor. İlk kez. İnini hiçbir zaman kameraya açmamıştı Anaïs. Çok yalın mı buluyor onu? Ağırbaşlı bir şey gibi mi görüyor? Geçmiş zamanın aşırılığından çok uzak. Ne mermer kakmalı Mağrip işi yatak, ne Bizans işi lamba. Ama sert, neredeyse erkeksi, ağaçtan mobilyalar.

Görkemli düşçü bir çileciye dönüşmüş olabilir mi? Beğenilme isteğinden vazgeçecek kadar değil. Saf biri değil artık. Teknisyenlere öneriler: Çiğ ışıklar değil, filtreler ve gölge oyunları olsun. Nerede çekmeli? Çalışma odası çok kapalı. Salon çok çıp-

lak. Bir salkımsöğüdün gölgesiyle çizgilenmiş havuz yeğlenir görünüyor ona. Su onu yatıştırıyor. Su ona güven veriyor. Su kokularını yıkıyor. Her sabah, orada bedenini unutuyor...

Uzun batik elbisesini kırıştırmamaya özen göstererek, sandaletlerinin içinde çıplak ayaklarla, şimdi uylukları kollarının arasında, küçük bir kız gibi yerleşiyor havuzun kıyısına. Motor!

Konuşuyor. Kırılgan bir sesle. İyilikle. Ama alevsiz, yumuşakça zincirlenmiş resimler birbirinin ardından geçerken, çalışmış bir okuyucu gibi. Efsanenin parçaları: *Montserrat*, gala giysisiyle Joaquin Nin, Carl Dreyer'in *Jeanne d'Arc'ın Tutkusu*'nda Antonin Artaud, Brassai'nin çektiği Miller, çalışma odasında Rank, Martha Graham, Maya Deren. Onları açımlıyor, belirginleştiriyor. Güçlükle kımıldıyor. Bazen, çok güzel ellerini kaldırıyor. Onları gösterebilir. Onu ele vermediler. Henüz değil. Piccolino onu görünce canlılıkla deviniyor. Kamera bir gülüş yakalıyor. Anaïs hayvanı okşuyor, sonra anlatısını yeniden alıyor, çenesini avucuna dayamış, şimdiden uzaklarda.

Feminizm

1966'da, özgür kalınmak isteniyorsa, kadın olmamak daha iyiydi... Kaliforniya'da ilk Women's Lib hücreleri düzenlenirken, erkek kötüye dönüşürken, kadın bedeninin ve dilinin: "Yaşam bedenimden başlayarak yapıyor metnini. Ben şimdiden metindeyim." (Hélène-Cixous); kanununun ve gizeminin: "Bizimkinin sessizliğinde bütün cinselliği uydurdular" /Annie Leclerc: Kadın sözü) hakkını ararken ve Sappho, Nathalie Barney, Lou Andreas-Salomé ve Djuna Barnes yeni peygamberlere dönüşürlerken, Anaïs Günce'nin ilk cildini yayınlıyor. Bir metinden çok daha fazlası: bir bilinç, bir yaşam, bir ses. Yeni mezhep kadın papazlarının peşinde.

Anaïs militanlar tarafından oylamaya çıkartıldı. Kendini gösteriyor. Bu bir şok oluyor. Birt passionnaria bekleniyordu, Miller'da deha bulan, pudralı bir Vesta rahibesi beliriyor!

"Onun için yaptığım hiçbir şeyden pişman değilim... Eşliliğe inanıyorum... Ne ayrımcılığa, ne şiddete, ne de farklılıkların kaldırılmasına inanıyorum."

Ona savaş açıyorlar. Ona saldırıyorlar.

"Feministler, bir devrimci insanlıkdışılığın kanıtını gösteriyorlar, temiz tırnaklı herkesi giyotine gönderecek biçimde." (Günce, 1966-1977)

Onun tırnakları cilalı.

"Kottex Congress"in feminist mitinglerini niteliyordu...

34
İnmiş Alınlı Hanım

Dinlen Rupert! Benden daha solgunsun Başımın altındaki yastığı yükselt. Tabağı götür. Aç değilim. Uyumazsam bu gece bana bir martini vereceksin. Saat kaç? Batan güneş mora dönüşüyor. Elbisemin renginde ve salkımsöğüdün dalları aynı işlemleri yapıyor. Onu hayranlıkla seyretmekten usanmıyorum. Onun soluk aldığını biliyor musunuz? Doğa bana örtüsünü kaldırıyor, çok geçmeden içinde eriyeceğimi biliyormuş gibi... Hastanede, yatağımı pencerenin yanına itmelerini istemiştim. Parkın sedir ağaçlarını seçiyordum... Beni orada bırakabilirdin. O kadar kötü değildim. Hastabakıcılar bana kitap okuyorlardı. *Günce*'den başkasına inanmıyorlardı. Tanrı aşkına, başka bir şey bulun! Karen Blixen, Proust ya da Marguerite Young! Hayır, hiçbir şey benim *Günce*'m kadar değerli değildi. Bütün örnek-

lerini satın almışlardı. Onları imzaladım. Ünlü olunduğu zaman, zevk vermek kolay! Bunu gerçekten hak ediyorlardı. İsteklerimin önünden gidiyorlardı. Yürek darlığı bastığı zaman, kuş şarkıları kasetini dinletmelerini istiyordum; bahçede birlikte doldurduğumuz kaseti. Annesinin mırıltılarıyla beslenen bir yeni doğmuş gibi besleniyordum onlarla. İsketeye, çayır kuşuna, sakaya, bülbüle dönüşüyordum. Uçabilirdim! Güneşin şapkasını yatağımın göğüyle birleştirebilirdim! Odamın dekorasyonunun bana ne düşündürdüğünü biliyor musun? 1939'da, Paris'te karanlığı renklendirmek için pencerelerimi kapladığım renkli kauçukları...

Her zaman ışığı aradım! Amacıma ulaşıyordum. Okşayışının altında derimin gözeneklerinin genleşecekleri kadar şefkatle kaplıyor beni... Söylesene, Rupert, on dört saat sonuçsuzca kesip biçtikten sonra, şimdi rahat bırakacaklar mı beni? Karşı çıkma. Uru çıkarsalardı bu derecede acı çeker miydim? Bu acıya hiçbir şey yapamazsın. Her şeyi denedin. Ben de. Senin gibi, Japon çiçek aşısının beni bu işten kurtaracağını sandım. Önemsenemezdi. Onu edinmek için savaştın. Onu bir sungu gibi aldım, Japon dinginliğini içerdiğine inandırarak kendimi. Buna o kadar gereksinimim var ki! Doktor Stone bunu *Olumlu Düşünce*'siyle verebileceğini sandı bana. Kanserle yüz yüze gelin! Onu gözleyin. Onu aklınızda ele geçirin. Harekete geçin! Ona düşüncenizde saldırın! Başta gülmemek için kendimi tutuyordum. Hiçbir şey görmüyordum. Stone patlıyordu. İyileşmek için gözleyin! Yapabileceğimin en iyisini yaptım. Kanserimi Hawaii'nin sülfürlü bir krateri gibi gördüm. Cehennemin genç tanrısalları su testileriyle yaklaşıyorlardı ona. Üniversite öğrencisi genç kızları tanıyordum. Kraterin üzerine eğiliyorlardı ve onu suyla dolduruyorlardı... Ne kadar zaman Stone'a inandım? Bir ya da iki ay mı? Ya ayak parmaklarımın arasına iğneler batıran o Fransız! Seni şüphe içinde bırakıyordu. Bir Fransız'ın değerinden şüphelenmeye cesaret ediyorsun! Sana karşı öfkeyle doluyordum!

Kendimi senin düşüncenin yoluna getirmeliydim... Doktor Joy onun yerini aldı. Joy! Adında bir vahiy görüyordum ve ardıç ağaçları arasında kaybolmuş çiftliğinde Lourdes'un mağarasını. Oraya parmaklarım yakarıyla büzülmüş olarak gidiyordum. Ellerini göbeğimin üzerinden geçiriyordu. İğnelemeleri yeniden duyuyordum. Ilık, sonra yakıcı dalgalar bedenime yayılıyorlardı, uyuyana kadar uyuşturuyorlardı beni. Evde ağrı geri geliyordu, öç alıcı biçimde. Damarlarımın atışları. Sancılar. Yırtılmalar.

Kanserden ölmüyorum, Rupert, acı çekmekten ölüyorum. Ağrı beni hasta ederek öldürüyor. Hastanede, çırpınmaya bırakıyorlardı beni. Morfin istiyordum. Gece masamın üzerine iki uyku hapı bırakıyorlardı. İki uyku hapı, haykırışlarımın duvarları deldiği zaman! Bu büyük acıyı durdurun! Herhangi bir şey yapın! Bana istediğimi verin! Cin, kokain, LSD! Yeter ki şu dursun! Yalvarırım!

İç huzurunu unuttum. Ağrının saldırıya hazırlandığını, silahlarını parlattığını duyuyorum.

Gücüm günden güne, ben onu yeniden ele geçirmeden tükeniyor. O kadar savaşmış olan ben, güçsüzlükten ölüyorum.

Bana aynayı ver. Saçlarım darmadağınık olmalı. Hastanede, tarağımı koyduğum yeri hiç bulamıyordum. Rujumu bulamıyordum. Benimle alay ediyorlardı. Yine beğenilme isteğinde! Gülüşlerin altındaki alay. Hoşa gitme yaşını geçmişim gibi... Hoşa gitmek mi? Hayır. Yaşamayı sürdürmek... Burnum terden parlıyor. Daha kısa gibi geliyor bana. Daha sahte. Ya bu gözler! Ateş bana gerçek bakışımı veriyor. Derinliklerin bakışını. Olabildiğince ateşli. Ölümle yüz yüze geldiğim zaman onu getirebilecek mi bu ateş?

Aşk Evinde Bir Casus'taki hasta Helba'nın betiğini anımsıyor musun?

"Yatağının üzerinde dimdik oturmuş saçını tarayan ve saçlarının arasına mavi bir şerit bağlayan bir kadın. Yüzü korkunç biçimde yıkılmış ama bununla birlikte pudralı ve dudaklarının

üzerini kırmızıya boyamış ve ölecek olan ama güzellik içinde ölmek isteyen bir kadın gibi gülümsüyordu."

Güzellik ahlakı. İçte, yalnızca bir dinim oldu: güzellik... Gözlerim kapandıkları zaman, saçlarımı topuz yapacaksın. Kıvırmak kütle veriyor onlara. Unutmayacaksın, değil mi? Gözkapaklarımı sürmeyle gölgelendireceksin. Endonezya elbisemi giydireceksin. Java'da, ipek ve nilüferler arasında ölmeyi isterdim... Bu cümleyi defterime geçir. Kalemi tutacak gücüm yok... Elim titriyor. Üsteleme. Önceki satırları oku daha çok... Hayır, Debussy'nin quatorunu dinlet bana. Sesi sonuna kadar aç.

Damarlarım müziği tıkınıyorlar. Bir uyuşturucu gibi. Yatıştırıcı... Piyanoda, babam azizliğe ulaşırdı. Annem şarkı söylediği zaman ağlamazdı. Notaların şu ölgünleşmelerini dinle. Soluklarını. Daha iyi bir dünyanın kanıtı değiller mi? Sürülmüş olduğumuz ve saf ve katışıklı olarak yeniden katılacağımız bir dünya.

Ben saf mıyım? Belki de. Ama aşındırıcı bir saflıkta. Buzun saflığı. Ve ateşin.

Benden hangi imgeyi saklayacaklar? Âşık mı? Ele verici mi? Korku, andımı bozuşlarımı yazdırıyordu bana. Ele verilme tehlikesindeydim, önce ben ele veriyordum. Uğursuz mu? Utanç verici mi? Yeni erotik yazılarımın yayınlanmasını ret mi etmeliydim? Eserimin en iyisi değil onlar. Onları oyun olsun diye yazmıştım, zevk olsun diye; bilinçsizce. Sen beni savunamadan hangi ahlak bozukluğuyla suçlayacaklar beni? Hangi kara çalmaları duyacaksın? Hangi yalanları? Bir gün *Günce*'yi yayınlamak gerekecek. Bütün *Günce*'yi! Hiçbir bölümün üstünü çizmeyeceksin. Hiçbir ismi değiştirmeyeceksin. Yaşamımı teslim edeceksin, aslanlara atılan Hıristiyanlar gibi. Yargılanma duam okunacak.

Dün, Doktor Bogner'e telefon ettim. Sonra Joaquin'e. Beni bağışlamalarını diledim. Beni aklamalarını. İyi yürekliliklerıyle onaylamalarını beni. "Yakarını Tanrı'ya gönder," diyordu erkek kardeşim.

Artık Tanrım yok. Müzikten başka hiçbir şeyim yok. Senin

varlığından başka. Başucumdaki gülden başka. Ve masanın üzerindeki bu süs bitkilerinden başka. Öğrencilerim beni çiçeklerle kaplıyorlar. Eksikliklerini duyuyorum. Sorularının. Bekleyişlerinin. Susuzluklarının. Onlarda kendini buluyordum. Yapmış olduğumu... Seminerlerimi sürdürmeyi o kadar isterdim ki... Çevremdeki o gençlik, ölümün varlığına kör. Yeniden güven kazanıyordum... Yaşamsalım: Bir ders veriyorum. Gelecek hafta bir ders vereceğim. Yaşamsal. Bana gülümsüyorlar. Beni sorguluyorlar. Bana hayran kalıyorlar. Sonunda... Yorgunluk dudaklarımı mühürlüyor... Çok bitkinim... Yenmeli. Savaşmalı. Bitkin. Umut edemeyecek kadar bitkin...

Anaïs 14 Ocak 1977'de gece yarısından biraz önce ölüyor.

"Okyanus, küllerimi dünyanın bütün kumsallarına bırakacak."

Diş gösteren fırtınaya meydan okuyan Rupert, Pasifik yönüne bir helikopterle tırmanıyor. Yanında, sıkıca düğümlenmiş pembe bir ipekle. Dizlerinin üzerinde bir deniz haritası. Parmakları bir çizgiden diğerine geçiyor, bir işaret bekleyerek. Yönlendir beni, Anaïs! Santa Monica Koyu'nun yüreğinde işaretparmağı duruyor. Denizkızının çizgisi. Bu orası.

Helikopter yalpalıyor. Rupert boşluğun üzerine eğiliyor. Birden bir ışık bulutları kırıyor. Rüzgâr diniyor. Dalgaların üzerinde, güneşle esrik, parlak bir su birikintisi. İp gevşedi.

Işıkla kapılmış Anaïs, suyun kızına katılıyor.

Müzik

"Sadece müzik olduğu zaman dışında, hiç gülümsemiyordu." (Winter of Artifice)

Baba piyano çalıyor. Anne şarkı söylüyor. Çocuk yatışıyor. "The music would transform a human battle into beauty." (Günce, 1966-1974)

Eğer müzik bir babayı dışarıya çıkarıyorsa, sanat yaşamı değiştirebilir demektir. Bu umutla Anaïs amentüsünü düzenliyor. Bu anıdan: "Oda müziği dinleyerek uyuyordum." (Günce, 1966-1974) Belirgin bir davranışta bulunmuştu: New York'a geldikleri anda, erkek kardeşinin elinden viyolasını kapmıştı.

Babasının kütüphanesi kitapları ve partisyonları birbirine karıştırıyordu. Sözcükler notalar olurdu.

"Her zaman bir sonatın dengini yazmayı diledim." Öyküleri: aynı tema üzerine yorumlamalar.

Cümleleri, kurulmaktan çok yinelemeli vuruşlar.

Bir müzik, "Peru flütüne, Tahiti deniz kabuklarına, Schubert'e, Satie'ye, Debussy'ye" yakın. Yaşadığı gibi ölecektir: müzikle.

Elektrofonun hoparlörleri can çekiştiği odanın yerine durağanlaştırdılar.

"Sürülmüş olduğum bir dünya var olabilir miydi? Müzik bu daha iyi dünyanın bir betimi olabilir mi? Müzikle, müzik içinde, müzikten öleceğim." (Günce, 1966-1974)

Günce'nin son cildi bu sözlerle sona eriyor.

Teşekkürler

Bir kitap konuşmalarla beslenir. Benim yapmış olduğum, Anaïs'in imgesindedir: dikkatli ve ciddi, şiirsel ve tutkulu.

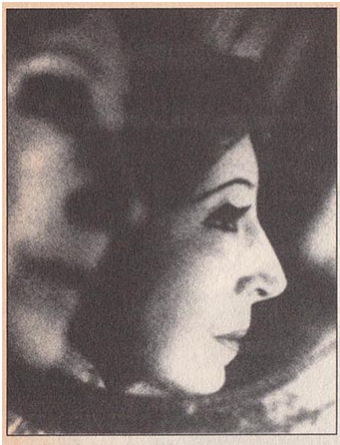
Beni Los Angeles'taki ışıklı konutunda ağırlayan ve asıl Günce'lerin saklı tutuldukları, UCLA'nın elyazmaları bölümünün kapılarını açan Rupert Pole'a; Joaquin Nin-Culmell'a, düzenli mektupları ve şaşılası belleği çalışmamı destekleyen "Joaquinito"ya; Anaïs'in ilk Fransız yayıncısı olan André Bay'a; Louveciennes'deki evi Anaïs'in anısına adanmış bir yer yapmak için çalışan Jean-Yves Boulic'e; bana ışık saçan bir büyücü sunmuş olan Jean Chalon'a; Venus Erotica, Gizli Cep Defterleri ve Tutkulu Yazışma'nın çevirmeni Béatrice Commengé'ye; bağlı olduğu kadar sıkı ağızlı dost Marguerite Rebois'a; Antonin Artaud'yu daha iyi tanımamı sağlayan Paule Thévenin'e; bana verdiği çalışmalar için, ilk Günce'lerin çevirmeni Marie-Claire Van der Elst'e teşekkür etmeliyim.

"Elle était une fois" koleksiyonunu yöneten Marie-Joséphe Guers'i onurlandırmak da istiyorum. Dikkati ve sıcaklığı için, dostlukları sağlamlaştıran küçücük yürek çarpıntıları için.

On beş yaşındaki genç kız şimdiden imajına çekidüzen veriyor. Verdiği pozun hoşluğundan melankoli akıyor.

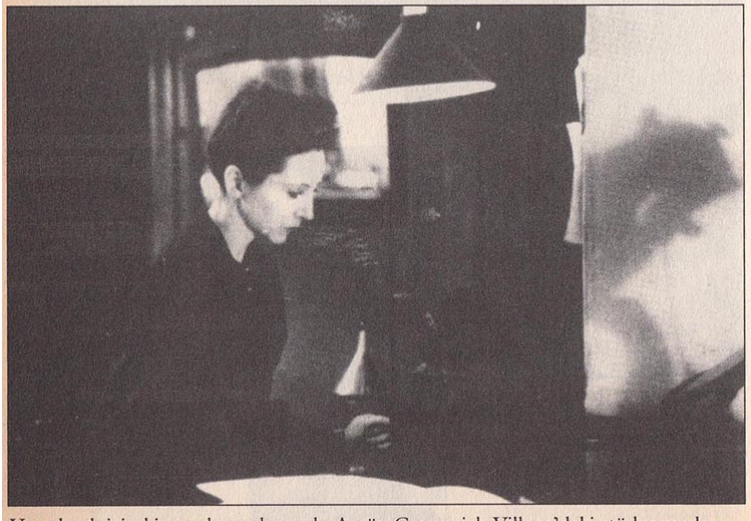
Babasının başını döndürdüğü bir yaşta Anaïs. Fotoğrafı çeken babası...

Narin bir profil, donuk gözler. "Always treating the flesh as a mask" diye yazıyor *La Maison de l'inceste*'te.

Açık bir alnın altında yakıcı bir yüz. D.H. Lawrence üzerine bir yazıyı henüz bitirmiş. Birazdan Miller ile buluşacak.

Var olmak için kitap çıkarmak gerek. Anaïs, Greenwich Village'daki stüdyosunda elden düşme bir baskı makinesinin üzerine eğilmiş.

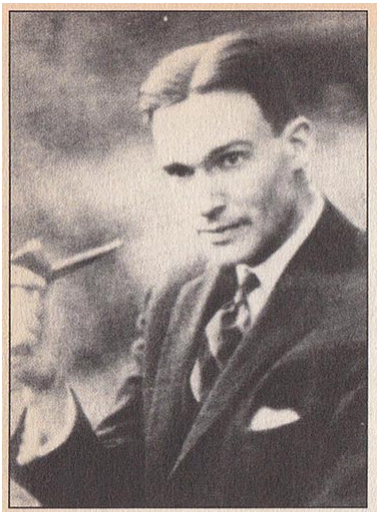
Anaïs, Sierra Madre'de: Çözük saçlar, çıplak bacaklar. Elliye doğru...

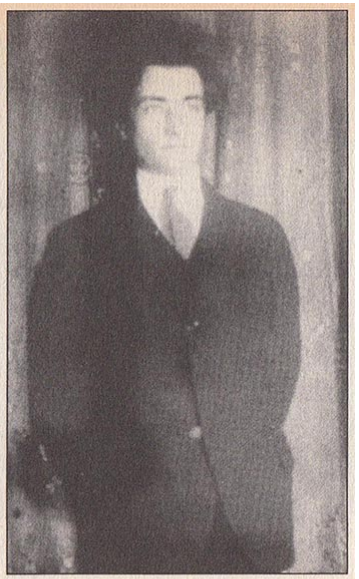
New York'ta bir imza günü. Duvarlardaki gravürler Hugo Guiler'in takma adı olan Ion Hugo imzalı.

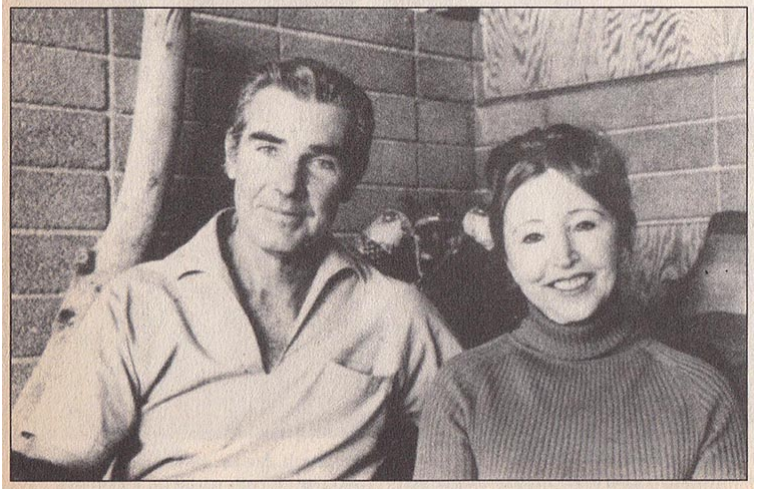
Kenneth Anger'ın filminde Anaïs-Astarté. Kendi yarattığı efsanenin mahkûmu mu oldu acaba?

20'li yıllarda Hugo Guiler, American City Bank'ın Paris şubesini yönetirken. "Banka kokuyorsun," derdi Anaïs ona.

Antonin Artaud: "Bir mağaranın sonundan parıldayan yılan gözleri."

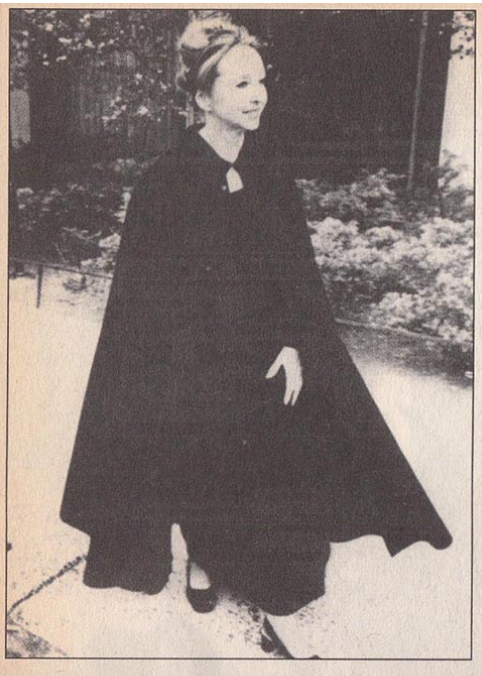
Kendisinden on beş yaş küçük Rupert sayesinde Amerika'ya alışabilmiştir.

Alay ve deha: Henry Miller. "O benim gibi, hayat onu sarhoş ediyor." "Anaïs, sen benim ekmeğim ve şarabımsın."

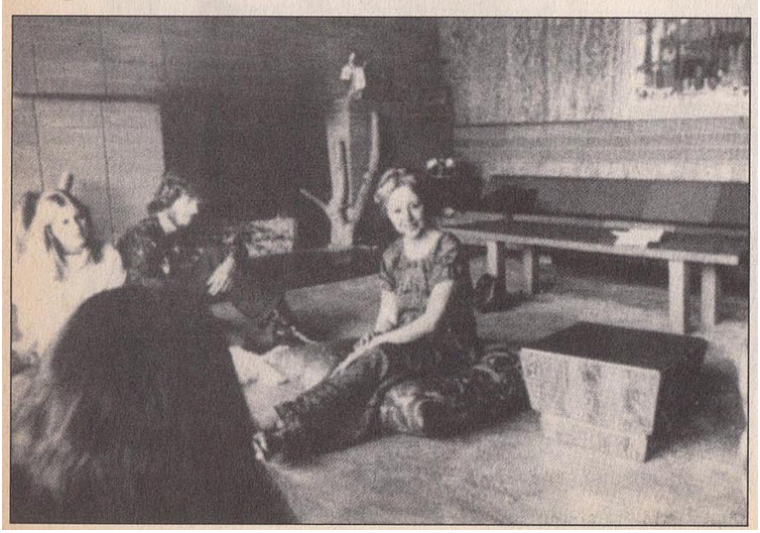

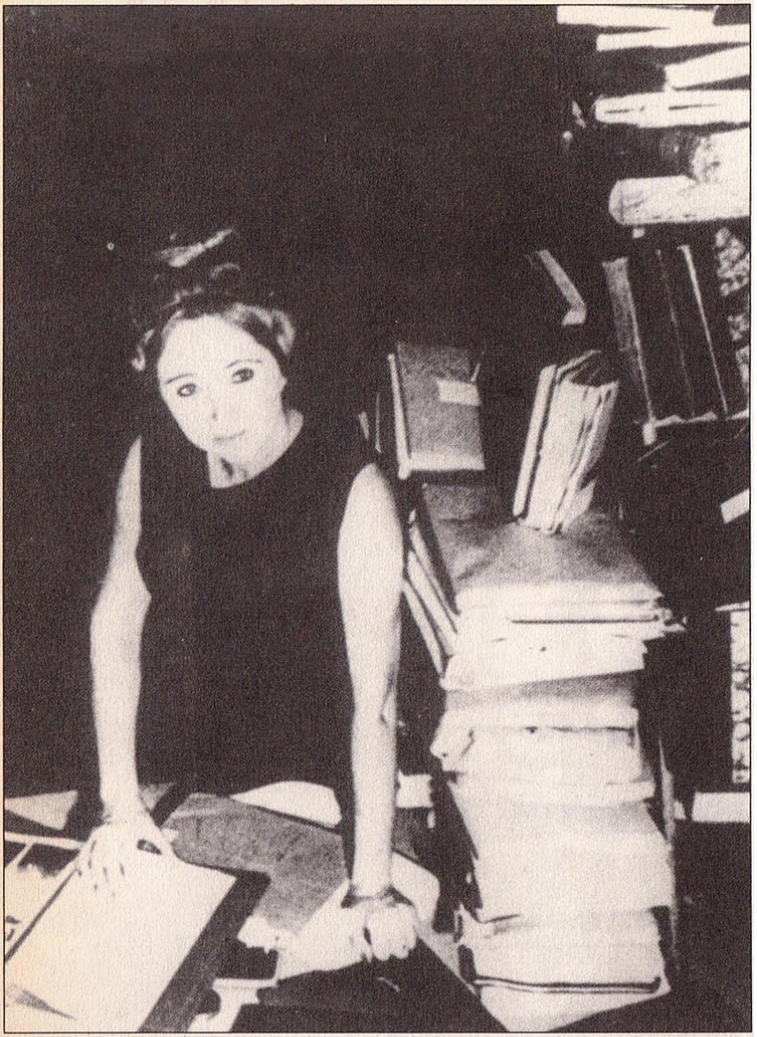
Ortadaki fotoğraf: Doktor René Allendy... Anaïs'e "küçük edebiyatçı kız" diye hitap ederdi.
Alttaki fotoğraf: Otto Rank, Anaïs'ten önceki dönemine ait bir görünüm. Freud onu ruhani bir oğul olarak görürdü.

Şöhret. Anaïs bunu elli yıl boyunca beklemişti. Bunun için bütün zorluklara göğüs gerecekti: Röportajlar, konferanslar, seminerler. Amerikan gençliği kendini onunla tanıyacaktı. Büyüleyici, kusursuz, mesih ruhlu bir kadındı. Günlüğü "Dünyaya mektup"u olmuştu onun.

Günlüğünü muhafaza ettiği Brooklyn'deki mahzen... Coşkulu bir yazıyla kaleme aldığı onlarca kararmış defter.